

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 17 mars justerades.

§ 2 Anmälan om subsidiaritetsprövning

Talmannen anmälde att utdrag ur prot. 2021/22:46 för tisdagen den 5 april i ärende om subsidiaritetsprövning av EU-förslag hade kommit in från socialutskottet.

§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott

Följande dokument hänvisades till utskott:

Motioner

2021/22:4475, 4476, 4478, 4480 och 4481 till utbildningsutskottet

EU-dokument

COM(2022) 162 till näringsutskottet

Åttaveckorsfristen för att avge ett motiverat yttrande skulle gå ut *den 31 maj*.

§ 4 Extra ändringsbudget för 2022 – Åtgärder för att stärka rikets militära försvar och kompensation till hushållen för höga elpriser

Finansutskottets betänkande 2021/22:FiU47

Extra ändringsbudget för 2022 – Åtgärder för att stärka rikets militära försvar och kompensation till hushållen för höga elpriser (prop. 2021/22:199)

föredrogs.

Extra ändringsbudget för 2022 – Åtgärder för att stärka rikets militära försvar och kompensation till hushållen för höga elpriser

Anf. 1 ÅSA WESTLUND (S):

Herr talman! Den extra ändringsbudget som vi nu debatterar är föranledd av Rysslands invasion av Ukraina.

Jag tänkte börja med att parafasera Olof Palme: Man bör kalla saker och ting vid deras rätta namn, och det som nu pågår i Ukraina är en form

av tortyr. Det man gör är att plåga människor, plåga en nation för att förödmjuka den, tvinga den till underkastelse inför maktspråk, och därför är bombningarna ett illdåd. Och av det har vi många exempel i historien: Oradour, Lidice, Babij Jar, Treblinka, Srebrenica. Där har våldet triumferat. Men eftervärldens dom har fallit hård över dem som har burit ansvaret. Tyvärr ser vi ut att behöva foga ytterligare städer till listan av städer som för alltid förknippas med illdåd: Butja, mars 2022.

Ansvariga måste förstås ställas till svars för de allvarliga krigsförbrytelser som nu sker. Vårt budskap till alla och envar måste vara att vi ser, vi kommer inte att glömma och vi kommer att ställa er till svars för det ni nu gör.

(Applåder)

Samtidigt ska vi givetvis fortsätta att stötta Ukraina, driva på för ytterligare sanktioner mot Ryssland och stärka Sverige.

Herr talman! Betänkandet som vi nu debatterar innehåller regeringens förslag till extra ändringsbudget för att stärka Sveriges militära förmåga och kompensera hushållen för höga elpriser till följd av Rysslands invasion. Förslaget innebär ökade utgifter med 2,9 miljarder kronor under 2022.

För att stärka Sveriges försvarsförmåga föreslås en förstärkning av försvarsutgifterna med 2 miljarder kronor i år. Det är mycket pengar, men den riktigt stora ökningen ligger i att vi ökar de kommande försvarsutgifterna. Här ger vi beställningsbemyndiganden som redan nu innebär en ökning av försvarsutgifterna med totalt 30,9 miljarder kronor mellan 2023 och 2030.

För att kompensera hushåll som drabbats av höga elpriser föreslås en förlängning av den elpriskompensation som beslutades den 24 februari. Stödet kommer att gå till hushåll i södra och mellersta Sverige, elprisområden 3 och 4, och träffa alla som hade en elförbrukning på 400 kilowatt-timmar eller mer under mars månad. Kompensationen ges efter förbrukning med lägst 100 kronor och högst 1 000 kronor. Kostnaden för förslaget beräknas till totalt 920 miljoner kronor.

Herr talman! Betänkandet innehåller också utskottsmajoritetens förslag till åtgärder för att sänka priserna på bensin och diesel.

Den ryska invasionen av Ukraina har lett till att världsmarknadspriset på olja ökat, vilket i sin tur har orsakat exceptionellt höga priser på drivmedel i Sverige. Vanligt folk har drabbats mycket hårt.

Därför presenterade den socialdemokratiska regeringen ett omfattande åtgärds paket för att möta effekterna för hushållen på både kort och lång sikt. I regeringens åtgärds paket ingår bland annat ett förslag om tillfälligt sänkt energiskatt på bensin och diesel till EU:s miniminivå. Det är en kraftfull och genomförbar åtgärd som det också finns bred enighet om i utskottet.

Men utskottsmajoritetens förslag innehåller också annat som är svårare att genomföra. Ett av förslagen har dessutom en väldigt osäker effekt.

Ett förslag är att begära undantag i EU för att helt kunna slopa energiskatten på bensin och diesel, något som i dag skulle strida mot EU:s energiskattedirektiv.

Regeringens bedömning är att det blir svårt att få igenom detta på EU-nivå. Att ändra i direktivet kräver full enighet bland medlemsländerna – en i grunden viktig princip som Sverige traditionellt håller hårt i. Regeringen har ändå drivit på för att komma fram i denna fråga. Inte minst har statsministern själv lyft upp frågan på Europeiska rådet, men utan att få gehör.

Detta kan förstås ändras, men för oss är det viktiga att stötta hushållen. Därför är det angeläget att hushållen får tydliga besked. Kommer riksdagens övriga partier att stödja vårt förslag att stötta hushållens höga drivmedelskostnader med 1 000–1 500 kronor per bil, eller blir det inga pengar alls om EU:s 27 medlemsländer inte kan komma överens? Det här är ett besked som hårt pressade hushåll behöver få, och de förväntar sig nog att få det i dagens debatt.

Från oss socialdemokrater är beskedet tydligt: Det viktiga är att hushållen får stöd, inte hur stödet utformas. Därför har vi presenterat förslag som vi vet går att genomföra utan godkännanden från övriga 26 EU-medlemsländer.

I regeringens åtgärds paket finns också förslag om att nivåerna för reduktionsplikten ska frysas för 2023 på 2022 års nivåer. Utskottsmajoriteten vill dock se en minskning av nivåerna redan i år – en åtgärd som inte nödvändigtvis leder till lägre priser men riskerar att skada långsiktigheten för biodrivmedelsproducenterna.

Avslutningsvis föreslår utskottsmajoriteten att regeringen ska utreda ett system för att föra över risken för prischocker på bränsle från hushåll och företag till staten.

Det är faktiskt ett häpnadsväckande förslag från partier som säger sig se fördelarna med marknadsekonomi. Det är liksom inte en slump att den typen av åtgärder brukar följas av varubrist och ransonering.

Ett sådant förslag skulle i praktiken innebära prisregleringar eller subventioner som sätter prissignalerna på marknaden ur spel. Det innebär en risk för allvarliga ekonomiska konsekvenser som snedvriden konkurrens, brist på varor och ytterst en dämpning av investeringar och tillväxt.

För staten skulle det innebära stora fluktuationer i offentliga utgifter, som blir starkt beroende av prissättningen på olja på den internationella marknaden.

Detta går faktiskt emot den grundläggande principen att offentliga åtaganden ska prioriteras mot varandra för att skapa största möjliga nytta för vårt samhälle.

Det betyder förmodligen också att stora belopp från svenska skattebetalare direkt eller indirekt kommer att användas för att stödja oljebolag utomlands – en del av dem dessutom i Ryssland.

Det här är inte seriös politik.

Herr talman! Rysslands invasion av Ukraina drabbar givetvis först och främst den ukrainska befolkningen. Men kriget får effekter också i Europa och i Sverige, och vi möter förstås bäst denna svåra situation och tid tillsammans genom att stötta dem som drabbas värst.

Samtidigt står vi inför stora ekonomiska osäkerheter. Inte minst riskerar de höga energipriserna att sprida sig till andra delar av ekonomin och leda till högre inflation. Svensk ekonomi är fortfarande stark. Men vi i denna sal har ett stort ansvar, och det finns anledning att vara försiktig.

Åtgärderna mot de höga energipriserna måste vara välriktade och väl genomtänkta. Annars riskerar vi att spä på inflationen ytterligare.

Vi måste också komma ihåg att ingen stat kommer att kunna kompensera sina invånare fullt ut för alla de konsekvenser som kriget innebär.

Herr talman! Kriget har inte gjort att klimatfrågan tappat sin betydelse. Klimathotet finns kvar, och det är ett av skälen till att våra förslag på åtgärder inte enbart fokuserar på att sänka priset på drivmedel och därmed låsa fast oss i fossilberoende. I stället vill vi vid sidan av vårt förslag om en tusenlapp till hushåll med bil också stötta de hushåll som har små ekonomiska marginaler och därför drabbas hårdast genom till exempel höjt bostadsbidrag för barnfamiljer och ett garantitillägg för landets sämst ställda pensionärer.

Herr talman! Jag vill yrka bifall till propositionen och avslag på den punkt i betänkandet som handlar om att man överför risken för höga priser till staten. Jag vet inte vilket nummer det är, men det går säkert att reda ut. (Applåder)

(TALMANNEN: Det är alltså bifallsyrkande gällande reservation 4 av Åsa Westlund med flera, S, C, MP.)

Anf. 2 MARTIN ÅDAHL (C):

Herr talman! Det är svårt att inte sätta det vi nu diskuterar – en blandning av viktiga förslag – i det perspektiv som vi alla drabbas av, ibland personligen, ibland via medierna, när det gäller den existentiella kamp för frihet som Ukrainas folk nu genomgår. Ytterst måste vi i detta läge tänka på vad vi gör för de mest utsatta – vad vi gör för Ukrainas folk, herr talman – som kämpar för våra ideal och ibland offerar allt de har för att försvara vår frihet.

Det är inte debattens ämne, men jag vill nämna det igen: Sanktionerna måste skärpas. Gasen måste stoppas. Mer vapen måste skickas. Och vi måste alla i detta läge lära oss att prioritera.

När det gäller den extra ändringsbudgeten är mitt parti mycket stolt över att stå bakom de föreslagna tillskotten av medel och ökade beställningsbemyndiganden för att stärka Sveriges försvar, för att stärka förmägan på Gotland, för att anställa fler och för att anskaffa mer ammunition och drivmedel. Allt detta måste öka dramatiskt nu när vi till slut, så som vi i vårt parti länge har önskat, slår in på vägen mot 2 procent av bnp till försvarsutgifter, för att möta de behov som vi har i dag. Som Thorbjörn Fälldin sa: Nu handlar det om att hålla gränsen, i detta nya säkerhetspolitiska läge. Vi börjar göra det nu, men mycket mer måste göras.

Detta är den svenska statens kärna, tillsammans med välfärdens kärna – vård, omsorg och skola – och åtgärderna för att få igång motorn i svensk ekonomi igen och få tillbaka de jobb som vi har förlorat, få ned arbetslösheten och säkra svensk livsmedelsförsörjning. Detta är grunduppdrag som vi måste prioritera i detta läge.

Jag fick ett brev i min brevlåda där det stod: ”Du kommer att få elprisstöd på grund av vinterns höga elpriser. Du får 4 800 kronor i elprisstöd.” Detta får jag och vårt hushåll. Det är inte bra. Jag tror att alla som tittar nu kan googla fram vad en riksdagsledamot tjänar, och alla vi här inne vet det också. Vi som sitter i riksdagen behöver inte 4 800 kronor i elprisstöd.

Bara så att det står helt klart: Vi var helt för och stoppade inte regeringens förslag, som fick stöd i finansutskottet, om att ge ett stöd till hushåll som fått extrema elräkningar. Men vi hade verkligen önskat att man hade kunnat enas om en modell som riktar sig mot de höga skatterna på el och som var ett realistiskt förslag, inte som det som lades på bordet. Vi hade kanske också önskat att det hade riktat sig mot dem som har de minsta marginalerna och inte så som det nu blev.

Man kan inte alltid få som man vill i riksdagen, och då det är bättre att det sker något alls. Men återigen: Vi måste lära oss att prioritera när vi gör detta. Vi vet att det är de hundratusentals hushållen i Sverige som är beroende av direktverkande el som får de högsta elräkningarna, och när vi nu lägger miljarder på att kompensera hade det varit fint om något också hade lagts på att erbjuda dem att byta till värmepumpar och göra energibesparingar så att de kan få ned sina räkningar långsiktigt.

Detsamma gäller bränsle. Vi har nu en extrem situation, herr talman, i samband med Rysslands illegala invasion av Ukraina. Bränslepriserna rusar, och hushållen har inte haft en chans att anpassa sig, i synnerhet inte de som är beroende av bilen på landsbygden. Självfallet måste vi lösa denna situation. Vi önskar, precis som majoriteten här, att vi med kraft hade kunnat driva på för ett undantag från miniminivån i EU:s energiskattedirektiv under en tillfällig period, åtminstone fem månader, så att vi kan få ned skatten på diesel och bensin.

Vi önskar att man även hade tänkt lite långsiktigare. Vi måste nu öka vårt energiberoende, och vi måste öka produktionen av inhemsk grön energi. Då hade vi önskat att vi hade kunnat få ett mer långsiktigt undantag från EU:s energiskattedirektiv för att ta bort skatten helt på inblandat biodrivmedel i olika former.

Jag yrkar bifall till vår ena reservation. Vi avvisar förslaget om att halvera eller stoppa reduktionsplikten, som det kallas, alltså inblandningen av biodrivmedel. Det finns många anledningar till det. Vi vill verkligen göra allt som är både realistiskt och klokt och som går att genomföra för att minska priset vid pump, men det förslag som har legat på bordet var orealistiskt att genomföra i praktiken då bolagen redan har gjort den inblandning av biodrivmedel som är bestämd för i år.

Det är också mycket tveksamt om man med prissamarbeten mellan producenterna av biodrivmedel, så som föreslås, kan få ned priset. Normalt sett, när bensinbolag och drivmedelsbolag samarbetar i Sverige, brukar de tyvärr driva upp priset. Man ser ofta hur de höjer och sänker samtidigt på ett sätt som tyvärr ibland sätter en del av konkurrensen i en lite tveksam dager. Att stärka detta samarbete är inte alls bra.

Vi har alltså en situation där vi inte kan göra detta praktiskt och minska inblandningen av biodrivmedel. Dessutom är dieseln så pass dyr nu att om man ersätter inblandningen av biodrivmedel och i stället sätter till diesel där prisskillnaden är så liten blir effekten på priset inte blir särskilt stor.

Framför allt sågar vi av den gren som vi sitter på. Den långsiktiga produktion av inhemskt biodrivmedel som precis håller på att växa fram och där det nu meddelas att miljardinvesteringar läggs på is hotas att stoppas av det faktum att vi vill skära ned inblandningen av biodrivmedel. Då kommer det att fortsätta som det har gjort hittills – att nästan allting importeras och att den inhemska produktion som vi på andra sätt vill stödja inte blir av.

Däremot ska vi vara noggranna med reduktionsplikten på den kontrollstation som kommer att utvärdera. Vi har sagt att vi tycker att det är viktigt att pausa reduktionsplikten, herr talman, under nästa år i väntan på att vi kan gå vidare, men vi ska inte ta bort den.

Slutligen måste jag tyvärr även säga något om vår reservation mot förslaget om prisreglering av drivmedel. Det är mycket märkligt att stå här i kammaren och argumentera emot ett förslag från partier som kallas borgerliga och som är för marknadsekonomi, där det så uttryckligt talas om att staten ska ta över prissättningen för drivmedel.

Nu är det, som Tegnér hade sagt, både dunkelt skrivet och dunkelt sagt, och vi får olika besked från olika delar av oppositionen. Vänsterpartiet säger en sak om utredningen och Moderaterna en annan, men i botten handlar förslaget om en prisreglering för drivmedel. En sådan planekonomisk prismodell har prövats i många ekonomier och i många tider, varenda gång med ett förödande resultat, i synnerhet för de mest utsatta.

Det blir i slutändan skattebetalarna som tar över och står för bensinbolagens prismarginaler. Det blir köer. I slutändan kanske det också blir ransonering. Vi har levande exempel på oljeproducenter som Venezuela som visar hur illa det slutar när man börjar utreda regleringar av prissättning på drivmedel.

Jag ska summera. Det är många viktiga förslag. Låt oss göra dem här och nu för försvaret, för att hjälpa svensk landsbygd i den situation som man har just nu med drivmedel och för att hjälpa även svenska hushåll som har drabbats. Men låt oss också kunna tänka längre, vara långsiktiga, och inte låta det kortsiktiga ta över det helt centrala långsiktiga perspektivet när vi befinner oss i detta nya säkerhetspolitiska läge.

(Applåder)

Anf. 3 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Herr talman! Krigets fasor och bilderna på vad Putins arméer har gjort mot oskyldiga fyller nyhetsflödet. Det är förfärliga bilder och berättelser som för alltid kommer att finnas på våra näthinnor. Det är brott som begås som måste sonas och som inte får glömmas.

Säkerhetsläget i Europa är helt förändrat i och med Putins invasion av Ukraina, och vår del av världen kommer inte att vara densamma som innan detta hände. Därför behöver Sverige nu stärka sitt försvar snabbare än vi såg innan invasionen, och vi står från Miljöpartiets sida bakom det som nu görs.

Vi ser också att stora satsningar måste göras på det civila försvaret, och vi är väldigt glada över att vi också fick regeringens och de andra partiernas gehör för att göra mer också där.

Förutom att stärka oss själva måste vi stoppa Putin. Vi måste använda alla till buds stående medel med skärpta sanktioner där de spelar roll. Om inte Putin var beroende av att vi köper hans olja och gas hade han redan strypt exporten på samma sätt som han trixade med gasleveranserna för att höja elpriserna i Europa. Att Putin behöver de pengar som vi varje dag betalar för hans fossila drivmedel bevisar att det är där som det skulle göra skillnad om vi satte in sanktioner. Att då i stället fortsätta att köpa hans olja och gas och fylla hans krigskassa med mer och mer pengar och dessutom, som denna kammare nu vill, sänka priset på ryskt drivmedel i

Sverige går inte ihop. Men det är det som detta förslag som nu ligger på riksdagens bord innebär.

Herr talman! Härefter fick vi en ny rapport från FN:s klimatpanel IPCC. Det är det FN-organ som är satt att sammanfatta och bedöma vetenskapen relaterad till den globala uppvärmningen. Och deras budskap är kristallklart: Läget är akut, och utsläppen fortsätter att öka. Det är ohållbart. Vi befinner oss i ett klimatnödläge. Nu måste utsläppen minska drastiskt, och tiden är knapp. Vi har inte många år på oss.

Just samma vecka som denna rapport släpptes, och läget ännu en gång konstaterats vara akut, står vi här med dagens förslag. Det är inte, som man kanske skulle kunna tro, förslag om drastiska åtgärder för att få ned utsläppen snabbt. Nej, i stället är det förslag, som alla riksdagspartier utom Miljöpartiet har ställt sig bakom, om att sänka priset på utsläpp av just de föroreningar som vi måste minska om vi ska klara av att stoppa denna skenande klimatkris. Hur är det möjligt?

Den enda förklaring som jag kan se är att inget annat parti egentligen bryr sig om klimatfrågan – inte när det gäller. De går från att förneka klimatförändringarna till att tycka att de ska lösas av någon annan, någon annan gång och någon annanstans. Men då kommer det inte att ske. Vi måste få ned också våra egna utsläpp. Ingen annan kommer att minska dem åt oss.

Sverige har också bra förutsättningar att göra det. Möjligheterna finns. Vi har mycket kust för att bygga ut havsbaserad vindkraft. Vi har möjligheter att få mer solkraft från alla Sveriges tak och biobränsle på allt från restprodukter i jord- och skogsbruket till matavfall med mera. Vi behöver bara sätta igång. Tryck på startknappen för de 71 terawattimmar vindkraft som Moderaterna har stoppat runt om i Sveriges kommuner, och gör det nu så att vi kan konkurrera ut den ryska energin också i Europa! Det handlar om energisolidaritet och klimatomställning. Allt detta blir svårare och mindre konkurrenskraftigt om partierna i Sveriges riksdag i stället för att tävla om att bli kvitt Putins olja och gas tävlar om att sänka priserna på dem vid pump. Det är en kostsam politik.

Att inte agera mot klimatförändringarna kommer att kosta oändligt mycket mer, både i pengar och i mänskligt lidande. Vi ser torka med förlorade skördar eller stora bränder som följd, kraftiga regn som slår ned och dödar både djur och växter samt översvämningar som sveper med sig människor, hus, vägar och förstör allt i sin väg. Vi har sett det i Afrika söder om Sahara i många år nu. Och vi ser det i Kalifornien och runt om i Europa, inte minst i Tyskland förra sommaren. Det kanske de andra partierna helst vill glömma i dag. Men detta försvinner inte för att en svensk riksdagsmajoritet sticker huvudet i sanden.

Herr talman! Ska de svenska hushållen inte få hjälp att klara de skenande utgifterna för elen, de nödvändiga transporterna och maten? Jo, det tycker vi i Miljöpartiet är självklart. Därför har vi också föreslagit ett eget kraftfullt paket som stöd. Detta paket riktar sig faktiskt till de hushåll som har det allra svårast att klara de stigande priserna. Det ger också valfrihet i hur de vill använda pengarna bäst. Det är inte bara bidrag till dem som använder de mest ohållbara bränslena.

Prot. 2021/22:95

7 april

*Extra ändringsbudget
för 2022 – Åtgärder
för att stärka rikets
militära försvar och
kompensation till
hushållen för höga
elpriser*

I vårt förslag ligger mer pengar till dem som bor i glesbygd, både som ett engångsbidrag och som sänkt skatt. Det skulle ge upp till 4 000 kronor mer per person och år.

Vi föreslår tillfälligt halverad moms på livsmedel under sex månader, eftersom priserna på mat kommer att öka mycket framöver. Halverad moms motverkar ökade utgifter som många hushåll kommer att ha.

Vi vill också ha riktade stöd till kollektivtrafiken, högre elbilsbonus till dem på landsbygden men också mer till dem som har de allra minsta marginalerna – studenter och pensionärer som lever på existensminimum.

Detta är ett kraftfullt paket som skulle ge mer trygghet och frihet för alla, också för ekonomin för er som är oroliga nu i dessa tider. Men detta säger alltså både regeringen och alla övriga riksdagspartier nej till.

Jag hoppas verkligen att vi snart ser en annan inriktning på politiken för klimatet. Klimatförändringarna är vårt största säkerhetspolitiska hot utöver det krig som nu förs. IPCC-rapporten konstaterar att det går att hejda de skenande klimatförändringarna om vi vill, men då måste vi agera tillsammans nu. Att Sverige i stället väljer att uppmuntra utsläpp och dessutom sänker priset även på Putins olja är rent ut sagt under all kritik. Vi måste göra mer, inte mindre.

Herr talman! Jag yrkar bifall till våra reservationer 1, 2, 3 och 4.

Anf. 4 ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet.

Är det någonting vi blivit påmind om de senaste åren men som blivit smärtsamt tydligt de senaste månaderna är det att vi inte kan ta någonting för givet – inte minst vad gäller fred och frihet i vårt närområde. Sedan Rysslands invasion av Ukraina befinner vi oss i ett helt nytt läge i Sverige, i Europa och i världen.

I dagarna har vi alla sett fruktansvärda bilder på massgravar i ukrainska städer där ryska trupper nyligen dragit fram. En bild som särskilt etsat sig fast på min näthinna är bilden på en hand som sticker upp ur sand och smuts, en hand som nyss greppat om nyckelknippan till ett hem som nu sannolikt är förstört av ryska trupper.

Herr talman! Putin ska ställas till svars för sina handlingar. Och vi i Sverige ska ge allt stöd vi kan till Ukraina, för Ukrainas sak är också vår.

Det som händer nu påminner oss också om en stats allra viktigaste uppgift: att skydda sina medborgare från yttre hot vid landets gränser men också se till att man som medborgare kan känna sig trygg inom landets gränser.

Det är därför, herr talman, som Sverige behöver anpassa sin beredskap för en ny tid, en osäker tid, som kräver handlingskraft. Försvaret måste vara starkt och väl rustat för den nya verklighet som vi lever i.

Det är därför vår försvarsförmåga behöver börja stärkas redan i år. Det land som inte kan försvara sig kan vilken dag som helst förlora sin frihet. Och tryggheten och friheten måste få kosta. Att investera i frihet och trygghet kan aldrig kompromissas bort. Den som vill angripa Sverige, som ens tänker den tanken, ska veta att på den här sidan av Östersjön kommer den att möta ett starkt försvar.

Säkerhetsläget kräver förstärkningar av försvaret på både kort och lång sikt. Därför är jag väldigt glad att alla riksdagens partier nu samlas kring tillskott till försvaret redan under det här året. Det är en viktig signal, och det är en styrka för oss som parlament.

Faktum är dock att om Moderaterna och delar av den övriga oppositionen inte drivit på i frågan hade det inte blivit några nya extra pengar. När Moderaterna väckte frågan om att kalla in Försvarsberedningen ville regeringen inte göra det, och när regeringen blev pressad att kalla in den var utgångspunkten att det bara skulle handla om att tidigarelägga redan beslutade åtgärder och inte skjuta till nya medel.

Nu ser vi ändå en enig riksdag. Efter segdragna förhandlingar där vi från början sa att vi behöver se 3 miljarder kom vi fram till 2,8 miljarder, som vi fattar beslut om här i dag. Jag är glad, uppriktigt glad, att vi kunnat enas om detta.

Det är också viktigt, herr talman, att satsningarna på försvaret fortsätter. Vi moderater vill se att målet om 2 procent av bnp uppnås redan 2025. Vi har inte tid att vänta 10, 15 år på att fortsätta stärka det svenska försvaret.

Det kanske är att säga det uppenbara, men jag vill ändå ha det sagt: Socialdemokraterna pratar om att fortsätta satsa på statens kärnområde, nämligen försvaret. Då behövs det ingen ny beredskapsskatt. Det handlar om 30 miljarder. Att belasta svenska hushåll med 30 miljarder i en tid när många redan går på knäna och upplever att djupa hål grävs i plånböckerna är inte vägen framåt.

På tal om att gröpa djupa hål i hushållens plånböcker kan jag konstatera att det har blivit dyrt att vara svensk – inte minst att vara svensk – beroende av bilen för att klara sin vardag, som väldigt många människor i vårt avlånga land är.

Men vet ni vad? Det är ingen naturlag. I mångt och mycket är det faktiskt resultatet av politiska beslut. Socialdemokraterna och Miljöpartiet har år efter år höjt skatten på bensin och diesel.

Och det är faktiskt inga Putinpriser vi pratar om. Det är Dambergpriser, eller Magdalena Anderssonpriser om man så vill. Redan innan kriget bröt ut hade Sverige nämligen världens högsta dieselpris, och nu ser vi nya rekordpriser efter Rysslands invasion av Ukraina.

Det är därför Moderaterna i samstämmighet med flera andra partier samlat majoritet för att få ned priset vid pump med 5 kronor.

Det här måste ske snabbt, för nuläget är verkligen inte hållbart. Vi har kommit till en punkt där människor säger upp sig från sina jobb för att pendlingen har blivit för dyr. Vi har kommit till en punkt där det inte längre alltid lönar sig för bönder att så inför sommarsäsongen. Vi har kommit till en punkt där taxiföretagare, som var hårt drabbade under pandemin, inte längre vet om de kommer att klara även den här krisen och där åkeriägare närmar sig konkurs.

Det här har bland annat lett till att tomatpriset var uppe i 80 kronor kilot för bara några veckor sedan – allt på grund av höga transportkostnader och på grund av dieselpriset.

Herr talman! Beslutet vi ska fatta i dag är ett beslut i tre steg.

Det första handlar om att sänka skatten från den 1 maj. Drivmedelskatten sänks både därför att den budget som Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna lade på bordet i höstas och som nu gäller sänker den med 50 öre och dessutom därför att vi nu sänker priset till EU:s miniminivå. Detta ger en sänkning med 1 krona och 80 öre redan den 1 maj.

Det andra steget i beslutet handlar om att regeringen nu måste kliva ned från läktaren och börja vara aktiv i EU. Bara för att ha det sagt: att en statsminister nämner detta på ett möte i Europeiska rådet betyder inte att man är aktiv. Nu måste regeringen lämna in en ansökan till EU-kommissionen om att undantas från energiskattedirektivet. Det har man inte ens börjat med. Men det går. Många andra länder gör nu mycket tillsammans med kommissionen för att underlätta för sina länders hushåll. Det borde också Sveriges socialdemokratiska regering göra.

Det tredje steget handlar om att regeringen får ett tydligt uppdrag att se över reduktionsplikten innevarande år. Det kan leda till en sänkning med ungefär 2 kronor vid pump. Det är bara Centerpartiet och Miljöpartiet som är mot detta beslut. Jag vill tacka er övriga för att ni ställer er bakom det. Jag vill särskilt tacka Vänsterpartiet, som har varit väldigt konstruktivt under hela den här processen.

Herr talman! Det är alltså ingen naturlag att priset på diesel och bensin är så här högt. Det går att göra något åt. Varför gör vi det? Jo, för att underlätta för människor i deras vardag, för alla de män och kvinnor runt om i Sverige som är helt beroende av bilen men också för alla de företag som har drabbats hårt när priset har stigit.

Slutligen, herr talman: Moderaterna kommer att fortsätta vara en blåslampa för att hålla tempot uppe i det här arbetet därför att priserna vid pump måste ned, och de måste ned med 5 kronor.

(Applåder)

Anf. 5 MARTIN ÅDAHL (C) replik:

Herr talman! Jag håller med om det Elisabeth Svantesson har sagt, och det känns tråkigt att behöva begära replik. Jag håller med om vår gemensamma kamp för att stärka det svenska försvaret. Jag håller med om behovet av att kraftfullt sänka skatterna tillfälligt för att möta den nuvarande prischocken på bränsle. Jag håller också med om behovet av att hjälpa Sveriges bönder för att stärka svensk livsmedelsproduktion, vilket nämnades här och vilket vi jobbar med i alla sammanhang.

Anledningen till att jag begärde replik är det oerhört märkliga att Moderaterna har gjort upp med Vänsterpartiet om en utredning, som nu måste genomföras, om att reglera priset på bensin och diesel eller, som det uttrycks, om att överföra ansvaret från hushåll och företag till staten. Jag tror inte att Nicolás Maduro i Venezuela bättre hade kunnat uttrycka hur man gör när man låter planekonomin och staten ta över regleringen av priser där vi inte alls vill ha reglering eller ransonering eftersom det alltid leder till dåliga utfall.

Jag vill framför allt höra Moderaternas beskrivning av vad denna överföring av ansvar för priset på drivmedel från hushåll och företag till staten betyder. Det skulle vara intressant att veta vad Vänsterpartiet kommer att svara på motsvarande fråga.

Anf. 6 ELISABETH SVANTESSON (M) replik:

Herr talman! Man är ju aldrig tvingad att ta replik om man inte vill, men det får Martin Ådahl så gärna göra.

Bara för att ha det sagt tror jag inte att så många som ser eller lyssnar på det här tänker att Moderaterna nu ska bli en del av Venezuelas planpolitik med köer till bensinmackar. Det faller ju på sin egen orimlighet.

Det kan uppstå en ny kris med en utbudschock, och man behöver titta på en modell. Jag ser att det finns en möjlighet att via skatten mycket snabbare än i den här krisen hantera en sådan. Det är det enkla svaret – ingenting annat.

Jag tycker att det är betydligt märkligare att Centerpartiet i dag tillsammans med Miljöpartiet reserverar sig i frågan om reduktionsplikten. Jag har till skillnad från Martin Ådahl samtalat med bränslebolagen om den här frågan. Det vi nu ska fatta beslut om innebär till exempel en lättnad för lantbruket på 800 miljoner kronor. Varför är man så emot att innevarande år dra ned lite på takten när det gäller reduktionsplikten för att underlätta för lantbrukare och för kvinnor och män runt om i Sverige, på landsbygden och runt storstäderna, som är beroende av sin bil? Det är många som är det.

Jag kan inte förstå det. Detta är ett konkret beslut; det andra handlar om en utredning för att se över en modell som underlättar. Varför röstar Centerpartiet i dag nej till det?

Anf. 7 MARTIN ÅDAHL (C) replik:

Herr talman! Ibland är man tvungen att ta de här replikskiftena. Det är ju jättemärkligt. Elisabeth Svantesson pratar här om att vi kan sänka skatten igen om det blir nya kriser. Men det Moderaterna är överens med Vänsterpartiet om, som vi nu måste utreda, handlar om att överföra ansvaret för priserna på bensin och diesel från hushåll och företag till staten.

Jag vill fortfarande ha en förklaring. Vad betyder det här med att överföra ansvaret till staten? Det talar ju sitt ganska tydliga språk.

När det gäller reduktionsplikten undrar jag: Exakt vad har de lovat er? Har de lovat att de tillsammans ska sänka priset i år? Vi vet ju att kostnaderna för biodrivmedel och diesel är mycket likartade nu. Tar man bort biodrivmedlet förstör man framtiden för inhemsk biodrivmedelsproduktion i det här landet när Sveriges gröna näringar behöver producera eget drivmedel för Sveriges oberoende och för att inte öka beroendet av främmande makts produktion av fossila drivmedel. Sverige behöver minska det beroendet och producera mer eget.

Vad är det då drivmedelsbolagen har lovat er? Kostnaderna är ju mycket likartade för biodrivmedel och diesel i dag, med de höga dieselpriiserna. Ska de ha något slags samarbete?

Jag förstår inte hur ni i den här diskussionen om reduktionsplikten lovar saker som ingen kan hålla och får löften som inte kan ges.

Det vi vet är detta: Tar vi bort inblandningen vinner vi mycket lite på priset men förlorar oerhört mycket när det gäller möjligheten till framtida svensk grön och inhemsk produktion av drivmedel.

Anf. 8 ELISABETH SVANTESSON (M) replik:

Herr talman! Det vi gör just här i dag är att staten tar ett ansvar för att underlätta för hushållen. Med det beslut vi nu fattar kommer priset vid

pump att bli lägre. Staten får minskade skatteintäkter. Det är att ta ansvar för en situation som helt har sparat ur för många människor runt om i Sverige. Det var det första.

Det andra, herr talman, gäller reduktionsplikten. Martin Ådahl får det att låta som att reduktionsplikten nu kommer att upphöra. De beslut som Martin Ådahls parti och andra partier har fattat, som Moderaterna från början var med på, har fått helt orimliga konsekvenser. Moderaterna tar ansvar och säger att det här måste ses över på sikt men att vi här och nu behöver göra någonting åt priset. Det är möjligt att göra.

Utan att bli för teknisk, herr talman, vill jag säga att det är fullt möjligt att innevarande år se till att bolagen exempelvis skjuter en del av sina marginaler till nästa år. Att Martin Ådahl inte förstår detta är upp till honom, men det är fullt möjligt att göra.

Jag konstaterar att Centerpartiet inte vill röra reduktionsplikten innevarande år trots att den har fått helt orimliga konsekvenser för män, kvinnor, företagare, lantbrukare, åkeriägare och taxiägare runt om i landet.

Anf. 9 ÅSA WESTLUND (S) replik:

Herr talman! Moderaterna säger sig värna de hushåll som har det tufft nu när bränslepriserna har gått upp. Detta är ju välkommet och bra, men då krävs det också tydliga besked till hushållen. Vårt socialdemokratiska besked är att vi är öppna för olika förslag för att lösa den här situationen. Det viktiga är att hushållen får stöd i den här tuffa situationen, och därför är vi öppna både för att stödja Moderaternas förslag och för att gå vidare med vårt förslag.

Min fråga är förstås om ni i Moderaterna är lika öppna eller om det är att sänka skatten, snarare än hushållens situation, som egentligen är det viktiga här.

Om Moderaternas förslag om att sänka skatten ytterligare, som bland annat kräver godkännande från 26 andra EU-länder, inte visar sig genomförbart i närtid, är Moderaterna då beredda att stödja vårt förslag på stödpaket med bland annat upp till 1 500 kronor till hushåll med bil?

Anf. 10 ELISABETH SVANTESSON (M) replik:

Herr talman! Tack, Åsa Westlund, för frågan!

Det intressanta här är ju vad vi har att ta ställning till. Till skillnad från Socialdemokraterna håller vi i Moderaterna inte bara pressträffar och pratar om att vända på varje sten, utan vi vänder på varje sten. Vi lägger också fram konkreta förslag här i riksdagen som hela kammaren i dag ska rösta om. Åsa Westlund stöder ju i stort dessa förslag, vilket jag uppskattar.

Men vi har ju inget förslag från regeringen på den här tusenlappen för bilen – det finns ju inget sådant förslag. Vi har ju ingenting att ta ställning till än. Vi får återkomma när vi ser om Socialdemokraterna lyckas få fram något förslag om stöd till alla bilägare.

Att döma av det jag har hört tycker jag inte att det är ett genomtänkt förslag, men låt oss se när det kommer. Det känns kanske mer rakt och rent att sänka skatten så att alla som är beroende av bilen får en lättnad.

Herr talman! Låt mig vara tydlig när det gäller diskussionen i Europa. Jag uppfattar nu, utifrån vad jag kan se i samband med detta betänkande, att Socialdemokraterna stöder det förslaget. Det är bra att veta att det krävs aktivitet och engagemang för Sveriges bästa om man ska vinna gehör i EU.

Det pågår nu en diskussion mellan många EU-länder tillsammans med kommissionen, och olika länder gör på olika sätt. Men för att över huvud taget föra den här frågan framåt måste man lämna in en skrivelse till kommissionen. Det har regeringen inte gjort. Därifrån kan man ta en diskussion – inte med statsministrarna, utan det handlar om Ekofin. Det är så det går till, men det steget har regeringen inte tagit.

Allt är bara omöjligt. Från början var det omöjligt att sänka skatten. Sedan var det omöjligt att göra någonting i EU. Jag tror ju inte det, utan jag tror att det är fullt möjligt.

Skulle regeringen misslyckas med det här uppdraget – för man verkar ju ganska tillbakalutad – kan man ju se vad andra länder gör för att sänka priset vid pump ytterligare.

Anf. 11 ÅSA WESTLUND (S) replik:

Herr talman! Det var väl tydligt att Moderaterna inte är beredda att ge hushållen besked om huruvida de kommer att få stöd eller inte. Det är alltså viktigare för Moderaterna hur stödet utformas än att stödet till hushållen alls blir av.

Jag förstår att det är jätteskönt att som moderat få kampanja på sänkt skatt och sedan kunna skylla på regeringen för att det inte blir så. Men man presenterar ogenomförbara förslag, eller i alla fall förslag som är väldigt svåra att genomföra.

Vi lovar att göra vårt bästa. Jag är helt övertygad om att kritiken hade varit gigantisk om statsministern inte hade tagit upp den här frågan på Europeiska rådets möte. Nu får ni det att framstå som att det nästan är löjligt. Jag är helt övertygad om att det hade låtit annorlunda om hon inte hade gjort detta.

Vi presenterar genomförbara förslag. För konsumenterna är det viktigt att veta vad de har i plånboken och vad de har att röra sig med framöver. Vårt förslag ger faktiskt mer till de allra flesta hushåll, samtidigt som det inte kräver någon EU-lagstiftning. Om man värnar om hushållen som har det tufft borde det vara lätt att svara ja på den här frågan. Jag ställer den igen: Om ert förslag inte visar sig genomförbart i närtid, trots regeringens aktiva insatser, är ni då beredda att stödja vårt förslag till stödpaket med bland annat upp till 1 500 kronor till hushåll med bil? Ja eller nej?

Anf. 12 ELISABETH SVANTESSON (M) replik:

Herr talman! Det är problematiskt om man skriver sina talepunkter innan man lyssnar på vad jag säger. Bara för att ha det sagt: 1 000 kronor per bil – jag vet inte när Åsa Westlund tankade sin bil senast, men det motsvarar ungefär en tank för väldigt många människor. Att sänka priset vid pump med 5 kronor gör väldigt mycket för den som är beroende av bilen. Socialdemokraternas förslag får vi ta ställning till om och när det kommer.

Det finns också en skillnad mellan Åsa Westlund och mig när det gäller synen på skatter och bidrag. Jag tycker att det är bättre att man sänker skatten i stället för att man har så höga skatter att man måste ge bidrag till människor för att de ska kunna betala skatten. Det är en principiell skillnad.

I grund och botten är det så att 5 kronor vid pump är möjligt att genomföra. Nu tar vi det här beslutet. En stor majoritet i riksdagen står bakom det. Om regeringen misslyckas med detta tycker jag att man ska göra allt vad man kan för att få ned priset vid pump med 5 kronor, som andra länder gör. Det är ett tips. Titta på vad Tyskland, Frankrike och Spanien nu gör! Man kan åstadkomma prissänkning vid pump.

Jag bryr mig om svenska hushåll och vill att alla som i dag är beroende av bilen ska få en lättnad. Med Åsa Westlunds förslag kan jag konstatera att även den som inte ens använder sin bil kommer att få en lättnad.

Anf. 13 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Herr talman! Det här är chockerande. IPCC, FN:s klimatpanel, har precis presenterat den senaste rapporten, som visar att vi nu är i ett klimatonödläge. Ukrainas president Volodymyr Zelenskyj vädjade till oss i riksdagens kammare: No more barrels of Russian oil! Men Moderaterna väljer att in i det sista försvara det fossila bränslet i Sverige. De förslag som Moderaterna kämpat för och som kammaren i dag kommer att ställa sig bakom handlar om att sänka priset på ryska fossila drivmedel i Sverige, stoppa utfasningen av fossilt och förhindra den viktigaste reformen för svensk klimatomställning, det vill säga bränslebytet, reduktionsplikten, som just syftar till att göra Sverige mindre beroende av diktaturers och Putins olja.

Herr talman! Jag förstår inte hur Moderaterna får ihop det. Samtidigt är detta i linje med Moderaternas vurm för den fossila gasen. Moderaterna och flera andra partier kämpade ju för att i EU:s taxonomi klassa även fossilgasen som hållbar. Och när vi ville fasa ut subventionerna till fossilgas i det svenska värmesystemet sa Moderaterna nej och gjorde allt för att förhindra detta.

Herr talman! Jag får inte ihop det på något annat sätt än att Moderaterna är Sveriges starkaste förkämpe för den fossila energin, även Putins fossila energi.

Anf. 14 ELISABETH SVANTESSON (M) replik:

Herr talman! Det här var fel på så många punkter att jag inte riktigt vet var jag ska börja. Vi har varken i EU-parlamentet eller här någonsin tyckt att gasen ska vara en del av taxonomin. Låt mig också säga att min bild är att vi nu inte använder rysk olja i drivmedel. Man har ju slutat handla med den. Annika Hirvonen kanske har annan information, men jag uppfattar att det är rätt så felaktig information.

Annika Hirvonen började med att säga att det är många saker som är chockerande. Låt mig säga vad jag tycker är chockerande. Det är att Miljöpartiet under sju och ett halvt år i regering lade ned fyra kärnkraftsreaktorer, så att vi nu är beroende av att under kalla dagar bränna 140 000 liter olja per dag för att klara energiförsörjningen. Det tycker jag är chockerande.

Det är också chockerande att Miljöpartiet inte verkar förstå hurdan människors situation är runt om i landet. Undersköterskan som ska ta sig till jobbet för att jobba natt måste ta bilen tre fyra mil enkel väg. Det är många som har det så. De har inte hög lön, och de har nu knappt råd att ha kvar jobbet eftersom det har blivit så dyrt att tanka.

Om vi sänker priset vid pump under några månader kanske det kan gå från 24 till 19 kronor för dieseln. Att Miljöpartiet tycker att det därmed blir väldigt billigt för människor att tanka tycker jag är chockerande. Ett parti som under sina sju och ett halvt år i regeringen inte lyckades pressa ned utsläppen i den takt vi skulle behöva vill nu attackera andra partier, som lagt fram en historisk klimat- och miljöbudget och samtidigt vill underlätta för människor i en mycket svår tid. Att man inte kan se den här ekvationen tycker jag är chockerande.

Anf. 15 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Herr talman! Det som många inte kan se är att det går att stödja hushållen utan att subventionera Putins olja. Nej, Sverige har ännu inte infört ett stopp för import av fossil energi från Ryssland. Tack vare Hamnarbetarförbundets modiga blockad påverkas dock nu importen.

Det som Moderaterna och övriga partier här i kammaren har sagt nej till är direkta stöd till hushållen: 4 000 kronor mer i månaden för dem som bor på landsbygden, halverad matmoms samt stöd till garantipensionärer och studenter, som kanske inte har råd med bil från första början. Vi i Miljöpartiet har visat att det går att förena klimatomställning med stöd till de mest utsatta. Men Moderaterna säger gång på gång nej.

Det är tydligt, herr talman, att Moderaterna på ett område, nämligen energiområdet, vill gå mot planekonomi. Man förnekar att kärnkraftens ägare visste vad de gjorde när de satsade sina pengar på förnybart – vindkraft – i stället för mycket dyrare reformer i sina gamla kärnkraftverk.

Vad är det då Moderaterna anstränger sig för ute i kommunerna? Jo, man har sagt nej till och tryckt på röd knapp för 71 terawattimmar vindkraft som vi i Sverige skulle kunna exportera till kontinenten till de länder i Europa som är mycket mer beroende av fossil energi.

Klimatpolitiska rådet lämnade nyligen en rapport där de visade att Miljöpartiets reformer med reduktionsplikten och andra satsningar nu gör att vi sakta går i rätt riktning. Men det sätter Moderaterna stopp för.

Anf. 16 ELISABETH SVANTESSON (M) replik:

Herr talman! Saker blir inte mer sanna för att man upprepar dem.

I dag fattar vi beslut om kortsiktiga lösningar för att kunna underlätta för hushållen och företag. Vi behöver självklart i den här kammaren också landa i en energipolitik som skapar långsiktig hållbarhet med minskade utsläpp. Vägen för att göra det handlar inte om att lägga ned resterande kärnkraftverk och bara ha vindkraft. Det kommer av flera skäl inte att gå. Det blåser inte jämt. Vi klarar inte heller av den överföringen. Hela systemet skulle kollapsa om vi bara hade vindkraft.

Sverige behöver mer el för att klara elektrifiering och omställning. Om 20 år behöver vi ha ungefär dubbelt så mycket el som i dag. Hur ska då Sverige få dubbelt så mycket el? Jo, med en mix där vindkraften är en del, vattenkraften en annan och kärnkraften en tredje. Kärnkraften kommer att behöva vara en mycket stor och viktig del om vi ska klara omställning och elektrifiering och få ned våra utsläpp. Men det är en annan debatt, herr talman. I dag debatterar vi hur vi ska underlätta här och nu för företag och hushåll som är hårt drabbade.

Anf. 17 CHARLOTTE QUENSEL (SD):

Herr talman! I dag är vi överens om att skjuta till extrapengar till försvaret, och det är efterlängtat. Men det är olyckligt att ett krig i Europa ska behövas för att övriga partier ska vakna. Satsningen på försvaret borde ha skett långt tidigare, och kanske hade vi inte behövt snabbbrusta om inte tidigare regeringar ansett att försvaret var öppet för plundring.

Göran Persson, före detta socialdemokratisk statsminister, är stolt över att ha halverat vårt ursprungliga försvar. Persson angav avsaknaden av framtida hot mot Sverige som skäl för nedmonteringen.

Fredrik Reinfeldt sa i rollen som statsminister i alliansregeringen så sent som 2013 att försvaret är ett särintresse och att det inte finns något hot mot Sverige. Han följde upp det och sa att alla partier i riksdagen utom Sverigedemokraterna var överens. Därefter ondgjorde han sig över att Sverigedemokraterna ville öka anslaget till försvaret.

Det stämmer. Sverigedemokraterna har sedan vi kom in i riksdagen 2010 upprepade gånger budgeterat mer till försvaret än vad regeringarna har. Vi har också varit tydliga med varför vi velat rusta upp Sveriges försvar. Jimmie Åkesson har i denna talarstol pekat på hotet från Ryssland som anledning till att Sverigedemokraterna hela tiden velat rusta försvaret.

Men med det sagt verkar det som att samtliga partier nu är överens om att bygga upp ett starkt försvar. Det är både nödvändigt och rätt.

Dagens proposition innehåller också en riktad kompensation för extremt höga elpriser under mars för hushåll i södra Sverige. Vi står bakom denna satsning men vill påminna om att tiden går fort och att vi snart har en kylig vinter igen. Allt pekar på extrema elpriser även under kommande vinter.

I betänkandet finns flera utskottsinitiativ. Sverige har bland världens dyraste bensin- och dieselpriiser. Detta var ett faktum redan innan Ryssland drev upp priserna ännu mer. Regeringen har under åren markant ökat såväl bränsle- som fordonsskatter. Därför har flera partier i finansutskottet drivit fram ett beslut om att Sverige ska ha EU:s lägsta energiskatt i fem månader.

Utskottet ger också regeringen i uppdrag att med alla medel arbeta för ett undantag från EU-lagstiftningen för att helt kunna ta bort energiskatten på bränsle under tre månader.

Reduktionsplikten, det vill säga kravet på drivmedelsleverantörerna att blanda in fossilfria bränslen i bensin och diesel, driver upp priserna stort. Utskottet ger därför regeringen i uppdrag att tillsammans med drivmedelsleverantörerna arbeta fram en tillfällig prislättnad.

Dessa initiativ borde sammantaget leda till att priset på bensin och diesel sjunker med minst 5 kronor per liter vid pump.

Regeringen pekar i propositionen på Rysslands invasion av Ukraina som orsaken till de höga elpriserna. Ryssland och Putin är skyldiga till mycket. Men orsaken till de höga elpriserna är dåligt förd politik, både här i Sverige och i många EU-länder.

När det gäller gaspriser på kontinenten har Tyskland ett stort ansvar för dagens situation. I början av 2010-talet togs politiska beslut om att avveckla kärnkraften. Tyskland bestämde sig för att ersätta förlorad el från kärnkraft med vindkraft och fossil gas från Ryssland. Fler EU-länder än Tyskland har också gjort sig oerhört beroende av Putins gas. Till och med efter Rysslands annektering av Krim 2014 har dessa länder fortsatt att öka

inköpen av rysk gas. Resultatet av denna strategi ser vi i dag med skenande gaspriser och ett EU som inte förmår att stoppa gasleveranserna utan att riskera en ekonomisk hårdsmälta.

Den ryska björnen i rummet måste ändå vara den gashandel som bland annat Tyskland, Ungern och Italien ägnat sig åt under årtal och som bidragit till att bygga upp Putins krigskassa. Genom att man fortsätter med gasköpen, trots Rysslands krig mot Ukraina, bidrar EU-länder aktivt till att finansiera och fylla på den ryska krigskassan.

Den svenska anledningen till de skenande elpriserna i södra Sverige är att kärnkraftsreaktorer har stängts ned. Det är naivt att fasa ut ren kärnkraft för att i efterhand försöka ersätta bortfallet med väderberoende vindkraft och solenergi. Sverige behöver en bas bestående av kärnkraft för att stå emot skenande elpriser samt kunna tillhandahålla tillräckligt med el till bra priser.

Många andra länder anser att kärnkraften är en förutsättning för att nå klimatmålen. Till och med ett oljeland som Förenade Arabemiraten arbetar för en omställning till fossilfritt. De meddelade nyligen att de startar upp ännu en enhet i sitt nya kärnkraftverk. Där ska kärnkraften stå för 25 procent av landets totala energibehov, detta i ett land som har precis hur mycket sol som helst. Och ja, de satsar stort på solenergi också.

Herr talman! Som jag tidigare nämnde ser Sverigedemokraterna en stor risk för fortsatt extremt höga energipriser. Det är nu så illa att man kan tala om energifattigdom. Vi vill se en mer hållbar prissättning. Vi har lagt fram ett förslag om ett utskottsinitiativ i finansutskottet, vilket tyvärr inte fick stöd. Det innebar att man omedelbart skulle sänka punktskatten på el. Det är något som skulle bidra till lägre kostnader för både hushåll och företag.

I dag beläggs varje kilowattimme med en punktskatt om 36 öre. Ovanpå detta läggs moms. Just denna punktskatt är ologisk. Regeringen vill att hela Sverige ställer om genom elektrifiering, men samtidigt driver man en energifientlig politik.

Herr talman! Månaderna går fort. Jag hoppas att vi till kommande vinter ser en ny energipolitik som fokuserar på att bygga upp Sveriges energikapacitet i hela landet, så att vi slipper ha hushåll och företag som knävar under absurt höga elfakturor. El ska alla i Sverige ha råd med, utan nödlösningar som dagens riktade kompensation.
(Applåder)

Anf. 18 MARTIN ÅDAHL (C) replik:

Herr talman! Efter detta anförande undrar jag om ledamoten från Sverigedemokraterna verkligen har hittat hem till rätt parti. Här talades mycket om kampen mot Putin, men det här är samma parti som i EU-parlamentet röstade emot ett stödpaket – ett nödpaket – till Ukraina veckorna före invasionen.

Det är samma parti vars representant i försvarsutskottet helt nyligen delade en video där man tackar Ryssland för invasionen av Ukraina, blandat med konspirationsteorier och spridandet av den absolut mest skadliga konspirationsteorin och desinformationen från Moskva, nämligen att Ukraina har utvecklat biologiska stridsmedel tillsammans med USA. Varför den mest skadliga? Jo, därför att det är det som eventuellt kommer att användas som förevändning för att själv använda biologiska massförstörelsevapen mot Ukraina.

Prot. 2021/22:95
7 april

*Extra ändringsbudget
för 2022 – Åtgärder
för att stärka rikets
militära försvar och
kompensation till
hushållen för höga
elpriser*

Detta är oerhört allvarliga saker. Och det är ett parti som här utmålas som något slags förkämpe i kampen mot Putin, som gång på gång har visat otroliga problem med att hålla linjen mot Putins propaganda- och påverkanssfär. Jag ska inte dra hela listan, men även ledamotens företrädare i försvarsutskottet åkte ju på en propagandaresa till Moskva och så vidare.

Är det verkligen så att ledamoten från Sverigedemokraterna riktigt är i rätt parti?

Anf. 19 TALMANNEN:

Jag vill påminna om att debatten handlar om elpriskompensation med mera.

Anf. 20 CHARLOTTE QUENSEL (SD) replik:

Herr talman! Eftersom Martin Ådahl ställer en personlig fråga tar jag mig friheten att svara på frågan.

Först och främst har Martin Ådahl möjlighet att titta på dem som företräder partiet i toppen. Jag skulle bli anmäld för integritetskränkning om jag kommenterade det som har hänt med vår ledamot som vi fick skicka ut.

Jag kan också tala om för Martin Ådahl att jag om någon vet vad det innebär att ha den ryska björnen efter sig. Min familj flydde undan judehatet i Ryssland och hittade hem till Göteborg. Vi fick lämna precis allting. Jag kan därför tala om för Martin Ådahl: Nej, jag har aldrig varit prorysk och kommer inte att vara det, och jag är i helt rätt parti.

Martin Ådahl kanske kan ha vänligheten att ställa en fråga som rör betänkandet.

Anf. 21 MARTIN ÅDAHL (C) replik:

Herr talman! Jag får be om ursäkt både till talmannen och andra ledamöter för att jag diskuterar den här frågan. Men eftersom en så stor del av anförandet handlade just om Sverigedemokraternas hållning till Ryssland var jag tvungen att kommentera det.

Många av oss har på olika sätt upplevt den ryska och tidigare den sovjetiska försvarsmaktens framfart mot frihetssträvande folk i Östeuropa. Och jag har inget som helst tvivel om att det som här framfördes om detta kom från hjärtat. Därför var också bara min fråga varför inte Sverigedemokraterna, inklusive alla ledamöter där, ända fram till dessa dagar inte förmått att hålla rent mot Putinpropagandan.

Det sorgliga är – eftersom det nu blev personligt – att det nationalistiska och tidvis auktoritära vurmandet tar över den kritik som man konsekvent måste kunna rikta mot den regimen under många, många år. Alla har inte haft den hållning, varken tidigare eller nu, som ledamoten har i talarstolen här gentemot regimen i Moskva.

Anf. 22 CHARLOTTE QUENSEL (SD) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är anmärkningsvärt att Martin Ådahl inte kan hålla sig till betänkandet utan står här och propagerar för saker som jag inte har tid att bemöta här.

Jag håller mig till energifrågan nu. Jag undrar hur Centerpartiet, som är ett parti som ända sedan jag röstade för första gången har varit emot kärnkraften, tänker att vi ska nå fram till en fossilfri energiförsörjning utan att säga ja till kärnkraften. Jag bor i södra Sverige och kan tacka regeringen och Miljöpartiet för lukten av oljekraftverk. Det är lösningen, anser tydligen väldigt många. Men jag tycker inte det.

Jag tycker att också Centerpartiet ska kunna ställa upp på att vi måste nå en fossilfri energiförsörjning. Fler och fler länder anser att det finns bra möjligheter med kärnkraftverken. Och jag skulle önska att Martin Ådahl kunde öppna sina ögon och faktiskt inse att vi behöver kärnkraften i Sverige för att nå fossilfri energiförsörjning.

Anf. 23 ÅSA WESTLUND (S) replik:

Herr talman! Vi diskuterar höjda anslag till försvaret, och Charlotte Quensel sa i sitt anförande att alla vi andra har varit väldigt naiva inför Ryssland.

Jag kan villigt erkänna att få av oss trodde att Ryssland skulle gå så långt som man gjorde när man invaderade Ukraina och startade ett fullskaligt krig, där man helt hänsynslöst angriper civila. Men vi hade inte svårt att skilja mellan Putin och Macron redan innan detta skedde. För oss var det ganska enkelt.

Det var för bara några dagar sedan som Sverigedemokraternas ledamot i försvarsutskottet sprang Putins ärenden och därmed också behövde lämna partiet. Jag välkomnar att Sverigedemokraterna gjorde detta ställningstagande. Det är bara det att det är besvärande att det bara är en av en lång rad personer som Sverigedemokraterna har gett ansvar för just försvars- och säkerhetspolitik som har hamnat i den här situationen. Till och med en före detta partiledare, Mikael Jansson, stod fyra år efter Krim och hyllade Putins ledarskap. Han hade lämnat Sverigedemokraterna, men fram till dess företrädde han Sverigedemokraterna i en rad sammanhang där han fick tillgång till känslig information som kan skada svensk säkerhet om den kommer någon annan till del.

Min fråga till Sverigedemokraterna är förstås: Har ni gjort någon bedömning av vad era dåliga val av personer har kostat det svenska försvaret i politiska och ekonomiska termer under den här tiden?

Anf. 24 CHARLOTTE QUENSEL (SD) replik:

Herr talman! Jag tackar Åsa Westlund för frågan och skulle önska att jag kunde svara klart och tydligt på den. Men jag sitter inte i en sådan position, som Åsa Westlund mycket väl vet, och är inte så högt upp i partiet. Jag kan bara beklaga det som skedde med den senaste ledamoten och tror att Åsa Westlund kan förstå att jag var väldigt tacksam för lösningen som var mycket snabb.

När det gäller huruvida min partiledare inte kan välja mellan två länders ledare tycker jag att det är lite att kasta sten i glashus av Åsa Westlund, eftersom Löfven som statsminister 2018 vägrade att svara på frågan från Sveriges Radio om han kunde välja mellan Trump eller Putin. Han sa att det var en dum fråga och att man inte ska välja mellan två länder. Jag har själv aldrig fått frågan, men jag respekterar det svaret. Men jag tycker att man också kan ge Jimmie Åkesson möjligheten att säga: Nej, jag vill inte

heller välja. Det är lite tråkigt att det alltid är just Sverigedemokraternas ledamöter som ska stå till svars in absurdum när andra kan komma undan.

I dag tillåts inte kärnkraftsbyggen i 287 av 290 kommuner. Jag skulle vilja fråga om ledamoten anser att man ska ändra den regeln och öppna upp för fler att bygga små kärnkraftverk.

Anf. 25 ÅSA WESTLUND (S) replik:

Herr talman! Tack, Charlotte Quensel, för frågan!

Jag står bakom den överenskommelse som innebär att man kan bygga kärnkraft på de ställen där det redan har funnits eller finns kärnkraft i Sverige. Jag ser ingen anledning till att ändra den lagstiftningen.

Jag har heller inte sett att Sverigedemokraterna har lagt fram några förslag om reella finansieringar av ny kärnkraft i Sverige över huvud taget. Ja, det har gällt forskning, men inte bygget av ny kärnkraft.

Vi kan ha den debatten om Sverigedemokraterna menar allvar och presenterar en sådan lösning och också berättar var i så fall pengarna ska tas. Jag återkommer då.

Detta är inte bara en fråga för skojs skull. Det är inte en slump att Sverigedemokraterna hela tiden drabbas av fenomenet att de har företrädare som råkar stödja Putin eller sprida Putinpropaganda.

Även på Sverigedemokraternas hemsida gav man uttryck för sin säkerhetspolitik genom att skriva: Det är viktigt att respektera balansen mellan stormakterna. Det låter väldigt likt det sätt på vilket Putin själv resonerar.

Jag förstår att man tog bort det snabbt. Men misstanken finns att det bara är när andra upptäcker sådana saker som Sverigedemokraterna tar tag i det. Eller finns det något exempel på när ni själva har dragit slutsatsen: Nej, men det här var kanske inte så lämpligt.

Det handlar om att ni gör det utan att medierna först har uppmärksammat det och att ni ser till att inte ge uppdrag till personer i Sverigedemokraterna som har en inställning till Ryssland som kan leda till att vårt försvar drabbas av det.

Jag ser fram emot att Sverigedemokraterna presenterar vad de företrädarna kan ha kostat det svenska försvaret gentemot Ryssland både politiskt och ekonomiskt.

Anf. 26 TALMANNEN:

Denna debatt gäller finansutskottets betänkande 47.

Anf. 27 CHARLOTTE QUENSEL (SD) replik:

Herr talman! Tack för påminnelsen om varför vi står här. Det tycks inte vara många som kommer ihåg det.

Jag arbetar i finansutskottet. Därför har jag möjligheten att svara på texter som berör finanspolitiken i Sverige. Jag har väldigt svårt att svara för alla andra texter. Det hoppas jag att ledamoten Åsa Westlund kan förstå. Det är helt enkelt inte görbart. Jag har koll på mina saker. Jag hade uppskattat frågor som hade rört betänkandet i dag. Det hade varit mer konstruktivt.

När det gäller kärnkraftens varande är också jag medveten om att vi bara tillåter bygge av kärnkraftverk i 3 av Sveriges 290 kommuner. Det hade varit väldigt intressant att se om Socialdemokraterna ser en väg framåt mot ett fossilfritt samhälle i Sverige och att vi för att nå klimatmålen

öppnar för och ger privata aktörer möjligheten att med en trygg förvisning om en lång framtid för kärnkraftverken finansiera byggen.

Vi kommer att komma med förslag. Vi har tagit upp kärnkraftens varande. Så länge som jag har hängt med har det varit uppe på tapeten. Jag är jätteglad att ledamoten förväntar sig att vi ska komma med ett skarpt förslag. Jag ska skynda mig till näringsutskottet efter detta och hälsa från Åsa Westlund att hon förväntar sig att vi kommer att lägga fram förslag. Jag hoppas helt enkelt att Socialdemokraterna kommer att stödja oss i detta.

Anf. 28 ALI ESBATI (V):

Herr talman! Rysslands angrepp mot och invasion av Ukraina har fört med sig några av de mest omskakande övergrepp och förbrytelser som vi har bevittnat i vår tid. Deras omfattning och brutalitet och sättet de omgärdas av systematiska lögnar har redan påverkat säkerhet, ekonomi och samhällsliv över hela världen. Naturligtvis är effekterna än mer påtagliga och djupgående i närområdet där också vårt land finns.

Sveriges frihet och självbestämmande vilar ytterst på en kombination av vår egen försvarsvilja och förmåga samt på en internationell ordning med respekt för folkrätten, den som Ryssland nu så flagrant bryter mot med sitt angreppskrig.

I den extra ändringsbudget som behandlas i betänkandet vi debatterar i dag ges tillskott till förstärkning av Sveriges försvarsförmåga med 2 miljarder i löpande budgetmedel plus en kraftig ökning av beställningsbemyndigandet som skapar ett utrymme för tidigareläggning av anskaffning av materiel till Försvarsmakten.

Detta bygger på regeringens bedömning av hur en lämplig förstärkning av den militära delen av vårt totalförsvar kan inledas redan nu under innevarande budgetår. Vänsterpartiet delar den bedömningen och stöder förslagen i propositionen.

Det är också rimligt och viktigt att den svenska försvarsförmågan får en betydande förstärkning mer långsiktigt. Där har riksdagens partier samlat ställt sig bakom en sådan ambition. Det är positivt. Det innebär att vi kommer att se sådana förslag i kommande ordinarie budgetpropositioner.

Det framstår också som självklart för de flesta att en sådan ambitionshöjning behöver finansieras solidariskt där de mest bemedlade – som för övrigt har haft en exceptionellt god utveckling av inkomster och förmögenheter – får vara med och bidra mer i proportion till detta. Det kommer vi säkert att få tillfälle att komma tillbaka till senare såväl i den allmänna debatten som här i riksdagen.

Herr talman! Den extra ändringsbudgeten innehåller också ett antal förslag angående kompensation för höga elpriser. Det är något som regeringen tidigare pressades att ta fram förslag på. Vänsterpartiet presenterade då tillsammans med Miljöpartiet ett genomarbetat förslag som riksdagen kunde ha ställt sig bakom och direkt tagit in i utformningen av systemet. Så blev det tyvärr inte.

Det är glädjande att några av elementen i det förslaget nu kommer med i regeringens extra ändringsbudget som vi behandlar i dag. Det ger en mer rättvis och träffsäker modell för kompensation. Det blir en bättre differentiering geografiskt, vilket är rimligt eftersom prisförändringarna har varit väldigt olika i de olika så kallade elprisområdena. Det blir en bättre fördel-

Prot. 2021/22:95

7 april

*Extra ändringsbudget
för 2022 – Åtgärder
för att stärka rikets
militära försvar och
kompensation till
hushållen för höga
elpriser*

ning genom att man får en sänkt gräns för den lägsta elförbrukning som kan utlösa ett stöd, och det är bra.

Vi menar fortfarande att det vore lämpligt med stöd till de personer som har mycket små marginaler och därför behöver få ekonomisk hjälp genom andra system. Det handlar också om mer framåtsyftande stöd för omställning av det slag som vi lade fram i förslaget till utskottsinitiativ som jag nämnde. Men i dag ställer vi oss med detta bakom regeringens förslag till extra ändringsbudget.

I betänkandet finns också ett antal förslag till tillkännagivanden angående bränslepriserna. Dessa är föranledda av ett utskottsinitiativ på förslag från Vänsterpartiet och Moderaterna. Vi har tidigare under mandatperioden, inte minst med anledning av pandemin och även efter Rysslands invasion, varit beredda att ta initiativ och vid behov göra uppgörelser i riksdagens utskott tillsammans med de flesta partier om specifika sakfrågor där det går att finna bra lösningar och minsta gemensamma nämnare.

Jag är därför glad över att förslagen har funnit stöd i finansutskottet och senare i dag rimligen också blir riksdagens beslut. Det handlar om temporära sänkningar inom ramen för det som dagens EU-regelverk tillåter på bensin- och dieselskatten. Det medför lägre priser för konsumenter under den perioden.

Det handlar om att regeringen ska verka för likaledes temporära undantag från EU:s regelverk som skulle tillåta ytterligare minskning. Det handlar om att se över den så kallade reduktionsplikten i olika delar. Det handlar också om att hitta en mer långsiktig mekanism för hantering av plötsliga prischocker på området.

Från Vänsterpartiets perspektiv är det viktigt att det offentliga kan ta ett ansvar inför problem och utmaningar som är samhällseliga. Där har enskilda hushåll och företag väldigt olika förutsättningar för att klara plötsliga och oväntade händelser som de svårigen kan påverka.

Kraftiga och plötsliga prisökningar på drivmedel utgör en sådan situation. Det är något som slår väldigt olika beroende på vem som har möjlighet att snabbt ändra sitt användningsmönster. Det är väldigt olika vad det får för konsekvenser och vilka förutsättningar man har att hantera de konsekvenserna på ett rimligt sätt.

Vänsterpartiet presenterade också ett förslag tidigare i år om ett geografiskt differentierat stöd riktat till bilägare i glesbygdsområdena utifrån existerande uppdelning i så kallade stödområden. Det var ett förslag som då tyvärr avvisades. Det hade behövts andra åtgärder även med detta. Men det var ett steg i rätt riktning som hade hjälpt i en tidskänslig situation.

Herr talman! Jag har stor förståelse för dem som känner en oro för vilka klimateffekter en sådan prisnedsättning kan få. Jag tror att det är viktigt att understryka att det här är en uttryckligen temporär nedsättning. Men det är också viktigt att kunna ha en diskussion som tar ett bredare grepp.

Prismekanismer kring olika utsläpp eller verksamheter som ger upphov till klimatskadliga utsläpp kommer också framgent att utgöra *ett* verktyg för att kunna nå klimatmålen. Men det kan inte, och det bör inte, vara det enda verktyget. Det kommer också alltid att vara ett verktyg som får vissa typer av konsekvenser eftersom det bygger på de ekonomiska resurser som finns på individ- och hushållsnivå.

För Vänsterpartiet är det väldigt klart att Sverige behöver göra betydligt mer för att klara en nödvändig klimatomställning. En sådan omställ-

ning måste beröra i princip alla sektorer av ekonomin och samhällslivet. Den måste alltså vara systematisk och kraftfull och samla brett folkligt stöd. Det kräver mycket stora investeringar, som kan ändra bland annat hur vårt transportsystem fungerar. Det här är något som handlar om grundläggande samhällsförändringar.

För Vänsterpartiet är detta inte bara en viktig fråga utan själva den röda tråden i vår ekonomiska politik. Jag ska inte använda den här debatten till att lägga ut texten extensivt om detta; det kommer fler tillfällen. Men jag kan konstatera att vi bland annat har presenterat ett förslag om förändringar av det ganska märkliga och otidsenliga överskottsmålet för statens finanser, som i dag försvårar en förnuftig investeringspolitik för denna livsnödvändiga klimatomställning.

Det ligger hur som helst helt i linje med en sådan långsiktig inriktning på politiken att även kunna agera flexibelt när det dyker upp tillfälliga hinder som behöver hanteras. Det är inte genom ekonomisk chockterapi som drabbar dem med minst marginaler hårdast som vi kan skapa ekonomiska, politiska och sociala förutsättningar för att nå klimatmålet.

Herr talman! Flera av de tillkännagivanden som i betänkandet riktas mot regeringen handlar om att regeringen uppmanas att agera mer aktivt inom EU-systemet. Jag skulle säga att Sveriges förhållningssätt till EU:s regelverk och de förhandlingsprocesser som ständigt pågår i Bryssel alltför ofta har präglats av undfallenhet.

I den situation som nu råder blir hänvisningarna till att enhällighet är tungrott och så vidare ett betydligt svagare argument. Vi vet, och vi ser, att det finns ett EU-övergripande intresse av att agera snabbt för att kunna hantera effekterna av Rysslands invasion. Det finns också intressen från olika håll som gör att det går att resonera och förhandla om viljan finns, och det borde den alltså göra, för att kunna uppnå pragmatiska och – notera – tillfälliga förändringar. Vill inte regeringen göra det självmant blir det nödvändigt med den typen av tillkännagivanden från riksdagen.

Avslutningsvis vill jag säga någonting kort om det fjärde tillkännagivandet, som handlar om att utreda ett mer permanent system för att hantera prischocker av det slag som vi nu har bevittnat. Det vi efterlyser är alltså egentligen en mekanism, exempelvis någon form av pristak från konsumenternas perspektiv med vidhängande åtgärder, för att se till att riskerna för sådana oförutsedda händelser kan hanteras annorlunda än i dag.

Det kan vara en viktig del i krisberedskapen att skapa en större trygghet runt försörjningen av viktiga resurser, i det här fallet drivmedel. Det är också något som kan stärka långsiktigheten i det omställningsarbete som både företag och hushåll behöver vara med i. Om risken är rimligare fördelad kommer fler att kunna agera mer långsiktigt. Det är en mer allmän insikt som bör kunna tas med också in i de här resonemangen.

Sammantaget yrkar jag alltså bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationen.

Anf. 29 TALMANNEN:

Jag vill påminna om att vi har fått information från finansutskottet om att det behöver voteras om detta betänkande i dag.

Dagens votering äger rum klockan 15.20, och statsministerns frågestund äger rum mellan 14 och 15. Det är nu 26 minuter kvar till dess.

Prot. 2021/22:95

7 april

*Extra ändringsbudget
för 2022 – Åtgärder
för att stärka rikets
militära försvar och
kompensation till
hushållen för höga
elpriser*

Vi har två repliker begärda. Om de utnyttjas till fullo blir det matematiskt beräknat 16 minuter. Vi har två anmälda talare, och det blir också 16 minuter. Det är 32 minuter. Vi kan klämma in en kvart mellan statsministern och voteringen. Ni förstår. Vi behöver bli färdiga.

Anf. 30 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Herr talman! Ali Esbati talar om den röda tråden i Vänsterpartiets klimatpolitik. Jag kan konstatera att den röda tråden i Vänsterpartiets klimatpolitik är att man klipper av den när det väl gäller.

När det väl finns möjlighet att ta ställning för klimatomställning och mot ökade fossilsubventioner säger Vänsterpartiet nej. I finansutskottet presenterade Miljöpartiet ett förslag som hade en bättre fördelningsmässig profil, där vi alltså gav mer till människor som har små marginaler och mindre till rika bilägare i storstäderna. Men vi såg dessutom till att göra det på ett sätt som stöder klimatomställningen i stället för att försena den.

Det förslag som Vänsterpartiet i stället ställer sig bakom ger mindre till en ensamstående mamma som inte ens har råd att ha en bil. I Miljöpartiets förslag ger vi alltså 4 000 kronor i stöd till alla på landsbygden, även till dem som är mindre bemedlade. Vi halverar momsens på livsmedel, höjer nivåerna i försörjningsstödet, riktar ett stöd till kollektivtrafiken och höjer elbilsbonusen, studiestödet och stödet till garantipensionärerna.

Vänsterpartiet gör det i stället billigare att tanka Putins bensin och pausar reduktionsplikten. Sedan kallar man det för klimatpolitik. Det är motsatsen, herr talman.

Anf. 31 ALI ESBATI (V) replik:

Herr talman! Jag ska inledningsvis säga att jag är glad över och sympatiserar med det möjligen lite nyligen väckta intresset från Miljöpartiets sida för att lägga fram förslag med en bra fördelningsprofil.

Det är glädjande, och det gör att vi säkert kan hitta fram till gemensamma lösningar på problem oftare framöver. Vi gör ju det redan, bland annat, som jag nämnde i mitt anförande, runt elpriskompensationen. Där hade vi ett gemensamt förslag som hade en bättre fördelningsprofil, som tyvärr avvisades. Men element av det kommer med i regeringens förslag i dag. Det är bra.

Det är också viktigt att säga att det fungerar så med politiska förslag att all politik som man står för och alla ambitioner man har inte kan återspeglas i varje förslag varje gång. Det blir helheten som räknas.

För vår del handlar det om att i det här fallet, som jag nämnde, lägga fram ett förslag som kan få effekter på kort sikt på just det som vi ville uppnå effekter kring. Det handlar alltså om bränslepriserna, som drabbar människor på ett sätt som man har väldigt olika förutsättningar att hantera. Det är en sak.

När det gäller dem som inte har råd med eller av andra skäl inte har en bil kan man till exempel tänka sig att de använder kollektivtrafiken. Vi har just lagt fram ett annat förslag, som förhoppningsvis får riksdagens hela stöd, för att addera betydande medel till kollektivtrafiken.

Så fungerar det om man vill föra en effektiv politik som kan få bra effekter på olika sätt och ta höjd för olika typer av problemställningar som dyker upp i människors vardag.

Anf. 32 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Herr talman! Ja, det är helheten som räknas. Vi står i ett klimatnödläge. Då kan vi inte med den ena handen driva en politik som minskar priset på utsläpp och göder Putins krigskassa och med den andra handen visa att vi ska göra annat för att klara klimatomställningen. Vi måste göra allt som står i vår makt för att undvika en klimatkatastrof.

Det är precis som Ukrainas representant i IPCC sa: Det här hänger ihop. Fossila bränslen är orsaken till klimatkrisen, och det är också den centrala frågan när det kommer till Putins krig. Vi i Miljöpartiet vill inte att en enda krona ska gå till Putins krigskassa. Därför säger vi nej till att sänka priset vid pump på fossila drivmedel.

I stället vill vi stödja människor – alla människor som nu drabbas av alla de prisökningar som är konsekvenser av Rysslands invasion av Ukraina – genom kontantstöd till människor på landsbygden, halverad moms på livsmedel och särskilda stöd till garantipensionärer och studenter. Det är grupper som faktiskt inte nås på samma sätt av de stöd som Vänsterpartiet har ställt sig bakom.

Det här är rättvis klimatomställning. Det här är att svara upp mot Volodymyr Zelenskyjs vädjan till Sveriges riksdag: No more barrels of Russian oil.

Anf. 33 ALI ESBATI (V) replik:

Herr talman! Det är mycket som hänger ihop, men det gör kanske inte alltid allt i Annika Hirvonens inlägg. Det Zelenskyj efterlyste var nog inte precisa idéer om vilket pris som skulle råda på svensk bensin och diesel. Däremot efterlystes stopp för import av ryska fossila bränslen. Det tror jag att Annika Hirvonen vet att vi är överens om, och vi har röstat likadant när frågan har varit uppe – bara så att det är klargjort.

När det gäller att man kan nå människor med olika typer av stöd är vi också överens. Så är det. Man kan hitta olika typer av tekniska lösningar som får olika effekter. Men det jag hör från Annika Hirvonen är att de helt enkelt inte tycker att det är speciellt konstigt att bränslepriserna blir extremt höga på väldigt kort tid. Där är vi inte överens. Det får dramatiska effekter för enskilda och för små företag. Då är det viktigt att det offentliga kan ingripa och ta en del av den smällen, av den risken. Det är därför vi har drivit fram de här förslagen och kommit överens med andra partier om dem.

Om man vill göra något åt vårt klimatnödläge krävs en omställning av hela samhället och hela ekonomin. Och för att göra det krävs mycket mer långsiktiga förslag. Det är en omställning som kräver mycket stora investeringar. Om det ska vara möjligt behöver man ta höjd för människors vardagliga situation och få dem med sig i fråga om den nödvändiga klimatomställningen. Det är det som Vänsterpartiets politik bygger på.

Anf. 34 MARTIN ÅDAHL (C) replik:

Herr talman! Jag ska hörsamma er önskan om att hålla detta kort.

Jag ska kort och gott ställa en fråga till Ali Esbati om förslaget att utreda att överföra ansvaret för priserna på bensin och diesel från hushåll och företag till staten. Det innehåller bland annat era förslag om pristak på bensin och diesel, som jag förstod inlägget. Ska man tolka det så?

Anf. 35 ALI ESBATI (V) replik:

Herr talman! Vad beslutsförslaget går ut på står i skrift i betänkandet som heter FiU47. Där kan man läsa att förslaget är att "riksdagen ställer sig bakom det som utskottet anför om att regeringen skyndsamt bör utreda hur ett system skulle kunna utformas för att överföra risken för prischocker på bränsle vid kris från hushåll och företag till staten och tillkännager detta för regeringen".

Det är som jag sa möjligt att man kan laborera med tanken att vi i kris-tid ska ha exempelvis något slags riktpolis och vidhängande åtgärder för att kunna hantera det som sker om priset rör sig runt det riktpoliset. Men det kan också finnas andra modeller för att genomföra den risköverföringen.

Detta är i just den här situationen ganska intressant att ta upp som något omöjligt, eftersom det som vi nu diskuterar och har diskuterat i snart två timmar är olika sätt och förslag som vi försöker komma på för att hantera ett extraordinärt krisläge.

Det vi föreslår är att man ska utreda en modell som kanske kan vara på plats i förväg, om det i framtiden uppstår en liknande situation och förhoppningsvis av helt andra skäl i så fall. Men Martin Ådahl tycker plötsligt att detta är jättestorproblematiskt, och han börjar diskutera Venezuela och olika planekonomiska modeller som han har föreställt sig. Jag kan bara beklaga att detta bekymrar Martin Ådahl. Men jag tror inte att det kommer att ingå i utredningsuppdraget.

Anf. 36 MARTIN ÅDAHL (C) replik:

Herr talman! Det är inte jag som har fantiserat om modellerna på pristak, utan det är Vänsterpartiet som har föreslagit det. Man har också presenterat uppgörelsen med Moderaterna som ett tillmötesgående av idén om pristak på bensin och diesel, som Vänsterpartiet trots allt i alla fall såvitt jag minns har presenterat. Man anser sig alltså ha vunnit genom det här. Inte sant, Ali Esbati?

Det gäller alltså inte de tillfälliga skattesänkningar vid krissituationer som vi står bakom och som Elisabeth Svantesson just beskrev, utan det är något annat. Det är mer likt Vänsterpartiets förslag på pristak för bensin och diesel och reglering av priset, ett riktpolis eller hur ledamoten Ali Esbati nu beskrev det här.

Anf. 37 ALI ESBATI (V) replik:

Herr talman! Jag hör att Martin Ådahl har många idéer om hur ett sådant system skulle kunna utformas eller inte. Jag föreslår att han hör av sig med dem, kanske som ett medskick till regeringen när regeringen har fått uppdraget.

Vi kommer säkert inte att vara överens om vad som är den bästa modellen. Men ja, jag tror att det finns modeller som är bra att ha på plats i Sverige för att hantera den typen av prischocker och den risk som då uppstår. Det är rimligt att det inte slår rakt igenom på konsumentpriserna på samma sätt som det normalt gör när man har större möjligheter att förutse vad som ska ske i morgon och övermorgon och kan ta höjd för det genom alla möjliga saker, till exempel genom att spara, ha försäkringar och så vidare. Det är poängen.

Vi har hållit på med det här ganska länge. Både under pandemin och nu har vi försökt göra olika typer av nödutryckningar för att hantera oväntade situationer, för att kunna värna medborgarnas inkomster ibland, säkerhet ibland och så vidare. Vi föreslår att man kan titta på en modell för att ha det här på plats inför eventuella framtida chocker; i det här fallet gäller det bränslepriserna.

Vad som är prischock och vad som är en extraordinär situation kommer förstås alltid att vara en bedömningsfråga. Kanske kommer vi att vara överens om den bedömningen då, kanske inte. Men låt oss se till att det finns ett sådant system på plats. Det tror jag vore bra för Sverige.

Anf. 38 JAKOB FORSSMED (KD):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Det här betänkandet föranleds till stora delar av Rysslands invasion av Ukraina. Jag uppskattar mycket att flera talare har varit mycket tydliga med att det handlar om krigsförbrytelser och om våldsamma övergrepp mot mänskliga rättigheter och mot Ukrainas rätt som land att försvara sin frihet.

När vi ser massakern i Butja, och när vi ser hur barn föds för tidigt och förs ned i skyddsrummen, är det ett rop till oss om att göra mer, mer än vi gör just nu. Vi behöver göra mer. Vi behöver inventera inför fler möjliga vapenleveranser. Vi behöver inventera och se vad ytterligare vi kan göra när det gäller sanktioner. Vilka fler banker ska upp på listan? Hur kan vi stoppa rysk gas och olja från att fortsätta vara en del av Putins krigskassa?

Herr talman! Det här sätter också Sverige i en annan situation. Jag är glad att vi kristdemokrater har kunnat medverka till att få på plats förstärkta resurser till det svenska försvaret i det här läget. Nu kan vi öka materielanskaffningen och kan anställa fler, se till att skydda svenska förband bättre och att ha bättre och högre motståndskraft när vi ser den här typen av aggressioner i Europa. Det skakar om den europeiska säkerhetsordningen. Det skakar om oss. Vi behöver agera nu. Och det gör vi i dag i ett första steg i och med den här ändringsbudgeten.

Vi ser också att det här påverkar svenska hushåll, svenska företag och svenska jordbrukare på ett mycket påtagligt sätt. Också på de områdena kan jag konstatera att oppositionen i det här betänkandet har drivit fram och fortfarande driver fram förändringar.

Det var vi som redan före jul och före invasionen kunde påbörja arbetet med att driva fram ett stöd till svenska konsumenter av el när priserna sköt i höjden. Detta var föranlett av bland annat en svag energipolitik i Sverige.

Vi kan konstatera att det förslag som nu har införts och som nu förlängs i och med detta betänkande verkligen inte är perfekt. Vi skulle vilja ha det på ett annat sätt, men det vore inte försvarligt att i detta läge gå in och ändra på det systemet. Men jag beklagar att det inte når fram till alla hushåll, att det inte når företag och att det inte når organisationer och andra som också brottas med höga elräkningar och som har gjort det under denna vinter. Vi måste få en annan politik, så att vi undviker detta under kommande år, herr talman.

Vi ser också en situation där drivmedelspriserna har stigit. De steg före invasionen, och de har stigit ytterligare och dramatiskt efter den. I ett sådant läge måste politiken agera. Det gör vi nu i finansutskottet, tillsammans och brett mellan partierna. Det handlar om att sänka priset på drivmedel genom att sänka skatter, genom att se över reduktionsplikt, genom att göra det som går att göra på kort sikt för att se till att åkare inte lägger ned sin verksamhet, att lantbrukare orkar och vill fortsätta, att svenska hushåll klarar sig och att svenska undersköterskor, svenska metallarbetare och vilka det nu kan vara ska fortsätta att kunna ta bilen till jobbet. Det handlar om att hålla igång Sverige i det mycket utsatta läge som vi befinner oss i.

Vi bedömer att dessa åtgärder är nödvändiga, men vi gör gärna mer för att tillfälligt klara att möta denna mycket kraftiga prishock, som jag inte tror att någon hade kunnat se framför sig på det här sättet. Därför är jag glad, herr talman, för att vi nu agerar och för att vi nu försöker göra det som är möjligt. Vi driver också på regeringen när det gäller att agera inom EU-systemet för att se till att vi kan rädda svenska jobb och se till att svenska hushåll klarar sig på ett rimligt sätt genom denna kris. Jag tänker särskilt på dem som är beroende av bilen och som inte har möjlighet att transportera sig på andra sätt.

Herr talman! Vi kommer att få tillfälle att återkomma till dessa frågor flera gånger; det är jag helt övertygad om. Men för tids vinnande stannar jag här.

Anf. 39 MATS PERSSON (L):

Herr talman! Den 24 februari 2022 är en dag som åtminstone jag, och säkert flera här inne, aldrig kommer att glömma. Det var dagen när Vladimir Putin startade sitt fasansfulla krig i Ukraina, där ondskan visade sitt ansikte. Vi som tror på kärlek, solidaritet, fred och demokrati ställdes inför att välja vilken sida vi skulle ställa oss på. Vi valde då att ställa oss på Ukrainas sida. Ukrainas sak är Sveriges sak, och det är vår uppgift att se till att göra allt vi kan för att få fred och för att mota Vladimir Putin och Ryssland.

Herr talman! Detta ställer också nya frågor till Sverige. Vi kommer att behöva en mycket kraftig upprustning av det svenska försvaret. Det handlar om att nå Natos krav om 2 procent så snart som det bara är möjligt. Från Liberalernas sida har vi sagt att det bör kunna uppnås 2024. Låt mig vara väldigt tydlig: Det är Sverige självt som väljer sin säkerhetspolitiska väg framåt. Det är inte destabiliserande att i detta läge vara tydlig med att vi bör tillhöra den europeiska gemenskapen i Natosamarbetet. Där bör Sverige ingå fullt ut.

Herr talman! Putins invasion innebär också att vi nu ser dramatiska höjningar av bränslepriserna. Människor ser brutala priser när de ska tanka sin bil. Det är klart att vi i denna församling behöver göra allt vi kan för att se till att vardagen går ihop för de människor som ska ta sig till jobbet och till fotbollsträningen och som försöker få sitt vardagliga liv att fungera samtidigt som det är krig i Europa. Därför är jag väldigt glad över att en majoritet i riksdagens finansutskott, där Liberalerna ingår, nu driver regeringen framför sig för att se till att priset vid pump ska bli väsentligt myck-
et lägre än vad det är i dag.

Herr talman! Långt före Rysslands invasion av Ukraina präglades Sverige av väldigt höga elpriser. Det räcker att öppna en tidning i södra Sve-

rige, där jag bor, för att se det. De senaste åren har debatten förts, och hushållen har en känsla av att elpriserna och energipolitiken är helt knäppa. Den känslan är utbredd.

Bara det att vi har elprisområden där priset för en villaägare i Lund är hundratals procent högre än priset för en villaägare i Luleå – villorna är lika stora – visar att detta inte är någon marknad. Det är en statlig politik som fatalt har misslyckats. Nedläggningen av kärnkraften är ett av de största misstagen i svensk energipolitik i modern tid, och nu ser vi konsekvensen av detta.

Regeringens stöd, det så kallade elbidraget, är otillräckligt. Vi hade från Liberalernas sida velat se en annan lösning. Vi kommer aktivt och långsiktigt att verka för att elskatten ska sänkas. Det är den enda rimliga vägen framåt i detta läge.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

I detta anförande instämde Charlotte Quensel (SD).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under § 6.)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.55 på förslag av talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 14.00, då statsministerns frågestund skulle börja.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 14.00.

§ 5 Statsministerns frågestund

Antalet utvisade ryska diplomater

Anf. 40 ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Säkerhetspolisen bedömer att var tredje rysk diplomat i Sverige egentligen är en rysk underrättelseofficer. Det är ett tiotal individer som utgör ett hot mot vårt land.

De senaste åren har flera attentat utförts som Ryssland tros ligga bakom, i Salisbury och i Berlin men också i Gävle, där en tjetjensk regimkritiker utsattes för ett mordförsök. Med Rysslands anfallskrig mot Ukraina och det samlade stödet från väst till Ukraina måste det ryska hotet tas på ännu större allvar. Enligt Säpos chef för kontraspionage pågår ständigt inhämtning av känsliga uppgifter som kan användas för att destabilisera Sverige.

Många EU-länder utvisar nu därför ett stort antal ryska spioner som verkar från Rysslands ambassader. Tyskland utvisar 40, Frankrike 35 och

Prot. 2021/22:95
7 april

*Extra ändringsbudget
för 2022 – Åtgärder
för att stärka rikets
militära försvar och
kompensation till
hushållen för höga
elpriser*

*Statsministerns
frågestund*

Italien 30. Estland och Lettland utvisar tillsammans 27. Polen utvisar 45, och Danmark utvisar 15 ryska spioner.

I tisdags meddelande regeringen att Sverige ska utvisa tre ryska spioner – tre! Inte tretton.

Danmarks utrikesminister motiverade deras utvisningar med att de vill skydda landets trygghet och säkerhet. Den svenska utrikesministerns motivering var att Ryssland kommer att svara och utvisa riktiga svenska diplomater och att det skulle försvåra Sveriges arbete på vår egen ambassad.

Min fråga till statsministern är denna: Vad är det egentligen som motiverar att Sverige inte utvisar ryska spioner i samma omfattning som andra västländer?

Anf. 41 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Regeringen utgår naturligtvis alltid från vad som är bäst för Sveriges säkerhet och den politik som behöver föras. Det är naturligtvis en viktig signal i det här läget att utvisa ryska diplomater och naturligtvis också en fråga om länders säkerhet.

Det är samtidigt viktigt att man har en fortsatt diplomatisk verksamhet också i Ryssland. Då handlar det om att hitta en avvägning mellan de olika intressen som finns och göra en bedömning av vad som är viktigast för landet. Olika länder kan göra olika bedömningar också utifrån vilken storlek som man har på den diplomatiska verksamheten i Ryssland.

Regeringen har i det här läget kommit fram till att vi tycker att det är lämpligt att utvisa tre personer som jobbar på den ryska ambassaden i Sverige. Vi är dock öppna för att, när vi följer utvecklingen, vidta ytterligare åtgärder om vi bedömer att det ligger i Sveriges intresse och är det bästa för Sveriges säkerhet.

Anf. 42 ULF KRISTERSSON (M):

Fru talman! Det svaret sa ingenting annat än att eftersom regeringen har gjort som regeringen har gjort så är det rätt att regeringen har gjort som regeringen har gjort.

Det var inte det jag frågade om. Jag frågade varför regeringen har gjort den här bedömningen. Att det är en bedömning tror jag att alla förstår. Självklart är det så. Att bedömningen naturligtvis inte syftar till att skada Sverige var inte heller vad jag frågade om.

Vad är det som gör att Sverige i relation till storlek utvisar en tiondel så många som Danmark? Vad är det som gör att vi utvisar väsentligt många färre än andra länder? Någonting måste ju göra att vi har en annan sorts arbete som innebär att vi gör en annan bedömning av avvägningen mellan svenska säkerhetsintressen hemma och vad vi tycker är viktigt på den svenska ambassaden i Moskva.

Jag tycker att det finns skäl att redovisa det. I ett läge där så många länder tycker att det är viktigt att begränsa den skadan gör Sverige en annan bedömning än andra länder. Då är min fråga: Vilken bedömning gör Sverige?

Anf. 43 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Det är inte konstigt att olika länder gör olika bedömningar. Olika länder gör ju olika bedömningar av hur stor verksamhet man har på

ambassader i olika länder, vilket utgår från den specifika situationen i det enskilda landet.

Som jag säger till Ulf Kristersson gör vi en avvägning utifrån vad vi bedömer är bäst för Sveriges säkerhetsintressen men också för den verksamhet som bedrivs på ambassader runt om i hela världen, inklusive i Ryssland, och hur vi på bästa sätt ska tjäna Sveriges intressen.

Det är mot den bakgrunden som regeringen har fattat det här beslutet, men vi är också tydliga med att vi naturligtvis är beredda att fatta andra beslut om vi bedömer att det är bättre för Sverige och för Sveriges säkerhet.

Som Ulf Kristersson är väl medveten om finns det i sådana här sammanhang och när det handlar om landets säkerhet en del information som behålls inom en begränsad krets.

Regeringens kriminalpolitik

Anf. 44 HENRIK VINGE (SD):

Fru talman och statsministern! I år har vi haft i genomsnitt en skottlossning om dagen i vårt land. Det är det dödligaste året någonsin med 18 ihjälskjutna personer.

Mitt parti bland annat har drivit på länge för att regeringen ska ta krafttag mot brottsligheten och för att ge brottsoffer upprättelse. Nu, lagom till valet, gör regeringen en del av de saker som vi har bett om. Det är bra, men det är väldigt sent och dessutom långt ifrån tillräckligt.

Jag frågar mig ibland varför regeringen inte verkar ta den här frågan på lika stort allvar som vi gör. Varför driver inte regeringen själv på för att göra Sverige tryggare? Varför är det alltid oppositionen som måste göra det?

Det handlar om sådant som att polisen och hela rättsväsendet skulle kunna göra mycket mer om de fick mer resurser. Det handlar också om befogenheter och metoder som eventuellt skulle kunna leda till att man klarar upp fler brott. Man skulle kunna utreda dessa metoder och se om det är lämpligt att införa dem.

Fru talman! Regeringen gör vissa av de här sakerna, men de vill inte gå lika långt som vi vill i de här frågorna. Jag skulle därför vilja fråga: Varför tycker inte statsministern att regeringen ska göra allt den kan för att stoppa den fasansfulla utveckling som just nu sprider sig i vårt land?

Anf. 45 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Regeringen har under en lång tid arbetat stenhårt för att skärpa straffen och bygga ut rättskedjan i Sverige. Vi har skärpt ett stort antal straff, och vi har kriminaliserat handlingar som tidigare inte var kriminella. Vi är på god väg mot utbyggnaden till 10 000 fler poliser, och vi har förstärkt resurserna till åklagarväsendet, domstolarna, Ekobrottsmyndigheten, Kriminalvården och i stort sett alla rättsvårdande myndigheter som finns.

Vi har också gett polisen nya verktyg att arbeta med, och vi har ökat informationsutbytet mellan myndigheterna för att på ett effektivare sätt kunna bekämpa den grova brottslighet som finns i Sverige.

Regeringen jobbar stenhårt för att vi ska vara trygga i vårt land.

Vi anser att politiken har gett resultat. Många gängkriminella sitter nu bakom lås och bom, och de sitter under längre tid. Nu råder den största straffmassan, alltså utdömda fängelseår, som har funnits i Sverige. Det är viktigt.

Men det vi ser är att när de gängkriminella sitter bakom lås och bom står nya generationer redo att ta deras plats. Det är viktigt att fortsätta att skärpa straffen och fortsätta att bygga ut rättsväsendet, men vi måste med samma kraft se till att ungdomarna ser en annan framtid än att lockas in i de kriminella gängen. De behöver se sina föräldrar gå till jobbet, till jobb som betalar så bra att de har en bra levnadsstandard. Det är den vägen framåt de ska välja.

Det måste finnas en förskola och skola som stöttar alla barn, så att de kan ta sin gymnasieexamen, vilket är inträdesbiljetten till den svenska arbetsmarknaden. Där måste vi lägga lika mycket kraft som på att höja straffen och bygga ut polisen, men här har Sverigedemokraterna få svar.

(Applåder)

Anf. 46 HENRIK VINGE (SD):

Fru talman! Nu har vi pratat om dödsskjutningar och gängvåld, och det är en fruktansvärd utveckling.

Men det finns så mycket mer. Det är fråga om förnedringsrån och andra typer av våldsbrott, inbrott och sexualbrott. Det är en mängd olika brott med riktiga offer, människor som ibland får sina liv fullständigt sönderslagna. Det är en otrygghet som upplevs runt om i vårt land, i människors vardag, på skolorna, i bostadsområdena. På många sätt är detta vår tids stora samhällsproblem.

Jag hör det statsministern säger, och jag tycker att det är bra att regeringen har gjort en del saker som vi har bett om, men det finns mycket mer kvar att göra. Jag skulle vilja skicka en uppmaning till statsministern att begrunda detta utifrån brottsoffrens perspektiv. Att se detta från deras perspektiv gör att man förstår att det här är något som måste lösas före mycket annat.

Ge rättsväsendet de resurser det behöver. Våga utreda de nya metoderna, och ge brottsoffren den upprättelse de förtjänar.

Anf. 47 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Ja, det är exakt därför som det här är en av regeringens absolut viktigaste prioriteter. Det är därför jag säger att vi ska vända på varenda sten för att bryta den segregation som ligger till grund för den kriminalitet som vi ser sprida ut sig i vårt land. Jag ser brottsoffren, ungdomarna som rånas och arbetsplatskriminaliteten som skapar otrygghet runt om i landet, för att inte tala om gängen och alla skjutningarna. Det är fruktansvärt.

Det är därför som jag sedan jag blev statsminister i Sverige har sagt att alla mina ministrar ska arbeta för att se vad som kan göras för att bryta segregationen, stoppa kriminaliteten och se till att vi kan leva trygga i vårt Sverige.

(Applåder)

Anf. 48 ANNIE LÖÖF (C):

Fru talman! Kvinnor som våldtas under pistolhot inför sina barn, som hålls fångna i sina hem av ryska soldater, våldtagna om och om igen. Människor som utnyttjas som en del av en hänsynslös systematisk krigsföring.

Rapporter om sexuella övergrepp mot ukrainska kvinnor och barn kommer i en strid ström, och tyvärr är detta bara ännu ett exempel. Det sexuella våldet finns i konflikter över hela världen. Enligt FN har en av fem kvinnor på flykt från krig eller humanitära katastrofer varit utsatta för sexuellt våld. Det är övergrepp som sätter djupa och såriga ärr, orsakar bottenlöst lidande, splittrar familjer och raserar människovärdet och framtidstron.

Det är vår skyldighet att stå upp för krigets offer och agera. Utredningar vad gäller krigsbrott vid polisen och Åklagarmyndigheten måste ges ökade resurser. Fler fall behöver drivas enligt lagstiftningen om universell jurisdiktion. Men framför allt måste vi stärka det internationella arbetet och samarbetet för att stoppa och utreda dessa avskyvärda brott.

Våldtäkter, likt andra krigsbrott, ska aldrig accepteras oavsett var i världen gärningsmannen befinner sig. Läget är mycket allvarligt och alarmerande. Ropen på hjälp ekar, och Sverige kan här göra skillnad.

Vad gör statsministern för att stärka Sveriges roll i arbetet mot krigsbrott? Hur ser regeringens plan ut för att bistå till exempel Internationella brottmålsdomstolens och andra internationella instansers arbete för att värna några av krigets allra mest utsatta barn och kvinnor?

Anf. 49 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Jag tackar Annie Lööf för att hon tar upp en så viktig fråga.

Det vi ser i krig och konflikter är att kvinnor och barn ofta blir offer för sexuellt våld. Vi har sett det i tidigare konflikter i Europa och andra delar av världen, och vi hör vittnesmål från Ukraina i dag.

Det är klart att vi alla blir berörda av det som vi hör. Det är ett brott att göra så, och det är ett brott mot krigets lagar. Man får inte ge sig på civila på vare sig det ena eller det andra sättet, naturligtvis ej heller när det gäller sexuella förbrytelser.

Därför ska de ansvariga för kriget och för alla krigsbrott ställas till ansvar för sina handlingar. För detta har vi Internationella brottmålsdomstolen i Haag. Här är det viktigt att det samlas bevis och att vittnesmål tas upp så att de skyldiga kan ställas till svars.

Sverige har tillsammans med andra länder anmält kriget i Ukraina till Internationella brottmålsdomstolen. Vi har också skickat extra finansiella resurser dit för att det ska finnas medel för att utreda brott. Vi har också ställt upp med personal så att det ska finnas tillgång till den personal som krävs för att göra utredningarna.

Därutöver har svenska åklagare öppnat ärenden om krigsförbrytelser i Ukraina för att kunna samla in bevis – om sådana finns i Sverige. Här finns olika organ att arbeta via, och den svenska regeringen stöttar dem. Och vi får ett viktigt stöd från riksdagen i detta.

Anf. 50 ANNIE LÖÖF (C):

Fru talman! Det är fråga om helt obeskrivliga och avsiktliga brutala krigshandlingar mot civila i Ukraina. Och det kräver snabba och kraftfulla åtgärder.

Anledningen till att jag tar upp detta i dag är att fallen som leder till åtal och lagföring är så få. Under kriget i Bosnien beräknas 20 000 våldtäkter ha ägt rum. Men enligt organisationen Kvinna till Kvinna ledde enbart 30 fall till åtal. Det får inte ske igen.

Därför är det viktigt att agera offensivt. Det behöver skalas upp. Polismyndigheten och Åklagarmyndigheten i Sverige behöver ökade resurser för att arbeta med dessa frågor. Vi behöver hjälpa till i det internationella samfundet för att driva frågorna vad gäller Internationella brottmålsdomstolen. Arbetet behöver helt enkelt intensifieras.

Jag välkomnar att arbetet görs, men jag skulle vilja trycka än mer på att mer resurser krävs så att man kan använda universell jurisdiktion på Åklagarmyndigheten på ett ännu mer kraftfullt sätt än i dag.

Anf. 51 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Självklart är vi från regeringens sida beredda att göra mer om det råder resursbrist i Internationella brottmålsdomstolen i Haag. Vi är naturligtvis beredda att titta på ytterligare resurser finansiellt och personellt. Det är en självklarhet.

Precis som Annie Lööf säger är det otroligt centralt att människor ställs till svars för de handlingar de begår.

Det är också viktigt att vi i Sverige uppmärksammar de kvinnor och barn som kommer till Sverige på dessa frågor så att de inte här hamnar i händerna på oseriösa personer. Där är det bra att det finns myndigheter som arbetar i anslutning till färjeterminalerna, dit många av de ukrainska kvinnorna och barnen som kommer till Sverige kommer. Vi ska säkerställa att när de kommer till Sverige hamnar de i trygga och säkra händer.

Stopp för import av rysk gas och olja

Anf. 52 NOOSHI DADGOSTAR (V):

Fru talman! Rysslands invasionskrig är så brutalt att många av världens ledare i dag talar om folkmord – det värsta brottet mot mänskligheten. Det är därför vår plikt att göra allt vi kan för att stoppa detta.

Sedan krigsutbrottet den 24 februari har EU köpt rysk olja och gas av den ryska staten för 360 miljarder kronor. Det går rakt in i krigskassan. I dag finansierar Europa, genom sin import, de bödlar som mördar barn, bombar barnsjukhus och våldtar kvinnor i Ukraina. Det kan jämföras med det stöd i form av vapen som EU har gett till Ukraina och som bara är på 1 miljard euro.

Den 30 mars meddelade Lettlands radio att de baltiska staterna Estland, Lettland och Litauen inte längre tänker importera rysk gas. Polen stoppade sin import av ryskt kol den 30 mars, och därefter kom EU fram med ett nytt sanktionspaket där man föreslog ett importstopp för kol och att ryska fartyg och ryska lastbilar skulle ingå i det här sanktionspaketet. USA har redan stoppat import av rysk olja och gas sedan tidigare.

Därför vill jag fråga statsministern vad det är som hindrar Sverige från att införa ett importförbud för rysk gas och olja till Sverige.

Prot. 2021/22:95
7 april

*Statsministerns
frågestund*

Anf. 53 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Det som har gjort att västvärlden – tillsammans med andra länder, ska vi säga – har kunnat svara så kraftfullt på den ryska invasionen i Ukraina är att vi har kunnat agera samfällt och i enighet. Det är ju när många länder gör samma sak som det får stor effekt. Här ser vi hur de sanktioner som har införts har haft en tydlig effekt på den ryska ekonomin, och sanktionerna kommer att ha en ökad effekt under tiden som de verkar.

Med det sagt arbetar man nu med ytterligare ett sanktionspaket, och från svensk sida driver vi på för att det ska vara omfattande. Vi ser gärna att man stoppar importen inte bara av ryskt kol utan även av rysk olja och gas. Det är ingenting vi från svensk sida motsätter oss, utan tvärtom tycker vi att det vore angeläget att göra.

Däremot ser vi stora poänger med att vi agerar samfällt från EU:s sida, för det är då vi får de stora effekterna av detta. Här kan det också vara bra att påminna om att Sverige inte har någon egen gasledning från Ryssland, så det är inte så att vi kan stänga av en gasledning och därmed stoppa import av rysk gas. Vår gas kommer i stället via framför allt Danmark, och det är svårt att veta exakt hur blandningen av den gas som finns där ser ut.

Därför har regeringen nu bjudit in till en dialog med gasimportörer i Sverige, för att se om det finns sätt att säkerställa att den gas som kommer till Sverige inte är rysk utan kommer från andra delar av världen.

Anf. 54 NOOSHI DADGOSTAR (V):

Fru talman! Alla instämmer i att det vore bäst om hela EU agerade samfällt, men någon måste ju gå före. Regeringen har påpekat detta med att det inte finns någon gasledning, men SVT:s kartläggning visade att över 20 fartygstransporter med gas går direkt från Ryssland till Sverige. Det finns ju möjlighet att inte ta emot dessa. Bara förra året importerades rysk naturgas för 1,3 miljarder kronor.

Vad är det som den här regeringen tycker var fel med att Estland, Lettland och Litauen sa nej till rysk gas själva, som egna länder? Vad är det som gör att Sverige inte kan göra samma sak? I dag vädjar ju Svenska Hamnarbetarförbundet och Transportarbetareförbundet till regeringen att säga: Ta inte emot ryska fartyg!

Vi finansierar i dag detta krig med svenska medel. Vad är det som hindrar regeringen från att sätta stopp för detta?

Anf. 55 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Vi ska göra saker som gör skillnad på riktigt, inte vifta med symbolhandlingar. Om bara Sverige stänger sina hamnar, och inga andra EU-länder, kommer ju fartygen att anlöpa andra hamnar. Det blir inte verkningsfullt.

Jag vill göra skillnad på riktigt; det är därför jag håller på med politik. Därför driver Sverige i EU att vi ska stoppa alla ryska fartyg till alla EU:s hamnar. Då får vi effekt. Det är så jag och regeringen driver politik.

(Applåder)

Importstopp för rysk fossil energi

Anf. 56 JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Jag blir inte riktigt klok på statsministerns svar på den förra frågan.

Vi har alltså en situation där exporten av fossil energi är en rysk kassako som föder den vapenmakt som nu riktas mot Ukraina. Att stoppa de intäkterna är bland det viktigaste Sverige och EU kan göra för att stoppa den ryska aggressionen. Jag förstår positionen att det är bättre att göra det tillsammans med andra, samfällt i EU, men det finns ju också – även för statsministern, antar jag – en gräns där man övergår till att se att det inte kommer att vara möjligt i det korta perspektivet, samtidigt som kriget pågår, att uppnå detta.

Jag noterar att statsråd i statsministerns egen regering säger att det var modigt och bra av Litauen att gå före och stoppa rysk gas – men om Sverige gjorde det skulle det enbart vara symbolpolitik. Symbolpolitik kan vara viktigt. Det kan vara att sätta press på andra länder, att säga: Se, vi gör nu detta – kan inte ni också göra det?

Anf. 57 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Det är just att stoppa fartyg enbart vid svenska hamnar som jag bedömer är mer av symbolpolitik eftersom de fartygen då bara anlöper andra hamnar i EU. Däremot delar jag Jakob Forssmeds uppfattning att det är uppseendeväckande och upprörande att vi genom det beroende av de ryska fossila bränslena som finns hjälper till att finansiera det här kriget.

Det är därför vi från svensk sida gärna ser utökade sanktioner i EU och också driver på för utökade sanktioner i EU – bland annat att man ska stoppa ryska fartyg till alla europeiska hamnar och att man kan gå vidare med det ryska kolet. Vi ser gärna oljan och gasen också, men vi ser naturligtvis det beroende av gas som finns hos en del av våra grannländer. Från svensk regering ser vi dock gärna ytterligare sanktioner mot Ryssland.

Anf. 58 JAKOB FORSSMED (KD):

Fru talman! Jag tackar för det tydliga beskedet, som jag välkomnar, att regeringen kommer att göra allt för att stoppa detta och se till att EU inför sanktioner så att vi inte importerar rysk olja och gas.

Jag tycker dock att det finns mer att göra vad gäller Sverige. Jag tycker att vi kan gå före. Frågan är därför till statsministern, som här nämnde dialog med leverantörer: Är regeringen beredd att agera för en tydlig ursprungsmärkning, och är regeringen beredd att ge tillstånd så att vi kan binda samman LNG-terminalen i Göteborg med resten av gasnätet så att vi inte tvingas importera rysk gas?

Anf. 59 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Regeringen är absolut beredd att fortsatt arbeta med den här frågan, för vi vill naturligtvis se att Europa inte bidrar till att finansiera kriget. Vi ska göra det på ett sätt som är effektivt, och vi ska försöka få till att vi kan göra det gemensamt i EU. Men därutöver har vi också en dialog med de svenska gasimportörerna för att se om det går att säkerställa att vi inte får in rysk gas i Sverige.

Anf. 60 JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Gasfrågan är ju högaktuell, så jag tar ett litet avstamp där för Liberalernas räkning.

EU-kommissionens ordförande är faktiskt på besök i Stockholm just nu. Liberalerna har delat regeringens ingång att det är viktigt att söka enighet och kraft. Det vore trots allt bättre om EU halverade sin gasimport än om Sverige tog bort sin helt, för vad vi gör kommer inte, för att vara helt ärlig, att påverka Ryssland. Det som kan påverka och hjälpa det ukrainska folket i deras kamp mot den ryska aggressionen är att vi skickar fler vapen och fortsätter att stödja dem på andra sätt, inte minst ekonomiskt.

Men, fru talman, säkerhetsfrågorna är avgörande. Vi i denna kammare och regeringen har till uppgift att skydda svenska folket – medborgarna på läktaren och utanför riksdagshuset – från yttre och inre hot. Detta måste göras finurligt, strategiskt och långsiktigt.

Hoten är uppenbara. Vi har det ryska kriget, med dess vidriga modus operandi där man slaktar folk. Det är ingen nyhet att den ryska armén betar sig på ett sådant sätt – det har man gjort i tusen år. Vi har inre hot. I dag är det årsdagen av det vedervärdiga terrorådet på Drottninggatan; det är om 23 minuter exakt fem år sedan det skedde. Hoten är omfattande. Vi har gängbrottsligheten, vi har haft pandemi och vi har klimathot.

Kan regeringen tänka sig att skapa ett nationellt säkerhetsråd för att långsiktigt och strategiskt bearbeta de hot som svenska medborgare möter i nationen Sverige framgent, ett råd som blir mer operativt och inte bara ett diskussionsråd som det som i dag finns på Regeringskansliet?

Anf. 61 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Johan Pehrson pekar på många hot som finns mot Sverige. Jag kan bara hålla med om att det är oerhört centralt att regeringen arbetar långsiktigt och strategiskt för att stärka Sveriges beredskap och motståndskraft.

Det handlar såklart om det rent militära, där vi har inlett den mest omfattande uppbyggnaden av det svenska försvaret sedan 50-talet, mot bakgrund av en ökad upprustning och ett mer hotfullt tonfall från Ryssland. I och med den ryska invasionen är det nu uppenbart att vi behöver påskynda denna uppbyggnad och göra än mer.

Men vi behöver också stärka den civila beredskapen. Regeringen har tillsammans med andra partier i riksdagen kommit överens om en omfattande utbyggnad av det civila försvaret, och vi har också nu i vår kommit med ytterligare resurser. Här behöver vi göra väldigt mycket mer vad gäller beredskapslager, skyddsrum och medvetande hos befolkningen. Även näringslivet behöver ha till uppgift att ställa upp om Sverige hamnar i en situation där detta krävs.

Många av dessa frågor diskuterar vi i det säkerhetspolitiska rådet, som finns i regeringen och som jag själv har deltagit i många gånger sedan jag blev statsminister. Vi har mötts med väldigt korta intervaller under denna kris. Jag delar inte Johan Pehrsons uppfattning att det är en diskussionsklubb, utan vi drar slutsatser från diskussionerna där som vi sedan naturligtvis tar vidare ut på våra departement så att de kan bli verklighet i form

av uppdrag till myndigheter eller regeringsbeslut. Det är ett viktigt forum för att diskutera dessa frågor och ge en grund för regeringens agerande.

Anf. 62 JOHAN PEHRSON (L):

Fru talman! Jag noterar att statsministern inte är beredd att utveckla denna verksamhet i ett nationellt säkerhetsråd, som man har i många andra länder och som historiskt har tagit ett stort ansvar för att samla myndigheterna. Här handlar det om att samla den militära underrättelsetjänsten, FRA, Säkerhetspolisen, försvaret, den nationella operativa avdelningen på polisen, Myndigheten för psykologiskt försvar och så vidare för att få ihop detta och få mer kraft.

Liberalerna har ingen anledning att tro att Magdalena Andersson inte gör sitt yttersta för Sveriges säkerhet i detta svåra läge. Men i ett sådant här råd kan man se saker komma. Alla vi här möter myndigheter, pratar med forskare och så vidare och kommer fram till olika slutsatser.

Liberalerna har länge argumenterat för Nato och följer den viktiga frågan med stort intresse och är beredda att stötta regeringen. Vi har talat om att vi ska rusta upp Gotland – det gjorde vi för tio femton år sedan. Nu är alla för det helt plötsligt. Vi har pratat om att vi behöver rusta den svenska, nationella polisen, och nu är det också på gång. Men det gäller att komma fram till rätt beslut och se saker komma.

Anf. 63 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Det är mycket intressant att höra Johan Pehrson säga att han ville rusta upp Gotland för tio femton år sedan. Då satt ju Liberalerna i regeringen och genomförde en omfattande nedrustning av Sveriges försvar. Sedan kanske man tyckte att det var fel politik, men man satt ändå i regeringen och var ansvarig för den nedrustning som skedde. Vi socialdemokrater har också suttit i regeringen och rustat ned försvaret, men just för tio femton år sedan var det Liberalerna som satt och genomförde nedrustningen.

Jag tror att det är bra för Sverige att vi fick en socialdemokratisk regering 2014 så att vi kunde inleda den största upprustning av det svenska försvaret som vi har sett sedan 50-talet. Det är viktigt för Sveriges trygghet och säkerhet. Vi socialdemokrater har prioriterat detta framför sådana omfattande skattesänkningar som skedde medan Liberalerna var i regeringsställning.

(Applåder)

Stoppad import av ryskt fossilt bränsle

Anf. 64 PER BOLUND (MP):

Fru talman! För mig är det svårt att förstå hur man i denna kammare just nu kan ställa en fråga om något annat än kriget i Ukraina, när vi ser de fruktansvärda händelserna där. Tusentals ukrainare har dödats av den ryska krigsmakten, och miljontals har tvingats fly. Det är en förödelse som är total. Det är en enorm smärta och en bottenlös förtvivlan hos det ukrainska folket. Nu ser vi också fruktansvärda exempel på krigsbrott mot civila och sexuellt våld i krigets namn.

Vi kan vara stolta över att Sverige har agerat, även nationellt och inte bara gemensamt. Vi har också kunnat samarbeta inom EU och med andra länder för att kunna införa stora sanktioner mot Ryssland. Men det borde vara uppenbart för oss alla att vi måste ta fler steg och att vi måste göra det nu.

När Ukrainas president Zelenskyj talade till oss i denna sal var han väldigt tydlig: Det enda språk Putin förstår är sanktioner. Det handlar om de fossila bränslena. Som Zelenskyj sa: Varje tunna olja som Sverige köper och varje rysk tanker som lossar sin last i svenska hamnar hjälper Putin att fortsätta sin krigföring. Det här kriget kommer att avgöras av om vi kan sluta med finansieringen av Putins krigsmakt.

Nu har flera länder, till exempel våra baltiska grannar, redan gått före. De har strypt fossilkranarna från Ryssland. Vi säger att det är dags för Sverige att göra detsamma.

Bara minuter innan president Zelenskyj talade här i riksdagen röstade riksdagen nej till Miljöpartiets förslag om att omedelbart stoppa importen av rysk energi. Då var alla partier utom ett emot. Sedan har fler och fler partier anslutit sig till vår linje, och detta visar väl precis motsatsen till det statsministern säger. Ibland krävs det att någon går före för att andra ska följa.

Min fråga till statsministern är: Varför vägrar regeringen, trots att vi vet att sanktioner på energiområdet är det mest effektiva sättet att stoppa Putins krig, att göra som våra baltiska grannar och stoppa den ryska energiimporten till Sverige?

Anf. 65 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Sverige har gjort mycket för att stötta Ukraina och för att driva på för sanktioner mot Ryssland. Jag vill tacka för ett bra samarbete med riksdagen, inte minst med Miljöpartiet, som också var med på det historiska beslutet att skicka vapen till Ukraina – något vi inte har gjort sedan 1939 och som jag är säker på innebar, precis som för mig som socialdemokrat, ett stort och svårt ställningstagande för Miljöpartiet. Men Miljöpartiet stod verkligen upp för att stötta Ukraina. Vi ger ett stort humanitärt stöd till Ukraina, men vi stöder även militärt med både hjälmar och skyddsvästar men också med ammunition. Jag tycker att detta är viktigt att påminna om.

Med detta sagt driver vi från svensk sida också på för ytterligare sanktioner mot Ryssland. Jag träffar kommissionens ordförande Ursula von der Leyen nu i eftermiddag, och då kommer jag naturligtvis att ta upp denna fråga. Vi driver också på i de rådskonstellationer som är ansvariga för detta, bland annat utrikesministrarna.

Det kommer nu att diskuteras ett femte sanktionspaket, och vi ser från svensk sida gärna att vi stoppar ryska fartyg i europeiska hamnar och att vi stoppar import av kol. Men även ett stopp för olja och gas är vi öppna för från svensk sida, även om det fortfarande finns ett visst motstånd hos en del medlemsländer i de frågorna.

Med detta sagt har vi också bjudit in till dialog med de bolag som importerar gas i Sverige för att se om det är möjligt att särskilja vad som är rysk gas i det som kommer till Sverige via Danmark och om det är möjligt att stoppa det.

Anf. 66 PER BOLUND (MP):

Fru talman! Jag håller med statsministern om att det är väldigt bra när EU kan agera samfällt, men att bara passivt vänta på att EU ska samla sig är ju att ge makt till de länder som vill göra minst för att stoppa importen av fossila bränslen, de som vill gå allra kortast väg när det gäller att minska finansieringen av Putins krigskassa. Sådant har vi sett exempel på. När det talades om flygförbudzoner var det många EU-länder som gick före och införde flygförbudzoner nationellt. Detta hjälpte sedan EU att fatta beslutet om att inrätta en flygförbudzon i hela unionen.

Att det på något sätt skulle vara ett problem att länder går före är väldigt svårt att förstå. Vi har sett så många exempel på detta genom historien. Länder som Sverige har kunnat gå före på område efter område och få beslut att komma till stånd också på EU-nivå. Det måste ske här också.

Precis nu är en ny oljetanker med rysk olja på väg in till Malmö hamn. Då är frågan: Väntar sig statsministern att hamnarbetarna ska ta striden en gång till, eller kommer regeringen att agera för att stoppa den och därmed inte låta finansieringen av rysk krigsmakt fortsätta?

Anf. 67 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Jag är inte säker på att detta att ensidigt stoppa fartyg i hamnar är en särskilt effektiv åtgärd. Det är ju bara för fartyget att åka och lossa lasten i en annan hamn någon annanstans i Europa i så fall. Därför driver vi på i EU för att vi gemensamt ska kunna fatta ett sådant beslut. Det är då som ett sådant beslut också skulle bli effektivt.

Med detta sagt jobbar vi nu också tillsammans med bolagen för att se hur vi kan säkerställa att vi inte har en svensk import här. Men framför allt är vi inte passiva i EU, utan vi driver på i EU för att vi gemensamt ska kunna vidta ytterligare åtgärder för än mer omfattande sanktioner mot Ryssland i syfte att få ryssarna att omedelbart upphöra med det krig som de på eget bevåg har startat.

Garantitillägg till pensionärer

Anf. 68 TERESA CARVALHO (S):

Fru talman! Det svenska pensionssystemet är i grunden robust och stabilt, och det är ju en grundförutsättning för trygga och hållbara pensioner. Men det finns en allvarlig brist, och det är att alldeles för många svenska pensionärer får för låga pensioner. 45 procent av de kvinnliga pensionärerna och hela sju av tio kvinnliga kommunalare får någon typ av garanti-pension för att inkomstpensionen blir för låg. Så kan vi inte ha det.

Vi socialdemokrater förespråkar ökade inbetalningar till pensionssystemet, så att pensionerna kan höjas för alla som arbetat. Regeringen har ju dessutom föreslagit en höjning med upp till 1 000 kronor i månaden skattefritt för dem som har pensioner på låga nivåer. Men det är många som undrar nu, och jag vill därför ställa frågan till statsministern: Kommer det att bli verklighet av det här garantitillägget och i så fall när?

Anf. 69 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Teresa Carvalho tar upp en oerhört viktig fråga. Alldeles för många äldre i vårt land har en för låg pension, och det är ändå de äldre

som har byggt upp detta land som vi är så stolta över. Det är klart att de ska ha rimliga villkor när de har gått i pension. Det är i grunden en fråga om respekt.

Det är därför som vi nu i samarbete med andra partier lägger fram ett förslag som kan ge upp till 1 000 kronor i månaden helt skattefritt för de pensionärer som har den sämsta pensionen, och detta kan gälla från och med augusti i år. Men tyvärr behöver vi kämpa för detta. Det är nämligen inte uppenbart att detta kommer att gå igenom i riksdagen, och därför vill jag kraftfullt uppmana alla riksdagsledamöter: Se nu till att rösta för det här förslaget! Detta var viktigt före kriget, men nu, med Putinpriserna, är det akut.

(Applåder)

Regeringens jobbpolitik

Anf. 70 MATS GREEN (M):

Fru talman! När Socialdemokraterna och Magdalena Andersson gick till val 2014 var det på löftet att år 2020 skulle Sverige ha EU:s lägsta arbetslöshet. Efter åtta år av socialdemokratiskt styre med Magdalena Andersson som arkitekten bakom politiken har Sverige tappat 14 placeringar i EU. Sverige har nu den fjärde högsta arbetslösheten i hela EU.

Sverige är ju inte det enda land som har haft pandemi. Jag skulle vilja fråga statsminister Magdalena Andersson vad det är för lärdomar hon drar av sitt misslyckande här och vilka omprövningar av den misslyckade socialdemokratiska jobbpolitiken som hon ser nu behöver göras. Jag tycker, fru talman, att Magdalena Andersson är skyldig att ge de rekordmånga långtidsarbetslösa och de nästan en halv miljon arbetslösa ett svar på den frågan.

Anf. 71 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Jag tycker att det är viktigt att börja med lite fakta.

Sveriges sysselsättningsgrad är bland de absolut högsta i hela EU, alltså att det är fler som jobbar i Sverige än i andra EU-länder. Samtidigt har vi en alltför hög arbetslöshet och inte minst långtidsarbetslöshet, och det beror på att det, till skillnad från hur det är i många andra EU-länder, är en väldigt stor del av svenska folket som är ute på arbetsmarknaden och söker jobb, inte minst kvinnor.

Det vi har sett de senaste åren är att fler kvinnor som är födda i andra länder söker sig in på den svenska arbetsmarknaden. Slutsatsen av det är naturligtvis att vi ska stötta dem bättre med att också komma in i arbete, bland annat med extratjänster.

Tyvärr är Moderaterna emot just de åtgärder som gör att utrikes födda kvinnor kan komma i arbete lättare. Det är detta ni skär ned på i er budget. Det är viktigt för de utrikes födda kvinnorna, och det är också viktigt för att stoppa rekryteringen till kriminella gäng.

(Applåder)

Kvotflyktingar och ukrainska flyktingar

Anf. 72 LUDVIG ASPLING (SD):

Fru talman! Uppemot 30 000 krigsflyktingar från Ukraina har anlänt hittills, och fler väntas komma.

Jag behöver ju inte påminna kammaren om de problem som kan följa på stora flyktingströmmar. Trots detta väljer regeringen att fortsätta ta emot kvotflyktingar, alltså personer som kommer från helt andra delar av världen – personer som vi vet är svåra att integrera och som i väldigt många fall inte klarar sin egen försörjning. Det handlar dessutom om personer som redan har hittat en fristad i ett annat land i sitt eget närområde och inte behöver komma till Sverige för att trygga sin personliga säkerhet.

Anser statsministern att det finns en skillnad när det gäller behovet av att komma till Europa eller Sverige mellan till exempel en syrier som har bott i Turkiet de senaste tio åren och en person från Ukraina? Och om så är fallet, anser statsministern att Sverige bör prioritera någon av dessa grupper högre, även om båda kan vara behjärtansvärda i och för sig?

Anf. 73 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Frågan ställs utifrån utgångspunkten att det skulle finnas ukrainska flyktingar som söker fristad i Sverige men inte får det. Men det är ju så att de som kommer till Sverige från Ukraina får en fristad här genom EU:s massflyktsdirektiv, där vi från svensk sida naturligtvis tar vår del av ansvaret för personer som flyr från Ukraina. Vi är dock tydliga med att vi inte kommer att kunna ta ett oproportionerligt stort ansvar på det sätt vi gjorde 2015. Men de har alltså möjlighet att få en fristad i Sverige.

Kvotflyktingar är ett system som hanteras av FN. Det handlar om personer som är särskilt skyddsbehövande och i en utsatt position som får möjlighet att vidarebosätta sig genom ett ordnat system. Det är en fördel med kvotflyktingssystemet att det är just ett ordnat sätt för människor att få en permanent fristad.

Utvisning av kurder

Anf. 74 DANIEL RIAZAT (V):

Fru talman! När kriget i Syrien inleddes och när terrorsekten Daish attackerade civilbefolkningen var det de kurdiska frihetskämparna som stod upp och gjorde den största insatsen. Många gånger har den svenska regeringen och andra europeiska regeringar hyllat kurderna för deras insatser i kampen mot terrorsekten Daish.

I Turkiet har det kurdiska partiet HDP varit i fronten för att kämpa för demokrati och rättvisa i landet.

Samtidigt pågår just nu en jakt från den svenska myndigheten Säpo mot svenska kurder där man utvisar barnfamiljer som inte har någon som helst koppling till de politiska grupperna.

Hur står det egentligen till? Står Sverige bakom de kurdiska frihetskämparna och det kurdiska folket, eller kommer Sverige att fortsätta bedriva en jakt på kurder som befinner sig i vårt land?

Anf. 75 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Det har gjorts många viktiga insatser under och efter kriget i Syrien, och många befolkningar och kringområden har på olika sätt ställt upp, också som fristad för flyktingar.

Hur enskilda myndigheter i Sverige agerar är en fråga för myndigheterna. Det kan jag inte uttala mig om, för då skulle jag bli KU-anmäld för myndighetsstyrning.

Men givetvis ska alla våra myndigheter efterleva lagar och regler och följa de instruktioner de har.

Stödpaket till Ukraina

Anf. 76 MIKAEL OSCARSSON (KD):

Fru talman! Det pågår ett fasansfullt krig, och Ukraina behöver mer hjälp.

När ryska trupper nu drar sig tillbaka från exempelvis norra Ukraina passar de tyvärr på att sprida ut tusentals minor på åkrar runt om, just som vårbruket ska börja. Detta riskerar att bli en katastrof för Ukraina men också för Afrika, Europa och vårt land.

Sverige skulle kunna bidra med drönare som specialutrustats med kameror som ser minor, vilket underlättar minröjning. Vi skulle kunna bidra med 30 sådana för 3 miljoner.

Ukraina behöver också fordon, och vi har ju folkvagnsbussar som ska pensioneras från Försvarsmakten.

Vi har också 2 000 granatgevär Carl Gustaf som ska pensioneras från hemvärnet.

Min fråga, som jag tror att många delar, är: Kommer det ett tredje paket med stöd från Sverige till Ukraina?

Anf. 77 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Regeringen arbetar givetvis kontinuerligt med att se över vilka möjligheter vi har att ge ytterligare stöd till Ukraina på en lång rad olika områden. Just minröjningsutrustning är en av de saker Sverige har bidragit med, och vi har också bidragit med västar, hjälmar och ammunition.

Därutöver har polisen stöttat den ukrainska polisen med bland annat drönare och annan polisiär utrustning som man var i behov av.

Utöver detta och tält, mat, vattendunkar, fältransoner med mera har vi bidragit rent finansiellt till humanitärt stöd och direkt till den ukrainska centralbanken, också via Internationella valutafonden och Världsbanken.

Men regeringen arbetar som sagt kontinuerligt med att se över vilka ytterligare möjligheter som finns att stötta Ukraina i dess kamp för frihet, demokrati och självständighet.

Ukrainska flyktingars etablering på arbetsmarknaden

Anf. 78 ROGER HADDAD (L):

Fru talman! De senaste veckorna har jag varit på skolor och boenden som har tagit emot flyktingar från krigets Ukraina, och ingen kan gå där-

ifrån oberörd av vad kvinnorna och inte minst barnen har fått vara med om.

Efter fem sex veckor är det fortfarande många barn som inte har kommit ut på skolorna, men jag vet att det är på gång.

Något som oroar mig är den sysslolöshet som riskerar att drabba de vuxna på dessa boenden eftersom de inte får aktiviteter, rådgivning och stöd för att komma ut på arbetsmarknaden.

I morse meddelade regeringen att de ska få information om arbetsmarknadsläget, men efter att ha varit ute på boenden och träffat dessa människor inser man att de behöver en mycket mer aktiv utbildnings- och arbetsmarknadsinsats.

Vad tänker regeringen göra för att påskynda etableringen på arbetsmarknaden?

Anf. 79 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! De barn som kommer till Sverige via massflyktsdirektivet har rätt till förskola och skola. Däremot råder inte skolplikt för dem, så en del barn undervisas digitalt från Ukraina. Andra barn börjar i svensk skola, och svenskt skolväsen står nu redo att ta emot dem. Jag hoppas att många väljer att börja i svensk skola för att kunna knyta kontakter.

Mammorna kan få svenskundervisning från dag ett. Det är ett viktigt sätt att snabbt börja träna på sin svenska. Vi kommer också att gå ut med ytterligare information om den svenska arbetsmarknaden. Många ukrainare har tidigare jobbat i Sverige, så det borde finnas goda möjligheter för dessa kvinnor att komma i arbete i Sverige.

Men drar kriget ut på tiden kommer det givetvis att krävas ytterligare insatser för att säkerställa tillgång till arbetsmarknad och skola.

En jämlik skola

Anf. 80 GUNILLA SVANTORP (S):

Fru talman! Nästan varje dag ser vi exempel på att skolan har blivit en marknad. Vi ser att elever har blivit kunder och lärare servicepersonal. Vi ser hur friskolor med orättvisa kösystem sorterar ut de mest lönsamma eleverna, och vi ser en skolpeng som överkompenserar friskolekoncernerna för kostnader som de faktiskt inte har. Vi ser att sämre lärartäthet och lägre löner är verktyg för att öka vinsten.

Vilka åtgärder tänker statsministern vidta för att skolan åter ska bli en viktig mötesplats för barn med olika bakgrunder där kunskap och jämlikhet står i fokus?

Anf. 81 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Svensk skola är unik. Inte i något annat utvecklat land är det fritt fram för privata företag, internationella bolag, koncerner och riskkapitalbolag att göra stora vinster på skolan och kanske skicka dem utomlands till något skatteparadis. Det här är alltså pengar som riksdagen har beslutat ska gå till lärare, skolmaterial, gymnastiksal, skolkuratorer och skolsköterskor men som i stället går till vinster. Och dessa vinster görs givetvis genom att dra ned på kvaliteten.

Dessutom har vi ett skolsystem där alla kommunala skolor blir orättvist behandlade i förhållande till friskolorna, som därmed kan göra ännu större vinster.

Detta är helt orimligt.

I valet i höst måste svenska folket bestämma sig. Vill man ha det på detta sätt? Vill man inte det röstar man på Socialdemokraterna.
(Applåder)

Åtgärder mot gängkriminaliteten

Anf. 82 JOHAN FORSSELL (M):

Fru talman! Gängkriminaliteten fortsätter att breda ut sig i Sverige. Skjutningar ligger kvar på rekordnivåer, och det har aldrig varit så många dödsskjutningar som under det första kvartalet i år.

Polisen har pekat på flera konkreta initiativ som behövs för att stoppa skjutningarna och bryta nyrekryteringen. I ett brev till regeringen pekar man till exempel på vikten av att få en lagstiftning som gör det straffbart att vara med i ett kriminellt gäng. Man har också efterfrågat möjligheten att omedelbart införa preventiva tvångsmedel mot de kriminella gängen liksom möjligheten att vittna anonymt – något som redan är lagligt i Norge, Finland och Danmark.

Vi hörde just statsministern säga att hon ska vända på alla stenar i arbetet mot de kriminella gängen. Är det då inte ett hyckleri att regeringen samtidigt säger nej till att genomföra just dessa tre konkreta reformer som polisen har bett om för att kunna stoppa de kriminella gängen?

Anf. 83 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Regeringen jobbar med att vända på en lång rad stenar för att stoppa de kriminella gängen, och de åtgärder vi går vidare med och vidtar ska vara effektiva så att vi verkligen kommer åt de kriminella gängen. Därför höjer vi straffen för de brott som gängkriminella ofta begår. Detta bedömer vi vara effektivare än att utreda i exakt vilken kontext ett brott begåtts.

Vi jobbar på en lång rad olika sätt med att skärpa straffen, men vi försöker att göra detta på ett sådant sätt att vi så effektivt som möjligt kan använda de resurser vi har för att bekämpa gängen, i stället för att jobba med en del frågor som kanske snarare har karaktären av symbolpolitik.

Sfi-undervisning för ukrainska kvinnor

Anf. 84 ROBERT HANNAH (L):

Fru talman! 86 procent av alla som har flytt till Sverige från Ukraina är kvinnor och barn. Barnen har rätt till skola, som konstaterats här, men kvinnorna lämnas i dag vind för våg. Det finns informationsinsatser, som Svenska från dag ett och studiecirklar, men vad dessa kvinnor behöver är sfi och att få sina samordningsnummer snabbt. Det tar i dag 16 veckor att få dessa.

Såväl Kvinna till Kvinna som Unicef och polisen har varnat för att dessa kvinnor riskerar att utnyttjas ifall de inte får rätt stödinsatser. Vi i Liberalerna är tydliga med att vi anser att dessa kvinnor ska ha rätt till sfi

så att de kan få rätt insatser och komma i jobb och inte riskerar att utnyttjas. Vi vill att kvinnorna ska kunna jobba i sommar och skicka pengar tillbaka till familj och vänner som är kvar i Ukraina.

Min enkla fråga är: Varför säger statsministern nej till att dessa mammor ska få gå på sfi?

Anf. 85 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S):

Fru talman! Regeringen har säkerställt ökade resurser till Svenska från dag ett, för att kvinnor ska ha möjlighet att inleda sina studier när de kommer till Sverige. Med detta sagt var det många ukrainare som jobbade i Sverige före kriget. Nu har många av dem återvänt till Ukraina för att strida för sitt lands frihet och demokrati.

Givet att det är många ukrainare som jobbar i Sverige bedömer jag att det finns goda möjligheter för ukrainska kvinnor att snabbt komma i arbete i Sverige. Där kan Svenska från dag ett vara en skjuts på vägen, men många män från Ukraina har kommit in på svensk arbetsmarknad även utan kurser i svenska. Där finns möjligheter för kvinnor att kombinera arbete med studier i svenska.

Om kriget drar ut på tiden behöver vi titta djupare på hur vi långsiktigt ska integrera ukrainska kvinnor och barn i Sverige. Här i Sverige ska man naturligtvis arbeta och försörja sig.

Statsministerns frågestund var härmed avslutad.

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.02 på förslag av andre vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 15.20, då votering skulle äga rum.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 15.20.

§ 6 Beslut om ärende som slutdebatterats vid dagens sammanträde

FiU47 Extra ändringsbudget för 2022 – Åtgärder för att stärka rikets militära försvar och kompensation till hushållen för höga elpriser

Punkt 1

Kammaren biföll utskottets förslag.

Punkt 2 (Tillfälligt sänkt energiskatt på bensin och diesel)

1. utskottet
2. res. 1 (MP)

Votering:

278 för utskottet

13 för res. 1

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 S, 59 M, 53 SD, 27 C, 20 V, 18 KD, 14 L, 1 -

För res. 1: 12 MP, 1 -

Frånvarande: 14 S, 11 M, 8 SD, 4 C, 7 V, 4 KD, 6 L, 4 MP

Punkt 3 (Tillfälligt borttagen energiskatt på bensin och diesel)

1. utskottet

2. res. 2 (MP)

Votering:

278 för utskottet

12 för res. 2

1 avstod

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 S, 59 M, 53 SD, 27 C, 20 V, 18 KD, 14 L, 1 -

För res. 2: 12 MP

Avstod: 1 -

Frånvarande: 14 S, 11 M, 8 SD, 4 C, 7 V, 4 KD, 6 L, 4 MP

Punkt 4 (Tillfällig justering av reduktionsplikten)

1. utskottet

2. res. 3 (C, MP)

Votering:

251 för utskottet

39 för res. 3

1 avstod

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 86 S, 59 M, 53 SD, 20 V, 18 KD, 14 L, 1 -

För res. 3: 27 C, 12 MP

Avstod: 1 -

Frånvarande: 14 S, 11 M, 8 SD, 4 C, 7 V, 4 KD, 6 L, 4 MP

Punkt 5 (Utredning om hantering av framtida prischocker)

1. utskottet

2. res. 4 (S, C, MP)

Votering:

165 för utskottet

126 för res. 4

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 59 M, 53 SD, 20 V, 18 KD, 14 L, 1 -

För res. 4: 86 S, 27 C, 12 MP, 1 -

Frånvarande: 14 S, 11 M, 8 SD, 4 C, 7 V, 4 KD, 6 L, 4 MP

Anf. 86 KRISTINA YNGWE (C):

Fru talman! Vårbrukets tid är nu. I vissa delar av vårt avlånga land är det redan klart; i andra dröjer det ännu ett tag.

För mig är vårbruket normalt sett en tid av hopp, en tid när vi vet att den mörkaste perioden ligger bakom oss, när ljuset och värmen väntar, när det vi sått ska gro, växa och så småningom skördas.

Men detta vårbruk är inte som vanligt. Mörkret omsluter Europa och framför allt Ukraina.

Banden mellan Sverige och Ukraina är starka även när det gäller lantbruket, och vi är nog många som imponeras av de ukrainska lantbrukarnas styrka och mod. Den ukrainska bonden drar fram såmaskinen trots risken att beskutas av ryska anfallsplan, trots att man dag efter dag hör om den ryska regimens monstruösa krigsbrott mot den ukrainska befolkningen – ja, under helt omänskliga förhållanden sätter sig den ukrainska bonden i sin traktor för att odla mat till sin familj, till sitt land och till världen.

Vi i Sverige måste göra allt vi kan för att bidra till ett slut på Rysslands vidriga krig. Och när dagen väl kommer när Ukraina ska byggas upp igen, ja, då hoppas jag att vi i den svenska politiken och den svenska lantbruksbranschen gör vad vi kan för att stödja våra kollegor i Ukraina med att bygga upp en stark lantbruksnäring.

Men de mörka orosmolnen tornar upp sig även på den svenska himlen. Förra gången Europa var i krig uttalade Sveriges dåvarande statsminister Per Albin Hansson att ”vår beredskap är god” om Sveriges livsmedelsförsörjning. Även om likheterna med 40-talet i övrigt är nedslående många är svensk livsmedelsberedskap tyvärr på inga sätt god.

Den svenska produktionen har under lång tid sakta men säkert minskat, och den svenska livsmedelproduktionens roll ur ett säkerhetspolitiskt perspektiv har under lång tid glömts bort. Vårt beroende av import av till exempel drivmedel och handelsgödsel gör Sverige sårbart. Men även den bristande lönsamheten och konkurrenskraften i lantbruket skapar sårbarheter.

De geografiska och klimatmässiga förutsättningarna för att producera livsmedel i Sverige är oerhört goda, men de politiska förutsättningarna för detsamma är det tyvärr inte. Redan under 2021 började priserna på insatsvaror klättra uppåt, och sedan Rysslands anfallskrig mot ett fritt och självständigt grannland började har priserna på diesel, handelsgödsel, foder och andra insatsvaror rusat.

Vi ser redan konkreta konsekvenser i svensk animalieproduktion. Nötköttsproducenter slaktar ut. Slaktsvinsproducenter och kycklingproducenter sätter inte in nya omgångar för att inte gå med miljontals förluster när foderpriserna rusar i höjden. Ett möjligt scenario är att utbudet av svenskt gris-kött har minskat med 25 procent redan framåt sommaren.

Jag är genuint orolig över var detta kommer att landa och vilka konsekvenser det kommer att få för svensk livsmedelsproduktion på kort och

lång sikt. De kommande veckorna och månaderna är kritiska. Det måste komma positiva politiska signaler om att vi i detta hus är beredda att agera.

Vad behöver då göras, fru talman? Jag tror att vi behöver se politiska åtgärder från tre olika tidshorisonter. Vi behöver åtgärder på kort sikt att vidta akut här och nu, åtgärder på medellång sikt inför 2023/24 och åtgärder på lång sikt inför livsmedelsstrategins målår 2030. Och vi måste orka ha fokus på alla tre horisonterna samtidigt.

Först och främst krävs det åtgärder på kort sikt, där det handlar om hur svensk animalieproduktion ens ska överleva året ut.

Centerpartiet har sedan krisens och krigets början gått i täten för att driva igenom riktade åtgärder för att stärka svenskt lantbruks likviditet här och nu. Vi har föreslagit att återbetalningen av dieselskatten ska maximeras från och med den 1 januari 2022, och vi har föreslagit riktade stöd till framför allt animalieproduktionen med först 1 miljard och sedan ytterligare 1 ½ miljard.

Vi har också stött alla förslag på tillfälliga skattesänkningar på bensin och diesel som lagts på riksdagens bord.

Vi uppskattar att regeringen har gått oss till mötes i vissa delar, och de diskussioner kring ett krispaket som just nu pågår i finansutskottet är konstruktiva. Det ser vi väldigt positivt på, för nu krävs det samarbete för svenskt lantbruks bästa.

Men vi måste också redan nu tänka på hur vi ska hantera kommande växtodlingssäsonger. Kommissionen medger möjligheter att ändra den strategiska planen utifrån det förändrade säkerhetsläget. Vi bör ta den chansen och säkerställa att den strategiska planen 2023–2027 tydligare adresserar svensk försörjningstrygghet.

Regeringen måste också ha en plan för hur tillgången på handelsgödsel ska säkras inför skörd 2023 och ha beredskap för att tillfälligt anpassa regelverk för att säkerställa tillgång på exempelvis växtnäring.

Även regler på EU-nivå måste anpassas för att möjliggöra full produktion under 2023.

Slutligen krävs åtgärder på lång sikt. År 2030 är bara åtta skördar bort, och målsättningen att öka svensk livsmedelsproduktion och minska sårbarheten i livsmedelskedjan är viktigare än någonsin tidigare.

Centerpartiet ser tre områden som extra viktiga för att vi ska klara livsmedelsstrategins mål.

För det första måste vi öka konkurrenskraften och lönsamheten i primärproduktionen genom regelförenklingar. Centerpartiet har i förhandlingar sedan 2019 sett till att Jordbruksverket och Livsmedelsverket i sina regleringsbrev har fått förtydligade uppdrag om att ha fokus på företagens förutsättningar och minskat regelkrångel. Tillväxtverket har fått i uppdrag att identifiera regler som försämrar konkurrenskraften i livsmedelskedjan och lämna förslag på ändringar.

Vi har också sett till att ett arbete med ett digitalt system för färre myndighetskontakter har sjuösatts.

Men det räcker inte. Tillståndsprocesserna måste kortas, och biotopskyddet måste ändras så att det inte stoppar lantbrukets utveckling. Regelverket kring växtförädling måste moderniseras så att nya tekniker kommer lantbruket till del.

För det andra måste vi stärka innovationen och stärka kompetensförsörjningen i livsmedelskedjan. Centerpartiet har säkerställt att livsmedels-

sektorn har fått en väldigt framskjuten roll i forskningspropositionen, men vi måste öka satsningarna på innovation och tillämpad forskning i livsmedelskedjan än mer. Vi måste också se över statsstödsregler och andra regelverk för att främja innovation och samverkan.

Satsningarna på kunskapscentrum och samverkansplattformar som Grogrund och Sweden Food Arena måste fortsätta. Satsningarna på livsmedelsexport, som är en tydlig motor för innovation, måste stärkas ytterligare. Det behövs även ett mer systematiskt och strategiskt arbete med kompetensförsörjning inom livsmedelskedjan.

För det tredje måste vi göra svensk livsmedelsproduktion mer motståndskraftig mot både ett förändrat klimat och en osäker omvärld. Detta har varit en tydlig prioritering för Centerpartiet i förhandlingar kring landsbygdsprogrammet, men mer medel måste öronmärkas för investeringar i dräneringar och bevattningsdammar. Vi måste anpassa regelverk kring till exempel vattenuttag för att kunna genomföra klimatanpassningsåtgärder.

Samtidigt måste vi fokusera på att öka försörjningstryggheten och den inhemska produktionen av insatsvaror. Att öka självförsörjningen av mat är ett lovvärt mål, men om vi inte löser svenskt lantbruks beroende av importerade insatsvaror kvarstår svenskt lantbruks sårbarhet i en föränderlig omvärld, vilket den nuvarande krisen visar tydligare än någonsin.

Därför vill vi i Centerpartiet att försörjningstrygghet under kris och krig lyfts fram som ett strategiskt område i arbetet med livsmedelsstrategins genomförande. Vi vill genomföra kraftfulla satsningar på inhemska biodrivmedelsproduktion. Vi vill ta bort skatten på biodrivmedel och införa ett lantbruksavdrag och en klimatpremie för de lantbrukare som tankar förnybart. Vi vill även främja en inhemska produktion av fossilfri mineralgödsel och öka återanvändningen av fosfor från Sveriges reningsverk.

Fru talman! Jag inledde mitt anförande med att uttrycka min respekt och mitt stöd för Ukrainas lantbrukare. Jag vill avsluta mitt anförande genom att uttrycka min respekt för och tacksamhet mot Sveriges lantbrukare.

Ni är en livsviktig kugge för Sverige såväl i fredstid som i krig. För detta ska ni ha vårt tack.

Jag lovar att vi i Centerpartiet fortsätter att göra allt vi kan för att förutsättningarna för svenskt lantbruk ska förbättras och för att svenskt lantbruk ska ta sig ur den kris det nu befinner sig i. Jag hoppas att de talare som kommer efter mig är beredda att lova detsamma.

Jag yrkar bifall till reservation 19.

Anf. 87 JOHN WIDEGREN (M):

Fru talman! Först vill jag yrka bifall till reservation 14.

Jordbrukspolitik står på schemat för dagen, och sällan eller aldrig har detta varit så aktuellt som det är just nu. Vissa av oss här inne har tjuvat om hur viktiga de här frågorna är i snart en hel mandatperiod, men nu börjar även människor utanför den här kretsen förstå hur viktigt detta faktiskt är.

Jag kan instämma i det som Centerpartiets representant lyfte fram angående modiga och kämpande bönder i Ukraina. Vi ser på bilder de bekymmer som de står inför. När man får signaler om att 40 procent av Ukrainas åkerareal inte är brukbar börjar man att förstå storheterna i detta. Det är kanske 12–14 miljoner hektar som bara försvinner i ett nafs i alla fall det här året, och vi vet ju inte under hur lång tid.

Hur mycket är det då? I Sverige har vi 2 ½ miljon hektar åkermark, varav hälften i princip bara går att odla gräs på. Då förstår man hur mycket det här handlar om.

Vad innebär då detta? Det innebär såklart att det försvinner väldigt mycket livsmedel från världsmarknaden; det är inget att sticka under stol med. Vi vet inte heller hur Ryssland kommer att agera. Jag fick senast i förrgår signaler från EPP-gruppen på Europainivå om att man tror att Ryssland tänker göra det här kriget mer och mer till ett krig om maten. Det är ett effektivt medel att använda när det är krig.

Vi hör signaler nedifrån norra Afrika och länderna runt omkring om hur svältkatastroferna växer. Detta är länder som till stor del är beroende av vete från just Ryssland och Ukraina.

Det är då inte desto mindre viktigt att vi ser till att producera så mycket vi kan inom Sveriges gränser. Det må vara så att vi inte har samma arealer och samma möjligheter, men vi har ju duktiga bönder som kan leverera hög produktion på den åkermark som vi i alla fall har tillgänglig.

Därför gläder det mig att EU är berett att rucka på vissa saker, som att vi ska kunna odla upp trädor under en kortare period för att vi ska kunna hålla en så hög produktion som möjligt. Det finns ju ingen som helst anledning att avsätta goda åkerjordar för spannmålsproduktion till träda i ett läge när miljoner människor svälter.

Det är väl frid och fröjd, tänker någon. Vi odlar på här i Sverige. Och det är klart – det som såddes hösten 2021 ser väl bra ut än så länge, även om en del höstraps- och höstvetearaler har fått stryk av den svängiga våren.

Men då kommer nästa problem, nämligen att priserna på insatsvaror har hamnat på nivåer som vi aldrig har sett tidigare. Köpte man förra sommaren ett kilo Axan, som är ett vanligt gödselmedel för till exempel veteproduktion, kostade det 3 kronor kilot. Då ska vi också komma ihåg att det var historiskt högt. I dag kostar samma gödsel någonstans mellan 11 och 12 kronor kilot.

Vetepriserna är absolut höga på världsbörsen, men om man inte vet att man kommer att ta en hög skörd till hösten – om man är lite orolig efter vintern – kanske man inte gödslar på riktigt så mycket som man skulle kunna göra för att maximera det här. Då skulle vi i stället, i ett läge när vi behöver producera så mycket som vi orkar och kan, principiellt kunna sänka svensk veteproduktion.

Att vi kommer att sänka produktionen från svensk animalieproduktion tror jag redan står klart, oavsett vilka krisstöd vi lyckas skramla fram i den här kammaren de närmaste veckorna. Vi hör det redan nu. Jag hörde senast i början av veckan hur en granne med äggproduktion bestämt sig för att slakta ut ett antal tusen honor i förtid. Det finns ingen som helst anledning för honom att bedriva produktion när han går med minusresultat varje dag och för varje kilo ägg.

Precis som Kristina Yngwe lyfte fram väljer man att inte köpa in kalvar och smågrisar till sina stallar. Fjäderfäbranschen börjar växla ned. Det här händer redan, oavsett om vi får till ytterligare krisstöd eller inte. Svensk livsmedelsproduktion kommer med stor sannolikhet att minska det här året.

Vi har redan i dag ett läge med låg självförsörjningsgrad. Man kan också använda uttrycket självförsörjningsförmåga. Den är ännu sämre, efter-

som vi i dag inte har några lager av insatsvaror till svenskt jordbruk. Ett av de första och viktigaste stegen för att vi ska kunna bibehålla och öka produktionen är att tillse att det finns tillgång på insatsvaror. Regeringen har tillsammans med EU:s övriga länder en stor uppgift i att se till att det finns insatsmedel för svenskt jordbruk.

På tal om regeringen, fru talman – här finns ju möjlighet för en svensk landsbygdsminister att kliva fram och visa handlingskraft: Nu menar vi allvar! Nu ska vi vända trenden! Vi ska gå före! Vi ska gå i främsta ledet! Men var är Sveriges regering i den här frågan? Man sitter och väntar på att oppositionen ska plocka fram förslag om hur vi ska vända krisen.

Därför gläder det mig väldigt mycket, fru talman, att Moderaterna i dag tillsammans med Centerpartiet har enats om ett antal viktiga punkter som lyfts fram i finansutskottet. Svensk animalieproduktion ska få mer pengar, i ett första steg en och en halv miljard. Om vi dessutom lyckas jobba igenom dispenser för gruppundantaget på EU-nivå handlar det om lika mycket pengar till svensk animalieproduktion.

Vi har även 1 miljard till svensk spannmålsodling, där vete är flaggskeppet. Jag tror att det kommer att bli oerhört effektivt. Man kan lika gärna kalla det ett stöd för att köpa insatsvaror. Nu kallar vi det inte för det, men detta görs för att hålla igång svensk produktion. Det behövs inte bara för vete till världsmarknaden, utan också för att få fram foderråvara till den svenska animalieproduktionen.

Det finns, som lyftes fram innan, ett antal saker i den strategiska planen som vi behöver jobba med. Vi behöver ha undantag från diverse förgrövningsregler, växtföljdsregler och annat. Alla de här sakerna måste vi ställa åt sidan just nu, för nu handlar det om att hålla igång produktionen.

Det finns också ett antal andra förslag som lades på bordet i dag i finansutskottet och som jag tror kommer att göra nytta. För en del är det redan för sent. Men vi gör vad vi kan för att hålla igång svensk livsmedelsproduktion i det här läget.

Jag tror också att vi behöver tänka på livsmedelsproduktionen långt fram i tiden. Man ska inte sätta upp några slutdatum för de olika stöden, för vi vet inte hur länge vi kommer att ha den här krissituationen. Men på lång sikt behöver vi stärka svenskt jordbruk, så att vi inte behöver prata om krisstöd så fort det är lite tufft och jobbigt. Nu är den här situationen extrem, och vi har inte sett något liknande innan, så det var helt naturligt med mer krisstöd i det här läget.

Men svenskt jordbruk behöver få bättre förutsättningar för att producera på lång sikt. Det har Moderaterna politik för, och det har vi haft länge. Vi behöver sänka skattetrycket. Vi behöver ha långsiktiga ägande- och brukandeförhållanden. Vi behöver minska regelkrånglet. Vi behöver se över miljöbalken. Vi behöver titta på beteslagstiftningen och köttkontrollavgifterna. Det finns ett antal olika saker vi kan göra för att stärka svenskt jordbruk på lång sikt. Men nu handlar det om att stärka det på kort sikt och bibehålla svensk livsmedelsproduktion året 2022.

Anf. 88 STAFFAN EKLÖF (SD):

Fru talman! Svenskt jordbruk har en mycket svår tid nu. Kostnaderna för insatsmedel har ökat mycket kraftigt, som vi hört tidigare talare säga. Men det kanske är många som har glömt bort att ökningen av kostnaderna för insatsmedel började redan i somras.

Jag tycker att det är väldigt bra att många partier nu inser att det är kris för jordbruket och ger sitt stöd till stödåtgärder. Många förslag till utskottsinitiativ för att underlätta för jordbruket har lagts fram, och det är bra. Jag vill berömma dem som har varit aktiva i detta, oavsett parti. Jag vill då förstås även berömma oss själva.

Det kanske är någon som tittar på det här och tror att det är fråga om ett särintresse och någonting som är intressant för en liten grupp av jordbruksintresserade. Jag kan då säga att det är viktigt att hålla nere drivmedelspriser och livsmedelspriser för att vi inte ska spä på den inflation som vi har i dag, vilket kan leda till räntehöjningar. Då kan vem som helst räkna ut att det här angår oss alla.

Jag vill sticka in en liten fundering över hur Centerpartiet tänker. Centerpartiet har under mandatperioden lagt fram bra förslag, haft bra förhandlingsbud och tagit initiativ till sådant som gynnar lantbruk och landsbygd. Men i och med att Centerpartiet samarbetat med den rödgröna sidan har mycket av det som Centerpartiet sått fallit på hälleberget. I en konservativ regering skulle jordmännen ha varit bättre och rikare, vill jag påpeka.

Stödåtgärder behövs som sagt och är bra, för vi har kris. Men egentligen är situationen med stödpaket och andra initiativ lite sorglig. Krisen har ju förvärrats av att politiken brytt sig för lite tidigare. Det har varit många år av dålig jordbrukspolitik. Det svenska jordbruket har av politiska skäl haft för små marginaler alldeles för länge. Vad kommer att hända när krisen är över en gång? Sjunker då frågan om jordbrukets lönsamhet och konkurrenskraft ned i glömska igen? Kom ihåg att de allra flesta lättnader som vi pratar om är tillfälliga. Om lönsamhet och konkurrenskraft inte förbättras varaktigt kommer kriser att uppstå igen och igen så snart nästa påfrestning kommer. Vi får inte upprepa samma misstag.

Vi sverigedemokrater vill förbättra det svenska jordbrukets förhållanden permanent. Det viktigaste är att jordbrukets kostnader minskar så att våra jordbrukare kan konkurrera med utländska jordbrukare på mer lika villkor. Vi har föreslagit minskad dieselskatt så länge jag kan minnas. Vi har föreslagit sänkt elskatt och slopad allmän löneavgift för tre anställda. Vi vill också vidta åtgärder på intäktssidan.

Jag vill påminna om att de tre konservativa partiernas budgetreservation innehåller en ytterligare miljardsatsning på nationell medfinansiering till landsbygdsprogrammet utöver regeringens budgetförslag. Den miljarden skulle exempelvis kunna användas till investeringsstöd och/eller höjda miljöersättningar till gagn för både ekonomi och miljö.

Sverige har lagt på de svenska jordbrukarna ett antal nationella krav som konkurrerande lantbrukare i andra länder inte har. Det rör sig ofta om krav på djurskydd. Vi sverigedemokrater är stolta över det svenska jordbrukets höga nivå av djurskydd, men vi förstår att det kostar. Därför letar vi efter möjligheter att kompensera jordbrukarna ekonomiskt för sådana krav.

Tidigare budgeterade vi alltid för en betesersättning om 1 000 kronor per mjölkko för att kompensera för Sveriges krav att mjölkkor ska beta om sommaren. Detta är troligen inte möjligt längre efter förhandlingarna om nya jordbruksregler i Bryssel i fjol. Därför yrkar jag i dag bifall till Sverigedemokraternas reservation nummer 1. Om det yrkandet går igenom ska regeringen arbeta för att påverka EU att skapa framtida möjligheter för

Sverige att lämna stöd till svenska särkrav för djurskydd, såsom betesersättning till mjölkkor eller sänkta slakteriavgifter.

Fru talman! Jag vill uppehålla mig en stund vid förhandlingarna om möjligheten för medlemsstater att ge stöd till strängare nationella krav på djurskydd, såsom betesersättning för mjölkkor. Jag vill göra det lättare för lyssnare att förstå varför Sverigedemokraterna inte budgeterar för en betesersättning längre, och jag vill tydliggöra vad vi och andra har gjort och inte gjort. Detta leder också fram till vår reservation 1, som vi vill få majoritet för här i kammaren.

Sverigedemokraterna pressade i alla möjliga sammanhang på för att regeringen skulle lyfta frågan i Bryssel för att bland annat möjliggöra en betesersättning för mjölkkor. Vi var riktigt tjugiga i två år. Kristdemokraterna och Moderaterna var också aktiva, särskilt Kristdemokraterna. Regeringen lyfte upp frågan och arbetade framåt. Det fanns motstånd i Bryssel, men det kom en öppning. Några andra medlemsstater och EU-parlamentet var positiva till förslaget under förutsättning att medlemsstaterna även skulle få möjlighet att ge stöd till hårdare nationella krav på miljöområdet. Då vek regeringen ned sig.

Vi anser att Sverige hade kunnat acceptera detta krav. Vi ska inte glömma att de åtgärder som stödet skulle kunna gå till är hårdare krav än aktörer har i andra medlemsstater och att de hårdare kraven bara leder till en ersättning för de högre kostnaderna. Det är alltså konkurrensneutralt på EU-nivå, men för Sverige och för Sveriges mjölkbönder blir det en förbättring. Lyfter man blicken kan man se att den här möjligheten till stöd gör att medlemsstater frivilligt kan gå före i djurskyddssammanhang utan att äventyra näringens konkurrenskraft.

Sverigedemokraterna vill se både ett starkt djurskydd och högre lönsamhet. Jag uppmanar därför alla partier att rösta på reservation 1, när ni får tillfälle till här i kammaren om några dagar.

Jag tycker att det här exemplet visar att jordbrukspolitik i dag måste bedrivas minst lika mycket i Bryssel och att man ska göra det i tid och inte lappa och laga i efterhand, som vi nu måste göra i den strategiska planen för att ta höjd för livsmedelsproduktionskrisen. Det borde vara en självklarhet att i varje sammanhang där nere i Bryssel ha Sveriges bästa för ögonen. Det är något som kommer naturligt för oss sverigedemokrater.

Avslutningsvis vill jag lyfta upp ett utskottsinitiativ som Sverigedemokraterna tog förra veckan. Det krävs i dag tillsatser till dieselfordon för att de ska fungera effektivt och samtidigt släppa ut så lite kväveföreningar som möjligt. Tar det slut går motorernas effekt ned, om man inte gör undantag för avgasreningen. Tillsatsen är mest känd under namnet Adblue. Tillgången till råvarorna till tillsatsen hotar att minska till följd av bland annat kriget i Ukraina. Därför vill vi agera snabbt för att regeringen ska verka inom EU för att möjliggöra ett tillfälligt undantag för avgasrening om en brist uppstår i framtiden. Vi ska inte vänta tills krisen blir ett faktum. Vi måste se det komma.

Jag vill till sist bara understryka följande: Svenskt jordbruk befinner sig just nu i en kostnadskris och är inne i en negativ spiral. Det var vi redan före Ukrainakriget. Om vi kan höja lönsamheten och konkurrenskraften kan vi komma in i en positiv spiral med större optimism, större investeringar, ökad framtidstro och ökad framtida lönsamhet. Det blir även lättare

att rekrytera. Detta leder i sin tur till större optimism, fler investeringar, högre lönsamhet och så vidare.

Om vi lyckas komma in i en positiv spiral kommer vi även att ha större möjligheter att ta miljöhänsyn. Men för att detta ska ske måste vi se till att lönsamhet och konkurrenskraft är högre permanent, inte bara tillfälligt i kris.

Anf. 89 KRISTINA YNGWE (C) replik:

Fru talman! Tack, Staffan Eklöf, för ditt anförande och för positiva ord om Centerpartiets jordbrukspolitik! Det uppskattas.

Det är positivt att vi båda är väldigt engagerade för de här frågorna. Jag uppskattar Staffan Eklöfs engagemang, men jag delar inte direkt den bild som han lägger fram av att Centerpartiets frågor inte har fått genomslag under den gångna perioden.

Vi har tack vare januariavtalet och förhandlingar inom det säkerställt att den livsmedelsstrategi som riksdagen har fattat beslut om har fått en ny inriktning. Man har nu mer fokus på regelverk, konkurrenskraft, lönsamhet och innovation. Vi har säkerställt att medfinansiering till landsbygdsprogrammet är högre än någonsin tidigare. När man på EU-nivå har dragit ned nivåerna har vi sett till att man har kompenserat på nationell nivå.

Forskningspropositionen har tidigare i stort sett inte alls handlat om livsmedelsförsörjning och livsmedelskedjan men har dels fått stora medel för att kunna satsa på livsmedelsforskning, dels fått spela en tydlig roll.

Vi har även tydliggjort i regleringsbrev och annat till berörda myndigheter att man ska arbeta med regelförenklingar och säkerställa att primärproduktionen har goda förutsättningar.

Jag ställer mig däremot lite frågande till att Staffan Eklöf hänvisar till de tre konservativa partiernas budgetar och att de har satsat mer pengar. I den budget som de har fått igenom i riksdagen finns det de facto inte mer pengar för lantbruket. Varför ska lantbrukarna tro på det Staffan Eklöf säger här när man inte tidigare har visat detta i praktisk handling?

Anf. 90 STAFFAN EKLÖF (SD) replik:

Fru talman! Låt mig först svara på den sista frågan. Sverigedemokraterna har i sina budgetar de flesta år under den här mandatperioden lagt mest på utgiftsområde 23 Areella näringar.

Kristina Yngwe räknade upp ett antal bra förslag som har genomförts. Det ska man ge Centern, som har jobbat på bra för att få igenom många saker. Det är mycket, men det är inte tillräckligt. Och det skulle ha blivit mer i annat sällskap. Det är kärnan i det hela. Man kan nog hitta inte särskilt många lantbrukare som skulle säga att de är nöjda med konkurrensvillkoren i dag. Jag tror att alla skulle rymmas på första raden här i kammaren.

Även om Centerpartiet jobbar på bra i landsbygds- och lantbruksfrågor blir det till syvende och sist ett sämre resultat, eftersom man prioriterar andra frågor högre än landsbygd och lantbruk. Annars hade man sökt sig ett annat sällskap.

Anf. 91 KRISTINA YNGWE (C) replik:

Fru talman! Det är intressant att Staffan Eklöf talar om prioriteringar. Man kan stå i talarstolen och prata hur mycket som helst om vilka sats-

ningar man vill göra. Man kan lägga fram budgetmotioner med texter och pengar för saker man vill göra, men det som de facto gör skillnad är när man får möjligheten att påverka och sitter vid förhandlingsbordet och förhandlar fram pengar. Det är dessa prioriteringarna handlar om. Vare sig det har handlat om regleringsbrev, budget eller något annat är det där som Centerpartiet vid varje givet tillfälle har satsat på och prioriterat landsbygden.

Inför den budget som kom i höstas, det vill säga den budget som gäller nu, hade vi tre partier – Moderaterna, Kristdemokraterna och Sverigedemokraterna – som alla i sina egna budgetar hade lagt mer pengar på lantbruket än vad regeringen hade gjort. De låg på samma nivå som Centerpartiet. Men när de tre förhandlade tillsammans lyckades de inte ens komma överens om den högre nivå som de alla egentligen stod bakom utan lämnade det på den nivå som regeringen hade lagt fram.

Dessa tre partier säger att de vill förenkla strandskyddet. I går framkom det tydligt att de säger nej till förenkling av strandskyddet när det kom konkreta förslag på riksdagens bord.

Ni kan stå och prata hur mycket som helst, men om ni inte prioriterar och levererar och gör verklighet av det ni säger kan ni sluta prata.

Anf. 92 STAFFAN EKLÖF (SD) replik:

Fru talman! Jag fortsätter prata, vilket betyder att jag inte håller med om Kristina Yngwes slutsats.

Vi säger nej till förenklingarna i strandskyddet för att de är för få, inte för många.

Kristina Yngwe sa nu det som jag tog upp i början av mitt anförande, det vill säga att Centerpartiet har drivit på i sina förhandlingar för lantbruk och landsbygd. Det gav jag Centerpartiet ära för. Men resultatet har ju blivit knapert, därför att man är i fel sällskap.

Man kan inte, som Kristina Yngwe gör, jämföra en budgetförhandling i sin helhet med en budgetreservation som man kommit överens om efter ett par veckor. Av naturliga skäl kan den inte inrymma särskilt mycket. Men M, KD och SD lyckades ändå med något historiskt. Vi lyckades lägga in 1 miljard extra i nationell medfinansiering till landsbygdsprogrammet med början 2023, alltså när programperioden börjar. Vi lyckades alltså på denna kort tid komma överens om 1 miljard mer till lantbruket.

Då kan man göra tankeexperimentet att om Centern, i stället för att avvisa de produktiva möjligheterna, skulle ha använt sig av de produktiva möjligheterna kunde resultatet ha blivit ännu bättre.

Anf. 93 MAGNUS OSCARSSON (KD):

Fru talman! I dag debatterar vi jordbrukspolitiken här i kammaren. Jag vill börja med, så att det inte blir bortglömt, att yrka bifall till reservation 16.

Mycket har redan sagts, och ändå är det några talare kvar. Risken är att jag upprepar mycket av det som har sagts, och mycket av det som sagts har varit väldigt bra.

Jag måste säga att det är svårt att stå här i talarstolen och inte nämna någonting om det som händer i Ukraina just nu. Både ledamoten Yngwe och ledamoten Widegren var inne på det. John Widegren tog upp hur många miljoner hektar som nu inte kan sås.

Det kom ett meddelande om att när ryssarna drar sig tillbaka hem till sitt land lägger de massor av minor i jordbruksfälten, som man brukar få väldigt mycket skörd av. Det är mycket allvarligt och kommer att påverka jättemycket, naturligtvis för Ukraina men även för Sverige, Afrika och alla länder som är helt beroende av att det odlas vete. Vi ser i Sverige hur priserna accelererar något fruktansvärt just nu.

Jag har bara suttit här i åtta år, och jag har nog aldrig varit med om att det har talats så mycket om jordbrukspolitik i riksdagen. Det är förstås väldigt bra, och enligt min mening är det också på tiden.

Jag stod här för åtta år sedan och talade i just den här talarstolen om landets låga livsmedelsberedskap. Den var då och är fortfarande, fru talman, under 50 procent. Vi klarar oss i vårt land i ungefär sju dygn, sedan är det tomt på butikens hyllor, och här i Stockholm tar det bara två dygn tills det är tomt. Efter mitt tal kom det fram en ledamot till mig och sa: Magnus, prata inte så där! Det är passé. Vi har EU. Det rer sig, som vi säger i Ödeshög. Nu kan vi säga att ingen just nu skulle säga att det rer sig, för alla vet nog, fru talman, hur illa det är. Vi är fortfarande på de här låga siffrorna. Det har inte hänt någonting.

Jag menar att regeringen inte har fört den här politiken på ett ansvarsfullt sätt. Det är likt en struts som stoppar sitt huvud i sanden och hoppas att det ordnar sig när den kommer upp. Nej, det gör det inte. Vi måste naturligtvis i vårt land ha en god livsmedelsberedskap. Det tycker i alla fall vi kristdemokrater.

Fru talman! För några år sedan – ni som har varit med ett tag kanske kommer ihåg det – fick den dåvarande socialdemokratiska inrikesministern frågan vad som skulle hända om det skulle bli en kris- eller krigssituation. Han var ärlig och svarade: Vi får nog fråga våra grannländer om de kan hjälpa oss. Så kanske man tänkte och tänker fortfarande – inte vet jag – men faktum är att vårt land är så illa därän att vi bara är självförsörjande på morötter, vetemjöl, socker och till viss del ägg. Och det var innan krisen kom, för som Widegren var inne på är det många nu som lägger ned. Vi kan inte fortsätta på det här sättet.

Jag har sagt det här flera gånger och ni kanske tycker att jag nästan tjatar om det, men jag vill ändå föra fram det. 2017 hade vi en gedigen diskussion med Sven-Erik Bucht om vi skulle ha en livsmedelsstrategi, och vi var några som tyckte att det var viktigt. Vi stöttade det och sa att det är klart att vi måste ha en livsmedelsstrategi. Alla partier var med på det, och vi antog den. En bonde ringde mig och sa: Magnus, det här var bra. Nu vågar jag satsa. Ni i politiken säger att ni vill framåt. Den bonden säger inte så i dag, kan jag säga, utan han säger som många andra: Magnus, det händer ju ingenting.

Faktum är att livsmedelsstrategin säger att vi ska ha mer livsmedelsproduktion, mer lönsamhet, bättre konkurrenskraft och högre självförsörjning av livsmedel. Hur har det då gått? Sisådär. Livsmedelsstrategin antogs alltså 2017, och när vi antagit den trodde jag i min enfald att nu skulle det jobbas med detta, att det skulle komma direktiv och att alla skulle jobba på mot samma mål. Men icke sa Nicke, för 2020 fick generaldirektören för MSB frågan om hur man jobbar med detta i myndigheten, och han svarade: Den här frågan jobbar vi över huvud taget inte med. Det är en icke-fråga.

Det tog ända fram till oktober 2020 tills regeringen gav direktiv till några myndigheter att ta fram ett förslag eller att börja jobba med saken. Men, mina vänner, den 29 mars i år var det en presskonferens – det är för inte alls många dagar sedan – där regeringen sa att man nu hade tagit med olika aktörer som jobbar med frågan och att de ska vara färdiga i december 2023. Då är min fråga, retorisk naturligtvis men ändå: Är det snabbt jobbat? Nej, det är inte snabbt jobbat. Det här tycker jag att regeringen blir icke godkänd för, för det duger inte att det är på det sättet.

Vi kan bara se på vårt grannland Finland och hur otroligt duktiga de är där. Vi har så mycket att lära av dem. De har en gräns som säger att man icke ska komma under 80 procent, för då är det fara å färde, och i Sverige ligger vi som sagt under 50 procent. I Finland klarar man sex månader och mer utan att behöva ta in ett enda riskorn. Så har vi det inte i Sverige, som jag sade förut. Här klarar vi oss i sju dygn och i Stockholm i två dygn.

Fru talman! Våra bönder – det har också sagts med eftertryck av föregående talare och vänner här i kammaren – befinner sig i en djup ekonomisk kris just nu. Vad gör då regeringen? Jo, de säger först 1 miljard. Det är en bra början. Och nu kom det ett pressmeddelande där det talas om 100 miljoner, vad jag förstod. Då kan man tycka: Yes, det var bra. Varenda krona är kanske viktig, men här är det viktigt att det kommer mer pengar. Därför är det så väldigt bra att det nu kommer förslag om 2,1 miljoner från Centerpartiet och från Moderaterna över 4 miljarder. Och vi i KD säger att vi är med på allt, bara det ger mer pengar till bönderna, för det är viktigt. Samtidigt måste jag ändå säga att det är bra att vi ger stöd och vill hjälpa till, men faktum är att vad bönderna säger är: Vi är inte bara bidragstagare, vi är företagare. Vi vill att ni med beslut i kammaren visar hur mycket vi faktiskt kan få framöver och att vi får spelregler som gäller. Det är väldigt viktigt.

Vi hade Mjölakens och nötköttets dag här i riksdagen. Det var väldigt intressant att lyssna till dem som var med. Mjölkbönderna sa: Vi går på knäna. Det är så tufft för oss nu. Att många lägger ned, inte minst i Norrland, vet vi och har läst om.

Köttbönderna säger att de går 4 000–5 000 kronor minus per djur. Det duger inte. Här måste vi naturligtvis stötta på ett helt annat sätt. Det är så viktigt att vi får göra skillnad, och det hoppas jag att vi vill.

Det var en samsyn när vi politiskt diskuterade detta. Det var den gröna tråden när vi diskuterade det efteråt med alla partier. Alla sa: Det här måste vi stötta. Vi måste vara med och se att vi gör en skillnad.

Fru talman! Jag vill sluta med att läsa ett litet kort brev.

Det står så här: ”Hej Magnus! Jag driver tillsammans med min sambo en mjölkproduktion.

Förra året vid den här tiden skulle vår nya ladugård stått färdig. Men eftersom vår del av Sverige inte fått särskilt mycket nederbörd de senaste åren så fick vi avbryta vår framtida vision och i stället sälja av en stor del av våra djur. Det blir för kostsamt att köpa in vallfoder. Jag och min sambo har haft en tuff start som mjölkproducenter sen vi tog över familjegården 2017.

Vi går back när vi odlar spannmål, ärtor och bönor.

Vår framtidsvision var att mätta Sveriges hungriga magar, veganer och allätare.

Vi försöker hitta nya visioner om hur vi ska få ett hållbart lantbruk samt att vårt psykiska välmående ska hålla.

Vi är inte gamla, runt 30 år. Vi måste få bättre betalt för det vi odlar.

I höst eller kanske till vintern så kommer förmodligen vårt jobb på den här gården vara slut. Vårbruket är snart igång, vi får se hur mycket vi kan odla på våran mark. Allt handlar vad diesel, inköp av gödning, plast och utsäde kostar. Vi har inte råd att ge Sveriges befolkning svensk mat längre. Vi har längre inte råd att gå med förlust.

Sveriges bönder behöver stöd NU!

Stödpaketet som regeringen delar ut är pinsamt. Jag tänker inte ens lägga någon energi på att förklara min frustration på det.

Det här var kortfattat om vår situation.

Vi är inte ensamma i detta.

Vår framtid är förstörd. Vår vision är förstörd. Hjälp oss att vara bönder så Sverige kan äta.”

Anf. 94 MARIA GARDFJELL (MP):

Fru talman! Varannan tugga vi äter i Sverige är svensk, säger man. Det stämmer inte. Det är lägre än så om vi räknar in all mat som produceras i svenskt jordbruk och att det är starkt beroende av importerade varor.

Svenskt jordbruk är beroende av import av energi, handelsgödsel, bekämpningsmedel, fodersoja, utsäde, maskiner, arbetskraft med mera. Det är ungefär som med kalvsyltan som sägs tillverkas i Småland men där råvarorna kommer från andra länder.

Vetet som odlas i Östergötland på ledamoten John Widegrens åkrar kan bara skördas senare i höst tack vare import av handelsgödsel från bland annat Ryssland. Det måste vi ändra på. I dag är Ryssland världens största exportör av råvaror för konstgödsel. Rysslands invasion av Ukraina har satt fingret på hur sårbart svenskt lantbruk är.

Merparten av svenska lantbrukare har ett beroende av importerade in-satsvaror. I går kom regeringen med ett nytt krispaket. Problemet är att de förslag som regeringen har handlar om att skicka in skattemedel så att importberoendet riskerar att öka ännu mer.

Regeringen öppnar för att sänka miljö- och klimatkraven på lantbruket och fokuserar ensidigt på ökade skördar. Det kan i förlängningen hota jordbrukets hela produktionsförmåga.

Miljöpartiet kräver en översyn av livsmedelsstrategin så att jordbruket i Sverige och EU blir mindre beroende av fossil energi. Importen av handelsgödsel från Ryssland måste stoppas, precis som importen av olja och naturgas.

Självförsörjningsförmågan i Sverige och EU måste öka. Vi måste fortsätta att handla med hållbar mat men bygga en regional självförsörjning på det vi själva kan producera.

Vi behöver bygga beredskapslager, eller som det också heter omsättningslager, ihop med näringslivet. Här måste handeln bidra genom att regionalisera sina lagersystem. Centrallager är alldeles för sårbart.

Vi kan inte fortsätta att lägga ned jordbruksmark i Sverige. Mejerier, bagerier, slakterier med flera livsmedelsföretag måste finnas runt om i hela landet.

En översyn av livsmedelsstrategin behövs för att ge Sverige en starkare beredskap. Nya kriser kan komma. Då måste vi kunna hantera dem på ett bättre sätt.

Regeringen föreslår cirka 1 miljard extra främst till dieselstöd och till att hålla fjäderfä- och grisproduktionen under armarna. Det duger inte. Det som behövs är ett starkt vall- och djurstöd som hjälper små och medelstora familj jordbruk i hela landet.

Det behövs ett extra Norrlandsstöd. Det behövs en biopremie till lantbrukare som redan ersatt dieselanvändningen med biodrivmedel i sina traktorer.

Sedan har vi det riktigt stora problemet, dieselstödet. Jag blundar inte för att alla lantbrukare, oavsett om de är ekologiska eller konventionella, har kraftigt ökade kostnader för diesel. Men att ge ett dieselstöd är inte rätt väg.

Utredningen *Vägen mot fossiloberoende jordbruk* har redan presenterat lösningen: Att i stället införa ett generellt jordbrukaravdrag. Då kompenseras alla lantbrukare med sänkt skatt. Miljöpartiet föreslår en differentiering så att småbrukare, fäbodbrukare och små och medelstora familj jordbruk kompenseras extra.

Att inte satsa pengarna på dieseln utan på lantbrukarna gör att Sveriges lantbrukare fortsättningsvis kan gå i bräsch för att också öka takten i utfasningen av diesel. Som det är nu riskerar de att förlora det stöd de får om de går över till biogas eller förnybara bränslen. Det är inte acceptabelt.

Fru talman! EU-kommissionären Frans Timmermans besökte miljö- och jordbruksutskottet i fredags. Han hade tydligen budskap: Varje politiker i EU måste våga rikta sig till medborgare och företagare och säga att energin kommer att vara dyr, och vi kan alla spara energi.

Vad gör nu regeringen och de oansvariga högerpartierna? De ströslar pengar till fortsatt hög och ökad dieselanvändning och ökad energikonsumtion. Det är allvar. Vi måste fasa ut energiimporten till EU från Ryssland. Vi måste göra oss oberoende av fossil handelsgödsel. Det bidrar som vi alla vet till Putins krigskassa.

EU har beslutat om ett särskilt krisstöd till Sverige där vi kommer att få 90 miljoner kronor. EU föreslår att det ska delas ut till sektorer som drabbats av marknadsstörning eller där stöd för ökad livsmedelstrygghet behövs. Mottagare måste vara aktiva inom cirkulär ekonomi samt ha klimat- och miljövänliga produktionsmetoder.

Jordbruksverket föreslår att medlen riktas mot mjölkbönderna. Men Miljöpartiet vill att stödet ska riktas till ekobönderna. De uppfyller nämligen kriterierna.

Fru talman! Ingen sektor är bokstavligen mer central för vår världs överlevnad än livsmedelssektorn. Ungefär hälften av all beboelig mark på jorden används för jordbruk. Men alltför ofta förstör jordbruket, eller för att vara mer exakt, det konventionella och mer industriellt inriktade jordbruket, de naturliga system som även det är beroende av.

Under de senaste 50 åren har mer än en tredjedel av världens jordbruksjord förstörts eller försämrats av mänsklig aktivitet.

Det globala livsmedelssystemet är också ansvarigt för mer än en tredjedel av alla utsläpp av växthusgaser. Hur man producerar, marknadsför och konsumerar mat har stor inverkan på jordens förmåga att försörja oss och därmed inverkan på människors hälsa och vårt ekonomiska välstånd.

Lantbrukare är mångsidiga yrkeskonstnärer. Jag fick förmånen att träffa Erik från Klövsjö, som är fäbodbrukare med 40 kor, här i riksdagen i dag. Om alla världens lantbrukare odlar på ett bra sätt och arbetar med naturen och inte mot den kommer lantbruket inte bara att öka produktionen av mer näringsrik mat och generera mer sysselsättning, utan naturens förmåga att hålla hela systemet igång kommer även att främjas.

Fru talman! Det finns en första gång för allt. För första gången har Miljöpartiet, eller ett parti över huvud taget, skrivit en motion om regenerativt jordbruk här i Sveriges riksdag. Regenerativt jordbruk handlar om att möjliggöra vitalitet i ekosystemen genom att tillfredsställa mänskliga behov av mat, energi och material på ett effektivt sätt.

Genom att ställa om till regenerativa jordbruksmetoder kan stora delar av de växthusgasutsläpp och gifter och den övergödning som skapas av dagens industriella jordbruk undvikas. Regenerativt jordbruk går ut på att behålla god jordhälsa, vilket bland annat innebär att återställa den naturliga kolbalansen i marken, att undvika insatsmedel som handelsgödsel och att främja biodiversiteten. Med regenerativa jordbruksmetoder kan vi hantera jordbrukets miljöproblem och faktiskt också skapa viktiga kolsänkor. Svenskt jordbruk bör integrera regenerativa jordbruksmetoder i större skala till 2035.

En del av de utsläpp som jordbruket självt åstadkommer i form av klimatutsläpp är svåra att minska. Därför är åtgärder som bidrar till ökad kolinlagring i jordbruksmark oerhört viktiga.

Regeringen måste revidera den strategiska planen efter den omfattande kritik från EU som kom i slutet på förra veckan. Regeringen måste se till att vi stärker miljö- och klimatarbetet, stärker den ekologiska produktionen och stärker förutsättningarna för små och medelstora familj jordbruk i hela landet.

Vi vet att kriget i Ukraina är förfärligt. De som drabbas värst är de som bor och lever i Ukraina. Men vi hör här i Sveriges riksdag klagomålen på höga bensinpriser och högre matkostnader. De är inte allvarliga i jämförelse, men det är viktiga frågor att hantera.

Som politiker behöver vi hantera högre matpriser med starkare välfärdspolitik och bättre fördelningspolitik vid sidan av de satsningar som vi gör på lantbruket. Vi måste också främja svensk mat i offentliga kök och genom ursprungsmärkning på restaurang.

Effekterna av kriget i Ukraina kan leda till svältkatastrofer globalt. Därför behöver vi här i Sveriges riksdag ha ett starkare fokus på det internationella utvecklingsarbetet och bidra med en starkare biståndsbudget – inte försämra den.

Fru talman! Miljöpartiet har motioner om ursprungsmärkning, svensk produktion av snittblommor, minskning av besprutning, små slakterier så att djur inte behöver transporteras så långt, minskad övergödning och att säkra rent vatten. Om några veckor diskuterar vi en vårändringsbudget. Jag hoppas att många partier kommer med förslag på att stärka Eldrimners viktiga arbete för en ökad livsmedelsproduktion i hela landet.

Jag vill yrka bifall till reservation 3.

Anf. 95 STAFFAN EKLÖF (SD) replik:

Fru talman! Tack till Maria Gardfjell för anförandet! Jag har en fråga till Maria Gardfjell, som jag kommer att återkomma till. Den är kort och

gott: Kan det inte vara en god idé att agera annorlunda på kort sikt än på lång sikt?

Vi hörde här att Maria Gardfjell och Miljöpartiet uttalade ett stöd för höga energikostnader, som jag förstod det i alla fall. Miljöpartiet röstade följaktligen nej för en timme sedan här i kammaren till sänkta drivmedelspriser.

Om det nu är så att höga drivmedelspriser bidrar till ökad inflation och till ökade priser på livsmedel, som i sin tur också bidrar till ökad inflation, kommer denna inflation att leda till en räntehöjning. Vi har redan hört att det kanske kan vara på gång. Då kommer det att leda till högre boendekostnader.

Medborgarna kommer alltså att få dyrare bränsle, dyrare livsmedel och dyrare boende – om man inte tänker sig att man tillåter sänkningar av drivmedelspriser, inklusive fossila drivmedel, på kort sikt för att få lantbruket att överleva krissituationen och för att få det att förändras utifrån en styrkeposition där det har mer pengar till förfogande.

Frågan jag återkommer till är: Är det inte bra att agera annorlunda på kort sikt för att nå de mål man har på lång sikt?

Anf. 96 MARIA GARDFJELL (MP) replik:

Fru talman! Tack, Staffan Eklöf, för frågan! När det gäller Miljöpartiets inställning till hur man möter krisen menar vi naturligtvis att vi behöver bidra starkt för att möta upp de problem som svenska hushåll får. Det handlar om högre priser, både drivmedelspriser, energipriser, matpriser och så vidare.

Men om man inte tänker till blir det lätt fel. Då pytsar man ut pengar som bidrar till ökad användning i stället för att man bidrar till politik som faktiskt löser problemen.

Vad leder ökade kostnader för drivmedel till? En sak som nästan alla politiker brukar vara ense om är att människor som bor på landsbygden får högre kostnader, och de måste använda sin bil. Därför föreslår Miljöpartiet att man gör kraftiga skattesänkningar för människor på landsbygden i stället för att använda pengarna till att subventionera diesel för varje bilist.

Det är nämligen så att om man tittar på effekterna av den skattesänkningen på diesel som riksdagen alldeles nyss har beslutat om ser man att den påverkar klimatet och framför allt landsbygden, för merparten av pengarna går rakt in i fickorna på människor som bor i stan. Höginkomsttagare i stan gynnas mest, och frågan är om inte de kunde spara lite på dieselanvändningen nu i stället.

Anf. 97 STAFFAN EKLÖF (SD) replik:

Fru talman! Tack, Maria Gardfjell, för svaret! Nu är det så att Sverige är en del av EU, och till och med utredaren sa att jordbrukaravdrag kanske inte går att genomföra med nuvarande EU-regler, om jag minns det rätt.

Jordbrukaravdrag kan annars vara en positiv reform som vi måste kika på, men det är alltså inte säkert att det går att genomföra. Det är mycket stöd som inte går att genomföra när vi nu har den tvångströja som heter EU på oss.

Men att sänka skatten på diesel – det går! Vi har ju mycket högre skatt på diesel i vårt land än de har i andra EU-länder. Det är alltså också en

fråga om vad man kan göra på kort sikt, vad som är realistiskt och vad som är orealistiskt.

Om vi nu begränsar diskussionen om sänkning av dieselskatten till att gälla jordbrukare och skogsbrukare är det inte på det sättet att en jordbrukare kör mycket mer i sitt fält om dieselpriiserna är lägre. Någon högre förbrukning kan bero på att man kanske brukar ett skifte på lite längre avstånd som man annars skulle ha släppt. Men sådant brukande gynnar biologisk mångfald väl, eftersom det ofta är små utskiften som är bra för biologisk mångfald. Och om de växer igen går det illa.

Att en sänkning av dieselskatten skulle gå ned i rika människors fickor låter som en konstruktion. Däremot är bonus malus-systemet utformat så att man tar från dem som har lite och ger till dem som har mycket.

Jag tror ändå att Miljöpartiet i praktiken agerar annorlunda på kort sikt än på lång sikt. De stöder nämligen ekolantbruk, och i ekolantbruket använder man mycket diesel, eftersom man inte har samma verktyg som andra har. Man måste köra, till exempel vid mekanisk ogräsbearbetning i stället för att använda kemisk ogräsbearbetning. Det är alltså lite mer dieselkrävande per hektar.

Anf. 98 MARIA GARDFJELL (MP) replik:

Fru talman! De ekologiska lantbrukarna använder absolut traktorer som behöver diesel. Men faktum är att de ekologiska lantbrukarnas organisation skrev i Altinget i dag att de kräver att regeringen inför ett jordbruksavdrag i stället för ett dieselavdrag. De ser nämligen framåt. De ser att det finns många lantbrukare där ute som kan spara på energin och som kan försöka köra lite mindre. Man kan ligga i framkant och kanske gå över till att använda biogas i stället för diesel. Det här är viktigt. Det handlar också om att klara klimatomställningen.

Vi står nu inför en kris med höga kostnader som beror på Putins krig i Ukraina. Staffan Eklöf sa i talarstolen tidigare att prisökningarna kom redan i höstas. Det är korrekt. Redan i höstas förberedde Ryssland det krig som vi nu ser. Effekterna av det blev höga energipriser redan innan kriget startade, och de sköt i höjden ännu mer när kriget var igång.

Miljöpartiet vill stärka de svenska lantbrukarna. Vi tycker inte att jordbruksmark ska läggas ned. Vi tycker inte att lantbrukare ska få sluta. Vi tycker att man ska stödja de små och medelstora lantbruken i hela landet. Därför menar vi att det behövs ett djurstöd, ett vallstöd och ett stärkt Norrlandsstöd. Till skillnad från Sverigedemokraterna, som förespråkar ett högt industrialiserat jordbruk, står Miljöpartiet upp för det svenska lantbruket.

Anf. 99 ISAK FROM (S):

Fru talman! Vi debatterar det årliga betänkandet om jordbrukspolitik. Motionerna från den allmänna motionstiden tillkom ju långt före den 24 februari. När motionerna skrevs visste Putin kanske redan att det här kriget skulle bli av. Det vet vi ingenting om. Likväl diskuterar vi nu till stor del effekterna av kriget i stället för de motioner som ligger till grund för betänkandet.

Med det sagt förstår jag mycket väl landets alla jordbrukares oro för det höga kostnadsläge som till del har tillkommit på grund av höga priser på insatsvaror, diesel och konstgödning.

Många har fått upp ögonen för betydelsen av att stärka Sverige. Magdalena Andersson har varit tydlig: Vi ska stärka Sverige. Det är grunden. För oss socialdemokrater är det väldigt viktigt. Det är bra, helt nödvändigt, att vi säkerställer att vi har kvalitativ mat på våra köksbord.

Men det handlar också om prioriteringar. Vi prioriterar de svaga grupperna. Vi behöver prioritera att pensionärerna kan välja svenskt. Därför föreslår vi ett garantitillägg till pensionen. Vi föreslår i det stödpaketet även att bostadsbidraget ska finnas för dem som verkligen behöver det, för de barnfamiljer som behöver svensk mat på sina köksbord.

Inte alla vidareförädlingsanläggningar har svenska produkter i sina produkter. Jag vill lyfta upp Bastuträsk Charkuteri i Norsjö. Det är över 100 år och tillkom när stambanan byggdes i Norrlands inland. Man återlanserar nu Holmlunds korv, en produkt som har över 100 år på nacken. Det receptet försvann, men nu har man nyttjat gamla medarbetares kompetens för att åter skapa den med svenska produkter och få ut den på marknaden. Det gäller också pölsa, syltat fläsk och annat. Vi behöver säkerställa att det finns sådana vidareförädlingsanläggningar.

Det här är också effekten av att vi har en livsmedelsstrategi. Trots att det låter som att den livsmedelsstrategin inte bidrar med någonting menar vi nog att den har haft stor betydelse. Vi har en konkurrensutsatt marknad där varje insats ska godkännas i den strukturella plan som har fått godkänt av kommissionen. Vi kan nog säga att den plan som vi har jobbat med sedan 2014, då S tillträdde som regeringsbildare, har varit ganska full med brister. Och en ny programperiod tillkommer först 2023. Vi är nu inne i en övergångssituation.

Vi behöver lyssna till alla företrädare, till jordbruket och till livsmedelsförädlarna. Vi behöver också se långsiktigt. Svenskt jordbruk ligger i framkant i många frågor när det gäller miljö- och klimataspekter. Jag vill lyfta fram det innovationsseminarium som Malin Larsson, Kristina Yngwe och Betty Malmberg höll i i går. Det belyser väldigt väl att det här är en sektor som kan ta flera steg.

Det har förvisso hänt mycket. När jag var fem år följde jag med min morfar till Vilhelmina och köpte en hövändare för att han skulle börja vända hö efter traktorn i stället för att hässa hö och bygga hötork. Det har ändå hänt en del sedan dess. Men jordbruket ligger faktiskt något efter.

När det kommer till nya steg har jordbruket inte varit först ut att söka de pengar som faktiskt finns i och med Klimatklivet. Nu börjar det se lite annorlunda ut. Det kommer indikationer på att man söker de pengarna för att installera elektriska transportmedel inte minst inuti ladugårdarna i stället för att köra dieseltraktor inne i ladugårdarna.

Det finns stor anledning att lyfta upp att svenskt jordbruk kommer att vara en helt avgörande faktor för att vi ska klara klimatmålen. Vi måste säkerställa att vi tar till vara all den biogas som faktiskt kan produceras i jordbruket på ett sätt vi inte gör i dag. Vi ser också att de flesta jordbruksföretagare har väldigt stora tak och stora möjligheter att installera solceller och faktiskt bli självförsörjande på el.

På kort sikt kan det behövas insatser. Landsbygdsminister Anna-Caren Säterberg lade i går fram förslag. Med anledning av de ökade kostnaderna för insatssvaror föreslår regeringen i propositionen för vårandringsbudgeten åtgärder som syftar till att stötta jordbruket. Den stödmiljard som tidigare har aviserats – det är en stödmiljard, inte vad som helst – är faktiskt

en stödmiljard av skattebetalarnas pengar. Den utökas genom att skattnedsättningen för diesel som används i jord- och skogsbruk föreslås höjas tillfälligt så att jordbruks- och skogsbruksföretagare under en tolvmånadersperiod i princip inte kommer att betala någon skatt på sin dieselanvändning.

På längre sikt behöver vi se framåt. Som jag var inne på när det gäller innovationer och möjligheten att ta stöd behöver även vi titta på vilka delar i Helena Jonssons utredning om ett koldioxidfritt jordbruk som vi kan genomföra. Vi behöver ha en större diskussion om skatterna, om vi ska se över skatterna eller om det ska införas ett skatteavdrag. Då behöver vi vara brett politiskt överens om det.

Flera av de åtgärder som man kan söka stöd för bör vi lyfta fram. Man kan ta till vara restvärme och bygga ut tankstationer för förnybara drivmedel. Då behöver man kanske inte nödvändigtvis sänka reduktionsplikten. Det kanske är så att vi ska säkerställa reduktionsplikten. Det är också grunden för att vi ska uppnå de miljömål som Naturvårdsverket säger att vi kan uppnå om reduktionsplikten faktiskt finns kvar.

Den här programperioden har, som jag har sagt tidigare, dragits med många problem. När vi tillträdde 2014 var inte ett enda av dessa program godkända av kommissionen. Det har lett till utbetalningar som tagit lång tid, sanktioner från EU och handläggningssystem som inte fungerar.

Tre landsbygdsministrar har jobbat väldigt hårt med detta för att förenkla stödsystemet och dra lärdomar av problemen i den nuvarande stödutformningen. Färre och enklare stöd i den strategiska planen ska ge bättre förutsättningar för ett robust stödsystem. Ett förenklat stödsystem har också genomförts. Regeringen har valt att lägga stöd utanför andra pelaren och i stället satsat på nationella åtgärder för att man faktiskt ska kunna möta sådana här utmaningar.

Vi anser att forskningen om modern växtförädling är viktig, precis som genforskningen är viktig. Det är en viktig framtidsfråga för svensk livsmedelsförsörjning, för miljön och för klimatet. Det är också därför som vi har välkomnat SLU Grogrund som centrum för nationell växtforskning. Det har etablerats och ska driva på växtförädlingssamarbetet.

Precis som Kristina Yngwe sa i sin replik är jag faktiskt allvarligt bekymrad över högerpartierna. Man aviserar att man kommer att rösta nej till strandskyddspropositionen, som i hela sin grund har att stärka de gröna näringarnas förutsättningar på landsbygden. När man säger nej till detta och säger att det är för lite aviserar man samtidigt att det är i storstadsområdena det ska byggas. Detta får högerpartierna gärna fundera på. Ska vi stärka landsbygdens förutsättningar att bygga på landet och de gröna näringarnas förmåga att utvecklas? Eller ska vi bygga mer i tätbebyggda städer? Det är den frågeställning som detta faktiskt handlar om.

Vi socialdemokrater säger som det är. Vi avser att göra vad som krävs. Vi säger att medborgarna måste göra aktiva val. Välj svenskt på bordet! Välj svenskt på grillen! Handla lokalt! Fråga på restaurangen om ursprungsland! Vi kommer att fortsätta att driva frågan om ursprungsmärkningen. Tillsammans gör vi det möjligt med svensk mat på våra bord. (Applåder)

I detta anförande instämde Jasenko Omanovic (S).

Anf. 100 MARIA GARDFJELL (MP) replik:

Fru talman! Jag måste passa på att ställa en fråga till Isak From apropå hans anförande. Han säger: Vi ska inte sänka reduktionsplikten.

Precis innan vi hade denna debatt hade vi en omröstning där Socialdemokraterna faktiskt sänkte reduktionsplikten. Det var bara Miljöpartiet och Centerpartiet som var emot det.

Det är viktigt att lyssna på företrädare av olika slag, säger Isak From. Då skulle jag vilja höra lite grann om vilka företrädare som Isak From faktiskt lyssnar på. De ekologiska lantbrukarna säger i dag: Det är bråttom att ställa om till en livsmedelsproduktion som inte är importberoende.

Sveriges jordbruk är i dag extremt beroende av import av energi, handelsgödsel, bekämpningsmedel, fodersoja, utsäde, maskiner och arbetskraft. Svenskt jordbruk är oerhört sårbart. Hur vill Socialdemokraterna säkerställa att vi klarar en kris för det svenska jordbruket, till exempel om möjligheten att importera handelsgödsel minskar? På vilket sätt anser Socialdemokraterna att vi måste ta till vara den kunskap och erfarenhet som finns hos till exempel de ekologiska lantbrukarna?

Avslutningsvis vill jag fråga Isak From om han är beredd att inte bara prata om att vi ska införa en ursprungsmärkning av kött på restaurang utan också göra det.

Anf. 101 ISAK FROM (S) replik:

Fru talman! Det var många frågor. Jag tror att vi som land har lärt oss att vara ganska beroende av importvaror. Jag tror inte att vi vill gå tillbaka till den självförsörjning som var före kaffets, chokladens och citrusfrukternas tid. Sedan är det helt rimligt att vi faktiskt säkerställer att vi har lager av livsmedel i Sverige, insatsvaror, som gör att vi klarar oss.

Vi har alltid, så länge oljan funnits, varit beroende av import av olja. Successivt behöver vi fasa ut det. Därför anser vi att reduktionsplikten är ett viktigt verktyg. Men utifrån rådande läge gör vi vad som krävs. Vi gör en kortsiktig pausning. Men vi jobbar och hoppas att fler, särskilt branschen, också gör sin röst hörd och säger: Reduktionsplikten är faktiskt det som krävs för att vi ska klara att uppfylla miljömålen.

Jag tycker att regeringen och Anna-Caren Säterberg har gjort ett bra jobb. Vi har nu varit på plats under sex EU-möten och lyft frågan om ursprungsmärkning på restaurang. Det verkar ha varit ett bekymmer tidigare. Nu har vi en ren S-regering, och vi avser att fortsätta att driva de frågor som är viktiga för Sverige i kontakterna med kommissionen, tillsammans med likasinnade EU-länder.

Anf. 102 MARIA GARDFJELL (MP) replik:

Fru talman! Jag blir bekymrad när Isak From står och säger att han inte vill sänka reduktionsplikten men sedan säger: Ja, lite grann vill vi sänka reduktionsplikten. Jag tror att fler partier i Sveriges riksdag måste stå upp för den svenska bioekonomistategin. Detta duger inte.

När det gäller frågor som har med självförsörjning att göra är det väl självklart att vi i Sverige ska fortsätta importera hållbara produkter som kaffe, choklad, apelsiner och allt annat som vi inte kan producera här. Men varför ska 50 procent av det kött som konsumeras i Sverige importeras? Varför ska en stor mängd av våra grönsaker importeras? Vi i Sverige har en otroligt mycket lägre självförsörjningsgrad när det gäller grönsaker än

vad man har i Finland, trots att Finland har ett sämre geografiskt läge. Varför importeras det otroliga mängder med ost?

Detta handlar om det som kallas konkurrenskraft. Om det är billigare att producera någon annanstans vill Socialdemokraterna uppenbarligen att vi ska köpa importerad mat i stället för att själva producera den här i Sverige och hitta formerna för det.

Man lyfter ofta upp frågan om konkurrenskraften för svenskt jordbruk, men den innehåller också ett mått av strukturrationalisering som leder till att jordbruk runt om i Sverige, bland annat i Västerbotten där Isak From kommer från, läggs ned. Vad vill Socialdemokraterna göra för att rädda de små gårdarna i skogs- och mellanbygder?

Anf. 103 ISAK FROM (S) replik:

Fru talman! Jag börjar på slutet med den kanske viktigaste frågan: Vi ser det här, och det är ett stort bekymmer. Generationsväxlingsfrågan är kanske jordbrukets stora ödesfråga. Fler måste vilja gå in och ta över.

Då handlar det om det som vi har drivit väldigt hårt nu, nämligen att unga jordbrukare ska ges stöd. Investeringsstöd ska särskilt riktas mot unga lantbrukare. Kanske behöver vi också en statlig investeringsgaranti. Det finns stora möjligheter.

Det jordbruk som vi har nu har byggts upp efter EU-inträdet och har, precis som Maria Gardfjell säger, gynnat de stora gårdarna. De stora sädesfälten i södra Sverige har gynnats på bekostnad av annat. Den här kammarrens samfällda inriktning har varit att vi ska ha ett konkurrenskraftigt jordbruk. Konkurrenskraftsutredningen som tillkom under alliansregeringen visade också väldigt tydligt att det är de stora gårdarna som har förutsättningar.

Därför har vi drivit Norrlandsstödet, kompensationsstödet för norra Sverige, mot kommissionen för att lyfta fram att de här särskiljningarna finns. Vi kan behöva göra mer gällande det. Vi behöver också säkerställa att fler nyttjar de miljöersättningar och de miljöstöd som faktiskt finns för att ha betande mular ute på betesmarker.

Vi behöver göra mer, men det här är någonting som Sverige har valt. Ska vi ändra på det behöver vi säkerställa att det system som vi har faktiskt fortsätter att fungera. Vi behöver nogsamta tänka oss för vilka vi stöttar med svenska skattemedel. Från Socialdemokraterna är det väldigt tydligt att det är pensionärerna och barnfamiljerna som ligger i framkant.

Anf. 104 JOHN WIDEGREN (M) replik:

Fru talman! Det blir väl lite av en retorisk fråga eftersom Miljöpartiet inte är kvar i debatten, men här står man och ställer frågan Varför? till Socialdemokraterna i sina repliker när man själv har varit en del av regeringen i sju år. Det är bara några månader på slutet som man inte har varit det, så man har ju haft alla möjligheter att påverka det här i en riktning som man mer skulle gilla.

Fru talman! Socialdemokraterna och Miljöpartiet har varit i regeringsställning sedan livsmedelsstrategin kom till för fem år sedan. Det har gått så där, får man säga. Vi är inte precis i närheten av att uppnå målen i livsmedelsstrategin, och den senaste tidens händelser har inte hjälpt till.

Det är hög tid att utvärdera och revidera livsmedelsstrategin och få en ny inriktning som lutar mer mot produktion, där vi har med dem som faktiskt ska producera på banan. Det har vi inte nu. Det har talats över huvudet på lantbrukarna hela vägen sedan livsmedelsstrategin kom till. Ingen har uppenbarligen frågat dem vad de faktiskt behöver för att öka livsmedelsproduktionen.

Nu sitter vi i en sits, fru talman, med en negativ kurva för svensk livsmedelsproduktion på grund av väldigt höga insatsvarupriser med mera. Vi har oppositionella partier som har lagt fram förslag för att lösa situationen på kort sikt, och jag tycker kanske att det hade varit klädsamt om Socialdemokraterna åtminstone talade om dessa förslag och huruvida man ställer sig positiv eller negativ till förslagen.

Det är nämligen dessa förslag som kommer att hjälpa svenskt jordbruk på kort sikt i den här krissituationen, inte de stora och fina historierna om var lantbruket är om ett antal år. De kanske inte ens finns kvar om ett antal år; det är ju nu!

Anf. 105 ISAK FROM (S) replik:

Fru talman! Just den här marknaden har dock fördelen att vi alla behöver äta.

Det är klart att vi jobbar väldigt hårt med det här. Det blir väl också en retorisk fråga, men att Miljöpartiet ställer frågor här till Socialdemokraterna kanske beror på att man inte alltid fick igenom det man ville.

Regeringen har presenterat tre handlingsprogram för livsmedelsstrategin. Även jag hör när jag är ute på gårdar att livsmedelsstrategin inte har bidragit till någonting. Men låt mig då återkomma till vad förutsättningarna är. Förutsättningarna är att EU:s jordbrukspolitik och de CAP-program som vi hade tillkom före livsmedelsstrategin. Livsmedelsstrategin var någonting som alliansregeringen och Moderaterna under alliansåren inte ville ha. John Widegren ville säkert ha det. Han är ju bonde och förstår betydelsen. Sedan har hans parti ändrat uppfattning, vilket vi välkomnar.

Vad man kan göra, och som man såg, handlar om innovation, stödprogram, utbildning, regelförenklingar och olika former av forskning, hållbart växtskydd och växtförädling. Hur tar vi nästa steg för att utveckla gårdarna och animalieproduktionen så att vi inte är fast i hur det var för 50 år sedan?

Allt detta säger man när man lyfter upp det, och så har vi exporten. Det är klart att vi importerar en massa fransk ost, men vi vill också exportera västerbottensost, prästost och lite av varje. Vi vill inte nödvändigtvis importera serranoskinka, utan vi vill exportera juls skinka.

Anf. 106 JOHN WIDEGREN (M) replik:

Fru talman! Jag förstår att det känns jobbigt att svara på frågorna om hur vi ska rädda lantbruket på kort sikt, för dessa frågor nämns tyvärr inte med ett ord.

Handlingsplanerna i livsmedelsstrategin har som sagt var gått över huvudet på lantbrukarna. Det kan vi konstatera. Att vi inte har djuren på det sätt som vi hade för 50 år sedan har bönderna själva sett till. Det såg Sveriges bönder till på 80-talet när man bestämde sig för att vi ska anpassa våra system efter djuren och inte göra som övriga Europa och försöka att anpassa djuren efter våra system. Bönderna gjorde det själva. Det är marknaden som har gjort det.

Vad gäller teknikutveckling och annat är marknaden fantastisk på jordbrukssidan. I dag använder vi precisionsodling, gps-styrning och annat. Det är inte det vi behöver uppfinna i livsmedelsstrategin. I stället behöver vi ge lantbrukarna verktyg till att höja livsmedelsproduktionen. Men socialdemokrater gillar inte sänkta skatter. Jag trodde att socialdemokrater gillade långsiktiga spelregler kring äganderätt, brukanderätt och egendoms- skydd. Regelförenklningar och mindre administration och krångel tror jag att vi är överens om. Men det är fortfarande ingen som har lyckats minska den här bördan, därför att vi ger det som ett myndighetsuppdrag. Ge Jordbruksverket ansvaret att ta hand om det här tillsammans med näringen, år efter år för att se vad vi kan göra för att förenkla för det svenska jordbruket.

Jag ställer frågan igen, fru talman: Hur ställer sig Socialdemokraterna till kraftfulla krispaket för att rädda svensk livsmedelsproduktion i dagslä- get?

Anf. 107 ISAK FROM (S) replik:

Fru talman! Vi gör vad som krävs. Nu kan inte John Widegren svara, men jag konstaterar att i princip det enda som jag hör från Moderaterna, förutom att man vill bygga kärnkraft lite här och var i landet, är sänkta dieselpriser och sänkta skatter.

När John Widegren pratar låter det dock som om man även vill något annat. Det välkomnar vi. Regeringen tittar på de möjligheter vi har och vilka stödåtgärder vi faktiskt kan vidta för att säkerställa att mjölkbö- derna, köttbönderna, grisuppfödarna och äggproducenterna kan fortleva.

Alla är nog rätt överens om att de stora sädesodlarna och sädesbö- derna i södra Sverige har bra förutsättningar. Efterfrågan på den europe- iska marknaden på svenska produkter kommer också att öka. Kostnads- läget har blivit högre, men prisbilden att ta ut är också högre. Regeringen har aviserat att man kommer att göra vad som krävs.

Anf. 108 STAFFAN EKLÖF (SD) replik:

Fru talman! Jag tackar Isak From för anförandet.

Jag har först en kommentar om strandskyddet. Isak From kritiserade oss från talarstolen för att vi sa nej till liggande förslag, men förslaget in- nebär en för liten förändring. Det blir för dåligt för landsbygden.

Man ska komma ihåg att det gjordes en översyn 2009, och den ledde till ett mycket magert resultat. Vi ska inte göra samma misstag igen. Därför måste det tillsättas en ny utredning. Annars kommer strandskyddet fort- sätta att användas för naturskydd, i stället för att använda skydd som är anpassat till naturskydd och därmed mer ändamålsenligt. Det var ett ex- empel. Gör om och gör rätt! Men vi kommer snart att ha en fyllig debatt om detta, så jag lämnar det därhän.

Jag vill prata om reduktionsplikten. Jag tror att Isak From sa att Soci- aldemokraterna inte vill sänka reduktionsplikten. Jag undrar om reduk- tionsplikten är ett egenvärde för Socialdemokraterna. Det är min fråga. Vill Socialdemokraterna sänka reduktionsplikten, även om det skulle visa sig kontraproduktivt för klimatet, skada näringarna och vara belastande för medborgarna? Är sänkt reduktionsplikt ett egenvärde för Socialdemokra- terna?

Anf. 109 ISAK FROM (S) replik:

Fru talman! Nej! Jag kan kanske stanna där.

Det är klart att det i strandskyddsfrågan framgår med all önskvärd tydlighet att alliansregeringen lade fram en proposition där Moderaterna styrde. Det blev lättare att bygga strandnära i storstadsområden och svårare i glesbygdsområden.

Det är en nationell lagstiftning som styr. Prejudikat från hela landet gör att det i dag är stopp i Västerbotten, där man borde kunna bygga, där det borde vara tvärtom.

Nu har Staffan Eklöf och Sverigedemokraterna lurats av Moderaterna igen. Nu ska man säga nej till någonting som faktiskt tar bra steg på vägen för att särskilt säkerställa de gröna näringarna på landsbygden. Det är ett förslag när det gäller strandskyddet som kommer att göra det bättre och lättare att bygga strandnära områden på landsbygden. Vi har säkerställt att vi behöver begränsningar i storstadsområdena.

Det är precis, Staffan Eklöf, som i budgetförhandlingarna. Sverigedemokraterna lägger fram en massa förslag, förhandlar med Moderaterna, och så blir det Moderaternas förslag som är kvar.

Jag tror att många ute i landet kommer att ställa rättmätiga frågor om detta. Varför i hela världen kan man inte ta det klivet? Låt vara att man vill ta ytterligare ett kliv senare. Ska en utredning som tar lång tid tillsättas? Utredningen och propositionen är för dålig. Det har Staffan Eklöf sagt. Jag tror att man kommer att vara svaret skyldig.

Reduktionsplikten är bra.

Anf. 110 STAFFAN EKLÖF (SD) replik:

Fru talman! Jag trodde inte att Isak From skulle hinna med reduktionsplikten, men han gjorde en bra spurt på slutet.

Först vill jag helt kort ta upp strandskyddet – den mindre frågan just nu.

Det liggande förslaget är dåligt. Som exempel kan jag nämna att i Isak Froms hemmavalkrets kommer förslaget att göra att ingen byggnation alls kan ske längs Västerbottenkusten.

Nåja! Isak From säger att reduktionsplikten är bra. Men fram till årsskiftet kunde palmolja från plantager där regnskog har röjts stoppas i tanken. Det var tillåtet biodrivmedel. Räknade man på det gav det mer klimatbelastning än det fossila alternativet, enligt Dagens Nyheter.

Jag tror att det har blivit ett egenvärde för Socialdemokraterna, på samma sätt som för Miljöpartiet. Att få fixa idéer och hålla fast vid dem är farligt i politiken – även om de är kontraproduktiva. Vi säger att man måste bedöma konsekvenserna innan man kan fatta beslut om vad som är bra eller dåligt.

Reduktionsplikten på nuvarande nivå kommer att fortsätta att ge höga nivåer för näring och medborgare och effekter på lönsamhet och arbetstillfällen.

Hur ska medborgarna kunna lita på Socialdemokraterna, som tidigare har drivit på för bonus malus? Det är förmodligen på samma sätt. Bonus malus har tagit pengar från dem som har lite pengar och gett till dem i den övre medelklassen, som ändå har gott om pengar. En omvänd Robin Hood-effekt.

Jag behöver inte ens fråga. Reduktionsplikten är ett egenvärde för Socialdemokraterna, och man kommer att blint följa målet utan att ta hänsyn till konsekvenserna. Rätta mig om jag har fel, Isak From.

Prot. 2021/22:95
7 april

Jordbrukspolitik

Anf. 111 ISAK FROM (S) replik:

Fru talman! Jag tror att det är uppenbart för alla som lyssnar att Socialdemokraterna som industriparti kommer att säkerställa att skogsindustriens investeringar, där man har investerat stora pengar, många miljarder kronor, i att ta vara på restprodukter från skogen, kommer att genomföras.

Under ett antal möten med kommissionen och andra likasinnade länder har frågan om varför man inte kan se grovt flis som långsiktigt hållbara produkter tagits upp. Varför i hela världen håller Beneluxländerna och Tyskland emot? Kan det vara så att man sitter fast i den ryska gasen? Vi tror att det är så.

Nu börjar ändå ett nyvaket intresse att lyftas upp. Vi är oroliga för om frågan går vidare. Med likasinnade länder och en ny klarsynthet från kommissionen och en del medlemsländer tror vi ändå att det finns ett nyvaket intresse att säkerställa att vi kan använda restprodukterna från skogen för att producera biobränsle.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 20 april.)

§ 8 Fjärde järnvägspaketet och andra järnvägsfrågor

*Fjärde järnvägs-
paketet och andra
järnvägsfrågor*

Trafikutskottets betänkande 2021/22:TU9

Fjärde järnvägspaketet och andra järnvägsfrågor (prop. 2021/22:83)
föredrogs.

Anf. 112 JENS HOLM (V):

Fru talman! TU9 är ett stort betänkande som vi debatterar i dag. Det handlar om att EU:s så kallade fjärde järnvägspaket ska implementeras i svensk rätt. Det mesta av detta är redan gjort. Därför blir det inte så stora konkreta förändringar.

Till betänkandet finns en mängd motioner från den allmänna motions tiden. Även vi i Vänsterpartiet har varit med och väckt motioner i ärendet. Från vårt perspektiv handlar det om att vi nu lever i ett nödläge för klimatet. Behovet att snabbt ställa om för minskade utsläpp är akut. Transportsektorn står för ungefär en tredjedel av Sveriges utsläpp, och den absoluta merparten av de utsläppen kommer från vägtransporterna.

Att flytta över persontransport och godstransport från väg till järnväg är därför helt avgörande för att vi ska nå våra klimatmål. Därför är debatten i dag otroligt viktig ur ett klimatperspektiv, vid sidan av alla andra viktiga perspektiv.

Dessvärre har järnvägen i Sverige behandlats styvmoderligt under lång tid. Järnvägen är ju ett system som inte är starkare än sin svagaste länk, och det spelar ingen roll om SJ köper in supermoderna tåg och vagnar – om underhållet av rälsen inte sköts kommer tågen inte fram i tid. Tyvärr ser det allt oftare ut så i dag.

De senaste decennierna har regeringar oavsett kulör behandlat järnvägen som en experimentverkstad för avreglering och privatisering. Det har fungerat mycket illa. I dag har Sverige kanske Europas mest avreglerade järnväg; det finns knappt en del som inte är konkurrensutsatt. Men har vi Europas bästa järnväg? Nej, långt ifrån.

Fru talman! Jag anser att vi borde eftersträva en järnväg som den i Schweiz. I Schweiz ser politiker oavsett politisk färg järnvägen just som ett system där alla länkar måste fungera och gå i takt. Landets motsvarighet till SJ, det statliga bolaget SBB, kör i princip alla nationella persontåg, vilket sedan kompletteras av ett nätverk av ett antal kantonsägda, regionala järnvägsbolag. SBB har också det övergripande ansvaret för underhållet, vilket görs fortlöpande och effektivt.

Behöver jag nämna att punktligheten på järnvägen i Schweiz är i världsklass? Över 97 procent av tågen kommer i tid. Vi tycker att vi reser mycket med tåg i Sverige, men schweizarna slår oss med hästlängder. När man i Schweiz reser ungefär 2 500 kilometer per person och år är siffran i Sverige lite drygt hälften. Varför ser det ut så här? Jo, för att järnvägen fungerar så otroligt bra i Schweiz.

Det är inte heller bara så att Schweiz ser järnvägen som ett system hellre än ett marknadsexperiment, utan i Schweiz lägger man också mycket pengar på underhåll av och nyinvesteringar i järnvägen. I Schweiz låter man dessutom lastbilstransporterna stå för en stor del av finansieringen av underhållet genom den kilometerskatt för långtradartransporter som infördes för 20 år sedan. Intäkterna går till den schweiziska järnvägsfonden, som används just till att rusta upp järnvägen.

Detta kan vi i trafikutskottet en del om eftersom vi var i Schweiz på studiebesök 2019, och jag tror att det var fler av utskottets ledamöter än jag som var mäkta imponerade av schweizarnas systemtänk. Jag kommer ihåg att vi träffade en liberal politiker. Inte ens han ville ta bort den där lastbilsskatten som införts i Schweiz, om ni kommer ihåg.

Med detta, fru talman, vill jag säga: Låt oss göra som i Schweiz! Sluta behandla järnvägen som ett marknadsexperiment, och låt oss prioritera långsiktiga systemlösningar. Några steg på den vägen som vi i Vänsterpartiet föreslår är följande, fru talman.

Vi vill börja med att öka investeringarna i järnvägen. Vi vill anslå mer pengar till nya banor och ett bättre järnvägsunderhåll. Vänsterpartiet är det parti som avsätter solklart mest pengar till detta; vi lägger 170 miljarder kronor mer än regeringen för den kommande planperioden, alltså från 2022 till 2033.

Vi vill bygga färdigt Norrbotniabanan, dubbelspåret mellan Gävle och Härnösand och fyrspåret Uppsala–Stockholm. Vi vill ha ett fyrspår mellan Alingsås och Göteborg, och Sydostlänken i Blekinge måste byggas. De nya stambanorna för höghastighetståg från Stockholm till Malmö och från Stockholm till Göteborg ska också byggas färdigt. Vi vill även satsa på de regionala banorna, som Tjustbanan, Stångådalsbanan, Kinnekullebanan och Bohusbanan, för att nämna några exempel.

Vi behöver dock inte bara mer pengar, utan vi behöver även en bättre organisation för att värna den järnväg vi har i dag. Låt oss inrätta ett järnvägsunderhåll i egen regi, där Trafikverket har kompetensen att snabbt åtgärda problem som uppstår på rälsen! De senaste spårprickorna vid Nässjö och Flen visar hur dålig koll vår ansvariga myndighet tyvärr har på

dessa banor. Och inte undra på – Trafikverket utför ju inget järnvägsunderhåll, utan det är helt utlagt på externa företag. Det är alltså väldigt svårt för myndigheten att ha koll på banan.

Här skulle jag vilja fråga Socialdemokraterna varför regeringen inte har gjort något av den utredning som handlar om ett bättre järnvägsunderhåll, delvis i egen regi, som lades fram för två år sedan. Jag yrkar bifall till reservation 8, som handlar om just detta.

Vi i Vänsterpartiet vill också finansiera järnvägsunderhållet med en kilometerskatt för lastbilstransporter, precis som man gör i Schweiz. I dag är det absurt nog järnvägen som betalar kilometerskatt i form av ständigt höjda banavgifter. Och på tal om banavgifterna: Sänk dem och stärk järnvägens konkurrenskraft gentemot lastbilstransporterna – åtminstone så länge som vi befinner oss i de kriser vi befinner oss i nu! Låt oss komma ihåg att banavgifterna i Sverige under de senaste 15 åren har höjts med upp till 300 procent.

Fru talman! Vi behöver också bättre nattåg, både i Sverige och ut i Europa. Valfungerande nattåg har stor potential att ersätta flygresor – man kliver på tåget på kvällen och kommer fram, utvilad och glad, kanske i en helt ny storstad. Vi i Vänsterpartiet vill ha valfungerande nattågsrutten i Norden och ut i Europa, och vi vill inrätta ett gemensamt nordiskt nattågsbolag i samarbete med de andra statliga tågbolagen i Norden.

Vad gäller nattågen här i Sverige vill vi att SJ får i uppdrag att köra dem i Norrland, i stället för att bolag hela tiden ska bjuda under varandra i upphandlingar. Jag frågar mig vad som är vitsen med att norska staten genom bolaget Vy ska bjuda under svenska staten genom bolaget SJ i en upphandling om nattåget. Genom att ha långa kontrakt får vi också en bättre långsiktighet så att riktiga investeringar kan göras i bra nattågstrafik.

Fru talman! Vi behöver även lyfta personalen inom svensk järnväg. Tyvärr har arbetsmiljön för dem som arbetar ombord på våra tåg försämrats. Detta är någonting som är nära relaterat till avregleringen, som jag nämnde tidigare, och att vi nu har ett upphandlingssystem som bygger på att det bolag som är bäst på att pressa sina anställda vinner upphandlingen, för de kan ju presentera det lägsta priset.

Det senaste exemplet är MTR, som nu tar bort tågvärdarna från pendeltågen i Stockholm. Det kommer att leda till större otrygghet och sämre service för resenärerna. Men inte heller statligt ägda SJ sköter sig som en god arbetsgivare ska göra. Vi har deras personalplaneringssystem i färskt minne, men det finns också problem med låg bemanning och långa turer. Detta är under all kritik.

Vi i Vänsterpartiet vill lösa detta genom nya ägardirektiv till SJ, där goda arbetsvillkor måste förtydligas. Vi vill dock också se en lagstiftning om ett bemanningskrav och ett förbud mot ensamarbete i spårbunden trafik. Detta är reformer som förstås måste tas fram i samverkan med de fackliga organisationerna.

Fru talman! Avslutningsvis anser vi i Vänsterpartiet att det är mycket glädjande att det i detta betänkande föreslås en konkret uppmaning, ett tillkännagivande, till regeringen om att ge ett uppdrag till Trafikverket att påbörja ett arbete gällande en fungerande järnväg mellan Stockholm och Oslo. Detta ska göras tillsammans med Trafikverkets norska motsvarighet Jernbanedirektoratet.

Sträckan Stockholm–Oslo är ungefär 40 mil lång och passerar totalt 50 kommuner där det bor ungefär 3 ½ miljon människor. I dag tar den sträckan väldigt lång tid att resa, vilket har lett till att den absoluta merparten reser med flyg och inte tåg mellan våra nordiska huvudstäder. Med de förslag vi nu lägger fram kan den här resan göras på under tre timmar, och då kommer ingen att behöva ta flyget. Här är det samarbetet mellan våra nordiska metropoler och klimatet som blir de stora vinnarna – och dessutom de orter som ligger mellan ändpunkterna. Jag tänker då inte minst på orter i Värmland och på Örebro, som kommer att få en upprustad och förbättrad järnväg.

Anf. 113 JASENKO OMANOVIC (S):

Fru talman! I dag är det exakt fem år sedan terrorattacken på Drottninggatan. Och i dag pågår ett brutalt krig i Europa. Det går inte att börja ett anförande i riksdagens talarstol utan att påminna om de avskyvärda attackerna på demokratin.

När vi pratar om demokrati, fru talman, vet vi alla som närvarar i denna kammare att det är ett komplext bygge. Det är ett bygge som kräver tid, tålmod, lyhördhet, öppenhet och en massa resurser. Ämnet för dagens debatt, järnvägen, påminner i sina stycken just om detta. Man kan inte ta järnvägen heller för given. Man behöver en massa pengar för underhåll. Man behöver bygga ut den för att klara av den infrastruktur som järnvägen är.

Om man, fru talman, ska beskriva lite närmare, i siffror, vad det egentligen är vi ska underhålla kan man säga att det är 14 200 kilometer spår. Det är 525 stationer. Det är mer än 15 000 spårväxlar. Det är 4 100 broar. Det är 165 tunnlar. Och därtill kommer tiotusentals kilometer kablar av olika slag. Det är en ganska komplex anläggning, och den är inte bara komplex utan har också olika livslängd i olika delar och olika behov när det gäller underhåll.

För att kunna klara av detta, fru talman, har vi i denna kammare vart fjärde år beslutat om en nationell plan. Nu har regeringen gett oss underlag, och vi har faktiskt beslutat om 799 miljarder. Därtill kommer ytterligare ett antal miljarder, så det blir nästan 900 miljarder för perioden 2022–2033.

Fru talman! Även när en S-ledd regering tillträdde 2014 fanns det en nationell plan, som var på 522 miljarder. Lägg märke till att den nuvarande är på 799 miljarder. Vi har ökat ambitionen väldigt mycket under denna tid. Vi har när det gäller underhåll ökat från 86 miljarder då till 165 miljarder för innevarande elvaårsperiod – nästan en fördubbling.

Fru talman! Vi hade i dag besök av Trafikverket, som berättade vilka utmaningar de har. En av dessa utmaningar är att vi kan stå inför att de kostnadsökningar som uppstår åter upp de höga ambitioner vi har. Därför är det viktigt att ta itu med detta problem.

Ibland behöver akuta upphandlingar göras. När järnvägen spricker, till exempel, gör Trafikverket en akut upphandling, och den kan kosta två eller tre gånger mer än en vanlig upphandling. Det innebär, fru talman, att vi måste se över organisationen för underhåll.

Därför har regeringen gett ett uppdrag gällande det som Jens Holm berättade om, underhåll i egen regi. Regeringen har gett Trafikverket i upp-

drag att återkomma med ett förslag om hur man kan jobba i egen regi. Detta kommer Trafikverket att redovisa den 20 april.

Fru talman! I dag debatterar vi bland annat det fjärde järnvägspaketet, och där är det mesta, som Jens Holm redan har sagt, redan beslutat. Man kan säga att det rör sig om två block, ett teknikblock och ett marknadsblock. Ambitionen och målsättningen är att ta till vara den potential som järnvägen har – att få snabbare och bättre leveranser och mer energieffektiva transporter. Som vi alla känner till har ju järnvägstransporter höga volymer.

Men vi kan konstatera att vi i dag har en marknad som till stor del består av statliga bolag. Vi vet att vi har statliga bolag på trafiksidan inom järnvägen; det är den svenska, den norska och den kinesiska statens bolag. Detta beror på att det krävs kapitaltunga investeringar för att få denna marknad att fungera. Vi behöver alltså möjligheten att, ungefär som flyget, gå över nationens gränser för att kunna både transportera varor, som vi gör i dag, och bedriva persontrafik, vilket skulle kunna hjälpa oss i den klimatomställning som vi strävar efter och har målsättningar kring. Detta kan sägas när det gäller marknaden.

När det gäller tekniken finns det en intressant punkt här. Det handlar om att man ska kunna samordna ERTMS, det nya europeiska signalsystemet. Det är en positiv sak. Utskottet var faktiskt inne på tanken att synkronisera detta redan förra mandatperioden.

Fru talman! Jag vill också säga några ord om den reservation vi har tillsammans med Centerpartiet. Jag yrkar bifall till reservation 2 under punkt 4.

Man kan undra om vi är emot Stockholm–Oslo. Nej, det är vi såklart inte. Däremot tycker vi att detta är ett lite oansvarigt sätt. Det har visat sig nu, när man drar igång ett utskottsinitiativ och de som står bakom reservationen ändå vill ha ett särskilt yttrande för att man vill visa att det inte bara är detta – det finns också det där, och det där. Någon ska prioritera söderut och någon annan lite längre norrut. Det börjar lite likna dagisverksamhet, i mina ögon, fru talman. Därför är det viktigt att kunna ta ansvar för helheten och avvakta den nationella plan och det beslut som regeringen kommer att komma med.

Samtidigt har ministern haft kontakt med sin norska motsvarighet och även med de danska kollegorna för att se hur vi kan synkronisera insatsen. Det är detta det handlar om: Varje nation satsar på egna investeringar på sitt eget territorium, men det gäller att synkronisera det.

Vi har ju stora utmaningar när det gäller järnvägen, men det vi behöver prioritera är att se till att vi får så mycket som möjligt för de pengar som vi investerar genom att en del av investeringarna ska ske i egen regi. Att bedriva till exempel underhåll i egen regi kan leda till att vi får bättre kvalitet för de investeringar som vi gör.

Dessutom kan man hoppas att marknaden blir mer mogen. I dag är det i princip bara statliga bolag som har muskler att vara med och konkurrera. Då blir ju resultatet därefter.

Anf. 114 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Från Jasenko Omanovic kunde vi höra lite kritik mot det marknadsexperiment som svensk järnväg har genomgått under flera de-

cennier. Men slutsatsen från Omanovic var ändå att marknaden måste bli lite mer mogen. Det tycker jag är en lite märklig slutsats.

Sverige har antagligen Europas mest avreglerade järnväg. Storbritannien låg lite före, men de har återtagit mycket i egen regi, för det fungerade helt enkelt inte. Linjer fick läggas ned för att privata bolag upptäckte att de inte kunde tjäna pengar på dem. Då lades de ned, och då måste staten gå in och ta ansvar.

Omanovic var inne på järnvägsunderhållet. Precis som han sa handlar det om 14 000 kilometer järnväg, 15 000 växlar, 4 000 broar och så vidare. Det är enormt mycket som ska underhållas. Allt detta är nu utlagt på 34 så kallade baskontrakt. Trafikverket sköter inget underhåll alls i egen regi.

Detta har utretts flera gånger. Den senaste utredningen konstaterade att avregleringen inte har lett till den innovation och effektivitet som var förhoppningen. Jag tycker att det är bra att regeringen har tillsatt en ny utredning eller rättare sagt gett ett uppdrag till Trafikverket. Men såvitt jag kommer ihåg står det i det uppdraget att Trafikverket ska se över förutsättningarna för att ta över en del av underhållet i egen regi.

Min fråga är vad detta egentligen betyder: Vill Socialdemokraterna att järnvägsunderhållet ska vara i egen regi, eller ska vi fortsätta att ha denna form av avreglering, som dessutom är väldigt kostnadskrävande?

Anf. 115 JASENKO OMANOVIC (S) replik:

Fru talman! Jag kan svara rakt på den frågan. Socialdemokraterna vill få mer gjort för de pengar vi investerar. Om det för detta krävs att vi har en del underhåll i egen regi ska vi ha det så.

Vi ser inte detta i dag, och det är därför vi har lagt uppdraget till Trafikverket. Det vi ser i dag är brister. Vi ser att underhållskostnaderna bara ökar. Det blir dyrare och dyrare. I dag fick vi höra av Trafikverket att det kan bli två till tre gånger dyrare vid en akut upphandling jämfört med en vanlig upphandling.

Självklart måste vi se till hur vi hushållar med pengarna. Vi har höga ambitioner när det gäller järnvägen. För att uppnå dem måste vi se till att organisationen fungerar och att vi får mer för de investerade pengarna – fler meter och kilometer järnväg för de pengar som vi investerar.

Jens Holm jämförde Sverige med Schweiz. Jag håller med om att det finns goda saker som de gör där, men det finns samtidigt stora skillnader mellan länderna. Schweiz är ett transitland för väldigt många transporter. Sverige är inte i närheten av det. Frågan är: Kan vi se vad vi kan bli bättre på och vilka delar vi kan göra bättre utifrån våra egna förutsättningar? Jag håller med om att en del av detta handlar om järnvägsunderhåll.

Anf. 116 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Jag tycker nog att det finns mycket att lära av andra länder, inte minst av Schweiz. Vi i trafikutskottet var ju där på studiebesök 2019. Sedan fick jag höra av en person som var medlem i trafikutskottet för ganska länge sedan att på hennes tid kom det en delegation från Schweiz och ville studera svensk järnväg och lära sig av oss. Uppenbarligen tog de med sig något och gjorde rätt, och sedan har vi tyvärr gjort en hel del fel.

Jag tror att den stora lärdomen från Schweiz är två saker. Järnvägen är ett system, och då måste alla länkar i det systemet fungera och i viss mån gå i takt. Då kan vi inte plöttra ut detta på en mängd olika bolag. Precis

som Omanovic var inne på är dessa bolag egentligen stater som då ska konkurrera med varandra.

Sedan behövs det pengar. I Schweiz har man löst detta genom en kilometerskatt på långtradartransporter som finansierar upprustningen av järnvägen.

Men låt mig återgå till frågan om järnvägsunderhållet. Det är bra att Socialdemokraterna tycker ungefär som Vänsterpartiet, att järnvägsunderhållet behöver skötas i egen regi och att dagens marknadsexperiment när det gäller underhållet är väldigt kostnadsdrivande. Riksrevisionen pekar på ökade kostnader med över 70 procent.

Man vad handlar då uppdraget till Trafikverket egentligen om? Inte är det väl ett uppdrag där allt järnvägsunderhåll ska återtats i egen regi, utan det gäller väl bara vissa delar? Varför denna halvmesyr?

Anf. 117 JASENKO OMANOVIC (S) replik:

Fru talman! Jag kan berätta varför. Vår målsättning är att Trafikverket ska ha den bästa kompetens man kan ha. Om det för detta krävs att man har en del i egen regi ska vi se till att Trafikverket får det. Men detta behöver inte betyda att den bästa lösningen är att ta över allt underhåll och alla byggnader i egen regi.

Vi ska ha den lösning som är absolut mest ekonomiskt fördelaktig för Sverige som land. Om det är mest fördelaktigt att ha saker i egen regi ska de vara i egen regi, men när det inte är mest fördelaktigt att ha dem i egen regi ska vi upphandla. Det är den lösning vi vill ha.

Fru talman! Kort sagt: Vi får avvakta den 20 april och se hur förslaget från Trafikverket ser ut. Jag har redogjort för vår ambition nu. Vi får se om ambitionerna överensstämmer eller om Trafikverket har andra åsikter. Men utifrån Riksrevisionens granskningar och annat kan vi konstatera att Trafikverket behöver bättre kompetens. Man behöver helt enkelt få bättre förutsättningar för att klara av att jobba med upphandlingar framöver. Vi ska ju få fler meter och förhoppningsvis fler kilometer för de pengar vi investerar i järnvägsunderhåll och i järnvägssatsningar överlag.

Anf. 118 MARIA STOCKHAUS (M):

Fru talman! Jag börjar med att instämma i det som Jasenko Omanovic sa dels om årsdagen av dådet på Drottninggatan, dels om kriget i Ukraina. Det pågår medan vi har den här debatten, och det överskuggar mycket. Jag tror att det hela tiden ligger i bakhuvudet eller kanske till och med längre fram i våra tankar. Men det innebär inte att vi inte kan debattera tåg i dag. Kanske behöver vi se till att vardagen ändå pågår så normalt som möjligt.

I dag diskuterar vi alltså tåg. Färdslaget har en särskild plats i många svenskars hjärta. Runt omkring finns museijärnvägar där moderna och uppkopplade nutidsmänniskor 2022 ideellt ägnar massor av timmar åt att vårda och bevara smalspåriga järnvägar, ånglok och gamla vagnar med hårda träsisar. Iklädda uniformer från förra sekelskiftet åker de sedan runt med tåg för oss alla som gillar att turista, till hela Sveriges stora glädje. Det är heller ingen tillfällighet att vi svenskar gillar Stig-Helmer Olsson, Sheldon Cooper och Hercule Poirot. De är alla karaktärer som är djupt förknippade med tåg och järnväg.

Fru talman! När det svenska järnvägsnätet byggdes lyfte det oss som ett eftersatt och fattigt bondesamhälle in i industrialismen, och långsiktigt skapade det förutsättningar för välfärd och välstånd. Järnväg byggde välfärd, och järnväg bygger alltjämt välfärd, förutsatt att vi gör rätt saker. Låt mig vara tydlig. Järnväg är ett utmärkt trafikslag för gods och pendling, men pratar vi långväga persontrafik är det en mindre lönsam investering.

Regeringen tycks tillsammans med en del andra partier strunta i detta och talar i stället om höghastighetsjärnväg som ska minska den tid det tar för att ta sig mellan Stockholm och Göteborg och mellan Stockholm och Malmö. Det kommer troligtvis inte att vara klart förrän framåt 2050. Det här motiveras med klimathänsyn. Vi ska helt enkelt inte flyga dessa sträckor. Det känns dock orimligt med tanke på det vi vet om hur trafikslagens utsläppsprofiler förändras över tid. Det troliga är att när det här står klart ser det helt annorlunda ut, och då är frågan om det ens är möjligt att hämta hem den stora skuld man får i samband med byggnationen genom minskade utsläpp i resandet.

Det hela är ett ideologiskt färgat korthus. Moderaterna trodde på detta projekt i början tills prislappen började stiga. Jag vet inte hur många gånger den har ökat sedan projektet startade. De allra flesta experter underkänner dessutom det här som ett genuint olönsamt projekt sett till samhälls-ekonomi.

Fru talman! Socialdemokraterna tycker tydligen även fortsättningsvis att det är värt 400 miljarder. Kanske beror det på att de vill hålla Miljöpartiet på gott humör. Risken finns att Socialdemokraterna blir beroende av Miljöpartiet även nästa mandatperiod, om de håller sig kvar i riksdagen.

Det är sorgligt att man väljer att fortsätta på detta spår med tanke på de enorma summor som kommer att behöva plöjas ned i projektet. I stället kunde man använda pengarna för att få en konkurrenskraftig järnväg och bygga på det järnvägsnät vi har. Vi borde bygga bort de flaskhalsar som finns i systemet, till exempel sträckan Alingsås–Göteborg, som är väldigt viktig med tanke på att man i dag bygger ut Göteborgs hamn, eller sträckan Uppsala–Stockholm, som i dag är en getingmidja och en riktig flaskhals för trafik norrifrån som ska ned till Stockholm.

Vi ser också de stora investeringar som sker i industrin i norra Sverige. Där behöver man satsa pengar för att möta dessa investeringar. Det behövs mer infrastruktur där uppe för att möta investeringarna. Ett annat exempel är Sydostlänken och Volvos fabrik i Olofström. Det blir svårt för dem att fortsätta vara lokaliserade där om man inte satsar på Sydostlänken.

Politik handlar inte bara om att vilja utan också om att välja. Även om man lägger till mer pengar än de 900 miljarder som ligger i plan kommer de ändå aldrig att räcka till alla önskemål och behov som finns. Därför måste vi prioritera, och vi bör prioritera sådant som verkligen leder till jobb och tillväxt och till sådant som har positiva samhällsekonomiska kalkyler. Vad annars ska vi använda för underlag? Vi måste se till att vi får bästa möjliga valuta för satsade skattemedel.

Vi moderater är särskilt glada över det tillkännagivande som finns i betänkandet och som gäller att ta den utsträckta handen från Norge i fråga om sträckan Oslo–Stockholm. Projektet är ett väldigt bra exempel på moderat infrastrukturpolitik. Det handlar om att bygga på det järnvägssystem som finns, bygga bort flaskhalsar, öka kapaciteten och minska restiden.

Genom detta projekt förkortas den tid det tar att resa till Oslo. I dag tar det sex timmar, men det förkortas till under tre timmar. Det möjliggör för fler att åka tåg i stället för att flyga. Men det ger också oerhört mycket bättre förutsättningar att pendla regionalt. Man kan därigenom utöka arbetsmarknadsregionerna så att fler arbetsgivare kan hitta sökande till jobb och fler arbetsökande kan hitta jobb.

Fru talman! Svensk järnväg har problem med trängsel i spåren, inte minst i pendlingsområden. Vi har ett eftersatt underhåll. Det fick vi väldigt tydligt bevisat i utskottet i dag när Trafikverket var där. Det är därför viktigt att vi vårdar det vi har. Det är det mest samhällsekonomiskt lönsamma vi kan göra. Därför är det olyckligt att satsningen på höghastighetsjärnväg kommer att äta upp en sådan stor del av de pengar vi har i stället för att vi satsar på det som vi redan har byggt så att vi kan utnyttja det optimalt.

Det är klart att det är roligare att gå ut och klippa band i en valrörelse. Men för dem som samtidigt står och fryser på perrongen varje dag och väntar på tåg som inte kommer för att det är problem med spåren betyder underhållet betydligt mycket mer.

I vår följdmotion till infrastrukturpropositionen satsar vi 13 miljarder mer än regeringen på järnvägsunderhåll. Vi tycker att det är viktigt att underhållet även fortsättningsvis upphandlas på en marknad. Det ideologiskt färgade återförstatligandet tror vi inte leder till en bättre kostnadsutveckling och heller inte till bättre kvalitet i underhållet.

Man behöver snarare titta på hur Trafikverkets upphandling fungerar. Det visar Riksrevisionens rapporter tydligt. Det hela handlar mycket om hur man upphandlar, hur kvaliteten på underlag ser ut och hur man följer upp de kontrakt man tecknar. Jag tror att det är där det brister, inte någon annanstans. Det finns ingenting som löses av att vi återförstatligar det underhåll vi redan har.

Vi moderater lovar inte allt till alla, men vi lovar att satsa på järnväg där den gör mest nytta. Vi lovar också att säkerställa att de skattepengar som satsas på infrastruktur används så klokt som möjligt så att vi får valuta för pengarna. Det gäller också hur vi bygger. Man måste bygga klart sträckor så att människor får nytta av de investeringar som görs.

Om vi får väljarnas förtroende i valet i höst ligger våra prioriteringar i hållbara jobb och tillväxt i gods- och pendlingsflöden.

Med det yrkar jag bifall till reservation 6.

Anf. 119 JASENKO OMANOVIC (S) replik:

Fru talman! Jag har några funderingar och frågor till Maria Stockhaus.

Varför är det så viktigt att satsa bara på en sträcka? Varför är pendlingen mellan Stockholm och Örebro viktigare än pendling mellan Stockholm och Linköping, Gävle och Söderhamn eller Hässleholm och Lund? Varför är *en* sträcka så viktig?

Anf. 120 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Fru talman! Jag vet inte om Jasenko Omanovic lyssnade på mitt anförande. Jag nämnde många olika järnvägssträckor som också innebär ökade möjligheter till pendling, till exempel sträckorna Göteborg–Alingsås och Uppsala–Stockholm. Där är det väldigt många som pendlar, och vi vill att man bygger ut fyrspårig järnväg där. Dessa sträckor är de som är hårdast belastade.

Vi vill göra ett omtag när det gäller sträckan Lund–Hässleholm. Jag var nere i Skåne för inte så länge sedan och tittade på det här. Vi tycker att Trafikverket behöver få ett uppdrag som innebär att stärka den här sträckan med fokus på regional pendling.

I dag är det många kommuner där som kommer att få en rak järnväg genom ofta fin jordbruksmark, men de får ingen station. Det kommer säkert de människor som får 30–40 minuter mindre restid mellan Malmö och Stockholm att bli glada åt. Men de som bor på sträckan Lund–Hässleholm kommer inte att få fördelarna av det.

Socialdemokraterna håller envetet fast vid höghastighetsjärnväg. Det är något som omöjliggör de andra satsningar som behövs. De bygger dessutom inte på att vi tar vara på den infrastruktur vi redan har, utgår från den och bygger ut den.

Anledningen till att vi specifikt har tagit ett initiativ om Oslo–Stockholm är att den norska regeringen sträckte ut en hand. Vi vill att Sverige tar den. Det finns enorma fördelar med att förstärka på sträckan. Det utgår just från principen som vi moderater står för om att bygga på det vi har. Det är anledningen till att vi tog ett initiativ om det.

Om Jasenko Omanovic läser vår motion står det där. Om han även lyssnade noga på mitt anförande var det väldigt många andra järnvägssträckor som jag tog upp. Min fråga tillbaka är: Varför håller Socialdemokraterna fast vid ett olönsamt höghastighetsprojekt i stället för att satsa på pendling?

Anf. 121 JASENKO OMANOVIC (S) replik:

Fru talman! Jag kan upplysa Maria Stockhaus om att Ostlänken som vi nu håller på att bygga kommer att bli en del av pendlingen. Det verkar som att kollegan Stockhaus inte har förstått det utan tror att vi ska vänta tills man har byggt färdigt och sedan släppa på trafiken.

När det gäller Ostlänken gör Trafikverket där någonting nytt. Det är ett större projekt. Man snuttifierar inte längre som man är van vid när det gäller upphandlingar. Man gör en större upphandling för att kunna leverera mer på en gång och kunna få en industrialisering av bygget av järnvägen.

Det är det som är intressant. Man väljer från Moderaterna att slå ned på nya stambanor som om det inte finns något behov. Det är känt när det gäller Moderaterna, fru talman. Vi hade kanske kunnat klippa band uppe i Norrbotten och kört på Norrbotniabanan nu. Det var Moderaterna som plockade bort det för att göra en del skattesänkningar.

Det är en prioritering som Moderaterna gjorde. Sedan står de här i talarstolen och säger att det handlar om 400 miljarder. Vi gav uppdraget till Trafikverket att titta på lösningen för lite drygt 200 miljarder.

Du står här och pratar om 400 miljarder. Vi vet hur Moderaterna är. De tar bort projekten och objekten för att kunna göra skattesänkningar. Det är vad moderat politik är.

Anf. 122 MARIA STOCKHAUS (M) replik:

Fru talman! Det är viktigt att vi får valuta för våra skattepengar. Socialdemokraternas politik går ut på att inte ta tag i de problem som finns när det gäller effektivitet i offentlig sektor.

Effektivitet om vi ska tala om vårt område gäller Trafikverket. Det finns nio riksrevisionsrapporter med massiv kritik mot hur Trafikverket fungerar. Trots det vidtas ingen åtgärd från regeringen, vilket är allvarligt. Det gör att vi inte får valuta för våra skattepengar. Det är vi moderater måna om.

När det gäller Ostlänken ska man också komma ihåg att den inte längre har höghastighetsstandard. Där kommer man att bygga med traditionell teknik. Där har kommunerna varit väldigt tydliga och fått till fler stationer.

Trafikverket har sagt när det gäller Lund–Hässleholm att man inte är beredd att göra samma eftergifter till kommunerna. Nu måste man se till att spara in all den tid som gått förlorad i och med att Ostlänken har fått fler stationer.

Ska man klara att banta projektet måste man ta bort det som är dyrast: stationerna. Då minskar möjligheterna till pendling, och projektet blir ännu mer olönsamt.

Nu kan inte Jasenko Omanovic svara mig. Det handlar om att vara rädd om varenda skattekrona vi satsar på infrastruktur och att se till att vi får ut max av dem.

Det handlar om att prioritera efter samhällsekonomiska kalkyler men också om att ta tag i all den kritik som finns mot Trafikverket. Det är vi moderater beredda att göra. Tyvärr har Socialdemokraterna under åtta år visat att de inte är beredda att göra det.

Anf. 123 PATRIK JÖNSSON (SD):

Fru talman! Vi sverigedemokrater står bakom samtliga våra reservationer, men för att vinna tid yrkar jag bifall endast till reservation 10. Den berör Trafikverkets ökade administration och att mer resurser i stället ska gå till direkt underhåll.

Fru talman! Trots Socialdemokraternas ständiga utfästelser om mer pengar till järnvägen har inte mycket hänt. Mer eller mindre dagligen drabbas tusentals resenärer av försenade eller inställda tåg. Dyrbar arbetstid som går till spillo eller förlorad fritid är pendlarnas vardag.

För pendlarna som står och väntar på ett inställt tåg är Socialdemokraternas snack om höghastighetståg mer eller mindre ett hån. Att bygga och underhålla järnväg är dyrt. De pengar vi lägger på vår järnvägsinfrastruktur måste gå dit de gör störst nytta och kommer flest till godo.

Godstågen måste komma fram i tid för att näringslivet ska funka. Behovet av punktliga tåg och frekventa avgångar för våra dagliga pendlare väger tyngre än att någon ska kunna göra en enskild semesterresa en timme snabbare.

Ett bra beslutsunderlag för hur vi ska prioritera är viktigt. I valet mellan ett fåtal högkostnadståg som går i 320 kilometer i timmen eller att bygga bort flaskhalsar i befintlig infrastruktur är det en poäng att se hur läget är på järnvägsnätet.

Fru talman! Trafikverkets senaste kapacitetsutredning är från 2020 och är en ganska dyster läsning. Här framgår följande: Västra stambanan mellan Göteborg och Stockholm har flera sträckor med medelhögt eller mycket högt kapacitetsutnyttjande, medan Södra stambanan har ett något lägre kapacitetsutnyttjande mitt på sträckan men högt eller medelhögt in mot storstäderna.

Till detta finns ett antal enkelspåriga sträckor med mycket högt kapacitetsutnyttjande som Kil–Karlstad, Hässleholm–Kristianstad, Helsingborg–Ängelholm och Växjö–Alvesta. På två av dessa byggs det nu nya spår. Det är mellan Maria och Ängelholm, och mellan Arlov och Lund. På resterande ser det mörkt ut. Det är antingen en lång väntan på nya spår, eller en väntan förgäves, för det blir inget.

I synnerhet är sträckan Göteborg–Alingsås prekär. Den har 100 procents kapacitetsutnyttjande i peaktid och ingen chans att klara minsta lilla störning. Här slåss godståg i mängder med pendeltåg, intercitytåg och snabbtåg. En utbyggnad här beräknas kosta cirka 17 miljarder för fyrspar.

Det hårdast trafikerade enkelspåret i landet är mellan Hässleholm och Kristianstad, och störningarna här fortplantar sig till Södra stambanan. Ett dubbelspår här skulle kosta knappt 2 miljarder. Men trots att kommuner och Region Skåne erbjudit medfinansiering med en halv miljard tackar Trafikverket nej till att bygga.

Sedan har vi den gravt eftersatta Ostkustbanan längs den befolkningstäta Norrlandskusten. Den utgör dessutom en flaskhals för den nybyggda Botniabanan och Norrbotniabanan. Nya fräscha dubbelspår på hela sträckan står högt på priolistan.

Fru talman! Vi har precis fått en föredragning i trafikutskottet från Trafikverket. Det är 280 mil eller 20 procent av all räls som behöver bytas ut, helst den närmaste planperioden, och mängder med spårväxlar. Trafikverket beräknade underhållsskulden till hela 46 miljarder.

Under planperioden bedöms standarden på järnvägsnätet sjunka. Lägg därtill alla flaskhalsar som måste byggas bort. Är det då rimligt att plöja ner 300–500 miljarder i prestigeprojektet med höghastighetståg?

I dag går det ett snabbtåg i timmen mellan Malmö och Stockholm, och marginellt fler mellan Göteborg och Stockholm. Avlastningen med nya höghastighetsbanor blir marginell medan kostnaden blir enorm. Samtidigt kommer godstågen att stå fast på Malmö godsbangård utan möjlighet att komma vidare när Fehmarn Bält-förbindelsen står färdig om en handfull år.

Sverigedemokraterna har prioriterat, och prioriterat bort. Vi säger ja till utbyggnad och stärkt underhåll på det konventionella järnvägsnätet, och nej till ett nytt höghastighetstågsnät.

Fru talman! Vi måste få ut mer pengar till direkt underhåll i spåret. Trenden är dock den motsatta: Bara sedan Trafikverket bildades har hela 46 procent fler tjänstemän anställts, och dessutom har konsultberoendet ökat. Samtidigt presenterar Seko en rapport som visar att antalet järnvägstekniker nästan halverats på 25 år, från 7 257 år 1998 till cirka 3 800 år 2020. Denna utveckling måste hejdas.

I Norge har man brottats med samma problem, men till skillnad mot i Sverige har man där valt att ta itu med problemet. Det norska banverket, Bane NOR, har fått ett uppdrag att minska antalet skrivbordstjänster kraftigt, och med detta beräknas de spara en halv miljard norska kronor – pengar som ska gå till direkt underhåll i stället. Men i Sverige sker motsatsen.

Samtidigt som de som jobbar med faktiskt underhåll minskar i antal och antalet tjänstemän ökar ser vi hur rälsen spricker och kontaktledningarna rivs ned. Det går knappt att få tag på reservdelar till ställverken, som åldras till den gräns att de blir uttjänta. Akuta banarbeten leder till sena eller in-

ställda tåg, och resenärerna står och fryser på plattformen. Det är inte på detta sätt vi lockar folk att ställa bilen och börja åka tåg i stället. Ansvaret landar tungt på regeringen.

För att få bukt med utvecklingen måste drastiska saker ske. Från Sverigedemokraternas sida menar vi att Trafikverket har gjort sitt. Trafikverket blev en alldeles för tung och svårstyrd koloss. Resultatet av sammanläggningen blev bristande kostnadskontroll, extrem personalökning och brist på intern kompetens. Vi måste gå tillbaka till den tid när det fanns ett banverk och ett vägverk, verk som är hanterbara i sin storlek. För att stärka Trafikverkets kännedom om anläggningen och få bättre intern kompetens menar vi att Trafikverket måste ha en egen underhållsverksamhet.

Vi menar med detta att staten måste återta en stor del av underhållet i egen regi. Det vore lättast och innebär minst risk att staten genom Trafikverket eller, ännu hellre, genom Banverket tar över Infranord AB och att företaget därefter avvecklas. Genom detta bibehålls resterande del av kontraktet för de privata underhållsentreprenörerna, och möjligheten att jämföra underhållet mellan staten och de privata stärks. Genom detta synliggörs också om någon av parterna får en avvikande kostnadsökning.

Fru talman! Till vår stora glädje vill nu en majoritet utreda sträckan Oslo–Stockholm. Det är något vi haft med i vår järnvägskommittémotion i flera år. Äntligen får vi gehör i frågan, även om just detta utskottsinitiativ härstammar från Moderaterna. Man kan ju tänka att ni kunde ha stött oss i detta tidigare, men det är positivt i alla fall.

Utmed denna sträckning bor cirka 3,4 miljoner människor, och ändå är restiden väldigt lång. Man kan jämföra med restiden mellan Göteborg och Stockholm, som i dag är cirka tre timmar. Den sträckan är fem mil längre än Stockholm–Oslo. Ändå tar Stockholm–Oslo dubbelt så lång tid! Före pandemin var det cirka 1,4 miljoner flygpassagerare på sträckan, och om vi skulle få ned restiden till under tre timmar tror jag att få skulle föredra flyget.

Ytterligare en stor vinst, som även någon tidigare var inne på här, är att restiden från Karlstad sjunker markant och att det skulle innebära bättre förbindelser mellan Karlstad och Örebro. Jag tror att det var Jens Holm som pratade om det.

Lika positivt är ett tillkännagivande vi har att behandla i dag rörande längre och tyngre tåg. Det riktar sig främst till att stärka lönsamheten för godstågstransporter, men det kan också ge en märkbar ökning av kapaciteten.

I liggande förslag ska även arbetet med att kunna köra tyngre tåg stärkas. Då det är dyrt att bygga om för ökad axellast och då högre axellast dessutom orsakar större slitage är det viktigt att man verkligen prioriterar de sträckor där behovet är som störst. Sträckor där tunga stålämnen transporteras bör till exempel vara sådana sträckor som prioriteras vid ombyggnad för högre axellast.

Slutligen, fru talman, vill jag tala mig varm för att få ned antalet skadade och omkomna i spårtrafiken så mycket som möjligt. Det kan delvis ske genom bättre suicidpreventivt arbete, där fysiska hinder försvårar åtkomsten till spårområdet. Men suicidprevention är givetvis inte bara en fråga för Trafikverket utan också en fråga för psykiatrin, som verkligen måste stegpa upp och ta ett större ansvar. Varje år väljer mellan 50 och

100 personer att ta sig av daga framför tåg eller tunnelbanefordon. Det är mellan 50 och 100 för många.

Vi måste stärka arbetet med suicidprevention men också mot ofoget spårspång. Jobbar du inte i spåret ska du inte heller vara där. De senaste åren har förseningstimmarna för spårspång ökat drastiskt. Vi behöver öka utbildningsinsatserna i skolan men också skärpa straffet för olovlig vistelse i spårområde.

Fru talman! Ingen ska behöva mista sitt liv i spåret. Låt oss nu gemensamt ta itu med detta problem.

(Applåder)

I detta anförande instämde Jörgen Grubb och Patrick Reslow (båda SD).

Anf. 124 ANDERS ÅKESSON (C):

Fru talman! Det är fascinerande att lyssna på den här debatten, som egentligen handlar om tusentals sidor ny lagstiftning där vi formaterar in saker som vi redan har gjort.

Det är väldigt få som har ägnat sin långa talartid åt den trots att den är både omfattande och mycket viktig. Men man kan väl landa i slutsatsen att det är en bra lagstiftning som nu kommer på plats och som under en lång följd av år, ända sedan vårt EU-inträde, har implementerats och nu satts samman i ett paket. Det är ändå fascinerande, fru talman.

Jag skulle vilja anlägga tre perspektiv på mitt anförande som företrädare för Centerpartiet. Det är dels lagstiftningspaketet, dels en punkt i betänkandet som är en väldigt stor framgång för klok centerpartistisk politik och slutligen ett litet resonemang om varför Centerpartiet har reserverat sig mot ett mycket märkligt tillkännagivande. Vi tar det bit för bit, fru talman.

Propositionen är stor, och den är i alla stycken bra. Jag är särskild nöjd, fru talman, med att den här regeringen fullföljer det arbete som alliansregeringen på sin tid lade grunden för, det vill säga att man inte utnyttjar de delar i den EU-gemensamma lagstiftningen som skulle kunna försvåra tillträde för kommersiell persontrafik.

Det är alltså positivt att denna regering har följt det den tidigare alliansregeringen har gjort, det vill säga att inte tillämpa EU-regelverket att stänga ute kommersiell konkurrens och konkurrensutsättning i spåren.

Det som nu är viktigt, fru talman, är att den här regeringen också inom ramen för EU-arbetet fortsätter att driva frågan, det vill säga den möjlighet som fortfarande finns i EU-regelverket att med stöd av denna förordning skydda samhällsstödd trafik som bedrivs på ett statligt förvaltad järnvägsnät gentemot kommersiell trafik.

Det som är viktigt nu är att den här regeringen också arbetar för att den möjligheten tas bort. Den tillämpas inte i Sverige, och det är bra. Den är enbart en dålig rest av ett gammalt unket monopolssystem i den europeiska järnvägshistorien.

Här, fru talman, företräder Centerpartiet en mycket stark kontrast mot Vänsterpartiet och Jens Holm, som snarare förfäktar ett monopolistiskt system. Men det är väl det som är bra med en demokrati och som också tillkännages i en kammare med åtta partier som har olika synpunkter på poli-

tiken. Det är bra att vi kan diskutera under demokratiska former – apropå tidigare inlägg om Ukraina och så vidare.

Det finns en kontrast i synen på om det är bra eller dåligt med mångfald eller dess motsats i järnvägssystemet. Vägen mot en bättre fungerande tågmarknad, fru talman, går genom hela EU, och den går via samverkan inom unionen kring standarder och utveckling men också genom att vi river hinder för att en mångfald av aktörer ska kunna köra tåg. Det är genom samarbete, noggrann uppföljning, sund marknadsekonomi och konkurrens vi långsiktigt kommer att stärka spårbunden trafik för person- och godståg i hela EU.

Fru talman! Mitt andra perspektiv handlar om det förslag till tillkännagivande som finns i betänkandet om längre och tyngre tåg och ett bättre resursutnyttjande av det svenska järnvägssystemet. Det är en linje som Centerpartiet har drivit under mycket lång tid och som nu har lett till framgång i form av att flera partier ställer sig bakom och driver detta.

Varför gör vi det? Jo, det leder till bättre kapacitetsutnyttjande och till att utsläppen av växthusgaser minskar. Med längre och tyngre tåg kan samma mängd gods transporteras av färre tåg, och persontågen kan köras med fler vagnar. Längre och tyngre tåg innebär att gjorda investeringar utnyttjas på ett bättre sätt.

Det är bra. Det är en framgång för Centern. Och jag är nöjd med att en majoritet står bakom det.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag tala om ett förslag till tillkännagivande i betänkandet. Det är ett tillkännagivande om ett enstaka trafikobjekt: Stockholm–Oslo. Det kallas Oslo–Stockholm 2.55 i populärform eftersom det har marknadsförts under det begreppet.

Nu lyfter utskottsmajoriteten fram, vilket Centerpartiet och Socialdemokraterna har reserverat sig mot, en idé, ett projekt om en väl fungerande, gränsöverskridande transport mellan Stockholm och Oslo. Det skulle självklart vara jättepositivt för klimatet och för utvecklingen mellan ändstationerna och alla orter däremellan om detta projekt kom till stånd och när det kommer till stånd. Jag tror nämligen inte att det är fråga om ifall det kommer till stånd; det är fråga om när det kommer till stånd, fru talman. Allt stämmer. Men det finns många andra viktiga objekt och projekt i landet som också behöver genomföras för att hela landet ska leva. Stockholm–Oslo är ett av dem.

Fru talman! Goda kollegor! Det är ett väl underbyggt projekt som det argumenteras väl för. Det är också därför det lyfts fram i Trafikverkets förslag till ny nationell plan för transportinfrastruktur, som är ett förslag till fördelning av insatser i hela landet och som tills helt nyligen har varit på remiss. Landets regioner, kommuner och näringslivsorganisationer har fått tycka till om ett konkret förslag utifrån den proposition som vi fattade beslut om i kammaren vid midsommartid i fjol.

Nästa steg i den processen är att den regering som nu sitter ska sammanställa inkomna svar på remisser och presentera ett förslag till beslut om nästa nationella transportplan. Det är så vi har fastställt transportplaner under modern tid i det här landet. Vi har en proposition, sedan ett konkret förslag från ansvarig myndighet som följs av ett remissförfarande där alla kommer till tals, och sedan knyter man ihop säcken.

Norge och Sverige som nationer är överens om att titta på möjliga vägar för att föra projektet framåt. Sverige har signalerat gentemot Norge, vilket jag uppfattar också har bemötts, att vi är beredda att föra en dialog om det fortsatta arbetet med att förbättra förbindelsen mellan Sverige och Norge.

Fru talman! Vad är det då jag vänder mig emot? Jo, genom att agera på det sätt som en majoritet av utskottet vill göra riskerar vi att mycket allvarligt rubba det förtroende som finns för en beslutsprocess som vi har tillämpat i landet under mycket lång tid: att vart fjärde år fastställa och förnya den nationella planen för transportinfrastruktur. Det kommer att upplevas som att riksdagen i efterhand intervenerar i det arbete som landets regioner, näringsliv med flera har lagt ned arbete och remissförfarande på genom att man, som jästen efter degen, kommer med ett i sig härligt, väl motiverat och mycket angeläget projekt och stoppar in det i efterhand.

Centerpartiets ställningstagande är alltså inte emot projektet Stockholm–Oslo. Vi konstaterar tvärtom att det är framlyft som ett mycket angeläget projekt i det förslag som har varit ute på remiss. Det vi är emot är att riksdagen genom ett tillkännagivande mitt under pågående beredning av inkomna remisser agerar på ett sådant sätt att det riskerar att skada förtroendet för det arbete som läggs ned. Det är det som den starka invändningen gäller.

Agerandet är ovanligt, och det är illavarslande. Jag är dessutom rädd att det kan riskera att bli en björntjänst gentemot det utpekade framlyfta projektet Oslo–Stockholm 2.55.

Fru talman! Som om inte detta räckte följs detta förslag till tillkännagivande av ett särskilt yttrande från en av initiativtagarna till tillkännagivandet. Det är lite ovanligt. Jag tror att fler än jag undrar hur Kristdemokraterna resonerar när de genom att först föreslå ett tillkännagivande sparar in ett nytt, stort, dyrt och ofinansierat objekt för att i nästa stund i ett särskilt yttrande framhålla helt andra objekt. Jag är säker på att nästa talare kommer att klargöra detta, fru talman.

Centerpartiet yrkar bifall till reservation nummer 2.

Anf. 125 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! När man debatterar järnvägspolitik tror jag att man får ta och bestämma sig. Ska järnvägen vara en marknad, eller är det ett system? Jag tolkade Anders Åkesson som att han anser att järnvägen är en marknad. Men om vi tittar på järnvägens funktions sätt fungerar den inte som en marknad. Och det är oerhört svårt att tvinga fram en marknad i ett väldigt komplicerat system.

I Sverige har vi ändå försökt göra det. Jag ser också ett antal avarter efter detta försök till att skapa en marknad av ett system. Vi har till exempel fått ett väldigt dyrt och ineffektivt järnvägsunderhåll. Allt underhåll är utlagt på externa företag. Riksrevisionen konstaterade att underhållet kostar 74 procent mer än vad som förutskickas i anbudet. Det är med andra ord kostnadsdrivande. Som vi alla vet har Trafikverket också dålig koll på sin egen anläggning, eftersom de inte gör det egna underhållet. Det var det första exemplet.

Det andra exemplet är att staten som ägare av vårt godsjärnvägsbolag Green Cargo inte får gå in och rädda dem med kapital i en svår tid. EU:s

statsstödsförbud säger att vi inte får göra det. Det är också ett exempel på att man försöker skapa en marknad av något som är ett system.

Norska staten vinner upphandlingen om Norrlandsnattågen över svenska staten. Blir det bättre för det? Nej, det blir ingen långsiktighet och inga långsiktiga investeringar.

Jag har ett antal exempel till. Men jag vill fråga Anders Åkesson om järnvägen är ett system eller en marknad. Var fungerar det bäst, i Sverige eller i Schweiz?

Anf. 126 ANDERS ÅKESSON (C) replik:

Fru talman! Jens Holm! Låt oss göra en jämförelse med ett annat transportslag: flyget. Liksom järnvägen är det ett synnerligen tekniskt komplicerat system som bygger på en hög grad av teknologi, säkerhet och reglering. Men i sitt utförande är det en ren marknad. Skälet till att vi flyger mer i dag än på 90-talet är inte att vi har färre operatörer, om vi nu räknar bort under pandemin, eller att det enbart är statliga aktörer som äger, driver och förvaltar flygets infrastruktur.

Vi kan göra motsvarande jämförelse med sjöfarten. Den är inte statlig. Staterna och stater i förening reglerar den genom trafikregler och uppföranderegler. Men det är inte stater, i den bemärkelsen, som äger, förvaltar och driver själva sjöfarten. Det är en marknad.

Fru talman! Sedan 1980-talet har vi i det här landet avreglerat monopolen SJ, som då ägde och förvaltade all landinfrastruktur kopplad till järnväg, all rullande infrastruktur kopplat till järnväg, såväl gods som persontåg. Jag vill hävda att det är tack vare den avreglering, marknadsöppning, konkurrensutsättning och metodutveckling som det har inneburit som vi som land har haft en närmast explosionsartad utveckling när det gäller att åka tåg.

Det var när vi regionaliserade och decentraliserade och satte en marknad i detta som det hände någonting. Fram till dess, fru talman, var järnvägen i Sverige på ett sluttande plan.

Anf. 127 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Den stora skillnaden mellan flyget och järnvägen är att flyget inte har de fysiska begränsningar som järnvägsräls har. Det finns inte utrymme för hur många tåg som helst. Någonstans kanske man måste prioritera när det gäller vilka tåg som ska få köra på rälsen och vilka tåg som ska få komma fram.

Järnvägen är inte subventionerad på samma sätt som flyget är. Flyget subventionerar vi i Sverige med ungefär 10 miljarder kronor per år, bland annat genom att flyget inte betalar en krona i skatt på det bränsle som man använder sig av.

Men Anders Åkesson svarade inte på min fråga: Ska vi se på järnvägen som ett system eller som en marknad? Jag framhöll Schweiz, ganska utförligt, som ett exempel på ett land där man ser järnvägen som ett system. Alla länkar i det systemet måste nämligen hänga samman, till exempel en sådan viktig sak som järnvägsunderhållet.

Jag kan inte tänka mig att en stor fabrik skulle säga: Nej, men vi lägger ut allt underhåll av våra maskiner och allt vad det kan vara på entreprenad. Ja, i vissa delar kanske man tar in expertkompetens, men man vill nog ha

ganska bra koll på sin egen maskinpark och direkt kunna gå in och reparera ifall någonting händer.

Så fungerar det inte i dag. Trafikverket har tvingats avreglera allting så att detta ligger på 34 baskontrakt med olika bolag. Det kostar väldigt mycket pengar. Det är väldigt ineffektivt. Trafikverket har inte koll på sin egen anläggning.

Tycker Anders Åkesson att exemplet järnvägsunderhåll är ett gott exempel på en marknad? Tycker Anders Åkesson att det fungerar bra? Var fungerar järnvägen egentligen bäst – i Schweiz eller i Sverige?

Anf. 128 ANDERS ÅKESSON (C) replik:

Fru talman! Vi kan börja med detta med koll på anläggningen, Jens Holm. Professor Alexandersson gjorde på förrförra infrastrukturministerens, Elmsäter-Svårds, uppdrag en mycket gedigen utredning. Det var en expertutredning med en mängd experter. Det var inte en parlamentarisk utredning utan en expertutredning. Han landade i att grundproblematiken är att infrastrukturförvaltaren Trafikverket inte har koll på sin anläggning. Därom är vi helt överens.

Nästa slutsats av Alexandersson var: Man behöver inte utföra underhållet själv för att ha koll, men man måste ha koll för att kunna lägga ut på entreprenad. Annars kanske man blir lurad, eller man gör i alla fall dåliga affärer.

Jämförelsen med industrin är slående. I industrierna hemma i Småland och annorstädes i vårt land talar man om en industrifaktor, ett på två eller ett på tre, det vill säga inköpta tjänster till kärnverksamheten. Och det är, fru talman, väldigt ofta drift och underhåll utöver kärnan i själva industriprocessen. Där äger man kompetensen. Men till skillnad från Trafikverket har industrin alltid koll på sin anläggning. De vet när och varför förberett underhåll ska göras. Men man köper in och gör så kallade revisioner. Det är mycket stora och komplexa industriella processer. Man står inte och håller tusentals anställda, utan man håller kärnkompetensen. Det är precis så Trafikverket borde och kan fungera.

Jag kan avslutningsvis jämföra mellan väg och järnväg. Det är svenska företeelser båda två. Gör tankeexperimentet att Jens Holm invigde en ny järnväg! Då kom historiskt *en* aktör och trafikerade den. Gör tankeexperimentet att Jens Holm invigde en ny bit väg! Då kom tusentals aktörer, operatörer, och nyttjade den infrastrukturen. Det är system båda två, men i det ena var det mångfald och i det andra var det inte det.

Anf. 129 MAGNUS JACOBSSON (KD):

Fru talman! Man får nästan känslan av att valåret har börjat.

Från kristdemokratiskt håll vill jag börja med att säga att vi står bakom alla våra reservationer men att jag för tids vinning yrkar bifall enbart till reservation 6.

Jag vill också för tydlighetens skull säga att vi står bakom förslaget om tillkännagivandet när det gäller Oslo–Stockholm. Här gör jag en liten utvikning från mitt anförande, eftersom jag fick en väldigt konkret fråga från Anders Åkesson, Centerpartiet.

Det är lite lustigt, för just i detta betänkande står Kristdemokraterna och Centern bakom var sitt tillkännagivande, dock inte samma tillkännagivande. Från kristdemokratiskt håll har vi har ställt oss bakom och till och

med tagit initiativ till förslaget om tillkännagivande när det gäller Oslo–Stockholm. Det har vi gjort eftersom det från den norska sidan finns en god förberedelse. Det finns också en idé, tanke, om att detta ska kunna finansieras utanför den vanliga budgeten. Där är det en skillnad med detta projekt jämfört med övriga projekt. Detta har varit en av de bärande tankarna för oss.

När det gäller frågan om särskilt yttrande så är ett särskilt yttrande just ett särskilt yttrande. Det är alltså ingen reservation. Det är heller ingen del av betänkandet i den meningen, utan det är ett yttrande där man ger en värdeuppfattning. För oss har det varit viktigt att tillsammans med Liberalerna ge just värdeuppfattningen att det är det gemensamma, samverkan i Norden, som på sikt gör att järnvägen kan fungera bättre.

Men det ser inte likadant ut när det gäller de olika sträckorna. Jag tänker på min hembygd. När det gäller Göteborg–Oslo är det inte alls lika väl förberett som när det gäller Stockholm–Oslo. Men viljan att få sträckan Oslo–Göteborg–Köpenhamn att fungera är lika stark hos Kristdemokraterna. Det är det vi egentligen ger uttryck för i det särskilda yttrandet.

Ännu mer lustigt blir det faktiskt när man tittar på det särskilda yttrandet om längre och tyngre tåg. När jag skulle skriva detta tal i går, fru talman, noterade jag till min förvåning att jag har en reservation ihop med S och MP. Det brukar nämligen inte hända så ofta. Ännu mer förvånad var jag eftersom det just handlade om längre och tyngre tåg. Det är nämligen en fråga som Kristdemokraterna har drivit. Vi har haft med detta i motioner. Jag är ute och talar om det och så vidare. Jag blev givetvis nyfiken: Vad har hänt här? Vad som bland annat hade hänt var att vi inte själva hade en kläm eller det man i kommuner och regioner kallar en att-sats. Då blev genast vän av ordning, nämligen unge herr Jacobsson, lite nervös och funderade på om han hade gjort någon allvarlig miss.

Jag började läsa reservationen som jag har tillsammans med S och MP. Jag konstaterade att det i reservationen sägs att vi vill ha längre och tyngre tåg och att regeringen jobbar med det. Och så läste jag det här tillkännagivandet, som jag i princip säkerligen hade kunnat stå bakom. Där står det att man vill att regeringen ska jobba för längre och tyngre tåg. Med all respekt konstaterade jag att det kändes tryggt att vi alla vill ha längre och tyngre tåg.

Med det, fru talman, ämnar jag gå in på den skrivna delen av mitt tal.

Järnvägen är en viktig del av den svenska infrastrukturen. Den binder ihop landet och gör det möjligt att flytta gods på långa distanser samtidigt som den bidrar till att utveckla våra arbetsmarknadsregioner i och runt våra större städer. Järnvägen bidrar till att öka vår välfärd samtidigt som den gör det möjligt för oss att nå våra miljömål.

Järnvägen binder samman Sverige. Vi måste arbeta för att järnvägen på ett bättre sätt än i dag också ska binda samman Norden. Det handlar om Stockholm–Oslo, där vi kristdemokrater har varit med och tagit initiativ till ett förslag om ett tillkännagivande. Det handlar om Oslo–Göteborg–Köpenhamn, som vi har med i vår motion. Det handlar om ytterligare förbindelse mellan Sverige och Danmark samt om förbättrad infrastruktur i norr, mellan Finland och Sverige och Norge. Det är viktiga åtgärder som måste komma till stånd. Då underlättar vi för näringslivet samt medborgarna när det gäller att resa och transportera gods mellan våra länder.

Fru talman! För att järnvägen ska klara av alla sina viktiga funktioner måste den utvecklas och rustas upp. Vi kristdemokrater säger därför nej till dyra och ineffektiva höghastighetståg samtidigt som vi säger ja till att utveckla samt rusta upp nuvarande järnvägsstråk.

Under dagens möte i trafikutskottet hade vi besök av Trafikverket. Deras bedömning är att underhållsskulden inom järnvägssystemet är cirka 45–46 miljarder för den kommande planperioden.

De informerade oss också om att cirka 20 procent av järnvägssystemet är äldre än den tekniska livslängden. Att detta är ohållbart torde de flesta hålla med om. Vi måste rusta upp järnvägen!

Det är därför som jag med förvåning noterar att Sverigedemokraterna väljer att stödja Socialdemokraterna, Vänstern och Miljöpartiet avseende upphandling av järnvägsunderhåll. Riksrevisionen har vid åtskilliga tillfällen kritiserat Trafikverkets upphandlingar. Det blir därför konstigt att man ska lägga på dem fler uppgifter när de redan har problem med dagens ansvarsområde.

Enligt vår uppfattning bör järnvägsunderhållet fortsätta att upphandlas i konkurrens. Trafikverket ska således inte ta över järnvägsunderhållet i egen regi, eftersom det kommer att leda till ökade kostnader samt risk för att stänga dörren för nya, innovativa lösningar.

I stället för att Trafikverket tar över upphandlingarna bör myndigheten fortsätta att fokusera på att tillsammans med underleverantörer bygga upp en god kunskap om spåret, vilket gör att det blir lättare att ta fram bra upphandlingsunderlag.

Trafikverkets uppgift är att ansvara för att spåret är bra, att upphandlingar genomförs på ett kostnadseffektivt sätt samt att granska underleverantörerna så att de levererar det som de lovar vid upphandlingarna. Genom samverkan mellan myndigheten och marknadens olika aktörer kommer vi att dra nytta av marknadens utvecklingspotential, vilket gör att vi på sikt får ett bättre fungerande järnvägssystem.

I detta sammanhang vill jag också passa på att påpeka att Trafikverket har ett övergripande ansvar för att de olika operatörernas kunder upplever att järnvägen är ett bra färdssätt. I dag är det svårt att få mobiltelefoner och datorer att fungera på tåget, vilket försämrar järnvägsoperatörernas möjlighet att marknadsföra tågen som ett modernt transportsystem där man kan arbeta samtidigt som man reser.

Samtidigt som vi har de här problemen har Trafikverket byggt upp en infrastruktur längs med spåren som man inte låter tele- och järnvägsoperatörerna få tillgång till. Detta duger inte. Trafikverket ska givetvis vara ett serviceinriktat verk som ser till att deras kunder kan ge sina resenärer god tillgång till fungerande fysisk och digital infrastruktur.

Vi måste också tillsammans med Trafikverket och godsentreprenörerna fortsätta att utveckla järnvägen så att vi kan korta ned den tid då godståg får stå stilla och vänta på andra tåg samt fortsätta att förbättra förutsättningarna för längre och tyngre tåg. Det sista är vi således överens om här i kammaren.

Fru talman! Tyvärr ökar antalet obehöriga på järnvägsspåren. Det orsakar stora förseningar i tågtrafiken samtidigt som det ökar risken för olyckor. Trafikverket måste i samarbete med tågoperatörerna ta fram en åtgärdsplan för att försvåra för obehöriga att beträda järnvägsspåret.

Ett annan utmaning som finns inom järnvägssektorn är bristen på personal. Här behöver vi samarbeta mellan stat, kommun och operatörer för att visa att det finns många spännande arbetstillfällen inom järnvägen.

Fru talman! Teknikutvecklingen inom järnvägssektorn leder till bättre tillgänglighet och lägre kostnader. Det är i dag möjligt att driva järnvägs- trafik med bränsleceller där vätgas och syre omvandlas till elektricitet. Det finns flera sträckor som kan ställa om från drift med diesel till vätgas. Under sommaren 2021 inleddes den första offentliga upphandlingen av vätgasdrivna tåg på Inlandsbanan.

Vätgas bör beaktas som ett tänkbart alternativ, vilket gör att det kan finnas anledning att omvärdera bedömningen av järnvägssträckor som tidigare dömts ut som olönsamma. Särskilt viktigt är detta utifrån ett militärt perspektiv. Därhemma har man lagt ned Lysekilsbanan, men nu pekar militären på att Lysekilsbanan tillsammans med Lysekils hamn kan vara en viktig länk för att betjäna det svenska försvaret. Ny teknik och vår nya oroliga omvärld gör att vi måste vara beredda att ompröva tidigare tagna beslut.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag vända mig till Jens Holm. Det går inte att jämföra Schweiz och Sverige. Schweiz är ett förhållandevis litet land med en lastbilstrafik som går igenom landet, och man finansierar en förhållandevis liten järnvägsstruktur.

Sverige är ett förhållandevis stort land. Vi ligger i utkanten av Europa. Vi har stora kostnader och i detta sammanhang mycket lastbilstrafik. I relation till den schweiziska situationen kommer vi aldrig att kunna finansiera järnväg på samma sätt.

Anf. 130 HELENA GELLERMAN (L):

Fru talman! Jag står bakom alla mina reservationer och även de särskilda yttrandena men yrkar bifall till reservation 6, Järnvägsunderhåll upphandlat i konkurrens.

Fru talman! Till sommaren kommer regeringen att fatta beslut om innehålllet i den nationella infrastrukturplanen. Det är det enskilt viktigaste beslutet där det avgörs vilken infrastruktur som Sverige ska satsa på fram till 2033, alltså de närmaste tolv åren. Riksdagen har fattat beslut om hur totalramen på 800 miljarder ska fördelas. Det gäller att vi får ut så mycket samhällsnytta som möjligt för de pengarna.

Liberalerna anser att det är samverkan mellan alla transportslag som gör att Sverige kan hålla ihop och fungera. Järnvägen spelar en viktig roll, kanske framför allt för sin förmåga att transportera ett stort antal människor och stora mängder gods på ett effektivt sätt, både över långa avstånd och i regionerna nära våra städer. Den funktionen ska vi vara rädda om.

Den enskilt viktigaste åtgärden är att vi underhåller befintlig järnväg. Vi är många som har blivit försenade på Västra och Södra stambanan för att räls från 70-talet har nått sin tekniska livslängd. För att åtgärda underhållet på järnvägen krävs 45 miljarder – välinvesterade pengar för att säkra tillgängligheten.

Liberalerna anser att järnvägsunderhållet ska fortsätta att upphandlas i konkurrens. Då tar vi vara på den samlade kompetensen i internationella bolag om hur man på ett effektivt sätt underhåller järnväg. Vi kan också ta till vara kreativiteten och flexibiliteten hos mindre bolag. Vi får bättre underhåll till en lägre kostnad, vilket visats i studier som undersökt just den

här omläggningen när vi gick från statligt underhåll till att upphandla underhållet. Baserat på de goda resultaten anser vi att underhållet även fortsättningsvis ska upphandlas.

Därför ser vi på oro på regeringens försök att återförstatliga underhållet. Det är att ta ett stort steg tillbaka. Trafikverket ska ha kunskap om statusen på våra järnvägar och ha förmåga att effektivt upphandla underhållet. Här behövs en ökad samverkan med entreprenörerna men också en ökad digitalisering för att effektivt samla in information om rälsen och att ta hjälp av smarta digitala beslutsstöd som gör att man lättare kan prioritera underhållet. Det är så vi effektivt får ett bra underhåll på svensk järnväg.

Järnvägens signalsystem och ställverk är också i stort behov av upprustning. Jag är dock fortsatt skeptisk till ett för snabbt införande av det EU-gemensamma signalsystemet ERTMS. Jag anser att ERTMS behöver kvalitetssäkras och att finansieringen behöver ses över ytterligare. Sverige bör följa de erfarenheter och den införandetakt som görs i Tyskland när det gäller ERTMS.

Med längre och tyngre tåg kan färre godståg transportera samma mängd gods och varje persontåg ta betydligt fler passagerare. Det innebär att ledig kapacitet kan utnyttjas mer optimalt, och utsläppen av koldioxid kan minska. Det är det snabbaste sättet att öka kapaciteten på våra svenska järnvägar. Liberalerna vill därför att regeringen i den nya infrastrukturplanen tar höjd för de mindre investeringar som behövs i järnväg och på peronger för att möjliggöra längre och tyngre tåg.

EU har beslutat om ett fjärde järnvägspaket. För att få en bättre fungerande tågmarknad genom hela EU behöver vi samverka om standard och utveckling, men vi behöver också röja hinder för att många aktörer ska tillåtas köra tåg på järnvägarna i Europa. Det är genom samarbete och en sund marknadsekonomi som vi långsiktigt stärker järnvägen genom EU.

Fru talman! Mot bakgrund av att den nationella infrastrukturplanen beslutas i sommar vill jag lyfta upp den bristande kostnadskontrollen inom Trafikverket. Riksrevisionen har i nio rapporter sedan 2017 lyft upp problemen, men regeringen tar inte tag i dem på allvar. Trafikverkets bristande kostnadskontroll tränger ut en rad samhällsnyttiga projekt. Läget är akut. Riksrevisionen kritiserar regeringen för att inte omvärdera projekt, trots att till exempel projekt som nya stambanor har fördröjats med 60 procent, eller 30 miljarder, bara på en av delsträckorna på fyra år.

Fru talman! 30 miljarder kan lösa många kapacitetsbrister på den svenska järnvägen, inte minst den största kapacitetsbristen på hela järnvägsnätet – sträckan Göteborg–Alingsås. Göteborgs Hamn, Green Cargo, SJ och även MTRX pekar alla på denna sträcka som en av de absolut högst prioriterade sträckorna i hela Sverige. Ändå har Trafikverket valt att inte ha med den i sitt underlag. Sträckan har stor påverkan på hela Sverige, både på den viktiga sträckan mellan Sveriges största städer och på godsstråken, till exempel från Norrlandskusten ned ut genom Göteborgs Hamn.

För mig är det obegripligt att denna sträcka inte finns med i underlaget till nationell plan eftersom den utgör Sveriges värsta kapacitetsbrist. Med fyra spår mellan Göteborg och Alingsås skulle kalkylen för nya stambanor bli ännu sämre, trots att banan redan i dag bara ger tillbaka 50 öre i samhällsnytta på varje satsad krona. Med 17 miljarder skulle två ytterligare spår mellan Göteborg och Alingsås fördubbla kapaciteten på sträckan. Det

ska ställas mot kostnadsökningen på 30 miljarder, eller 60 procent, på endast en kort delsträcka av höghastighetsbanan.

Vi behöver en ny regering efter valet i höst för att vi åter ska börja prioritera projekt efter samhällsnytta.

Slutligen vill jag lyfta fram vår gränsöverskridande järnvägstrafik, som behöver byggas ut. Samordningen mellan de nordiska länderna är helt avgörande. Liberalerna anser att regeringen ska utreda hur vi organisatoriskt kan underlätta för framtida gemensamma nordiska infrastruktursatsningar.

Vi har ställt oss bakom utskottsinitiativet om projektet Stockholm–Oslo eftersom vi anser att en väl fungerande järnväg mellan Stockholm och Oslo skulle vara mycket positivt för utvecklingen mellan städerna. Det är dock viktigt att utveckla helheten i de gränsöverskridande transporterna mellan Sverige och Norge, inte minst sträckan Göteborg–Oslo. Sträckan ingår också i EU:s prioriterade TEN-T nätverk för järnväg, Scandinavian Link, vilket medför att Sverige kan få kraftfull medfinansiering till utbyggnaden av sträckan. Vi anser därför att sträckan Göteborg–Oslo bör ingå i dialogen mellan Trafikverket och norska Jernbanedirektoratet för att åstadkomma ett underlag som ger en överblick över alla gemensamma infrastrukturprojekt, trots att sträckan Göteborg–Oslo faktiskt ligger betydligt längre fram i planeringen än vad sträckan Stockholm–Oslo gör. En samordnad diskussion skulle enligt vår uppfattning underlätta en framtida prioritering mellan alla projekt.

Med de orden, fru talman, yrkar jag bifall till vår reservation nummer 6.

Anf. 131 AXEL HALLBERG (MP):

Fru talman! Låt mig inleda med att prata lite om järnvägens roll i totalförsvaret.

I Ukraina har det tydligt visat sig att järnvägssystemet fyller en viktig funktion i försvaret mot Rysslands fruktansvärda invasion. Järnvägen har bland annat varit flyktvägen för miljontals människor. Att järnvägen har stått stark och fortsatt att fungera har varit viktigt för Ukraina.

Ukraina och de ukrainska järnvägsarbetarna förtjänar vår solidaritet. Det tjänar också som en påminnelse om att infrastrukturen och järnvägen är en viktig del av totalförsvaret även i Sverige.

Järnvägen är också central om vi ska nå våra klimatmål. Järnvägen är överlägsen för att transportera mycket gods eller många människor till mycket små klimatutsläpp. Ett effektivt sätt att minska utsläppen är därför att flytta över transporter från väg till järnväg.

Genom att förbättra möjligheten att pendla med hjälp av bra järnväg i hela landet är det möjligt att ersätta många bilresor. Men tåget kan också ersätta flyget. Flyget är, som bekant, ett av de absolut snabbaste sätten att bränna ut vår planet. Att ersätta flygresor med hållbara alternativ är därför bland det smartaste vi kan göra för att minska klimatutsläppen.

Fru talman! För att tåget ska kunna ersätta flyg krävs dels att tåget går snabbt, dels att vi bygger ut nattågen och dels att det blir enkelt att resa långt också över nationsgränser. Därför är vi miljöpartister mycket positiva till visionen om ett sammansatt europeiskt tågssystem. Det ska bli enkelt att ta tåget från Malmö till Paris, från Luleå till Madrid och från Örebro till Lissabon. Ur detta perspektiv är fjärde järnvägspaketet ett steg i rätt riktning. Syftet med fjärde järnvägspaketet är att skapa bättre förutsätt-

ningar för den europeiska järnvägen och undanröja hinder mellan länderna.

Men Miljöpartiet ser också brister och orosmoln, inte minst är det viktigt att hålla ögonen på ökade kostnader för järnvägssektorn. I propositionen om fjärde järnvägspaketet konstaterar regeringen att genomförandet kan innebära högre kostnader för järnvägssektorn, bland annat till följd av ökad administration. För oss är det otroligt viktigt att detta inte påverkar järnvägens konkurrensmöjligheter gentemot andra trafikslag. Och jag vill därför yrka bifall till reservation 1.

Det finns också en stor potential i att flytta godstransporter från väg till järnväg. I dag är vägen överutnyttjad för transporter. Godstrafiken måste ställas om för att vi ska nå våra klimatmål. Det kommer att kräva stora investeringar i järnvägen, men vi måste också uppnå en jämnare konkurrens mellan väg och järnväg. I dag gynnas vägen framför järnvägen, vilket såklart är helt fel.

Fru talman! Miljöpartiet vill storsatsa på järnvägen i hela landet. Vi vill ha ett snabbt färdigställande av nya stambanor för höghastighetståg, vi vill bygga bort flaskhalsar i systemet och vi vill satsa på en bättre järnväg runt om i Sverige för att tillgängliggöra järnvägen för fler.

En viktig förbindelse är den mellan Stockholm och Oslo, som flera talare tidigare har nämnt. Det har sagts mycket klokt om den sträckan, men jag skulle vilja lyfta upp ytterligare ett perspektiv.

Innan pandemin flög omkring 1,4 miljoner resenärer om året mellan Arlanda och Oslo. I dag tar en tågresor mellan Stockholm och Oslo ungefär fem timmar. Genom en satsning på järnvägen skulle restiden sänkas till under tre timmar. En snabb järnvägsförbindelse mellan Stockholm och Oslo skulle sannolikt kunna ersätta i storleksordningen 1 miljon flygresor om året och därmed innebära en enorm klimatvinst.

Fru talman! Järnvägen har en nyckelroll i arbetet med att klara klimatutmaningen. Järnvägen är ett överlägset transportmedel för att minska klimatpåverkan. Dessutom bidrar järnvägen till större arbetsmarknadsregioner, till att knyta ihop olika delar av vårt land och till att förenkla människors livspussel. Vi vet att allt fler vill resa på järnväg, och nu är det dags för oss här inne att svara upp mot det. Låt 2020-talet bli järnvägens decennium!

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 20 april.)

§ 9 Genomförande av direktivet om elektroniska vägtullssystem

Trafikutskottets betänkande 2021/22:TU10
Genomförande av direktivet om elektroniska vägtullssystem (prop.
2021/22:118)
föredrogs.

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 20 april.)

Anf. 132 NORIA MANOUCHI (M):

Fru talman! Jag vill börja med att konstatera att hela utbildningsutskottet glädjande nog har ställt sig bakom Moderaternas förslag om att det ska vara varje skolas skyldighet att säkerställa en god tillgång till kvalitetssäkrade läromedel.

Det är nämligen så att vi för ett par år sedan tog emot en rapport skriven av Lärarförbundet, Lärarnas Riksförbund, Sveriges elevråd – Svea, Sveriges Elevkårer och Läromedelsförfattarna. I rapporten konstaterades att var femte lärare saknar nödvändiga läromedel för att kunna bedriva en hållbar undervisning. Den typen av siffror kan bara inte accepteras. Moderaterna menar att det måste vara varje skolas skyldighet att tillgodose kvalitets-säkrade läromedel för varje elev, och när vi kommer att rösta om detta efter påsk kommer denna skyldighet äntligen att fastställas.

Fru talman! Det är dock inte bara läromedel som behöver kvalitetssäkring inom svensk skola. Varje måndag till fredag går elever till skolan med en klump i magen eller med sår som inte har hunnit läka över helgen. Vissa förbereder sig helt enkelt på att behöva försvara sig.

Att vi kommer till rätta med tryggheten i skolan handlar inte bara om att trygga barn lär sig mer; det handlar om att varje barn är värt att skydda, alltid. Det måste vara en grundläggande rätt att vara trygg som barn i Sverige. Detta betyder att skolan måste vara fri från hot, våld, kränkningar, trakasserier och stök rent allmänt. Så är det inte i dag. Tvärtom känner sig fler otrygga i svensk skola för varje år som går – både elever och lärare.

Ska vi komma till rätta med detta på riktigt måste ett arbete baserat på vetenskap och beprövad erfarenhet komma på plats. Uppdra åt Skolverket att tillsammans med Skolinspektionen, Brottsförebyggande rådet och Folkhälsomyndigheten ta fram ett evidensbaserat program för hur vi ska hantera den här typen av problematik! Det måste komma på plats nu, delvis som stöd för huvudmän, rektorer, lärare och övrig skolpersonal men också för att det är dags för ett samlat grepp om den otrygghet och den typ av brott som begås inom svensk skola.

Givet Socialdemokraternas flathet beträffande kriminalitet i vårt samhälle rent allmänt förvånar det nog ingen att de kommer att rösta nej till detta.

Fru talman! Det fruktansvärda anfallskrig som Putins Ryssland bedriver mot det ukrainska folket blir vidrigare för varje dag som går. Vi trodde nog, i alla fall min generation, att Europas krig var förbi – att våra länder åtminstone bland varandra skulle vara fredade. Vi hade fel.

Få gånger har svensk brist på beredskap blottats tydligare än nu. Vi märker det när Försvarsmakten behöver be om mer pengar, när bönder slutar odla och när boende upptäcker att det saknas skyddsrum i just deras bostadsområde. Vi märker det också när så många svenskar har en bristande kunskap om totalförsvaret och dess roll. I flera europeiska länder ingår den här typen av information i skolornas verksamhet, men i Sverige saknar vi den – och vi saknar den i synnerhet nu.

Moderaterna föreslår därför införandet av en obligatorisk totalförsvarsutbildning i gymnasiet. Det är dags för varje del av samhället att göra sitt för att förbereda landet för både kris och krig, och även svenskt skolväsen måste vara en del i det arbetet. Därför yrkar jag bifall till reservation nummer 19.

Anf. 133 JÖRGEN GRUBB (SD):

Fru talman! Vi i Sverigedemokraterna ställer oss bakom alla våra reservationer, men för tids vinning yrkar jag bifall endast till reservation nummer 27.

En gång i tiden, för inte så länge sedan, var den svenska skolan världsledande. Smaka på det – världsledande! Numera är vår skola en medelmått bland de 79 länder som deltar i den mest omfattande skolundersökningen, Pisa. En medelmått! Hur kunde vi hamna här på bara några årtionden? Svaret på den frågan är naturligtvis inte helt enkelt att konstatera; det beror helt säkert på en rad olika faktorer. Men det har skett några stora förändringar under den här tiden.

Skolan kommunaliserades, vilket innebar att ansvaret delades ut till kommunerna i stället för att staten hade det övergripande ansvaret. Det var en chansning som kanske inte riktigt gick hem; det ser vi i dag i de stora skillnader i kvalitet som finns mellan skolorna i respektive kommun.

Vi gick från att lära eleverna en mängd fakta till att fokusera på analyser och samband. Det säger ju sig självt att man först måste lära sig en mängd fakta innan man kan använda dessa för att göra analyser och se samband.

Sverige har ju också tagit emot en väldigt stor andel invandrare, många från länder med mycket låg utbildningsnivå. Det säger sig självt att detta förändrar Sverige och framför allt den svenska skolan – särskilt som man inte har haft en bra och välfungerande plan för att ta emot alla dessa elever som kommer.

Jag vill även nämna lärarnas lönenivå, som faktiskt har sjunkit över tid. Detta påverkar attraktionskraften och möjligheten att få de bästa studenterna att välja läraryrket, liksom möjligheten att få duktiga lärare att stanna kvar i sitt yrke.

Slutligen har det tyvärr tillkommit en socialliberal norm i skolan som innebär att elever ibland har fått lite för stora friheter. Att som lärare ständigt vara ifrågasatt sätter sina spår i lärarnas auktoritet och skapar en dålig arbetsmiljö för alla i skolan.

Att detta och en mängd andra faktorer har påverkat vår skola, sammantaget på ett inte särskilt positivt sätt, kan man ganska lätt konstatera. Det är dags att vi gör någonting åt detta – på riktigt.

Fru talman! Nu måste vi fokusera på att lära ut faktakunskaper. Läroplanerna ska förbättras och göras tydliga och mer konkreta. Analyserna av inlärd fakta väntar vi lite med, tills eleverna närmar sig gymnasiet och under gymnasieutbildningen. I dag börjar man redan i årskurs 4 – ja, ni hör vad jag säger, i årskurs 4! – med analyser och samband. Många elever är inte mogna för detta. Några är det, men långt ifrån alla, och här kan intresset hos vissa elever bromsas upp.

Alla elever ska ha tryckta, certifierade läromedel, som tydligt visar vad de förväntas lära sig under en årskurs i respektive ämne. Vi anser också att en lägsta nivå för kostnader för tryckta läromedel per elev och år ska fast-

ställas då skillnaderna mellan skolorna i dag är väldigt stora och det sammantaget satsas alldeles för lite på tryckta läromedel. Man lägger allt i korgen digital utbildning.

Det ska vara högkvalitativa, neutrala och faktabaserade läromedel. Dessa ska certifieras av ett läromedelsråd bestående av företrädare för professionen, forskare och skolmyndigheter, som granskar och kvalitetsmärker läromedel. Lärarna väljer därefter från detta certifierade urval. På så vis löser vi problemet med läromedel som håller låg kvalitet, oavsett om det handlar om faktafel, bristande pedagogisk struktur eller politiskt vinklade eller på annat sätt undermåliga läromedel.

Fru talman! När den svenska skolan var världsledande var den också likvärdig. Det spelade alltså ingen roll i vilken skola eleverna gick. Alla elever fick goda möjligheter att utbilda sig. Så är det inte i dag, tyvärr.

Sverigedemokraternas definition av likvärdiga skolor innebär att alla skolor ska hålla en god kvalitet så att alla elever får möjlighet till en god utbildning och garanterad studiero. För att detta ska bli möjligt har vi i Sverigedemokraterna lagt fram en mängd förslag som ska bidra till det. Jag nämner några: skriftliga ordningsomdömen, ökade befogenheter för rektorer och lärare att upprätthålla ordning, överenskommelser om uppförande och regler mellan elever, vårdnadshavare och skola samt mobilfri skola. Vi vill införa jourklasser och särskild undervisning för elever som utgör allvarlig fara. Ja, det var några av våra förslag; det finns fler.

Fru talman! Att definiera en likvärdig skola som en påtvingad blandning av etnicitet och föräldrars utbildningsbakgrund, så som den socialdemokratiska regeringen och även andra partier gör, är helt främmande för oss. Att på detta sätt använda våra skolbarn som integrationsverktyg genom tvångsåtgärder är fel – punkt.

Sverigedemokraterna är en garant för att våra skolbarn inte ska tvingas agera integrationsverktyg. I Sverige ska alla skolor hålla god kvalitet – det är den likvärdiga skolan.

(Applåder)

I detta anförande instämde Patrick Reslow (SD).

Anf. 134 ALIREZA AKHONDI (C):

Fru talman! Utbildningspolitiken är inte mitt sakområde, normalt sett. Jag rycker ut för en kollega som har fått förhinder i dag. Jag har lovat honom att säga några fler ord än att skolan är bra och att friskolereformen ska värnas.

Sedan är det spännande att Sverigedemokraterna, oavsett vilket sakpolitiskt ämne man diskuterar, alltid kommer upp och säger att allt är invandringens fel. Det slår aldrig fel. Jag kan konstatera att det Sverigedemokraterna alltid står för, oavsett, är främlingsfientlighet, främlingsfientlighet och främlingsfientlighet.

Nu till saken. I dag debatterar vi motioner från allmänna motionstiden som hanteras i detta betänkande. Skolan har en viktig roll i att utjämna livschanser. Det behövs ökat fokus på kunskaper så att fler elever som lämnar grundskolan blir behöriga till nationella program på gymnasiet och fler lämnar gymnasiet med fullständiga betyg.

För att lyckas krävs att alla elever får det stöd och den hjälp som de behöver. Att de har trygghet och studiero, mår bra och kan utvecklas är

nycklar för att fler ska klara skolan och därmed också få förutsättningar för vidare studier och egen försörjning. Att fler klarar skolan är en nyckel för att bryta utanförskap och få fler i arbete. Motsatsen, en misslyckad skolgång, är en riskfaktor för kriminalitet och utanförskap.

Centerpartiet arbetar för att alla elever ska mötas av en bra utbildning, oavsett var i landet man bor, vilken bakgrund man har eller om man är flicka eller pojke. Att alla elever har tillgång till bra läromedel är en viktig del för att stärka likvärdigheten och höja kunskapsresultaten.

Särskilt viktigt blir detta när alltför många elever undervisas av obehöriga lärare. Därför är det väldigt glädjande att ett enigt utskott står bakom tillkännagivandet till regeringen om varje skolas skyldighet att säkerställa god tillgång till kvalitetssäkrade läromedel.

Fru talman! Skolan har utöver kunskapsuppdraget ett viktigt demokratiskt uppdrag. Många unga tjejer och killar utsätts för hedersförtryck, vilket i många fall blir synbart i skolan. Det kan bland annat handla om att elever förbjuds att delta på vissa lektioner eller obligatoriska moment.

Centerpartiet vill att handlingsplaner mot hedersförtryck ska finnas i grund- och gymnasieskolor. Det behövs även en förbättrad samverkan mellan myndigheter i arbetet med att förebygga och upptäcka hedersproblematik.

Elevers rätt till skolgång och därmed huvudmännens skyldighet att leva upp till skollagen kan inte nog poängteras. Förutom att öka medvetenheten om problematiken med hedersförtryck och göra skolorna skyldiga att upprätta handlingsplaner kan nationell frånvarostatistik vara en del i att säkerställa alla elevers rätt till bra skolgång.

Fru talman! Det finns ett stort behov av att i skolan tala om normer och värderingar och om hur människor bör behandla varandra. Centerpartiet har varit med om att stärka undervisningen om sexualitet och relationer inom ramen för januariavtalet. Vi stärkte även arbetet med kunskaperna om frågorna genom att göra ämnet sexualitet och relationer obligatoriskt på lärarutbildningarna.

Detta är viktigt för arbetet, men mer behöver göras. Det är viktigt att det inte enbart är nytexaminerade lärare som framöver får med sig kompetens och kunskaper för att kunna lyfta och diskutera frågor som gäller normer och värderingar. Vi vill därför att även befintlig skolpersonal ska få den kompetensen och ser behov av kompetensutvecklingsinsatser för detta.

Fru talman! I en skola där alla elever ska mötas utifrån sina behov och förutsättningar är det viktigt att minoritetsspråkens och modersmålsundervisningens ställning stärks. Modersmålsundervisningen fyller en betydande funktion för barnets språk- och kunskapsutveckling. Framtiden för många av de nationella minoritetsspråken som levande språk i Sverige är hotad, vilket kräver insatser från samhällets sida. Att låta elever ta del av sitt minoritetsspråk eller modersmål är viktigt i arbetet med att stärka deras språkutveckling och kunskapsinhämtning men också för identitetsskapandet. Skolan spelar här en viktig roll. Bland annat behöver fler lärare i nationella minoritetsspråk och modersmål utbildas, och barn och ungdomar behöver få ökade möjligheter att studera språken.

Naturligtvis står Centerpartiet bakom alla sina yrkanden i utskottet, men för tids vinnande yrkar vi bifall enbart till reservation nummer 14.

Anf. 135 JÖRGEN GRUBB (SD) replik:

Fru talman! Jag hör att ledamoten Alireza påstår att jag i mitt anförande skyller alla problem i den svenska skolan på invandringen. Alireza sa förvisso att han var ganska ny i skolpolitiken, men jag tror ändå att ledamoten i alla fall kan höra vad jag säger.

Jag har mitt anförande nedskrivet här. Jag nämnde vissa saker som har förändrat den svenska skolan de senaste årtiondena. Jag sa: Sedan har ju Sverige tagit emot en enormt stor andel invandrare, många från länder med mycket låg utbildningsnivå. Det säger sig självt att dessa förändrar den svenska skolan, särskilt om man inte har haft en väl utarbetad plan för hur det ska gå till.

Jag frågar då ledamoten Alireza om detta är att skylla alla problem i den svenska skolan på invandringen.

Anf. 136 ALIREZA AKHONDI (C) replik:

Fru talman! Jörgen Grubb verkade vilja läsa upp sitt anförande igen. Han fick nog inte fram sin mening tillräckligt väl.

Jag hörde vad ledamoten sa från talarstolen. Vid det här laget förstår jag också innebörden av ord som uttalas och den inriktning som dessa ord har.

Jörgen Grubb kommer med ett påstående att vi har haft en invandring från länder med mycket låg utbildningsnivå. Jag skulle faktiskt vilja vända på frågan och höra vad Jörgen Grubb har för belägg för detta absurda påstående.

Anf. 137 JÖRGEN GRUBB (SD) replik:

Fru talman! Jag kan börja med att nämna att man i alla kommuner – ja, jag kan inte svära på att det är alla, men förmodligen är det alla – har modeller där man satsar en extra del i skolpengen som kallas strukturbidrag, och där har man med det som ledamoten just nämnde som ett kriterium för att få högre strukturbidrag. Man tar även med andra faktorer som kön, föräldrars utbildningsnivå, vilket område man bor i och från vilka länder man kommer. Om man inte kommer från Sverige blir det alltså högre strukturbidrag.

Menar alltså ledamoten att de partier som styr i alla dessa kommuner – där är säkert alla kammarens åtta partier med – på något sätt skyller allting på invandringen? Det är på det sättet jag läser ledamotens kommentar till mig.

Jag kan inte heller förstå att det är invandringskritiskt att nämna den problematik som en alltför stor invandring från länder med låg utbildningsnivå har medfört i den svenska skolan. Vi måste göra en extra ansträngning för dessa elever – inte i alla fall men i väldigt många fall. Därför får de också ökat strukturbidrag i alla kommuner, från alla partier.

Anf. 138 ALIREZA AKHONDI (C) replik:

Fru talman! Jag förstår ärligt talat inte det här replikskiftet över huvud taget.

Centerpartiet är med och tar ansvar i 200 av 290 kommuner. Vi är med varje dag och fattar en massa beslut som påverkar den svenska skolan, som utvecklar den och som tar ansvar för varenda unge som går i svensk skola och varenda person som lär ut saker till våra barn.

Att det finns socioekonomiska parametrar när det gäller hur skolpengen är utformad är riktigt, och så ska det vara. Alla har inte samma förutsättningar, och tar en skola ett stort ansvar för barn som inte kommer från akademikerhem eller socioekonomiskt starka områden ska socioekonomi självklart vara en parameter när det gäller hur skolpengen fördelas.

Anf. 139 DANIEL RIAZAT (V):

Fru talman! I dag är vi här för att debattera utbildningsutskottets betänkande *Grundläggande om utbildning*. Jag vill börja med att yrka bifall till Vänsterpartiets reservation 2.

Det liberala kommunalrådet i Örebro vill uppgradera skolans elever genom att kalla dem för kunder. Det liberala skolborgarrådet i Stockholm sålde precis ut sju skolbyggnader till ett fastighetsbolag som ägs av en före detta socialdemokratisk politiker.

I kommun efter kommun låter borgerliga och socialdemokratiska politiker bygga fastigheter som är tänkta att användas av stora skolkoncerner innan dessa företag ens har fått tillstånd att öppna sina skolor i respektive kommun. Vi kan ta Solna kommun som exempel. De senaste tio åren har fem kommunala skolor i Solna lagts ned helt eller delvis. Först är strategin att svälta ut de kommunala skolorna på resurser. Därefter uppmanar man föräldrar att söka sig till andra skolor om de är missnöjda. Under tiden underlättar man för mångmiljardbolag att starta skolor i kommunen.

Fru talman! Detta är en del av berättelsen om den marknadsskola som vi befinner oss i, och detta kommer Vänsterpartiet att tala om i debatt efter debatt i den här kammaren. Varför gör vi det, och vad är marknadsskolan?

Ibland finns det ett missförstånd, att marknadsskolan bara handlar om vissa privata skolor och att vi menar att alla privata skolor skulle vara dåliga och alla kommunala skolor skulle vara bra. Tvärtom: Marknadsskolan syftar på det system som vi har i Sverige i dag och som skolorna styrs genom. Det är ett marknadssystem som såväl de kommunala skolorna som de fristående aktörerna är den del av.

Resultatet av detta system blir att elever räknas som kunder, som det liberala kommunalrådet i Örebro säger. Resultat av detta blir att lärare blir servicepersonal. Resultatet blir att kunskap och bildning blir en vara på en marknad.

Vänsterpartiet kommer att göra allt för att avskaffa marknadsskolan. Vi kommer att lägga förslag efter förslag i riksdagens kammare för att få bort marknadens klor från den svenska skolan.

Men vi har också märkt att politiken i riksdagen inte går ihop med vad en stor majoritet av den svenska befolkningen vill. Därför vill vi se en folkomröstning på valdagen med en fjärde valsedel där man ställer frågan om det ska finnas aktiebolag eller inte inom den svenska skolan.

Fru talman! Jag tänkte fokusera på ett annat ämne i betänkandet som är väldigt viktigt. Under metoo kunde vi höra historier från den svenska skolan som handlade om sexuella trakasserier, både bland elever och bland personal. I medierna får vi ofta höra om mäns våld mot kvinnor, som också kan få dödlig utgång i många fall.

Främjande av jämställdhet och arbete med att förändra stereotypa normer om kön och maktförhållanden är grundläggande för att kunna förebygga mäns våld mot kvinnor. Genusförändrande insatser har visat sig ha

effekt för förändring av attityder och beteenden, särskilt i en bred insats som vänder sig till hela samhället. Och vad är det för insats? Jo, skolan.

Vidare har insatser som vänder sig till pojkar som grupp visat sig vara mer effektiva än utbildningsinsatser som enbart adresserar flickor och kvinnor, utifrån att män och killar ju är de främsta primära våldsutövarna i det här fallet. Våldsförebyggande arbete med pojkar som har fokus på att förändra normer kring manlighet som understöder våld och som möjliggör en positiv plats för killar och män i arbetet mot våld har med andra ord visat sig vara framgångsrikt.

Mitt parti har alltid fört en politik för ökad jämställdhet och för att bekämpa mäns våld mot kvinnor. Vi vill att det här arbetet ska vara genomgripande i hela samhället, också inom utbildningsväsendet. Mot denna bakgrund har vi i betänkandet föreslagit att regeringen ska ge ett uppdrag till kommunerna att arbeta med förebyggande insatser inom förskolor, skolor och fritidsverksamheter för att ha ett aktivt normkritiskt arbete mot våld och för jämställdhet. Det är detta som reservation 2 handlar om.

Anf. 140 CHRISTIAN CARLSSON (KD):

Fru talman! I dag tänkte jag fokusera på det svenska hjärtlandet och skillnaderna mellan stad och land när det gäller svensk skola. Vi har nämligen inte en likvärdig skola i hela landet.

Svenskt Näringslivs rapport *Bra skolor i hela landet – Skillnader i resultat mellan stad och land i TIMSS 2019* visar på lägre kunskapsresultat bland elever som bor på landet jämfört med elever i våra större städer. För att bryta detta behövs höga förväntningar på elever i hela landet. Tidiga kunskapskontroller och stödinsatser behövs i form av utökad läxhjälp, lovskola och särskilda undervisningsgrupper. Man behöver också börja mäta kunskapsutvecklingen på varje skola.

Vi vill att Skolinspektionen ges i uppdrag att börja granska alla skolor utifrån elevernas kunskapsresultat och kvaliteten i undervisningen. Så kan vi värna valfriheten och kvaliteten, och så sätter vi kunskapen i fokus så att barn i hela landet får möjlighet att klara skolan.

Fru talman! Det är inte bara kunskapsresultaten som skiljer sig åt mellan stad och land utan även finansieringen och förutsättningarna att bedriva skola. Skolpengen varierar något oerhört beroende på var i landet man bor. Det kan skilja så mycket som 30–40 procent mellan dem som satsar mest och dem som satsar minst. Vi kristdemokrater har därför föreslagit en nationell skolpengsnorm för att öka den statliga styrningen och styra mot en likvärdig skola.

En stor skillnad är hur mycket kommunerna satsar på läromedel. Enligt Läromedelsbarometern för 2020 finns det problem med likvärdigheten. Storstäder satsar mer pengar på läromedel. Den kommun som köpte in för mest spenderade 1 842 kronor för varje elev, medan den kommun som spenderade minst lade 131 kronor per elev. Framför allt kan vi konstatera att alldeles för många satsar alldeles för lite på läromedel.

Samtidigt som digitaliseringskostnaderna har rusat har barnens tillgång på traditionella läroböcker rasat. Det här behöver vi styra upp. Självklart ska barnen ha riktiga läroböcker som de kan ta med sig hem för att repetera, läsa läxor och stolt visa upp för mamma och pappa.

Skollagen behöver garantera elevernas rätt till både läromedel och tryckta läroböcker. Och det är på tiden att alla skolor granskas utifrån

tillgång på läromedel. Var i landet man bor eller vilken skola man går i ska inte längre avgöra om man har riktiga läroböcker som man får ta med sig hem eller inte.

Kristdemokraterna menar att läroböckerna har ett särskilt värde eftersom de underlättar läsinläringen. De ger dessutom ofta en bättre överblick. Det blir framför allt lättare för föräldrarna att få en översikt och kunna ta föräldraansvar.

Mot bakgrund av detta är det beklagligt att regeringen inte har prioriterat en proposition på området under våren. Desto mer glädjande är att utbildningsutskottet föreslår att riksdagen riktar en uppmaning, ett tillkännagivande, till regeringen om att varje skola ska ha skyldighet att se till att det finns god tillgång till kvalitetssäkrade läromedel, och regeringen bör vidta åtgärder i enlighet med detta.

Oavsett om du bor i vår kungliga huvudstad Stockholm eller någonstans på landet, mitt i det svenska hjärtlandet, ska du som förälder veta att i den skola ni väljer är det ordning, och barnen behandlas med respekt. Under de senaste tio åren, under Socialdemokraternas tid vid makten, har otryggheten i skolan ökat något fruktansvärt. Var femte elev i årskurs 9 känner sig inte trygg i skolan. Samtidigt svarar nära hälften av högstadiel eleverna att skolpersonalen inte alltid agerar när elever kränks eller behandlas illa. Det här är ett stort svek.

Situationen är tyvärr värre på landsbygden och på mindre orter. Där finns mer ordningsproblem, mer mobbning och mindre trygghet. Det är klart att de barn som inte bara bär sina skolböcker och sin ryggsäck till skolan utan också en klump i magen av oro över vad de andra ska göra eller säga hamnar väldigt lätt efter. De får svårt att hänga med i undervisningen.

Att nära hälften av högstadiel eleverna uppger att skolpersonalen inte alltid agerar när elever kränks eller behandlas illa är fullständigt oacceptabelt. Barnen måste få vara trygga i skolan, och de antimobbningsprogram som skolorna använder måste vara evidenssäkrade.

Vi kristdemokrater föreslår att regeringen ger lämplig myndighet i uppdrag att göra en utvärdering av metoderna mot mobbning. Vi yrkar därför bifall till reservation 12 och vill för övrigt satsa mer på att stärka lärarnas ledarskap. Det är lärare med varmt hjärta och fast hand som talar om vad som är rätt och fel och hur man behandlar andra. Det är de som skapar en skola för barnen att längta till. Det är det som lägger grunden för ett tryggare samhälle i hela landet, ett tryggare Sverige.

(Applåder)

Anf. 141 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Fru talman! *Grundläggande om utbildning* heter dagens betänkande. Det handlar om böcker, skolbibliotek, fritidshem, värdegrundsfrågor med mera.

Böcker – skolböcker – är ett hett politiskt debattämne. Det skulle man kanske inte kunna tro. Man skulle kunna tro att det var en självklarhet i svensk skola, men så är det inte i dag. I många klassrum saknas böcker. På komvux måste du betala själv. Dessutom har skrivningarna i skollagen om skolbibliotek varit så pass öppna att friskolor som hellre lagt pengarna på vinstutdelning till sina aktieägare kunnat inrätta små hyllor i korridorerna med donerade pocketböcker från elevernas föräldrar och kalla det skolbib-

liotek. Det vill vi i Miljöpartiet råda bot på. Det behövs mer böcker i skolan.

Fru talman! Vi behöver bemannade skolbibliotek. Alla elever behöver få jämlik tillgång till detta. Man kan tänka sig att det är en teknikalitet, men i dag ser vi konsekvenserna – de yttersta, mest fruktansvärda konsekvenserna – av vad som kan hända i samhällen där man inte värnar om varje människas förmåga att värdera information och se skillnad på kunskap, propaganda och rena konspirationsteorier.

Skolbibliotekens uppgift är att rusta varje elev med medie- och informationskunskap, något som i dag behövs mer än någonsin tidigare. Elevers tillgång till detta är ojämnt fördelat. Därför gav regeringen utredaren Gustav Fridolin, den tidigare miljöpartistiske utbildningsministern, i uppdrag att utreda hur vi kan säkerställa att alla elever får den viktiga möjligheten för lärande i medie- och informationskunskap, MIK, men också i läsning.

Läsningen är grunden för lärandet. Unga läser allt mindre, och lektionstiden räcker inte till. Vi måste stimulera till läsande också utanför lektionstid. Det är en nyckelkompetens hos skolbibliotekarierna.

Vi behöver helt enkelt fler skolbibliotekarier i det här landet. Till skillnad från lärare är det en yrkesgrupp vi inte har brist på i samhället. Vi skulle avlasta lärarna om vi hade fler skolbibliotekarier i svensk skola.

Fru talman! Vi behöver också digitala och fysiska läromedel i skolan. Det är något som kan låta som en självklarhet, men det är det inte alls. Jag är väldigt glad att vi nu tillsammans i utbildningsutskottet ställer oss bakom det som samma utredare, Gustav Fridolin, också har föreslagit, att alla elever ska få tillgång till läromedel i skolan.

I dag lägger lärare många gånger mycket tid på att själva producera läromedel. Det är tid som kan tas från planering och utvärdering av undervisningen. Det visade bland annat en utvärdering som Specialpedagogiska skolmyndigheten gjorde för ett antal år sedan om lärarna i grundsärskolan.

Även där har vi brist på behöriga lärare. Det är mer så än i många andra skolformer. Dessa lärare måste lägga tid på att tillverka egna läromedel för att de inte finns. Det är slöseri. Självklart ska lärare ha makten över vad de använder i sina klassrum. De ska kunna välja vilka kvalitetssäkrade läromedel de vill ha.

Fru talman! Miljöpartiet vill ha en jämlik skola. Att säkerställa just tillgången till kvalitetssäkrade läromedel är ett av de snabbaste, enklaste och mest kostnadseffektiva sätten som vi kan ta steg i den riktningen.

Ofta pratar vi här om vikten av att motverka marknadsskolan och att aktiebolag inte ska få plocka pengar till vinst av medel som var menade att gå till eleverna. Nu vill vi säkerställa att åtminstone täppa till möjligheten att ha skola utan läromedel och skola utan skolbibliotek.

Fru talman! Fritis är ett annat område som är grundläggande för det utbildningen handlar om. Fritidshemmen är i dag en del av skolan som har som uppgift att vara kompensatorisk. Det handlar om att ge elever med olika hemförhållanden lika möjligheter och kompensera för de skillnader som eleverna har med sig i ryggsäcken. Men fritis fungerar inte så i dag. Fritis har alldeles för stora barngrupper. De barn som mest skulle behöva få stanna på fritis efter skollunchen när skoldagen tar slut är inte ens där.

Elever vars föräldrar är arbetslösa och som har mindre möjligheter att ta sina barn någonstans på skolloven, de eleverna har inte rätt till fritis. Bor

de dessutom trångbott i ett socialt utsatt område där kriminella gäng dominerar gatubilden finns det andra vuxna på torget som gärna sysselsätter de barn som inte har plats på fritidshemmen.

De kan få hjälpa till att gå ärenden till knarkgängen. Så börjar rekryteringen in i den grova kriminaliteten. Herregud, det måste vi bara sätta stopp för! Det borde vara en självklarhet att alla elever även om deras föräldrar är arbetslösa ska ha rätt till fritis.

Särskilt om de kommer från hem med stora utmaningar borde de ha tillgång till meningsfulla aktiviteter på sommarlovet. Jag har träffat rektorer som vittnar om att barn som inte har svenska som modersmål kommer tillbaka efter tio veckors sommarlov och har backat i sin utveckling. De har inte fått vara med i fritidsverksamheten.

Fru talman! Jag hade tänkt säga några ytterligare ord om arbetet mot rekrytering av pojkar in i kriminella gäng. Jag nöjer mig med detta då tiden tickar.

Våldsförebyggande arbete måste börja redan i förskolan. Destruktiva och toxiska maskulinitetsnormer kopplat till våld grundläggs när pedagoger inte hinner eller förstår att säga ifrån när pojkar slår flickor eller när pojkar slår pojkar.

Visst kan genuspedagogik handla om också mindre livsviktiga frågor. Men i grund och botten är det när våra pedagoger möter elever – pojkar och flickor – som vi kan påverka hur män beter sig mot andra män och mot kvinnor. Ska vi få bukt med våldet måste vi börja i skolan. Genuspedagogiken är därför central.

Jag yrkar bifall till vår reservation 29 under punkt 19 om skolbiblioteket.

(Applåder)

Anf. 142 LINUS SKÖLD (S):

Fru talman! Vi socialdemokrater vill se en skola med ett fokus, det vill säga elevernas lärande och utveckling. Skolan kan vara det bästa verktyget för att skapa ett jämlikt, sammanhållet och starkt samhälle. Det handlar om utbildning som alla har rätt till och som alla har plikt att delta i.

Finansierad efter förmåga skulle den också kunna vara fördelad efter behov så att den blir likvärdig och kompensatorisk, och då blir den ett fenomenalt verktyg för att jämna ut människors livsförutsättningar. Men då måste samhället ta tillbaka kontrollen från marknaden.

Så länge vi har ett fragmentiserat system som driver segregation och betygsinflation är skolan som samhällsinstitution inte allt det som den skulle kunna vara. Skolan är platsen där alla elever ska få tillägna sig kunskaper och värden och där vårt samhälles minsta gemensamma nämnare skapas.

Den värdegrund som skolan ska förmedla blir en sorts samhällsgemensam utgångspunkt. Det är därför vi i dag behandlar ett relativt stort antal förslag under rubriken värdegrund.

Det handlar om demokrati, utveckling, livslång lust att lära, respekt för de mänskliga rättigheterna, grundläggande demokratiska värderingar, aktning för varje människas egenvärde, respekt för vår gemensamma miljö, människolivets okränkbarhet, individens frihet och integritet, alla människors lika värde, jämställdhet mellan kvinnor och män samt solidaritet mellan människor, rättskänsla, generositet, tolerans och ansvarstagande.

Det är några nyckelbegrepp för att beskriva skolans och därmed samhällets grundläggande värden. Det är så som de är beskrivna i läroplanen.

Avsnittet avslutas: Skolans uppgift är att låta varje enskild elev finna sin unika egenart och därigenom kunna delta i samhällslivet genom att ge sitt bästa i ansvarig frihet. Det är en solid värdegrund. Det är en oslagbar minsta gemensamma utgångspunkt i ett fritt, demokratiskt och solidariskt samhälle.

Fru talman! Regeringen har lagt fram förslag på riksdagens bord om skärpta regler för konfessionella friskolor som vi ska bereda senare under våren. Januariavtalet innehöll en överenskommelse om att vi skulle införa ett etableringsstopp för konfessionella friskolor. Ett sådant förslag bereds fortfarande inom Regeringskansliet.

Men vi socialdemokrater går till val på ett förbud mot religiösa friskolor. Min partikamrat Anders Österberg har tillsammans med Amineh Kakabaveh skrivit en excellent motion om detta. I betänkandet behandlar vi yrkande 2 i den, ett yrkande som understryker att vi vid införande av förbudet måste fortsätta att främja nationella minoriteters rättigheter i skolan, med respekt för alla människors lika värde, individens frihet och okränkbarhet samt jämställdhet mellan kvinnor och män.

Därför vill jag yrka bifall till motion 2021/22:814, yrkande 2.

Fru talman! Alla har rätt att gå i skolan, och alla har plikt att gå i skolan. Därför finns det också en lång rad intressen som vill ta sig in i skolan. Där skapas samhällets gemensamma utgångspunkter, inte bara när det gäller värden utan också när det kommer till kunskaper. Det är därför vi i dag behandlar en ansevärd mängd idéer till nya ämnen och kunskapsområden.

Timplanen är omgjord för inte så många år sedan. 6 890 timmar ska varje elev få undervisning i grundskolan. Läroplanerna är nyligen reviderade; den senaste revideringen har inte ens börjat gälla ännu. Regeringen och Skolverket har konstaterat att stoffträngseln är stor redan som det är, och Skolverket har kommit med förslag till en ny revidering av den garanterade undervisningstiden.

Vi är på väg att införa mer tid för lärande. Det handlar om garanterad läxhjälp för alla elever i årskurserna 4–9 som behöver det och en utökad rätt till lovskola under läsårets gång. Det kommer att bli viktigt för de elever som behöver mer tid för sitt lärande. Men fler nya kunskapsområden eller skolämnen är generellt sett inte vägen framåt. Vi behöver snarare tydligare prioriteringar.

Fru talman! I betänkandet behandlas 216 yrkanden från den allmänna motionstiden på områdena värdegrund, trygg skola, ämnen och kunskapsområden, bedömning, nationella prov, läromedel, skolbibliotek, modersmålsundervisning och fritidshem. Det är omöjligt att prata om alla inom min anmälda talartid.

Men, fru talman, läsning är en förmåga vi behöver för att fungera som människor. Det är också en förmåga vi behöver för att upptäcka nya världar, möta nya uppfattningar, förstå komplexa samband och fortsätta vår bildningsresa även efter grundskolans slut. Därför har boken en central roll i skolan.

Skolbiblioteken är viktiga. Högkvalitativa läromedel är oundgängliga. Det är också därför vi socialdemokrater har ställt oss bakom ett tillkännagivande till regeringen om att det är varje skolas skyldighet att säkerställa god tillgång till kvalitetssäkrade läromedel. Det ska inte vara möjligt att

som skolkoncern spara in på vare sig skolbibliotek eller läromedel för att ge större vinst till ägaren.

Fru talman! Jag vill avsluta anförandet med att vända mig till Sverigedemokraterna, som jag noterar har lämnat lokalen. Men jag tänker ändå ta mig friheten att göra det.

Jag har nämligen noterat en formulering i deras reservation nummer 1. Sverigedemokraterna skriver: I vårt land ska våra värderingar gälla. Menar Sverigedemokraterna att Sverige är deras? Jag tycker att det är lika mycket mitt, och ditt, och ditt, och ditt, fru talman, och alla andras som bor här.

Kan det vara så att Socialdemokraterna menar att sverigedemokratiska värderingar ska gälla i Sverige? Det hoppas jag inte. Tänk om de hade svarat för att författa kapitlet om grundläggande värden i våra läroplaner! Då skulle det inte bli nån tolerans. Det skulle inte bli några mänskliga rättigheter, ingen jämställdhet, ingen demokrati och ingen solidaritet. Eller jo, kanske lite solidaritet, men bara med vissa – bara med dem som har samma hudfärg och religion som Jörgen Grubb, som tyvärr har lämnat lokalen. Nej, fru talman, deras värderingar är på intet sätt mina.

Skolan förmedlar kunskaper och värden. Alla uppväxande invånare har både rätt och plikt att gå i skolan. På det viset skapar skolan en sorts samhällets minsta gemensamma nämnare. På det viset skapar den sammanhållning och jämlikhet, men inte så bra som den skulle kunna. Därför måste vi ta tillbaka den demokratiska kontrollen över skolan.

Med det yrkar jag återigen bifall till motion 2021/22:814, yrkande 2, och i övrigt bifall till utskottets förslag i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 143 TREDJE VICE TALMANNEN:

Jag vill uppmärksamma ledamöterna på att vi har undersökt om yrkandet går att framställa. Det är inte självklart att i talarstolen yrka på en motion som inte har yrkats på i utskottet.

Det är viktigt att ni i sådana lägen berättar detta för kammarkansliet i förväg så att vi hinner kontrollera att det inte strider mot något annat i betänkandets yrkanden. Nu verkar det kunna fungera, men vi kan inte yrka på saker som det inte går att ställa proposition på.

Anf. 144 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! Linus Sköld talar i sitt anförande om att det ska sättas stopp för möjligheten att plocka ut vinst på bekostnad av skolbibliotek.

Eftersom vi i Miljöpartiet har drivit på för att få fram en proposition om rätt till bemannade skolbibliotek för alla elever undrar jag nyfiket när skolministern ska plocka fram utredningen ur handväskan och lägga den på riksdagens bord.

Anf. 145 LINUS SKÖLD (S) replik:

Fru talman! Annika Hirvonen och jag är lika engagerade i att skolbibliotek inte ska vara en besparingspotential för fristående skolor. Jag tycker att böcker förtjänar sin plats i hyllan och i elevernas utbildning betydligt starkare än så, precis som Annika Hirvonen.

I frågan om när skolministern kommer att plocka fram den utredning som Gustav Fridolin levererade ur handväskan kommer jag att få återkomma.

Anf. 146 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! Jag har ytterligare en fråga apropå att Linus Sköld i sitt anförande nämnde problematiken med stofffrängsel. Det är även Miljöpartiets uppfattning att allt som är bra och viktigt inte kan rymmas i skolan.

Men en sak som vi i Miljöpartiet anser är så pass viktig att den måste in i timplanen är undervisning i nationella minoritetsspråk. Det finns också en färdig utredning med förslag om att man ska ha rätt till undervisning i nationellt minoritetsspråk motsvarande ungefär tre timmar i veckan. Det är vad som krävs om man ska kunna bli fullt språklig på sitt nationella minoritetsspråk.

Jag kan själv som sverigefinne vittna om att det faktum att jag talar flytande finska hemma inte riktigt räcker hela vägen varje gång det blir riksdagsdebatt på finska i valrörelsen. Jag märker att jag talar som någon som aldrig har gått i skolan. Skolan och utbildning på ens språk gör enormt stor skillnad i ordförråd och i förmågan att använda språket i professionella och akademiska sammanhang.

Hur ställer sig Socialdemokraterna i frågan om nationellt minoritetsspråk i skolan?

Anf. 147 LINUS SKÖLD (S) replik:

Fru talman! I den här frågan är vi precis som i frågan om läromedel och skolbibliotek överens med Miljöpartiet. Det handlar om vikten av tillgången till en bra undervisning i sitt minoritetsspråk och i sitt modersmål, om man inte råkar tillhöra en nationell minoritet.

Det finns mycket riktigt utredningsförslag om att förstärka rättigheten till nationella minoritetsspråk. Det är en sak som bereds hos regeringen, och detta vet Annika Hirvonen om. Senast vi lade fram en budget var ju Miljöpartiet med och gjorde den, och då lade vi fram förslag om att stärka samordningen av undervisning i just minoritetsspråk. Ett sådant skolverksuppdrag finns alltså levererat i den senaste budgeten.

Det här tänker jag att Annika Hirvonen vet, och hon känner också till min ståndpunkt. Det är viktigt att elever har tillgång till bra undervisning av skickliga lärare på modersmål och minoritetsspråk.

(Applåder)

Anf. 148 MARIA NILSSON (L):

Fru talman! Jag älskade också att läsa, vilket vi har hört många prata om, när jag var liten. Jag läste Kulla-Gulla-böcker, Fem-böcker, Kitty-böcker och så vidare. Det avslöjar kanske vilken generation jag tillhör.

Läsning är centralt på många olika sätt. Det vittnar detta ganska spretiga betänkande om. Jag tänker göra något nedslag.

Det första nedslaget handlar om pojkars läsning och i förlängningen pojkars fallande skolresultat. Det finns en tydlig genusdimension här, om än sällan omnämnd, vad gäller fallande kunskapsresultat i skolan sedan 1990-talet. Pojkar släpar efter. Särskilt lågpresterande pojkar släpar efter. Att det på senare tid har skett en viss positiv utveckling är glädjande. Men problemet kvarstår över tid och är inte desto mindre oroande.

Försämringen för pojkar är särskilt tydlig i fråga om läsförståelse. Brisande kunskaper i fråga om läsförståelse är ett demokratiproblem och ett jämställdhetsproblem. Enligt Litteraturutredningen, som visserligen är från 2013, klarar inte en femtedel av alla pojkar att tillgodogöra sig en

kvalificerad text. Det innebär personliga tragedier på många sätt. Det handlar om att inte lära sig läsa ordentligt, att inte kunna ta till sig avancerad information och att, som vi har sagt, inte få tillgång till nya världar.

På Utmarksskolan i Göteborg försöker man ta sig an det här genom att läsa 15 minuter per dag i en bok, inte hetsskrolla som många av oss andra gör och vilket några gör just nu.

Läsningen är central. Och det har hänt någonting, från att jag läste Kulla-Gulla till att vi läser alltmer på våra mobiler och allt mindre i böcker.

Fru talman! Det handlar inte bara om ett jämställdhetsproblem utan också om att vi måste satsa mer på läromedel, på ökad tillgång till läromedel. Det behövs läroböcker som är just böcker och inte pdf:er på en platta. Ibland uppfattas vi liberaler som starka motståndare till digitalisering, men jag vill ta tillfället i akt och poängtera att så inte är fallet. Vi ser att läroböcker som är just läroböcker och digitala läromedel kan vara komplement till varandra.

Fru talman! Jag vill också nämna sexuella trakasserier, könsrollsbundet förtryck och så vidare. Det är en annan del i betänkandet. När metoo kom var det tydligt hur viktigt det är och hur stora problem som finns. Men metoo tystande ganska fort. Vi behöver följa upp det här. Kommuner behöver regelbundet följa upp arbetet mot sexuella trakasserier i just skolmiljön och verka för att ge anställda adekvata verktyg för att arbeta förebyggande.

Fru talman! Jag vill också nämna hedersförtryck och det centrala arbete som skolan har att göra när det gäller att motverka det.

För tids vinnande yrkar jag bifall endast till Liberalernas reservation nummer 4, även om vi står bakom alla våra reservationer.

Anf. 149 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! Jag vill tacka Maria Nilsson för detta brandtal till läsningens försvar. Jag är glad att vi tillsammans med övriga partier står bakom förslaget till tillkännagivande om vikten av kvalitetssäkrade läromedel.

Jag vill fråga Maria Nilsson hur hon och Liberalerna ställer sig till det förslag om bemannade skolbibliotek för alla elever som utredaren Gustav Fridolin har lämnat till regeringen och som faktiskt aviseras i budgetpropositionen.

Det finns kunskap om den minskade läsningen och om hur mycket läsning som krävs för att få upp den tillräckliga läskonditionen för att kunna läsa också för att lära i ämnena i skolan. Den läsningen rymms inte inom lektionstiden i dag. Även om det är lovvärt med initiativ om 15 minuters läsning, som det Maria Nilsson beskriver, räcker det inte. Det behövs mer. Och för att hitta lusten till lärande är bibliotekarierna centrala resurser.

Hur ställer sig Maria Nilsson till att införa en rätt till bemannade skolbibliotek?

Anf. 150 MARIA NILSSON (L) replik:

Fru talman! Tack för frågan, Annika Hirvonen!

Den propositionen har inte lagts på riksdagens bord ännu. Vi har alltså inte tagit ställning till det i skarpt läge.

Jag är inte skolpolitisk talesperson. Jag är forskningspolitisk talesperson. Det skulle vara synd om Fredrik Malm om jag skulle utlova saker som jag inte har täckning för.

Vi är ett parti som lägger stor vikt vid läsning och ser naturligtvis betydelsen av skolbibliotek och bemannade skolbibliotek. Men jag kommer inte att här utlova saker och ge ett skarpt svar som jag kanske senare får äta upp.

Jag nöjer mig med att poängtera att vi ser den betydelse som skolbibliotek har. Att ha bemannade skolbibliotek är naturligtvis ännu bättre. Men har vi tillgång till tillräckligt med bibliotekarier? Det är en ganska trång sektor i dag. Finns det personalresurser och så vidare?

Anf. 151 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik:

Fru talman! Jag har full respekt för att Maria Nilssons huvudkompetensområde är högre utbildning och forskning, och man kan inte ha kunskap om allt.

Jag vill ändå ta tillfället i akt och berätta lite om det som har kommit fram i den utredning som Gustav Fridolin har lämnat till regeringen om bemannade skolbibliotek. En sak som har undersökts är just tillgången till utbildad personal, till skolbibliotekarier. Det som kommer fram tycker jag som skolpolitiker är väldigt glädjande. En av skolans största utmaningar är bristen på behöriga lärare. Men det råder faktiskt inte brist på utbildade bibliotekarier.

Om vi skulle genomföra utredningens förslag och se till att det skulle finnas utbildade bibliotekarier på alla skolor utom på de allra minsta och på skolor som kanske ligger vägg i vägg med ett folkbibliotek som kan erbjuda de tjänsterna skulle vi få in fler utbildade personer i skolan. De skulle kunna avlasta lärarna i delar av arbetet med just läsfrämjandet. Det skulle vara riktigt bra också ur ett personalförslingsperspektiv.

Vi vet också att det finns lärare som har lämnat läraryrket som skulle kunna tänka sig att komma tillbaka till läraryrket om de fick jobba på heltid eller deltid med bibliotek på skolan. Här har vi verkligen möjlighet att slå två flugor i en smäll.

Anf. 152 MARIA NILSSON (L) replik:

Fru talman! Jag känner mig rättad av Annika Hirvonen. Jag missade det här med tillgången på skolbibliotekarier. Jag tar till mig det.

Däremot är jag fortfarande inte riktigt beredd att göra några utfästelser. När vi pratar om vikten av läsning låter det när man lyssnar på Annika Hirvonen lite grann som att det enda som kan leda oss framåt är bemannade skolbibliotek.

Jag tror att bemannade skolbibliotek fyller en viktig funktion. Men jag tror definitivt att det finns andra åtgärder som är centrala, kanske till och med än mer centrala. Varför inte gå vidare och försöka sprida exemplet från Utmarksskolan i Göteborg med 15 minuters läsning och arbeta för att det ska finnas fler läroböcker som är just böcker runt om i kommunerna?

I Göteborg har vi ett liberalt kommunalråd. Det har varit en av hens prioriteringar att just avsätta resurser till läromedel i kommunens budget. Det är en besjälad uppgift, om jag får säga så. Så nog finns det andra delar i detta förutom bemannade skolbibliotek.

Vi lär återkomma till denna fråga. Nu är det kanske propositionsstopp, men frågan lever vidare i alla fall. Vi får återkomma till den.

Anf. 153 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Fru talman! Jag tänkte fortsätta på samma spår i min första fråga till ledamoten Maria Nilsson.

Så här står det på Liberalernas hemsida när det gäller skolbiblioteken: ”Skolbiblioteken har en viktig roll för att barn och unga ska upptäcka litteraturen och läsglädjen. Men det räcker inte med ett rum med böcker i, det behövs utbildade skolbibliotekarier också. På samma sätt som det i dag finns en rekommendation om att det ska finnas en skolsköterska per 400 elever, vill vi att det ska finnas minst en skolbibliotekarie per 400 elever.”

Där har vi svaret på frågan om vad Liberalerna säger om skolbibliotek. Då borde det vara väldigt enkelt att kunna ställa sig bakom förslaget om skolbibliotekarier.

Jag ska gå till nästa steg i denna fråga. Vi vet att frågan om skolbibliotek blev högaktuell från 2012 och framåt när man insåg att ungefär 30 procent av de fristående skolorna hade stora brister när det kom till skolbiblioteken. Det ledde till att man gjorde en förändring i lagstiftningen. Men det är klart att det också innebär mer kostnader – självklart. Skolan ska få kosta, och läsinsatser och skolbibliotek är något som ska få kosta.

Efter att jag har läst upp det som Liberalerna säger om skolbiblioteken på sin hemsida undrar jag: Är Liberalerna beredda att gå med på att vi ska ha bemannade skolbibliotek med skolbibliotekarier? Det borde vara ganska lätt att svara på nu när jag har läst upp svaret från Liberalernas hemsida om vad man anser i denna fråga.

Anf. 154 MARIA NILSSON (L) replik:

Fru talman! Det är en viss skillnad, för vi har inte sett propositionen ännu – eller hur? Den finns inte på riksdagens bord. Jag har egentligen inget att ta ställning till förrän vi har sett utformningen av lagförslaget.

Vi är naturligtvis för skolbibliotek, bemannade skolbibliotek. Det har jag sagt till ledamoten Hirvonen i ett tidigare replikskifte. Vi ser vikten av det. Det har jag pratat om som *en* viktig pusselbit när det gäller att fokusera på läsningen och på att stärka läsningen som en del i att höja kunskapsresultaten. Men vi har inte propositionen framför oss. Vad är det Daniel Riazat vill ha svar på? Ska jag ge ett hypotetiskt svar?

Anf. 155 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Fru talman! Jag har redan läst upp vad Liberalerna tycker i denna fråga, så jag går över till nästa fråga som jag har förberett.

Jag nämnde i mitt anförande tidigare att liberala politiker på kommunal nivå, bland annat, pratar om elever i form av kunder. Från Vänsterpartiets sida är det otroligt viktigt att se till att begreppen inte förändras. Skolan är inte och ska inte vara en marknad. Elever ska därmed aldrig behandlas som kunder på en så kallad marknad.

Jag undrar helt enkelt: Är detta Liberalernas linje generellt? Vi har nämligen inte bara hört liberala politiker från *en* kommun kalla elever för kunder. I kommun efter kommun börjar detta bli ett mer vanligt begrepp bland högerpolitiker, inklusive liberaler.

Är detta något som Liberalerna ställer sig bakom? Ser Liberalerna på elever som kunder? Om man nu gör det undrar jag: Ska man börja kalla lärare och övrig skolpersonal för servicepersonal? Ska vi då börja kalla utbildning, bildning och kunskap för någonting annat? Vi kanske ska be-

nämna det i form av olika slags varor. Är det detta synsätt som Liberalerna har? Eller har Maria Nilsson och Liberalerna ett annat synsätt när det kommer till skolan, det vill säga det normala? Jag skulle säga att det normala är att man ser på detta som kunskap och bildning. Det är elever, inte kunder, som går i en skola. Och vi har lärare och rektorer och liknande.

Prot. 2021/22:95
7 april

*Grundläggande
om utbildning*

Anf. 156 MARIA NILSSON (L) replik:

Fru talman! Först avkräver du, Daniel Riazat, mig hypotetiska svar om en proposition som inte har lagts fram än och försöker få det att låta som att jag inte kan vår egen politik. Sedan ställer du mig till svars för hur kommunalpolitiker – det är en, vad jag vet – har uttryckt sig om elever.

Har Daniel Riazat någon gång hört mig från talarstolen benämna elever som kunder? Har Daniel Riazat gjort det? Jag kan försäkra dig att jag inte har det. Jag tycker inte att det är ett bra sätt att benämna elever. Men jag vet också att det finns en kontext, ett sammanhang, där det resonemanget fördes i den kommun där det fördes. Det är väldigt lätt, fru talman, att rycka ord och citat ur sitt sammanhang och att göra detta till symbolpolitik. Är det inte det som Daniel Riazat just nu gör?

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 20 april.)

§ 11 Vuxenutbildning

Vuxenutbildning

Utbildningsutskottets betänkande 2021/22:UbU18
Vuxenutbildning
föredrogs.

Anf. 157 JOSEFIN MALMQVIST (M):

Fru talman! Sveriges arbetsmarknad förändras. Vi jobbar högre upp i åldrarna. Samtidigt ser vi att det kommer fler och fler till Sverige som har en väldigt kort utbildning. Vissa har kanske aldrig fått en första utbildning.

I dag har många 50-åringar 25 år kvar på arbetsmarknaden, om de får ny kunskap och möjlighet till omställning. Samtidigt vet vi att 1,3 miljoner människor i arbetsför ålder i Sverige inte kan försörja sig själva. Många av dem har en kort utbildning.

Men vuxenutbildningen har lämnats i stort sett helt utan reformer. Komvuxutredningen presenterades med några viktiga reformer – absolut. Men det är långt ifrån tillräckligt. Vuxenutbildningen i Sverige behöver ett rejält kvalitetslyft. Vi behöver en tydligare arbetsmarknadskoppling, en ökad flexibilitet och en ökad kostnadseffektivitet. Vi ska få ut mer för varje skattekrona. Nu behövs en lång rad reformer.

För det första vill vi se ett friskolesystem inom vuxenutbildningen med Skolinspektionen som tillsynsmyndighet. När det gäller förskolan, grundskolan och gymnasiet ser det annorlunda ut. När det gäller vuxenutbildningen är det nämligen kommunen som är huvudman, och det är kommunen som sköter tillsynen av samtliga utbildningsanordnare inom vuxenutbildningen.

Kommunen upphandlar eller auktoriserar leverantörer. Kommunen ställer själv kvalitetskrav – det är olika kvalitetskrav i olika kommuner – och sköter sedan tillsynen, ofta av samma utbildningsleverantör eller samma kommun. Olika kommuner har alltså olika kvalitetskrav och sköter själva tillsynen. Det här är inte ett effektivt system.

För det andra behöver vi en ökad kvalitetsuppföljning, och vi behöver införa externa examinatorer inom vuxenutbildningen. Vi vet i dag att många utbildningar i stor utsträckning leder till jobb. Samtidigt vet vi att vissa andra utbildningar, och det kan vi säga redan på förhand, i väldigt liten utsträckning leder till ett jobb efter avslutad utbildning.

Här behövs ett betydligt tydligare nationellt kvalitetsfokus med nationella kvalitetskrav. Vi vill införa nationella prov och externa examinatorer för att säkerställa att ett godkänt betyg alltid är lika mycket värt, oavsett i vilken kommun du råkar bo. Så är det inte i dag.

För det tredje vill vi införa en resultatbaserad ersättning. I dag är det så att vissa utbildningsanordnare kan ha ett incitament att behålla en elev i studier, för så är ersättningssystemet utformat: Du får betalt för att löpande behålla eleven i utbildning.

I stället vill vi se ett system som styr mot det resultat vi vill se. Vi vill se att du får ett godkänt betyg efteråt, och vi vill se att du kanske får ett jobb, beroende på vilken typ av utbildning det rör sig om. Då är det ju det vi ska rigga systemet för och styra mot. Trots detta är det väldigt få kommuner i dag som använder sig av en resultatbaserad ersättning inom vuxenutbildningen, någonting vi verkligen skulle vilja se på fler håll.

Slutligen behöver vi en tydligare arbetsmarknadskoppling inom vuxenutbildningen. Vi vill uppmuntra fler företag att bidra till yrkesutbildning, till exempel genom skattelättnader för att själva anordna utbildningar, och för privatpersoner, enskilda individer, som vill vidareutbilda sig.

Om du redan har ett jobb, har jobbat länge i ditt yrkesliv och känner att kroppen inte orkar längre och därför vill byta spår och utbilda dig till någonting annat är det i dag väldigt svårt att få möjlighet till den typen av omställning. Det är ju sällan så att din nuvarande arbetsgivare skulle finansiera en utbildning som innebär att du kommer att byta yrke och arbetsgivare. Dörren till komvux är tyvärr i många kommuner då stängd, och därför vill vi bland annat införa ett rutavdrag för utbildning för den som själv vill investera i sin egen vidareutbildning.

Fru talman! Det här är några av de många reformer som vi vill se på vuxenutbildningsområdet. Det som byggt Sverige starkt är ju alla de hårt arbetande personer som går upp på morgonen, går till jobbet och bidrar till vårt gemensamma. Samtidigt som Socialdemokraterna vill bygga ut bidragspolitiken och fortsätter med sin gömma-glömma-politik kommer vi moderater alltid att stå upp för de människor som ställer väckarklockan, går upp och bidrar till att försörja sig själva. Därför behöver vi införa en arbetslinje också i vuxenutbildningen.

Fru talman! Med detta tackar jag för ordet och yrkar bifall till reservation 7 under punkt 3.

Anf. 158 ALIREZA AKHONDI (C):

Fru talman! Det var mycket klokskap i Josefin Malmqvists inlägg, ska jag börja med att säga. Vuxenutbildningen behöver reformeras. Det håller

jag med om. Sedan kan fundera på om ytterligare avdrag i beskattningssystemet är rätt väg att gå. Det kan vi dividera om.

Vuxenutbildningen är viktig, inte bara ur ett individperspektiv utan också ur ett systemperspektiv. Den påverkar arbetsmarknadens funktions sätt i dess grundläggande fundament, och jag är inte så lite stolt över att stå här i dag och kunna skryta lite om att vi snart kommer att få ett fantastiskt, världsunikt system med omställning som tar sikte på frågor som vi i politiken har diskuterat länge, nämligen det livslånga lärandet och hur vi säkerställer att människor ska kunna fortbildas och kompetensutvecklas hela livet. Vi vet ju att våra utbildningar inte längre räcker ett helt yrkesliv. Det händer mycket inom digitalisering och automatisering, och då är det klart att vi alla behöver fylla på för att fortsatt vara attraktiva på svensk arbetsmarknad.

Var fjärde elev som lämnar gymnasiet gör det med ofullständiga betyg. Därför är en vuxenutbildning av hög kvalitet helt avgörande för att skapa ytterligare förutsättningar för de här personerna att få nya och bättre livschanser senare i livet.

I den bästa av världar lyckas vi få fler människor att läsa yrkesprogram på gymnasiet. Men när det inte sker är det otroligt viktigt att det finns vägar till dessa yrken via vuxenutbildningen. Vi ser hur bransch efter bransch skriker efter kompetens. I många branscher krävs det specifika yrkesutbildningar. Tyvärr lyckas vi inte fylla dem fullt ut, vilket jag tycker är beklagligt. Just nu har vi en situation med 218 000 lediga jobb på Platsbanken. Hör och häpna – 218 000 lediga jobb! Det är en gigantisk förlust både för individerna och för Sverige som nation att vi inte lyckas försörja företagen som skapar jobb och ger skatteintäkter till välfärden med den kompetens som behövs.

Centerpartiet ser därför behov av reformer för att utveckla yrkesvux. Det behövs långsiktiga planeringsförutsättningar. Den nuvarande ordningen behöver förbättras både för att möta arbetsmarknadens behov och så att man vågar investera i utbildningar som kräver mer resurser. Branscherna behöver även större inflytande för att utveckla och utforma utbildningarna så att de möter arbetsmarknadens behov.

Centerpartiet ser också behov av att stärka stödet till kommunerna och bättre följa upp verksamheten. Vi delar därför Klivautredningens bedömning att Skolinspektionens granskning även ska ske på verksamhetsnivå och att Skolverket ska ta fram stödmaterial för upphandling.

Med detta sagt vill jag rikta mig till Socialdemokraterna och säga att det på riktigt är beklämmande och tråkigt att ni väljer att begrava Klivautredningen. Det fanns väldigt mycket bra saker i den som nu tyvärr inte blir verklighet. Jag tycker att det var väldigt konstigt att man inte ville tillföra den miljard som behövdes för att stärka kvaliteten i enlighet med de förändringar som utredningen föreslog.

Fru talman! Det svenska utbildningssystemet präglas av valfrihet och möjlighet att välja utbildningsanordnare – förutom när det handlar om kommunal vuxenutbildning. Det är ett av få system där det de facto är upp till kommunen att avgöra om det ska finnas valfrihet eller inte. Centerpartiet vill se en vuxenutbildningspeng så att valfrihet möjliggörs även för personer som vill läsa på vuxenutbildningen. Det vore ett bra steg för att skapa mer valfrihet och stärka studenternas förutsättningar.

När jag ändå har ordet tänkte jag få lite feeling kring sfi. När den ordinarie talespersonen inte står i talarstolen kan jag ju passa på att bedriva mitt eget korståg mot sfi.

Sfi är en skolform som är under all kritik. I de allra flesta kommuner erbjuds 15–18 timmar, oavsett vilken nivå man har. Det finns inga bra instrument för progressionmätning, den är inte resultatstyrd och den föregås inte av prov. Inte heller sker några prov efter utbildningen. Trots att det bara krävs 30 högskolepoäng för att man ska vara behörig är det enbart var tredje lärare som är det. Vi satsar en tredjedel så mycket per plats jämfört med vad en gymnasieplats kostar, så det är inte så konstigt att människor inte lär sig svenska. Att lära sig svenska är en grundförutsättning för att man ska kunna vara attraktiv på svensk arbetsmarknad.

Mot den bakgrunden vänder jag mig till Socialdemokraterna. En hel del av de här frågorna hanterades i den nu berömda Klivutredningen som ni valde att begrava, vilket är väldigt, väldigt tråkigt.

Inom ramen för januariavtalet såg vi till att tillsätta en sfi-pengsutredning som tar sikte på den andra delen av det kvalitetslyft som behöver komma på plats för sfi. Det handlar om form och uppnådda resultat i språkutvecklingen. Det är glädjande att utredningen nu har presenterats. Det var faktiskt inte så många dagar sedan den kom. Nu hoppas vi att den snabbt skickas ut på remiss och att den prestationsbaserade ersättningen för sfi ska kunna genomföras.

Fru talman! I betänkandet lyfts även yrkeshögskoleutbildningar upp som en fantastisk framgångssaga i Sverige sedan en tid tillbaka. Det är utbildningar som tas fram utifrån arbetsmarknadens behov. De flesta studenter som läser en YH-utbildning får jobb. Att fortsätta att utveckla YH är nyckelfrågan. I år ökar inte antalet antagningsplatser inom YH, trots stor efterfrågan på kompetens. Flera rapporter har den senaste tiden visat att det är en samhällsekonomiskt lönsam investering. Vi vill se fler utbildningsplatser inom YH framåt. De behöver givetvis gå genom statens budget, men vi vill också öppna för möjligheten att låta privata offentliga arbetsgivare delfinansiera platser på yrkeshögskolan.

Fru talman! Naturligtvis står jag bakom alla Centerpartiets yrkanden i betänkandet. Men jag fick faktiskt välja vilken reservation jag ville yrka bifall till, 3, 11 eller 12, och för tids vinnande tar jag mitt favoritnummer, nämligen reservation 3.

Anf. 159 DANIEL RIAZAT (V):

Fru talman! Jag kommer inte att ha ett lotteri om vilken reservation jag ska yrka bifall till, utan jag yrkar bifall till reservation 16.

Jag vill börja mitt anförande med att rätta föregående talare i talarstolen, Alireza Akhondi från Centerpartiet. Visserligen finns det problem med andelen behöriga lärare på sfi och en rad andra problem, men det största problemet handlar om att man inte har rätt att läsa sfi i Sverige från dag ett, utan man måste ha fått uppehållstillstånd i Sverige för att ha rätt att läsa sfi. Övriga utbildningar som man läser när man kommer till Sverige anordnas av andra aktörer, till exempel ABF och andra organisationer. Men just rätten till sfi är inte något man har från början. Därför är det inte heller så konstigt om människor inte lär sig svenska om de får vänta i flera år. Utan rätt att läsa sfi är det självklart att det kommer att finnas problem.

Fru talman! För många människor har vuxenutbildningen inneburit en andra chans när tidigare skolformer har misslyckats. För andra har det inneburit en chans till yrkesväxling. I dagsläget är särskilda insatser inom både vuxenutbildningen och arbetsmarknadspolitiken nödvändiga för att förbättra möjligheten till utbildning och för att underlätta den framtida kompetensförsörjningen.

Kommunernas förutsättningar och engagemang för komvux varierar dock runt om i landet. Det kan leda till problem för både enskilda individer och samhället. Att ha rätt till utbildning och att få undervisning av högsta kvalitet likvärdigt över hela landet är en angelägenhet för alla. En likvärdig utbildning och ett likvärdigt utbildningsutbud förutsätter en likvärdig ekonomi, och ett statligt ekonomiskt ansvar är därmed centralt för att nå detta. Likvärdiga förutsättningar innebär inte lika mycket pengar till alla kommuner utan att resurserna ska fördelas efter behov – detta till skillnad från pengar efter vad en kommun vill och kan betala, som det är i dagens läge.

Fru talman! Området är brett, och jag har valt att fokusera på två delområden som jag menar är särskilt viktiga i dag.

Under pandemin kunde vi alla konstatera att det var otroligt viktigt med tillgång till en bra och likvärdig äldreomsorg i hela landet. Vänsterpartiet vill ha en jämlik och jämställd äldreomsorg med hög kvalitet. Personal med rätt kompetens är en förutsättning för att sådan äldreomsorg ska kunna bedrivas.

Det kommer att råda brist på utbildade undersköterskor i framtiden. För att kompetensförsörjningen ska vara tryggad på lång sikt måste yrket bli mer attraktivt. Undersköterskeyrket har varit föremål för en rad olika utredningar, och för ungefär ett och ett halvt år sedan lämnade regeringen propositionen *Stärkt kompetens i vård och omsorg – reglering av undersköterskeyrket*. Där föreslogs bland annat att yrket undersköterska ska regleras med en skyddad yrkestitel.

Vänsterpartiet anförde i en följdmotion att yrket undersköterska bör regleras genom en skyddad titel och förbehåll av arbetsuppgifter med motiveringen att en reglering av undersköterskans arbetsuppgifter troligen skulle skapa incitament för arbetsgivare att anställa fler undersköterskor samt för den enskilde att utbilda sig.

Med hänsyn till förväntad ökad förekomst under de kommande åren av omfattande och sammansatta vårdbehov bland äldre – vilket vi också såg under pandemin – som får kommunal vård och omsorg i kombination med ökade kvalitetskrav är det angeläget att undersköterskors kompetens regleras tydligare och säkerställs.

Skolverket har beslutat om ett reviderat vård- och omsorgsprogram inom gymnasieskolan, som började gälla i juli förra året. Det är bra. Det har utformats nationella yrkespaket med förslag på innehåll i sammanhållna yrkesutbildningar som kan ges inom komvux.

Dock kommer innehållet i vård- och omsorgsutbildningarna för vuxna att variera kraftigt eftersom huvudmännen kan välja hur de ska använda de nationella yrkespaketen. De så kallade uppdragsutbildningarna är ofta kortare än utbildningar som ges i form av det nationella yrkespaketet.

Enligt en annan utredning, SOU 2019:20, har drygt 70 procent av anställda undersköterskor en kommunal vuxenutbildning eller annan vuxenutbildning inom vård och omsorg. För en stor andel av de anställda inom vården kommer utbildningsinnehållet att skilja sig på grund av att kommu-

nerna kan välja att ha olika slags innehåll i utbildningarna. Det leder till att likvärdigheten inte säkras över hela landet. Därför anser vi att regeringen bör uppdra åt en lämplig myndighet att ta fram tydligare nationella riktlinjer som bygger på det förra förslaget från regeringen. Men det måste tydliggöras så att det gäller samtliga utbildningar för undersköterskor.

Fru talman! Det andra ämnet jag tänkte ta upp handlar om adopterades rätt till modersmålsundervisning. I Sverige finns tusentals människor som har blivit adopterade från andra länder. Det är personer som har rätt att lära sig om sitt ursprung och ska ha rätt att lära sig sitt språk. När man är barn och går i skolan har man rätt att läsa modersmål. Men detta bygger på att det ska finnas grundläggande kunskaper i språket och engagemang från de föräldrar som har tagit hit dem.

På senare år har det uppdagats oegentligheter kring internationella adaptioner. Riksdagen har på initiativ av Vänsterpartiet beslutat att dessa adaptioner ska utredas. Hittills har bristen på engagemang från svenska myndigheter inneburit att informationsinhämtandet och kunskapsspridningen om dessa oegentligheter har fallit på ideella organisationer i Sverige. Ett av problemen har varit att man inte har fått lära sig sitt modersmål.

Svenska medborgare som har kommit till Sverige genom adoption har fått bilda egna föreningar för att till exempel fördjupa sig i omständigheterna till varför de har kommit hit. Språkbarriären har varit ett av de största problemen som har försvårat för adopterade att ta del av information om sin bakgrund. I exempelvis Chile sker utredningsarbetet på spanska, som sedan måste översättas av ideella krafter till svenska så att informationen kan spridas till berörda personer.

Vi menar att det behövs ett starkare regelverk för att se till att adopterade ska ha rätten att lära sig sitt modersmål i vuxenutbildningen, för att kunna underlätta detta arbete. Vi menar alltså att en utökad rätt att studera det egna modersmålet bör utredas omedelbart.

Anf. 160 ALIREZA AKHONDI (C) replik:

Fru talman! Jag är egentligen hungrig, och efter detta ska jag dessutom sätta mig i bilen och köra till Sibbhult. Men när en vänsterpartist så tydligt bjuder upp till dans kan man inte vara den som tackar nej, även om klockan är mycket.

Innan Ukrainakrisen slog till var det ungefär 26 procent av alla asylansökningar som beviljades, Daniel Riazat. Det är inte så konstigt att man måste vänta tills man vet om man får stanna i Sverige eller inte innan man får ta del av sfi-undervisningen. Det är inga konstigheter, kan jag tycka. Sedan är det jättebra att vi ändå inte vill förlora tid och därför erbjuder svenska från dag ett, då med hjälp av folkbildningen och dess resurser. Det är också ett sätt att stärka folkbildningen.

Mig veterligen är Daniel Riazat Vänsterpartiets utbildningspolitiska talesperson – han nickar – och jag kan tycka att det är lite beklagligt att han inte riktigt behärskar sfi-frågan, fru talman. Jag har själv varit chef för en sådan verksamhet i kommunal förvaltning, och bristerna handlar inte riktigt om när man får börja. De handlar i stället om antalet timmar man erbjuds och hur resultatet mäts – ersättningarna betalas efter resultat – samt om form, innehåll och så vidare. Framför allt handlar det om lärarnas behörighet och att de faktiskt klarar av att lära ut.

Jag hade egentligen ingen fråga till Daniel Riazat, vilket kanske är meningen med ett sådant här replikskifte. Men ändå: Hur kommenterar Daniel Riazat mina påståenden?

Prot. 2021/22:95

7 april

Vuxenutbildning

Anf. 161 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Fru talman! Alla som sitter i utbildningsutskottet vet att jag gillar replikskiften – och allra mest älskar jag replikskiften utan tydliga frågor, för det ger mig en bra möjlighet att fortsätta förklara Vänsterpartiets politik på området.

Eftersom Alireza Akhondi inte är ordinarie ledamot i utbildningsutskottet känner han inte till vilka motioner jag brukar väcka – det är inte så märkligt – men till att börja med vill jag säga att jag har väckt motioner bland annat i frågan om utbildningsnivån på personalen. Jag har också lagt fram förslag till kammaren när det gäller hela strukturen i sfi. Bland annat ska man kunna läsa sfi tidigare.

Vi menar från Vänsterpartiets sida att det är avgörande att människor får läsa sfi tidigare. Jag kan ta mitt eget, eller snarare min mors, fall som exempel: Vi bodde i Sverige i fyra år innan vi fick veta om vi skulle få stanna eller inte, och under den tiden hade min mamma inte rätt att läsa sfi. Nu kunde hon via sin praktik lära sig svenska på en arbetsplats i stället, men alla har inte haft förmånen att göra det. Därför är det viktigt med sfi från dag ett.

När det sedan gäller frågan om en sfi-peng, vilket nämnades tidigare, menar jag att det vore fruktansvärt med tanke på att vi ser hur det har gått i resterande delen av utbildningsväsendet. Vi har en skolpeng som används av aktörer på marknaden som ett sätt att locka till sig människor och berika sig på våra skatteredel. Vi vet att det även i det här fallet kommer att leda till oegentligheter som olika aktörer redan har varit ute och fördömt. De har sagt att detta inte ska få förekomma.

Om du nu har arbetat inom vuxenutbildningen, Alireza Akhondi, kan du fråga dem om de skulle vilja ha en sfi-peng. Svaret kommer att bli nej.

Anf. 162 ALIREZA AKHONDI (C) replik:

Fru talman! Daniel Riazat kommer med en massa grundlösa påståenden om en marknadsskola. Vad är det för någonting? Jag har liksom aldrig förstått vad ledamoten Daniel Riazat pratar om när han pratar om marknadsskolor.

Det är jättebra att vi har ett skolpengssystem. Valfrihet är fantastiskt bra och någonting vi ska värna och utveckla. Det innebär inte att dagens friskolesystem inte har brister; självklart har det brister, och det är klart att man bör ta itu med de problem som finns. Alternativet är att gå tillbaka till det system Daniel Riazat så varmt förespråkar, det vill säga att det är föräldrarnas plånbok som avgör människors livschanser. Den avgör vilka områden de kan skriva sina barn i för att barnen ska få gå i de skolorna och så vidare.

Jag tycker att barn som jag, som har vuxit upp i Tensta, faktiskt ska få välja var de vill gå i skolan. Jag vill ge de barnen och eleverna den möjligheten, och samma sak gäller vuxenutbildningen. Varför ska man inte kunna få välja vilken aktör som passar en bäst och som erbjuder de utbildningar och den pedagogik som passar en? Varför vill Daniel Riazat och Väns-

terpartiet alltid hindra människor från att göra egna val och kunna påverka sin framtid – och även ta ansvar för de val de gör?

I stället vill man peka ut en hel sektor som fiffilare och fuskare som bara vill berika sig. Det är beklämmande på riktigt.

Anf. 163 DANIEL RIAZAT (V) replik:

Fru talman! Nu vet jag inte riktigt vad det här hade att göra med vuxenutbildningen – jag drog bara ett exempel – men låt mig förklara.

Centerpartiet är med och styr i en stor majoritet av landets kommuner. Centerpartiet har varit med och tagit fram huvuddelen av rikspolitiken under ett antal av de senaste åren och tidigare även suttit i regeringen. Alla de saker Alireza Akhondi i dag står här och anklagar systemet och Vänsterpartiet för är saker som Centerpartiet självt har antingen varit med och skapat eller sett till att förvärra.

Det är intressant att exemplet Tensta kommer upp, för jag tror inte att det har gått ens två dagar sedan Centerpartiet var med och sålde ut Tensta gymnasium till ett privat fastighetsbolag för att kunna låta våra resurser gå till vinster. Vad är det för valfrihet man pratar om när barnen i Tensta inte ska få gå i en kommunal skola om de nu vill göra det, fru talman? Valfriheten blir i stället valfrihet för olika aktörer i Luxemburg och banker i olika länder i Europa och i skatteparadis. Är det deras valfrihet att locka till sig de mest lönsamma eleverna som är Centerpartiets valfrihet? Det är inte vad Vänsterpartiet menar med valfrihet.

Valfriheten handlar om att vi måste ha rätt till en likvärdig och jämlik utbildning över hela landet. I dag är det inte så, och en stor anledning till det är det Centerdrivna marknadsexperiment som har fått pågå i Sverige i 30 år – och som i dag har börjat drabba även vuxenutbildningen. Det ser vi i kommun efter kommun. Centerpartiet är dessutom med och gör stora nedskärningar i majoriteten av kommunerna. Det är inte valfrihet för någon.

Anf. 164 CHRISTIAN CARLSSON (KD):

Fru talman! I Sverige prioriteras det livslånga lärandet. Här är och ska det vara möjligt att återgå till studier för att bygga på sin kompetens vid komvux, folkhögskolor eller lärcenter när så behövs.

Vi kristdemokrater vill öppna upp möjligheterna till fortsatta studier ytterligare. Först och främst vill vi utreda möjligheten att införa ett fritt skolval inom komvux, och med det menar vi att man ska kunna söka en utbildningsplats i en annan del av landet utan att nekas detta om en viss utbildning inte tillhandahålls i den egna kommunen. Så är inte fallet.

Det har inte heller varit möjligt för någon med gymnasieexamen att via komvux läsa in ett annat gymnasieprogram. Omval har kunnat göras under gymnasietiden men inte efter, vilket förstås är ett problem.

Inom de gröna näringarna, för att ta ett exempel, är det stor brist på arbetskraft. För att gå en utbildning med inriktning mot de gröna näringarna på yrkeshögskolan ska du ha gått naturbruksgymnasium. Men att man vill jobba med just detta skulle ju kunna vara något som man kommer på senare i livet. Det kanske är först när man ska ärva eller ta över den där gården som man kommer fram till att man också vill bruka jorden och skogen som hör till. I ett sådant läge är det fantastiskt om det finns möjligheter att omskola sig. Har man en annan gymnasieutbildning i ryggen ska

man inte av den anledningen nekas att i ett senare skede komma in på yrkeshögskolans program.

Det är viktigt att dörrar öppnas för människor på svensk arbetsmarknad. Men det är också viktigt att vi ser till att stärka den kommunala vuxenutbildningens likvärdighet, kvalitet och effektivitet, och här finns många förbättringar att göra.

För att stärka kvaliteten behöver för det första systematisk tillsyn av vuxenutbildningen bedrivas på både huvudmannanivå och skolenhetsnivå. Tidigare bedrev Skolinspektionen detta endast på huvudmannanivå, vilket vi vet har lett till stora problem. I och med att kommunerna har olika system för att erbjuda vuxenutbildning – vissa erbjuder den i kommunal regi och andra genom upphandling – har vuxenutbildningen inte granskats tillräckligt. Avsaknaden av en fullständig bild har äventyrat vuxenutbildningens kvalitet och likvärdighet. Fusk och glädjebetyg har förtjänstfullt uppmärksammats av såväl TV4:s *Kalla fakta* som Skolvärlden.

Kristdemokraterna välkomnar att Skolinspektionens uppdrag att utöva tillsyn över vuxenutbildningen nu har skärpts. Från och med i år ska myndigheten även granska vuxenutbildningen på skolnivå.

Det finns fler saker vi kan göra för att förbättra kvaliteten. Kristdemokraterna anser att en del av det riktade statsbidraget för yrkesvux bör kunna sökas direkt av företaget eller branschen, tillsammans med utbildningsanordnaren – detta för att underlätta och effektivisera yrkesväxling och regional kompetensförsörjning.

Vi vill också utreda ett nytt upphandlingssystem, som premierar kvalitet före kvantitet i vuxenutbildningen. För att komvux ska vara en likvärdig skolform med kvalitet i första rummet menar vi att det behövs ett alternativt upphandlingssystem. Vi behöver en modell som fördelar resurserna utifrån kvalitet, lärarledd undervisning och kunskapsutveckling.

Avslutningsvis gäller det naturligtvis också att de som tar del av undervisningen har förutsättningar att tillgodogöra sig den. Detta är viktigt för att värna kostnadseffektiviteten i vuxenutbildningen, men framför allt är det naturligtvis viktigt för de elever som investerar sin tid i utbildningen.

Vi menar att man efter en termins studier bör ha ett samtal med den enskilda eleven för att utvärdera hur förutsättningarna för att tillgodogöra sig utbildningen ser ut. En sådan kontrollstation skulle, menar vi, dels kunna stötta eleverna i deras kunskapsinläring, dels ge en mer effektiv vuxenutbildning. Om det visar sig att en elev har låg närvaro eller bristande motivation kan utbildningsplatsen erbjudas en annan elev, som då får chansen att ta ett steg närmare arbetsmarknaden.

Fru talman! Med detta vill jag yrka bifall till reservation 8.

Anf. 165 ANNIKA HIRVONEN (MP):

Fru talman! Vi behöver ställa om Sverige. Nyligen presenterades den senaste rapporten från FN:s klimatpanel, IPCC. Läget är akut. Vi befinner oss i ett klimatnödläge, och det räcker inte med små förändringar. Vi behöver transformera vårt samhälle, från fossila bränslen och slit och släng till 100 procent förnybar energi och en cirkulär ekonomi.

Men, fru talman, det är inte bara energisystemet och produktion och konsumtion som måste ställas om – detta ställs ju inte om av sig självt. I varje bransch som ställer om behöver vi också människor med nya kom-

petenser. I den gröna omställningen behöver vi också en grön omställning av människor – kompetenslyft och kanske till och med karriärbyte.

För, fru talman, ska man gå från att bygga i bara betong till att bygga trähus krävs det andra kunskaper och färdigheter. Där kommer vuxenutbildningen in som en viktig pusselbit i omställningen. Jag vill därför yrka bifall till Miljöpartiets reservation 5 om ett grönt kompetenslyft.

Fru talman! Det är inte heller bara den gröna omställningen som gör att vi i framtiden kommer att behöva mer vuxenutbildning. Vi går också in i en tid med en accelererande digitalisering och ett längre arbetsliv. Vi lever längre, och många av oss kommer att ha flera olika yrken under vårt arbetsliv; det kommer att bli normalt.

Därför är jag också glad över att vi nu snart får på plats ett system där det blir möjligt att få studiemedel och vidareutbilda sig senare i livet. Vi behöver matcha detta med ett utbud av vuxenutbildning som är relevant och aktuellt.

Fru talman! Jag vill också säga några ord om finansieringen av vuxenutbildningen. Vi har i denna kammare talat mycket om den marknadsiering av skolan som pågår. Vuxenutbildningen är lite annorlunda ordnad. Där är kommunen huvudman och upphandlar sedan privata aktörer som bedriver utbildning. Några ber om resultatbaserad finansiering, kanske baserat på vilka betyg eleverna får.

I en granskning som nyligen gjordes av några av dessa så kallade utbildningsaktörer visade det sig att det gavs betyg för sådant som det inte ens undervisats i. Visselblåsande lärare och elever berättade om hur lärarna tvingats och pressats till att sätta falska betyg och hur eleverna stod där utan den kompetens de behövde för att komma i arbete. Det är förfärande, detta fusk och fiffel som tillåtits ske.

Jag är glad att flera förslag för att strama upp detta börjar komma på plats. Men, fru talman, om vi ska komma bort från detta måste vi ta bort vinstintresset ur skolekvationen, även när det gäller vuxenutbildning. Vi behöver se till att bara de som faktiskt har utbildning som målsättning bedriver utbildning. Jag är övertygad om att det är så vi stärker kvaliteten – inte genom lägstaprisupphandlingar.

Fru talman! Timmen är sen. Jag står givetvis bakom alla mina reservationer, och jag skulle kunna hålla ett brandtal om var och en. Men jag stannar där, för tids vinnande.

Anf. 166 TOMAS KRONSTÅHL (S):

Fru talman! Tack, presidiet, för att ni är kvar i denna sena timme! Jag lovade att säga detta, för jag trodde att jag skulle få vara alldeles ensam när det blev min tur, men det är ju några tappra själar kvar här.

I dag debatterar vi vuxenutbildningen. Jag vill börja med att yrka bifall till utbildningsutskottets förslag till beslut.

Jag ska också kommentera lite grann av det Josefin Malmqvist nämnde i sitt anförande. Hon sa att vuxenutbildningen är viktig. Jag delar verkligen den bedömningen, och det gör även regeringen. Josefin sa att vi inte hade fått några reformer på det här området. Då vill jag bara säga att regeringen har satsat medel motsvarande 160 000 nya utbildningsplatser på vuxenutbildning i olika former.

Allt fler inser hur viktig vuxenutbildningen är för det livslånga lärandet och för att möjliggöra en aktiv arbetsmarknadspolitik. Det handlar om att

grundutbilda sig men också om att fylla på med kunskaper och även om att ställa om till ett helt nytt arbetsliv.

För oss socialdemokrater har det länge stått klart att vuxenutbildningen spelar en nyckelroll både för att människor ska komma i jobb och för att säkra behovet av kompetensförsörjning. Därför har också regeringen gjort flera viktiga satsningar för att vuxenutbildningen ska kunna möta de utbildningsbehov som finns både i dag och i morgon. Vuxenutbildningen har blivit ett mycket kraftfullt verktyg för att fler ska komma i arbete och nå en egen försörjning.

Regeringen lade nyligen fram en proposition som tydliggjorde ansvarsfördelningen mellan kommuner och statliga myndigheter, exempelvis Arbetsförmedlingen. Varje individ ska få hjälp med en utbildningsplan. En utbildningsplikt införs. Yrkesutbildning ska kombineras med språkinläring. Språk- och yrkeskunnande vävs ihop och bereder alltså vägen till framtida jobb.

Fru talman! Ett annat exempel, som även Alireza Akhondi var inne på, är Klivautredningen. Här handlar det inte minst om förbättringar och förändringar när det gäller svenska för invandrare. Man konstaterade i utredningen att det krävs tydliggöranden när det gäller kommunernas ansvar och skyldigheter som huvudmän för vuxenutbildningen och sfi. Det handlade om att skärpa kraven på kommunerna att tydligare motivera och stödja men också om att tillgodose att alla elever både påbörjar och slutför sin svenskundervisning. Det är helt avgörande för att de ska kunna gå vidare till mer utbildning eller ett jobb.

Behovet av en bra och kvalitetssäkrad vuxenutbildning i hela landet är stort och helt avgörande om vi ska lyckas med den omfattande utmaningen att tillgodose arbetsmarknadens behov av rätt utbildad arbetskraft. Det handlar om att tillgodose yrkeskompetens till tillverkningsindustrin, hantverksföretagen, teknikföretag med flera och stora delar av den offentliga sektorn, där vi inte minst inom äldreomsorg och sjukvård ser stora behov både nu och i framtiden.

Fru talman! Det är oerhört ledsamt att se att marknadsskolornas avarter finns även inom detta viktiga utbildningsområde. Tyvärr hittar vi i dag inte bara vinstjakt inom skolan utan också inom vuxenutbildningen.

Vi ser upphandlade privata utbildningsanordnare som inte verkar ha det uppdrag man fått förtroende av samhället att utföra som sitt främsta mål. Fokus verkar inte vara på att förse eleverna med de läromedel, praktiska erfarenheter och kompetenser som krävs för att de ska komma i jobb och egen försörjning. Alltför ofta är drivkraften något annat, nämligen vinst.

Vi ser upphandlade skolor som saknar både lärare och praktiska övningsmöjligheter men ändå får fortsätta att kalla sig skolor. Alltför ofta kan de trots magra resultat fortsätta att ta emot elever och göra ännu mer vinst. Det duger naturligtvis inte. Vinstjakten måste få ett slut. Samhället måste ta tillbaka ansvaret för den demokratiska kontrollen och för välfärden. Pengar som är avsedda för vuxnas utbildning och lärande ska också gå dit.

Kommunernas roll som ansvariga huvudmän för all vuxenutbildning måste uppenbarligen tydliggöras ännu mer. Det ska inte vara möjligt att tro att man som kommun kan upphandla bort sitt ansvar som huvudman när det gäller någon form av vuxenutbildning.

Därför är det vällovligt att regeringen nyligen lade fram en proposition som stärker och tydliggör kommunernas ansvar som huvudmän. Kontrollen av verksamheterna behöver verkligen stärkas. Här har Skolinspektionen från att tidigare bara ha granskat kommunen på huvudmannanivå nu också fått i uppdrag av regeringen att granska upphandlade verksamheter som bedrivs av privata utbildningsanordnare. Detta är ett viktigt steg. Min förhoppning är att dessa förstärkta befogenheter ska leda till att både kommuner som huvudmän och privata utbildningsanordnare ser allvaret i detta, så att vi slipper se fortsatta missförhållanden inom detta viktiga utbildningsområde.

Men det finns lyckligtvis många kommuner där både upphandling av privata utbildningsanordnare och samverkan mellan kommuner och arbetsförmedling och annat fungerar väl. Jag hoppas att vi kan låta dessa bli föredömen och goda exempel.

Både det lokala yrkesvux och det regionala yrkesvux har goda förutsättningar att inom många bristyrken utbilda människor till rätt kompetens. Det avgörande är att utbildningarna sker i nära samverkan med det lokala och regionala näringslivet och den offentliga arbetsmarknaden. Det måste bli ett naturligare och tydligare samspel mellan arbetsmarknaden och vuxenutbildningen.

Fru talman! Jag ser verkligen fram emot regeringens kommande proposition när det gäller samverkan mellan flera kommuner – minst tre kommuner – för genomförande av gymnasieutbildningar och förhoppningsvis även vuxenutbildningar. Denna samverkan kommer att möjliggöra att det gymnasiala utbudet blir mer komplett för alla ungdomar oavsett bostadsortens storlek. Det är också en möjlighet att skapa en starkare samverkan mellan näringslivet, offentlig sektor och utbildningssystemet, som i längden skapar en bättre fungerande arbetsmarknad.

Vi måste bli betydligt mer angelägna om att påvisa för ungdomarna vilka framtidsmöjligheter och arbetstillfällen som finns på det lokala och regionala planet, och vi måste anpassa utbildningarna efter dessa behov.

Utbildning ska naturligtvis erbjudas efter individens behov och önskemål men också utifrån arbetsmarknadens behov. Ökad samverkan och bättre insyn i lokala och regionala förutsättningar går hand i hand med att erbjuda intressanta utbildningar som faktiskt leder till jobb. Detta stärker individen, det lokala samhället och kompetensförsörjningen i hela landet.

Anf. 167 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik:

Fru talman! Timmen är sen, men jag kunde inte låta bli att begära replik. I mitt anförande tog jag upp behovet av reformer av vuxenutbildningen i Sverige. Jag noterar att ledamoten Kronståhl då väljer att fokusera på hur mycket pengar som vuxenutbildningen får. Men pengar är ju inte det samma som reformer, fru talman.

Därför undrar jag: Varför motsätter sig Socialdemokraterna nödvändiga reformer för ökad kvalitet inom vuxenutbildningen, till exempel nationella kunskapskrav, nationella prov och externa examinatorer?

Varför motsätter sig Socialdemokraterna reformer för ökad kostnadseffektivitet inom vuxenutbildningen så att det inte är billigast peng per timme utan mest kunskap per investerad skattekrona? Varför motsätter sig Socialdemokraterna sådana reformer? Och slutligen: Varför motsätter sig Socialdemokraterna reformer för ökad flexibilitet inom vuxenutbild-

ningen? Det gör de trots att vi vet att det möjliggör för fler att kunna kombinera omställning och språkstudier med en utbildning för att på så sätt snabbare komma i jobb.

Prot. 2021/22:95

7 april

Vuxenutbildning

Anf. 168 TOMAS KRONSTÅHL (S) replik:

Fru talman! Tack, Josefin Malmqvist, för dessa mycket spännande frågor! Det känns väldigt intressant att du, Josefin, tror att vi motsätter oss förbättringar när vi hela tiden genomför förbättringar.

Du var inne på några reformer och nämnde bland annat ett resultatbaserat ersättningssystem. Det är intressant att vi har ett system där vi upphandlar någon som ska utbilda. För att sedan få dessa att genomföra utbildning – dem vi har upphandlat – och verkligen lyckas måste vi ge dem ytterligare medel för att de ska leverera. Ett sådant system är jag verkligen emot.

Vi måste naturligtvis se till att de kommuner som upphandlar oseriösa aktörer verkligen förstår att deras ansvar är att tillgodose de vuxna den utbildning de har rätt att kräva. Det är vad vi försöker göra genom att exempelvis förstärka Skolinspektionens roll att även kunna granska dessa.

Vi förstärker och reformerar också vuxenutbildningen på så sätt att vi har tagit bort den regel som sa att den som hade minst utbildning fick komma in först. Det har vi ändrat. Nu är det den som har störst behov. Vi menar att den som har bäst förutsättningar att snabbt komma in i arbete eller en vidareutbildning kan få förtur.

Om propositionen går igenom kommer vi också att möjliggöra att man i en arbetsmarknadsregion har rätt att söka vuxenutbildning i de samverkande kommunerna.

Anf. 169 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik:

Fru talman! Jag är glad över att Tomas Kronståhl lyfter fram flera av de reformer som vi är överens om, bland annat förändringen i skollagen om att det inte ska vara den som har kortast utbildning utan den som har störst behov av utbildning som i första hand prioriteras. Det var Socialdemokraterna som införde denna skrivning. Jag är glad över att de nu har ändrat sig på den punkten.

Jag är glad över att Tomas Kronståhl tycker att Skolinspektionen gör ett bra arbete. Jag delar den bilden. Det var alliansregeringen som var pådrivande i detta. Och genom vår budget som gick igenom i höstas fick Skolinspektionen ytterligare medel. Jag är därför glad över att ledamoten delar bilden att detta är viktiga områden.

Det gör mig dock djupt bekymrad att kunskapsnivån uppenbarligen brister när det gäller kostnadseffektivitet och resultatbaserade ersättningssystem. Så där ser verkligheten inte ut i dag. Oavsett om man utför vuxenutbildning i kommunal egenregi eller genom upphandling – kommuner väljer att använda sig av flera olika upphandlingsmodeller, såsom auktorisation eller entreprenadupphandling – finns det olika sätt att ersätta för den tid som eleverna spenderar i skolan.

Vårt fokus och fokus i en resultatbaserad ersättning handlar om vilket resultat man vill att eleven ska nå efter avslutad utbildning. Vill man att fler elever ska avsluta och gå till jobb, kanske inte direkt men i långsiktig egenförsörjning, till exempel sex eller tolv månader efter avslutad utbildning? Vill man att fler ska uppnå ett visst betyg, kanske godkänt betyg,

behövs externa examinatorer som kan säkerställa och kvalitetssäkra de betyg som rektorer och lärare landar i.

Dessa reformer lyser med sin frånvaro hos den socialdemokratiska regeringen. Sådana reformer skulle verkligen behöva komma på plats.

Anf. 170 TOMAS KRONSTÅHL (S) replik:

Fru talman! Jag noterar att Josefin Malmqvist tror att jag tycker att Skolinspektionen gör ett bra arbete. Jag hade helst sett att vi hade ett skolväsen där vi inte behöver en skolinspektion som måste granska dem som ger våra barn och för den delen vuxna en utbildning. Det borde vara självklart att de som bedriver utbildning gör ett sådant bra jobb att vi inte behöver en skolinspektion.

Men när vi nu har ett marknadsskolsystem som gör att vissa kommuner tror att man kan köpa eller sälja sitt ansvar är det för att snabbt komma till rätta med de problem vi har otroligt viktigt att använda den inspektionsmyndighet som ni inrättade till att granska att kvaliteten hålls. Dessa pengar hade kunnat gå till att höja kvaliteten på alla andra skolor i stället, men nu har vi detta system. Jag tycker att de har en viktig roll att fylla i det system som finns.

Fokus på resultat och ett ersättningssystem efter resultat är, menar jag, ett feltänk redan från början. Vi upphandlar något och ska i denna upphandling vara tydliga med vilka resultat som ska levereras. Det betalar vi ju för i grunden. Vi ska inte ha ett system där vi först upphandlar, och om de levererar ska de få extra betalt. Det är inget bra system. Jag är själv företagare. Att ha två ersättningsmodeller kan inte vara ett klokt system.

Anf. 171 MARIA NILSSON (L):

Fru talman! Det sista besök jag gjorde innan pandemin slog till i mars för två år sedan gick till vuxenutbildningen i Göteborg, med särskilt fokus på sfi.

Jag har inte så många minuter på mig, men det finns en grupp som jag verkligen vill fästa kammarens uppmärksamhet på. Det gäller en grupp inom sfi och hur pandemin har påverkat denna grupp.

Pandemin har naturligtvis – det vet vi – inneburit påfrestningar för hela utbildningsväsendet. Flera internationella studier har påvisat betydande kunskapsstapp. Inte minst har elever med svårigheter drabbats mest då de gynnas mest av lärarledd undervisning. Det är därför av särskild vikt att vi genomför en kartläggning av de elever inom sfi-utbildningen som har gått studieväg 1 och 2.

Det här är elever som har särskilt kort utbildningsbakgrund och har på ett särskilt sätt drabbats av att inte ha lärarledd undervisning. De har fått vara hemma, kanske med otillfredsställande verktyg för sin undervisning. Det här kan ha varit två förlorade år, och vi måste ta reda på vad som har hänt med dessa elever. Är det elever som hittar tillbaka till sfi-utbildningar? Är det elever som har gått vidare till jobb? Det vore fantastiskt. Men är det också elever som bara har försvunnit, som kanske sitter hemma, måste det kartläggas, och åtgärder måste identifieras. Dessa elever är viktiga.

Fru talman! Jag skulle också vilja säga några ord om lärarna inom komvux. Vi talar inte ofta om komvuxlärare. Det är en lika viktig grupp som den grupp vi ofta talar om då vi säger att lärare är en väldigt viktig pro-

fession inom ungdomsskolan. Det finns flera sätt att höja andelen behöriga lärare inom komvux. Det handlar inte minst om att förbättra arbetsmiljön och villkoren.

Vi i Liberalerna förslår bland annat i vår motion att man ska sätta stopp för det vi kallar okontrollerat kontinuerligt intag av nya elever i komvux. Det behöver regleras genom fasta tidpunkter, till exempel en gång per kvartal, för att man ska kunna bedriva en utbildning som präglas av struktur. Som lärare måste man kunna organisera sin undervisning och sin utbildning. Därför måste mottagandet av nya elever ske under mer ordnade former.

Jag vill också understryka behovet av behöriga lärare inom sfi. Vi har hört från den här talarstolen att just sfi är en utbildningsform där det finns minst andel behöriga lärare.

Fru talman! Jag står bakom alla Liberalernas reservationer, men för tids vinning yrkar jag bifall till reservation nummer 4.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 20 april.)

§ 12 Bordläggning

Följande dokument anmäldes och bordlades:

Propositioner

2021/22:217 Stärkt kontroll och kvalitet i folkbokföringen
2021/22:219 Ordning och reda på avfallet
2021/22:224 Utvisning på grund av brott – ett skärpt regelverk
2021/22:225 Den offentliga sektorns tillgängliggörande av data

Skrivelse

2021/22:90 Nordiskt samarbete 2021

Motioner

med anledning av prop. 2021/22:179 Ett bättre premiepensionssystem
2021/22:4542 av Julia Kronlid m.fl. (SD)

med anledning av prop. 2021/22:180 Höjt bostadstillägg till pensionärer
och höjt minimibelopp vid fastställande av avgifter enligt socialtjänst-
lagen

2021/22:4488 av Ida Gabrielsson m.fl. (V)
2021/22:4606 av Rasmus Ling (MP)

med anledning av prop. 2021/22:181 Justerade åldersgränser i pensions-
systemet och i kringliggande system

2021/22:4506 av Ida Gabrielsson m.fl. (V)
2021/22:4543 av Julia Kronlid m.fl. (SD)

med anledning av prop. 2021/22:184 Regional fysisk planering i Hallands
län

2021/22:4517 av Momodou Malcolm Jallow m.fl. (V)

§ 13 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 6 april

2021/22:440 Bättre järnvägsunderhåll

av *Jens Holm* (V)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:441 Bristen på anstaltsplatser

av *Tobias Andersson* (SD)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:442 Det dödliga skjutvapenvåldet

av *Tobias Andersson* (SD)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:443 Kriminalisering av rymning

av *Tobias Andersson* (SD)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:444 Ökat bostadsbyggande på landsbygden

av *Helena Lindahl* (C)

till statsrådet Johan Danielsson (S)

§ 14 Anmälan om frågor för skriftliga svar

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 6 april

2021/22:1422 Mindre sjukhus

av *Lars Beckman* (M)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2021/22:1423 Tillsyn av det statliga finmaskiga vägnätet på landsbygden

av *Mikael Larsson* (C)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:1424 Bistånd till den palestinska myndigheten

av *Björn Söder* (SD)

till statsrådet Matilda Ernkrans (S)

2021/22:1425 Definitioner av djurförsök

av *Staffan Eklöf* (SD)

till statsrådet Anna-Caren Säterberg (S)

2021/22:1426 Definitioner av djurförsök

av *Staffan Eklöf* (SD)

till utbildningsminister Anna Ekström (S)

2021/22:1427 Utvisning av ryska diplomater

av *Björn Söder* (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:1428 Giftunnor längs kusten

av *Kjell Jansson* (M)

till klimat- och miljöminister Annika Strandhäll (S)

2021/22:1429 Resultatet av EU:s skuldfond

av *Tobias Andersson* (SD)
till statsrådet *Hans Dahlgren* (S)

2021/22:1430 Subventionerna till serverhallarna

av *Josef Fransson* (SD)
till näringsminister *Karl-Petter Thorwaldsson* (S)

2021/22:1431 Bedrägeribrott mot äldre

av *Tobias Andersson* (SD)
till justitie- och inrikesminister *Morgan Johansson* (S)

2021/22:1432 Handläggningstiderna för samordningsnummer

av *Jonny Cato* (C)
till finansminister *Mikael Damberg* (S)

2021/22:1433 Ryska spioner

av *Ann-Sofie Alm* (M)
till justitie- och inrikesminister *Morgan Johansson* (S)

2021/22:1434 Utvisning av tre ryska diplomater

av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister *Ann Linde* (S)

2021/22:1435 Mobiltäckning på tåg

av *Jens Holm* (V)
till statsrådet *Khashayar Farmanbar* (S)

2021/22:1436 Avräkningar mot biståndet för flyktingmottagande från Ukraina

av *Yasmine Posio* (V)
till finansminister *Mikael Damberg* (S)

2021/22:1437 Uteslutning av Ryssland från FN:s människorättsråd

av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister *Ann Linde* (S)

2021/22:1438 Ekonomiska migranter i flyktingvågen från Ukraina

av *Tobias Andersson* (SD)
till statsrådet *Anders Ygeman* (S)

2021/22:1439 Krigsbrottsutredning av och åtal mot krigsförbrytare

av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister *Ann Linde* (S)

§ 15 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 6 april

2021/22:1354 Nekat arbetstillstånd för säsongarbetare från Ukraina

av *Betty Malmberg* (M)
till statsrådet *Anders Ygeman* (S)

2021/22:1355 En effektivare tillståndsprövning

av *Mattias Bäckström Johansson* (SD)
till statsrådet *Khashayar Farmanbar* (S)

2021/22:1356 Bostäder till skyddssökande från Ukraina

av *Roger Hedlund* (SD)
till statsrådet *Anders Ygeman* (S)

2021/22:1359 Transportörsansvar för id-kontroller

av *Mikael Larsson* (C)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:1358 Pneumokockvaccin

av *Acko Ankarberg Johansson* (KD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2021/22:1357 Dellenbanan

av *Jens Holm* (V)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:1362 Taiwans deltagande i the Leaders Network

av *Markus Wiechel* (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:1372 Rapport om den svenska pandemihanteringen

av *Markus Wiechel* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2021/22:1365 Nordiska rådets temasession

av *Rasmus Ling* (MP)

till statsrådet Anna Hallberg (S)

2021/22:1361 Statsbidrag till enskild väghållning

av *Mikael Larsson* (C)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:1364 Boendestandarden på MHS Karlberg

av *Jörgen Berglund* (M)

till statsrådet Max Elger (S)

2021/22:1360 Beredskapsflygplatser i alla län

av *Mikael Larsson* (C)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:1368 Ränkteavdrag för elnätsinfrastruktur

av *Camilla Brodin* (KD)

till finansminister Mikael Damberg (S)

2021/22:1363 Elsparkcyklar

av *Camilla Brodin* (KD)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

2021/22:1378 Fler organiserade veteraner

av *Jörgen Berglund* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2021/22:1383 It-säkerheten i regeringens mejl

av *Alexandra Anstrell* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2021/22:1373 Öresundspendlingen och kravet på försörjning för permanent uppehållstillstånd

av *Robert Hannah* (L)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2021/22:1370 Riskerna för smuggling av vapen från Ukraina till Sverige

av *Tobias Andersson* (SD)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:1397 Ökade kostnader för företagen på grund av höga energipriser

av *Lotta Olsson* (M)

till näringsminister Karl-Petter Thorwaldsson (S)

2021/22:1374 Problemen för Sveriges lantbrukare

av *Ann-Charlotte Hammar Johnsson* (M)

till statsrådet Anna-Caren Säterberg (S)

2021/22:1382 Åtgärder med anledning av höga elpriser

av *Mats Persson* (L)

till statsrådet Khashayar Farmanbar (S)

2021/22:1377 Riskerna för exploatering av ukrainska flyktingar

av *Tobias Andersson* (SD)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2021/22:1367 Ryska agenter

av *Markus Wiechel* (SD)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:1381 Mer inhemskt drivmedel

av *Lotta Olsson* (M)

till statsrådet Khashayar Farmanbar (S)

2021/22:1366 Tjänstledighet för reservofficerare

av *Mikael Oscarsson* (KD)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2021/22:1375 Ukrainska flyktingars säkerhet

av *Tobias Andersson* (SD)

till statsrådet Anders Ygeman (S)

2021/22:1376 Samarbete med näringslivet gällande försvarsmateriel till Ukraina

av *Alexandra Anstrell* (M)

till försvarsminister Peter Hultqvist (S)

2021/22:1371 Import av gas och olja från Ryssland

av *Rasmus Ling* (MP)

till statsrådet Khashayar Farmanbar (S)

2021/22:1369 Risker för ökad smittspridning av rabies och andra farliga smittor

av *Alexandra Anstrell* (M)

till statsrådet Anna-Caren Säterberg (S)

2021/22:1379 Fängslandet av Aleksej Navalnyj

av *Maria Nilsson* (L)

till utrikesminister Ann Linde (S)

2021/22:1398 En havsmiljöproposition

av *Betty Malmberg* (M)

till klimat- och miljöminister Annika Strandhäll (S)

2021/22:1392 Odlingstörv

av *Betty Malmberg* (M)

till klimat- och miljöminister Annika Strandhäll (S)

2021/22:1393 Unga flickors rätt till tryggt stöd vid hedersrelaterat förtryck

av *Linda Lindberg* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2021/22:1395 End-of-waste-kriterier

av *Betty Malmberg* (M)

till klimat- och miljöminister Annika Strandhäll (S)

2021/22:1384 Problemen med väntetiderna för pass

av *Markus Wiechel* (SD)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

Prot. 2021/22:95
7 april

2021/22:1386 Väsentider för pass

av *Helena Storckenfeldt* (M)

till justitie- och inrikesminister Morgan Johansson (S)

2021/22:1387 Remissvaret från Inspektionen för socialförsäkringen

av *Maria Malmer Stenergard* (M)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2021/22:1388 Beredningskravet

av *Maria Malmer Stenergard* (M)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2021/22:1389 Remissvar från Pensionsmyndigheten

av *Maria Malmer Stenergard* (M)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2021/22:1390 Remissvar från Statens tjänstepensionsverk

av *Maria Malmer Stenergard* (M)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2021/22:1391 Remissvar från Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering

av *Maria Malmer Stenergard* (M)

till statsrådet Ardalan Shekarabi (S)

2021/22:1385 Förlossningsskador i vården

av *Linda Lindberg* (SD)

till socialminister Lena Hallengren (S)

2021/22:1380 Förbifart Örnsköldsvik

av *Anna-Belle Strömberg* (S)

till infrastrukturminister Tomas Eneroth (S)

§ 16 Kammaren åtskildes kl. 21.10.

Sammanträdet leddes

av talmannen från dess början till ajourneringen kl. 13.55,

av andre vice talmannen därefter till och med § 7 anf. 92 (delvis),

av förste vice talmannen därefter till och med § 8 anf. 123 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter till och med § 10 anf. 153 (delvis) och

av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

GERGÖ KISCH

/Olof Pilo

§ 1 Justering av protokoll.....	1
§ 2 Anmälan om subsidiaritetsprövning.....	1
§ 3 Ärenden för hänvisning till utskott.....	1
§ 4 Extra ändringsbudget för 2022 – Åtgärder för att stärka rikets militära försvar och kompensation till hushållen för höga elpriser.....	1
Finansutskottets betänkande 2021/22:FiU47.....	1
Anf. 1 ÅSA WESTLUND (S).....	1
Anf. 2 MARTIN ÅDAHL (C).....	4
Anf. 3 ANNIKA HIRVONEN (MP).....	6
Anf. 4 ELISABETH SVANTESSON (M).....	8
Anf. 5 MARTIN ÅDAHL (C) replik.....	10
Anf. 6 ELISABETH SVANTESSON (M) replik.....	11
Anf. 7 MARTIN ÅDAHL (C) replik.....	11
Anf. 8 ELISABETH SVANTESSON (M) replik.....	11
Anf. 9 ÅSA WESTLUND (S) replik.....	12
Anf. 10 ELISABETH SVANTESSON (M) replik.....	12
Anf. 11 ÅSA WESTLUND (S) replik.....	13
Anf. 12 ELISABETH SVANTESSON (M) replik.....	13
Anf. 13 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik.....	14
Anf. 14 ELISABETH SVANTESSON (M) replik.....	14
Anf. 15 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik.....	15
Anf. 16 ELISABETH SVANTESSON (M) replik.....	15
Anf. 17 CHARLOTTE QUENSEL (SD).....	16
Anf. 18 MARTIN ÅDAHL (C) replik.....	17
Anf. 19 TALMANNEN.....	18
Anf. 20 CHARLOTTE QUENSEL (SD) replik.....	18
Anf. 21 MARTIN ÅDAHL (C) replik.....	18
Anf. 22 CHARLOTTE QUENSEL (SD) replik.....	18
Anf. 23 ÅSA WESTLUND (S) replik.....	19
Anf. 24 CHARLOTTE QUENSEL (SD) replik.....	19
Anf. 25 ÅSA WESTLUND (S) replik.....	20
Anf. 26 TALMANNEN.....	20
Anf. 27 CHARLOTTE QUENSEL (SD) replik.....	20
Anf. 28 ALI ESBATI (V).....	21
Anf. 29 TALMANNEN.....	23
Anf. 30 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik.....	24
Anf. 31 ALI ESBATI (V) replik.....	24
Anf. 32 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik.....	25
Anf. 33 ALI ESBATI (V) replik.....	25
Anf. 34 MARTIN ÅDAHL (C) replik.....	25
Anf. 35 ALI ESBATI (V) replik.....	26
Anf. 36 MARTIN ÅDAHL (C) replik.....	26
Anf. 37 ALI ESBATI (V) replik.....	26
Anf. 38 JAKOB FORSSMED (KD).....	27
Anf. 39 MATS PERSSON (L).....	28
(Beslut fattades under § 6.).....	29

Ajournering	29
Återupptaget sammanträde	29
§ 5 Statsministerns frågestund	29
<i>Antalet utvisade ryska diplomater</i>	29
Anf. 40 ULF KRISTERSSON (M)	29
Anf. 41 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	30
Anf. 42 ULF KRISTERSSON (M)	30
Anf. 43 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	30
<i>Regeringens kriminalpolitik</i>	31
Anf. 44 HENRIK VINGE (SD)	31
Anf. 45 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	31
Anf. 46 HENRIK VINGE (SD)	32
Anf. 47 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	32
<i>Sveriges roll i arbetet mot krigsbrott</i>	33
Anf. 48 ANNIE LÖÖF (C)	33
Anf. 49 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	33
Anf. 50 ANNIE LÖÖF (C)	34
Anf. 51 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	34
<i>Stopp för import av rysk gas och olja</i>	34
Anf. 52 NOOSHI DADGOSTAR (V)	34
Anf. 53 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	35
Anf. 54 NOOSHI DADGOSTAR (V)	35
Anf. 55 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	35
<i>Importstopp för rysk fossil energi</i>	36
Anf. 56 JAKOB FORSSMED (KD)	36
Anf. 57 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	36
Anf. 58 JAKOB FORSSMED (KD)	36
Anf. 59 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	36
<i>Ett nationellt säkerhetsråd</i>	37
Anf. 60 JOHAN PEHRSON (L)	37
Anf. 61 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	37
Anf. 62 JOHAN PEHRSON (L)	38
Anf. 63 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	38
<i>Stoppad import av ryskt fossilt bränsle</i>	38
Anf. 64 PER BOLUND (MP)	38
Anf. 65 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	39
Anf. 66 PER BOLUND (MP)	40
Anf. 67 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	40
<i>Garantitillägg till pensionärer</i>	40
Anf. 68 TERESA CARVALHO (S).....	40
Anf. 69 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	40
<i>Regeringens jobbpolitik</i>	41
Anf. 70 MATS GREEN (M)	41
Anf. 71 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	41
<i>Kvotflyktingar och ukrainska flyktingar</i>	42
Anf. 72 LUDVIG ASPLING (SD).....	42
Anf. 73 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	42
<i>Utvisning av kurder</i>	42
Anf. 74 DANIEL RIAZAT (V).....	42
Anf. 75 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S)	43

<i>Stödpaket till Ukraina</i>	43	Prot. 2021/22:95
Anf. 76 MIKAEL OSCARSSON (KD).....	43	7 april
Anf. 77 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	43	-----
<i>Ukrainska flyktingars etablering på arbetsmarknaden</i>	43	
Anf. 78 ROGER HADDAD (L).....	43	
Anf. 79 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	44	
<i>En jämlik skola</i>	44	
Anf. 80 GUNILLA SVANTORP (S)	44	
Anf. 81 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	44	
<i>Åtgärder mot gängkriminaliteten</i>	45	
Anf. 82 JOHAN FORSSELL (M)	45	
Anf. 83 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	45	
<i>Sfi-undervisning för ukrainska kvinnor</i>	45	
Anf. 84 ROBERT HANNAH (L).....	45	
Anf. 85 Statsminister MAGDALENA ANDERSSON (S).....	46	
Ajournering	46	
Återupptaget sammanträde	46	
§ 6 Beslut om ärende som slutdebatterats vid dagens		
sammanträde	46	
FiU47 Extra ändringsbudget för 2022 – Åtgärder för att		
stärka rikets militära försvar och kompensation till		
hushållen för höga elpriser	46	
§ 7 Jordbrukspolitik	48	
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2021/22:MJU21	48	
Anf. 86 KRISTINA YNGWE (C)	48	
Anf. 87 JOHN WIDEGREN (M)	50	
Anf. 88 STAFFAN EKLÖF (SD).....	52	
Anf. 89 KRISTINA YNGWE (C) replik	55	
Anf. 90 STAFFAN EKLÖF (SD) replik	55	
Anf. 91 KRISTINA YNGWE (C) replik	55	
Anf. 92 STAFFAN EKLÖF (SD) replik	56	
Anf. 93 MAGNUS OSCARSSON (KD).....	56	
Anf. 94 MARIA GARDFJELL (MP).....	59	
Anf. 95 STAFFAN EKLÖF (SD) replik	61	
Anf. 96 MARIA GARDFJELL (MP) replik.....	62	
Anf. 97 STAFFAN EKLÖF (SD) replik	62	
Anf. 98 MARIA GARDFJELL (MP) replik.....	63	
Anf. 99 ISAK FROM (S)	63	
Anf. 100 MARIA GARDFJELL (MP) replik.....	66	
Anf. 101 ISAK FROM (S) replik	66	
Anf. 102 MARIA GARDFJELL (MP) replik.....	66	
Anf. 103 ISAK FROM (S) replik	67	
Anf. 104 JOHN WIDEGREN (M) replik	67	
Anf. 105 ISAK FROM (S) replik	68	
Anf. 106 JOHN WIDEGREN (M) replik	68	
Anf. 107 ISAK FROM (S) replik	69	
Anf. 108 STAFFAN EKLÖF (SD) replik	69	
Anf. 109 ISAK FROM (S) replik	70	
Anf. 110 STAFFAN EKLÖF (SD) replik	70	
Anf. 111 ISAK FROM (S) replik	71	

(Beslut skulle fattas den 20 april.).....	71
§ 8 Fjärde järnvägspaketet och andra järnvägsfrågor	71
Trafikutskottets betänkande 2021/22:TU9.....	71
Anf. 112 JENS HOLM (V)	71
Anf. 113 JASENKO OMANOVIC (S)	74
Anf. 114 JENS HOLM (V) replik	75
Anf. 115 JASENKO OMANOVIC (S) replik.....	76
Anf. 116 JENS HOLM (V) replik	76
Anf. 117 JASENKO OMANOVIC (S) replik.....	77
Anf. 118 MARIA STOCKHAUS (M)	77
Anf. 119 JASENKO OMANOVIC (S) replik.....	79
Anf. 120 MARIA STOCKHAUS (M) replik	79
Anf. 121 JASENKO OMANOVIC (S) replik.....	80
Anf. 122 MARIA STOCKHAUS (M) replik	80
Anf. 123 PATRIK JÖNSSON (SD)	81
Anf. 124 ANDERS ÅKESSON (C)	84
Anf. 125 JENS HOLM (V) replik	86
Anf. 126 ANDERS ÅKESSON (C) replik.....	87
Anf. 127 JENS HOLM (V) replik	87
Anf. 128 ANDERS ÅKESSON (C) replik.....	88
Anf. 129 MAGNUS JACOBSSON (KD)	88
Anf. 130 HELENA GELLERMAN (L)	91
Anf. 131 AXEL HALLBERG (MP)	93
(Beslut skulle fattas den 20 april.).....	94
§ 9 Genomförande av direktivet om elektroniska	
vägtullssystem	94
Trafikutskottets betänkande 2021/22:TU10	94
(Beslut skulle fattas den 20 april.).....	94
§ 10 Grundläggande om utbildning	95
Utbildningsutskottets betänkande 2021/22:UbU15.....	95
Anf. 132 NORIA MANOUCHI (M)	95
Anf. 133 JÖRGEN GRUBB (SD).....	96
Anf. 134 ALIREZA AKHONDI (C).....	97
Anf. 135 JÖRGEN GRUBB (SD) replik.....	99
Anf. 136 ALIREZA AKHONDI (C) replik	99
Anf. 137 JÖRGEN GRUBB (SD) replik.....	99
Anf. 138 ALIREZA AKHONDI (C) replik	99
Anf. 139 DANIEL RIAZAT (V).....	100
Anf. 140 CHRISTIAN CARLSSON (KD)	101
Anf. 141 ANNIKA HIRVONEN (MP).....	102
Anf. 142 LINUS SKÖLD (S).....	104
Anf. 143 TREDJE VICE TALMANNEN.....	106
Anf. 144 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	106
Anf. 145 LINUS SKÖLD (S) replik	106
Anf. 146 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	107
Anf. 147 LINUS SKÖLD (S) replik	107
Anf. 148 MARIA NILSSON (L)	107
Anf. 149 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	108
Anf. 150 MARIA NILSSON (L) replik	108
Anf. 151 ANNIKA HIRVONEN (MP) replik	109

Anf. 152 MARIA NILSSON (L) replik	109	Prot. 2021/22:95
Anf. 153 DANIEL RIAZAT (V) replik.....	110	7 april
Anf. 154 MARIA NILSSON (L) replik	110	-----
Anf. 155 DANIEL RIAZAT (V) replik.....	110	
Anf. 156 MARIA NILSSON (L) replik	111	
(Beslut skulle fattas den 20 april.)	111	
§ 11 Vuxenutbildning	111	
Utbildningsutskottets betänkande 2021/22:UbU18	111	
Anf. 157 JOSEFIN MALMQVIST (M)	111	
Anf. 158 ALIREZA AKHONDI (C)	112	
Anf. 159 DANIEL RIAZAT (V)	114	
Anf. 160 ALIREZA AKHONDI (C) replik.....	116	
Anf. 161 DANIEL RIAZAT (V) replik.....	117	
Anf. 162 ALIREZA AKHONDI (C) replik.....	117	
Anf. 163 DANIEL RIAZAT (V) replik.....	118	
Anf. 164 CHRISTIAN CARLSSON (KD)	118	
Anf. 165 ANNIKA HIRVONEN (MP)	119	
Anf. 166 TOMAS KRONSTÅHL (S)	120	
Anf. 167 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik.....	122	
Anf. 168 TOMAS KRONSTÅHL (S) replik.....	123	
Anf. 169 JOSEFIN MALMQVIST (M) replik.....	123	
Anf. 170 TOMAS KRONSTÅHL (S) replik.....	124	
Anf. 171 MARIA NILSSON (L)	124	
(Beslut skulle fattas den 20 april.)	125	
§ 12 Bordläggning	125	
§ 13 Anmälan om interpellationer	126	
§ 14 Anmälan om frågor för skriftliga svar	126	
§ 15 Anmälan om skriftliga svar på frågor	127	
§ 16 Kammaren åtskildes kl. 21.10.....	130	